

خوانه تا خپل آرزوست

او مسؤليتونه پيژندلي دي؟

د خوان نسل فكري روزنه ډيره ضروري ده، ځكه اوسني
خوانان د خواهشاتو په سند كې غرق دي، د دوى سالمې

روژنې ته بايد لازمه توجه وسپاري
Ketabton.com

ليکوال:

فرید احمد (مبارز)

د کتاب پيژندنه

د کتاب نوم:	خوانه تا خپل ارزښت او مسؤليتونه پيژندلي دي؟
ليکوال:	فريد احمد (مبارز)
کمپوزر:	خپله ليکوال



فهرست

موضوع	مخ
د کتاب پیژندنه.....	۱
بسم الله الرحمن الرحيم.....	۲
فهرست.....	۳
سریزه.....	۴
خوانه تا خپل آرزبنت پیژندلی دی؟.....	۵
خوانه تا خپل مسؤلیتونه پیژندلي او درک کړي دي؟.....	۹
خوانه ته باید په ژوند کي باهدفه تگلاره وټاکي.....	۲۰
خوانه د ژوند ښه تنظیم د بریالیتوب شرط دی.....	۲۳
خوانه د وخت قدر او آرزبنت وپیژنه.....	۲۶
خواني غنیمت وگڼه ستا څخه د خوانی په هکله پوښتنه کيږي؟.....	۳۲
خوانه د ژوند آرزبنت په هدف ټاکلو کي دی.....	۳۴
خوانه د بریالیتوب لومړی شرط د ځان اداره کول او پر ځان باور درلودل دي.....	۳۷
خوانه ځانگړتیاوي دي وپیژنه.....	۴۲
خوانه ستا څخه اسلام څه غواړي؟.....	۴۸
خوانه د غرور څخه ځانه وساته غرور جهالت دی.....	۵۵
خوانه سیرت النبي (صلی الله علیه وسلم) د ځان د اصلاح لپاره غوره کړه.....	۶۰
خوانه کبیره او صغیره گناهونه وپیژنه او ځان ځیني وساته.....	۶۶
خوانه تقوا اختیار کړه تر څو ژوند دي د نیکمرغيو څخه ډک سي.....	۷۰
خوانه د دعوت او تبلیغ آرزبنت دي پیژندلي دی؟.....	۷۳
خوانه پوهیږي د امر بالمعروف او نهی عن المنکر مفهوم څه دی؟.....	۸۲
خوانه خپل د بی لاریتوب اسباب وپیژنه.....	۸۵
خوانه د ټولنیزو رسنیو په استعمالولو کي د ډیر احتیاط څخه کار اخله.....	۸۷
خوانه زموږ د عظیم تاریخ کارنامي دي لوستلي دي؟.....	۹۲
خوانه ته د اسلامي نړۍ سربښدونکي آتلان پیژني؟.....	۱۰۰
خوانه خپل دوښمن وپیژنه.....	۱۱۲
خوانه د نشنلیزم یا ملتپالنې د ناوړه اعمالو څخه په ټینګه ځان وساته.....	۱۱۸
خوانه د فکري جگړې خطر دي حس کړی دی؟.....	۱۲۴
خوانه مسلمانان ولي وروسته پاته سول؟.....	۱۵۹
خوانه ستا د بریا راز په څه کي وو.....	۱۷۹
خوانه د ځان سره محاسبه وکړه او د ژوند اصلي مسیر درک کړه!.....	۱۸۲
خوانه موسیقي د روح غذا نه، بلکي زهر ده.....	۱۸۳
خوانه د گناهونو څخه د توبې کښلو نیت نه لري؟.....	۱۸۸

سريزه

الحمد لله رب العالمين والعاقبة للمتقين والصلوة والسلام على اشرف الانبياء محمد مصطفى (صلى الله عليه وسلم). اللهم صل على محمد وعلى آل محمد كما صليت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد. اللهم بارك على محمد وعلى آل محمد كما باركت على ابراهيم وعلى آل ابراهيم انك حميد مجيد. اما بعد!

ځوان په ټولنه كې د ملا د تير حيثت لري، د ځوانۍ عمر يو داسې حالت دی، چې په دې كې د انسان ټول قوتونه د رشد په حالت كې وي، همدا د سمون او فساد عمر دی، له دې امله هره نظريه، فكر، نظام او حركت د ځوانانو پواسطه قوي كيږي او د ځوانانو پواسطه كمزوری كيږي، اسلام په ډير ښكاره ډول د ځوانانو څخه غواړي تر څو غښتلي واوسي، پياوړتيا او غښتلتيا د شخصيت جوړولو او ژوند تيرولو په هر پړاو كې ډير اړين او غوښتل سوی شي دی، چې ځوانان بايد ځانونه پرې روږد كړي، غښتلتيا او پياوړتيا تر لاسه كول د الله سبحانه وتعالی د لوري يو لازمي شی دی، ځوان بايد په دې پوه سي چې ده ته په شخصي او ټولنيزه برخه كې كوم مسؤليتونه او دندې متوجه دي، د ټولني د ښه سمون لپاره كوم وگړي ډير گټور واقع كيدای سي او هغه څوك دي؟ هغه ځوانان دی، ځوانه ته بايد اسلامي عقايد، عبادات، معاملات، حقوق او د اسلام هر اړخيز نظام په ښه ډول د افراط او تفريط څخه پرته په ډير حكمت او نرمۍ سره وروښول سي، استعدادونو ته يې بايد درناوی وسي، وړتياوي يې بايد په كار ولويږي، د ځوانانو پوښتونو ته بايد جواب وويل سي او هر څه د دوی په ژبه ورته وړاندي سي، ځوان بايد د خپلو خواهشاتو څخه ځان وژغوري، د اسلامي اُمت آينده د ځوانانو څخه غوښتنه كوي چې په دې لار كې تكليف وگالي، تر څو هغوی او راتلونكي نسلونه د رنځ، غريبۍ، وروسته پاته والي او جلاوالي څخه نجات ومومي، دا كار يو عملي پروگرام ته ضرورت لري، چې په دې توگه خپل اهداف تر لاسه كړو، او په اسلامي ټولنه كې د ځوانانو ژوند يو هدفمند ژوند وگرځي، مسلمان ځوان بايد تل په خپل اسلامي هويت ووياري او ددې هڅه وكړي، تر څو ريښتيني مسلمان سي، مسلمان ځوان يوازي بايد پر الله سبحانه وتعالی ايمان ولري، د زړه له تله د الله سبحانه وتعالی په يووالي باور ولري، ځواني غنيمت گڼل په كار دي، د خپل ځان او نورو په اصلاح كې استعمالول يې په كار دي، ځكه چې د قيامت په ورځ به ستا څخه ستا د ځوانۍ په هكله پوښتنه كيږي: تا د عمر دغه تر ټولو غوره برخه چيري او څنگه تيره كړه، د ځوانۍ څخه دي خپله څومره گټه تر لاسه كړې وه او نورو ته دي څومره گټه رسولي وه؟

په درنښت

فريد احمد (مبارز)

خوانه تا خپل آرزښت پيژندلی دی؟

خوان په ټولنه کې د ملا د تیر حیثیت لري، همدا خوانان دي چې په نړۍ کې بدلونونه او انقلابونه راولي، همدا خوانان دي چې د ټولنې د پرمختګ سبب ګرځي، که خپل اسلامي تاریخ ته ځیر سو او وګورو نو په دې به پوهه سو، همدا خوانان وه، چې د الله (جل جلاله) دین یې په نړۍ کې تر موږ پوري را ورسو، حضرت ابراهیم (عليه السلام) خوان وو، په پیغمبرۍ لا مبعوث سوې نه وو، د الله (جل جلاله) د توحید او وحدانیت لپاره یې مبارزه وکړه او ټول بتان یې مات کړه، که د حضرت موسی (عليه السلام)، حضرت داود (عليه السلام)، حضرت سلیمان (عليه السلام)، حضرت عیسی (عليه السلام) څخه یادونه وکړو، نو ټول خوانان او د الله (جل جلاله) دین د حاکمیت لپاره الله (جل جلاله) دنیا ته رالیرلي وه، که د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) صحابه کرامو تاریخ ته وګورو، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د نبوت د بعثت څخه مخکې په آمین مشهوره وو او د نیکو اخلاقو خاوند وو.

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) صحابه کرامو حضرت ابوبکر (رضي الله عنه)، حضرت عمر (رضي الله عنه)، حضرت عثمان (رضي الله عنه) او حضرت علي (کرم الله وجهه) ټول خوانان وه، د دین څخه یې خپل مالونه او سرونه قربان کړه، ددې دین او د بشریت د اصلاح په خاطر یې خپل د مور پلار وطن پرېښود، مدینې منورې ته یې هجرت وکړ، نن چې موږ او تاسو په سپیڅلي دین اسلام مشرف سوي یو، دا اصحابو کرامو او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) قربانیانې وې، د نن ورځې خوان که خپل ځان اصلاح کړ، بېشکه ده ټولنه اصلاح کړه، د خوان سره باید همدا هدف وي، چې د نن په پرتله راتلونکي ته ترجیح ورکړي او خپل ټولني ته د داخل څخه وګوري، نه د دباندې څخه، تر څو ټولنه مو د پرمختګ، سوکالۍ، خوشحالی او ترقۍ په لور پرمختګ وکړي.

د اسلامي نړۍ د لوی مفکر، د غوره اسلامي احساس او مینې څخه برخمن شخصیت علامه اقبال څخه به یې واورو، چې دی هر مسلمان خوان ته څنګه خطاب کوي او څه ته یې متوجي کوي؟ مسلمانان خوانه! نژدې ده چې زه په ژړا کې ویني توی کړم، که زه تا په دغه نرم حالت کې وینم، په تا کې خیر نسته، که څه هم چې د دنیا پاچا سي، تر هغو چې تا د حضرت علي (کرم الله وجهه) د ځواک او د حضرت سلیمان (عليه السلام) د استغناء څخه برخمن ونه وینم. ای خوانه! تاته تعجب کوم د نړۍ افق درته وځلیدی، مګر ستا څخه ځان ورک سو، تر څو به ته غافل، ضایع او معطل ناست یې؟ زما بلې او روښانه ډیوې ټوله پخوانۍ نړۍ رڼا کړله، تیاره شپه یې منسوخ کړله او لا تر اوسه پوري هغه (یدبضا) چې تا ته د حضرت موسی (عليه السلام) څخه په میراث پاته دي، ستا په ورغوي کې دی. بیده ګله! د هغه نرګس په شان دواړه سترګې خلاصې کړه، چې سترګې یې یوه لحظه هم نه پټیږي.

ته آلي ناموس او آمين يې، ستا پيدايښت د خاورو څخه وو، مگر پر تا باندي د نړۍ دريدل او اُمتونو بقاء ده، د يقين ډکه پياله وچيښه، د گومان او اټکل د تل څخه لوړه، ستا هغه ژور خوب اوږد سو، متوجه سه! گوره هغه څوک چي خپل ځان وپيژني، هغه کس خپل آرزښت او مرکزيت پيژني، چي يوازي د پاچاهانو او سلطانانو تختونه ورسره مناسب دي، ژوندۍ اوسيدل شرف او کرامت نه دی، مگر په دغه معرفت کي کله چي تا دغه معرفت په واک کي راوست، نو ټوله نړۍ دي په واک کي راوستله، خو که دي دا معرفت د لاسه ورکړ، نو غورځول سوی مال سوي، زما د شعر او ادب په مدرسه کي داسي ځوانان روزل کيږي، چي هيڅ درهم او دينار نه لري، مگر د پاچاهانو خوی لري، ته اختيار لري چي څه دي خوښه سي هغه غوره کړه، خو ما ته د ژونده تيښته، په کونجونو او گوښه ځايونو کي کښينستل غوره معلوم نه سول. مسلمانان! که عربي يې او که عجمي د شهادت په کلمو ستا نطق ناآشنا خبري دي، تر څو ستا زړه پرې شاهدي ونه وايي.

مسلمانان ځوانان! ستا پر دې محکوم حالت دا مخکه او نور مخلوقات خواشيني دي، ځان دي نه دی اندازه کړی، تر څو به د ذليلي دنيا تر شاه ځغاستي کوي او ورته تابع کيږي به؟ يا يې په پوره توگه زده کړه، زهد په کښي وکړه او لاس ځيني واخله، يا يې خپله کړه، لوړه سه او مشري وکړه، مگر د دوو منزلونو په منځ کښي مه اوسيره. اي د اسلامي توحيد ميراث خوره ځوانان! هغه جذابي او ساحري ويناوي، ځواکمن او تيار کار دي د لاسه ورکړی دی، د ورځو څخه يوه ورځ به چي تا يو چا ته وکتل، نو د بيري به په لړزه سوه، زړه به يې ستا د نظر اور وخورۍ، مگر نن ټولو ته د ټولو خلکو په شان سوی يې، بي روحه سور، نفسونه نه جذبوي. اي مسلمانان ځوانان! خپل ځواک او عزت ته ور وگرځه او د ورځو واک خپل کړه، د تاريخ جلب ټينگ ونيسه او د بشريت قافله لوړ هدف ته ورسوه، په نړۍ کي بُتان نوي سوي دي، داسي نوي عبادت ځايونه ودان سوي دي، چي په هغو کي د قوم پرستۍ، وطن پرستۍ، نفس او شهوت عبادت کيږي، د غه بت پرستۍ اسلامي او عربي نړۍ ته سرايت کړی دی.

نو آيا نړۍ نوي ابراهيمي انقلاب ته اړتيا نه لري او داسي بت ماتونکي ته اړتيا نه لري، چي د غو عبادت ځايونو ته ننوځي او دغه بُتان ټوټي ټوټي کړي؟ د پيدايښت او کار هدف، د دين او اسلام راز دا دی چي ورورگلوې، مينه او دوستي پرمختگ وکړي. اي مسلمانان ځوانان! د رنگ، غوښي او وينو بُتان مات کړه او حق ته په حنيف ملت کي ذوب سه، تر څو نوي خپلوي رامنځته کړي، داسي خپلوي چي په هغه کي توپيرونه، جنسيت پرستي، تعصب او قوم پرستي نه وي. کلک يقين، سم دوامدار عمل او د عظيم رسول الله (صلی الله عليه وسلم) مينه د ملتونو او اُمتونو فاتح دی، هغه د ژوند په جگړه کي د سربو او اتلانو په لاسونو کښي را ايستل سوي توري دي، نو څه ورته لازم دي، چي بايد سړی ځان ورباندي ښايسته کړي؟ سليم زړه، صافه سرچينه، د نظر، پریشانه زړه او گرمه هڅه لرونکي مينه.

مسلمانان ځوانه! راسه چي د اُمتونو د پای په اړه تا خبر کړم، اُمتونه چي د بابيزو سندرو، عياشيو او بي حيايي مرحلې ته ورسيري، د عياشي په هر رنگ خوند اخيستلو باندي اخته سي، د ټولو اخلاقي حدودو، انساني اعتباراتو څخه تير سي او هر حقيقت هير کړي، نو دا هغه مهال دی چي الهي غضب مداخله کوي، په جراحي عملياتو سره يې را اخلي او د دغه ټپ څخه دغه د سرطان دانه د ټولني د وجود څخه قطع کوي. مسلمانان ځوانه! که ته خپل رازق ونه پيژنې، نو پاچاهانو ته به اړ يې، مگر که دي هغه وپيژاندي، نو لوی پاچاهان به تا ته اړ او محتاج وي، استغناء پاچاهي ده او د نس عبادت د روح وژل دي. گوره! دغه انسان چي د خټو څخه پيدا سوی دی، په خپل طبيعت سره رڼا او اور نه دی، بلکي ژوند يې پر عمل ډير او مبارزې ولاړ دی، بيا د جنت او اور لاري ته ځي، او د خپل عمل ثمره اخلي.

اي الله (جل جلاله) د ځوانانو ځيگرونه د ديني دردونو په غشو باندي ټپي کړي، بيدې هيلي او آرزوگاني يې په سينو کي ستا د آسمانونو په هغو ستورو ويښي کړه، چي لا تر اوسه پوري د شپې ويښ دي، د اسلام بازانو ته داسي وزرونه او اوچت پرواز ورکړه، چي ورباندي الوزي او ښکار باندي کوي، د مسلمانانو ځوانانو زړونه ژوندي وساته، حساس او درديدلي ولره. الله سبحانه وتعالی د ټولو مخلوقاتو دوه (۲) ډوله پيدا کړي دي، يو هغه چي مکلف نه دي، پر هغوی کوم عبادت فرض کړل سوی نه دی، او نه به د هغوی څخه پوښتنه کيږي، بلکي هغه په فطري او پيدائشي ډول د الله سبحانه وتعالی د حکمونو پابند دي، او د کوم هدف لپاره چي الله سبحانه وتعالی پيدا کړي دي، هغه په ښه ډول سر ته رسوي، دوهم ډول هغه مخلوق دی چي هغه مکلف دی، پر هغه باندي الله سبحانه وتعالی خپل حکمونه عملي کول فرض کړي دي، هغه ته يې د خپلي تابعداری امر کړی دی، د هغه د ژوند تيرولو لپاره يې بيلا بيلي طريقې او قوانين برابر کړي دي.

بيا مکلف مخلوق پر دوه (۲) ډوله دی، يو هغه چي په هيڅ وخت کي د الله سبحانه وتعالی د حکمونو نافرمانی نه کوي، او د خپل فطرت سره د الله سبحانه وتعالی د حکمونو داسي پابند دی، لکه په هغو کي چي د مخالفت توان نسته، دا فرشتي يعني ملائیکي دي، د مکلف مخلوق دوهم ډول هغه دی چي په هغه کي د خير او شر، نيکۍ او بدۍ، عبادت او مخالفت، تابعداری او نافرمانی صلاحيت سته، هغه په خپله خوښه د الله سبحانه وتعالی د حکمونو تابعداري هم کوي، او نافرمانی هم کوي، په دنيا کي پر دوی باندي هيڅ قسم پابندي نسته، د انسانانو او پيريانو د ژوند اصلي هدف د الله سبحانه وتعالی عبادت کول دی، تر څو د عبادت په نتيجه کي الله سبحانه وتعالی راضي او دوی د جنت مستحق وگرځوي، او په دنيا کي څومره رزق د هغوی لپاره مقرر سوی دی، بيله کمي او ډيرينسته يې هغوی ته ورکوي، کله چي انسان خپل هغه مقصد پوره کړي د کوم لپاره چي پيدا سوی دی، نو د دنيا رزق خو هسي هم هغه ته ورکول کيږي، په آخرت کي به جنت هم ورکړل سي.

خو که انسان د رزق په گټلو کې د الله سبحانه و تعالی د عبادت څخه غافله سي، نو رزق به د خپل مقدار په اندازه لاسته راوړي، مگر د جنت د لاسته راوړني څخه به محروم سي، بیا په هره نوعه کې د خپل عمر، قابلیت او نورو وجوهاتو د امله بیلا بیلې مرحلې وي او د هرې مرحلې خپلې غوښتنې وي، چې د هغو پوره کول ضروري وي، انسان الله سبحانه و تعالی په ډیر ښه ډول د لوړو صلاحیتونو سره پیدا کړی دی، بیا الله سبحانه و تعالی د انسانانو د لارښوونې لپاره پیغمبران، کتابونه او صحیفې را واستولې، تر څو نافرمانه انسان ته سمه لاره وښيي، د عمر په لحاظ د دغه انسان مختلفې مرحلې دي، ماشومتوب، هلکوالی، ځوانی، سپین ریروالی، په کوچینوالي کې انسان مکلف نه وي، پر هغه کوم حکم فرایض نه وي، په خپله خوښه چې څه غواړي هغه کوي.

د سپین ریروالي په حالت کې د انسان ټول قوتونه کمزوري سي، دماغ، د وینا قوت، د اوریدو قوت، د لیدو قوت په هر شي کې یې کمزوري پیدا سي، چې ددې د امله انسان په ښه ډول د الله سبحانه و تعالی د عبادت حق نه سي ادا کولای، مگر د ځوانۍ عمر یو داسې حالت دی، چې په دې کې د انسان ټول قوتونه پر خپل ځای وي، همدا عمر د سمون او فساد دی، له دې امله هره نظریه، فکر، نظام او حرکت د ځوانانو پواسطه قوي کیږي او د ځوانانو پواسطه کمزوری کیږي، د همدې اهمیت د امله اسلام د ځوانانو د اصلاح او سمون لپاره خاص حکمونه بیان کړي دي، او د اسلام ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په خپلو احادیثو کې د ځوانۍ او ځوانانو اهمیت ښکاره کړی دی.

ځوانه تا خپل مسؤليتونه پيژندلي او درک کړي دي؟

ځوان ته ډير لوی مسؤليت متوجه دی، بايد خپله ځواني د اسلام د گټو او د مسلمانانو د حقوقو د اداء کولو لپاره قربان کړي، ځکه داسي يوه ورځ راتلونکې ده چې الله سبحانه وتعالی به د ده څخه پوښتنه وکړي: اې زما بنده! هغه عمر، ځواني او استعداد چې ما درکړی وو، هغه دي په څه کي استعمال کړل؟ ځوان استعداد هغه لويه هستي ده چې کولای سي يوه داسي ستره اسلامي بریا لاسته راوړي چې ټول اسلامي امت په امن کي سي، نو زموږ د ټولني ځوانانو ته په کار ده، چې خپل مسؤليت درک کړي او خپله وظيفه سرته ورسوي، تر څو ټولنه مو د اسلامي ارزښتونو ته په نظر کي نيولو سره د اصلاح په لور حرکت وکړي، راتلونکي ژوند مو سوکاله او خوشاله تير سي، په يوه ټولنه کي که هغه ډيره عادي هم وي يا ډيره پرمختللي وي، درې (۳) ډوله انسانان ژوند کوي، چې يوه برخه يې ماشومان دوهمه برخه يې ځوانان او دريمه برخه يې مشران يعني هم سپين ږيري دي، که چيري موږ وغواړو چې يوه ښه پرمختللي د بدمرغيو او تاوتریخوالو پاکه او سوچه ټولنه ولرو، د ټولني هر يو وگړی او خصوصاً ځوان دا مسؤليت او دنده لري چې خپل مسؤليتونه وپيژني.

ځوان بايد په دې پوه سي چې ده ته به شخصي او ټولنيزه برخه کي کوم مسؤليتونه او دندې متوجه دي، دا سمه ده چې په ټولنه کي هم ښه او هم خراب انسانان ژوند کوي، يو ډول انسانان په ټولنه کي د انساني نظام پر ضد عمل کوي او يو ډول نه غواړي چې په ټولنه کي داسي چاري تر سره کړي چې د انسانانو د ښوو صفاتو او شهرت لامل وگرځي، د ټولني د ښه سمون لپاره کوم وگړي زيات گټور واقع کيدای سي او هغه څوک دي؟ هغه ځوانان دي چې بادرکه، با احساسه وي پوهه او علميت ولري، که چيري دغه ټول ياد ټکي په ځوانانو کي شتون ولري، حتمي ده چې ددې تر څنگ ځوانان انرژي، ځواک، وړتيا، صبر، حوصله او د پاک زړه خاوندان هم وي، ځوانان هيڅ کله د چا سره بې ځايه شخړه نه کوي او کله چې د داسي چارو سره مخ هم سي، نو د صبر او زغم څخه کار اخلي.

يو انسان ته الله سبحانه وتعالی يو نعمت چې هغه ځواک، توان او پوهه ده ورکړې وي، ددې تر څنگ دا مسؤليت هم ورته متوجه دی چې د دغه ځواک او توان د استعمال او مصرف پوښتنه هم ځيني کيږي، کله چې يو ځوان دې ته متوجه سي چې زه په ټولنه کي څوک يم او څه مسؤليت لرم همدومره کفايت کوي چې دې ته هم متوجه سي چې دی بايد څه وکړي، لومړی هر ځوان ته لازمه ده چې خپل ځان سم کړي، پوهه حاصله کړي، که چيري موږ په ټولنه کي داسي ځوانان ولرو چې د ښوو زده کړو خاوندان وي، زموږ راتلونکي ژوند به ډير آسانه وي، که چيري ځوانان خپل ځانونه د علم په گانه سينگار نه کړي هيڅ کله هم نه سي کولای چې د ټولني په اصلاح کي ونډه واخلي، ټول ځوانان دي علم تر لاسه کړي، که علم او پوهه نه وي هيڅ کله به انسانان په ژوند کي نيکمرغه نه سي، ځکه نو هر ځوان ته په کار ده چې خپل اصلي شخصيت او خپل اصلي مسؤليت وپيژني، د حق او باطل تر منځ فرق وکړي.

د مسلمان ځوانانو په اوسني عصر کي ديني مسئوليتونه: ۱: مسلمان څوک دی؟ ۲: ځواني د قوت او ځواک دوره ده. ۳: ځوانان د وحیې او رسالت حاملان يعنې وړونکي. ۴: د ځوانانو لپاره بنې بيلگي او نمونې؟ ۵: د مسلمان ځوانانو څلور (۴) خاص مسئوليتونه: ۱: د اسلام صحيحه پيژندنه. ۲: په اسلام او علم باندې عمل کول. ۳: اسلام ته د دعوت او بلنه کول. ۴: د دعوت په کار کي همکاري او ورورولي کول. ځوانانو د يو کورنۍ، ټولنې، يوه هيواد او ملت د ملا د تير حيثيت لري، که چيري د يوې ټولنې يا کوم هيواد ځوانان د عقيدې، فکر، اخلاقو او جسم د لحاظه جوړ، پياوړي، ځان پيژندونکي او مسئوليت پيژندونکي وي، نو هغه ټولنه او هيواد به د هره اړخه منظم، د هر راز مادي او معنوي پرمختگ څخه به برخمن وي، او که داسې نه وي، نو هغه ملتونه به د هر راز بدبختيو بنکار، په هر وخت او ځای کي به هره لحاظه د غليم او استعمار په وړاندې پر گوندو وي، د هر هيواد او ملت د ځوانانو کمزوري د هغه ملت د ضعف يوه مهمه او اساسي نقطه ده، چي د اسلام غليمانو د اسلامي اُمت ددې ضعيفي نقطې څخه ډيره گټه پورته کړې ده، اوس هم په ډيره چټکتيا سره اخته دي.

زموږ ځوانان هم ددې بلا څخه خوندي نه دي پاته، ټول ممکنه وسايل يې په کار اچولي دي، ډير کسان يې گومارلي دي، تر څو د مختلفو لارو د مسلمانانو ځوانانو د نارينه او بنځي عقیده، فکر او اخلاق فاسد او منحرف کړي، خپل ځان، اسلامي هویت او خپل ديني مسئوليتونه ځيني هير کړي، د نفس او شيطان بندگان يې کړي، د خپلو کرغیرونو موخو او شیطاني اهدافو په خاطر يې په پټو سترگو د ځان مقلدين کړي او د استعماري اهدافو په گټه يې وکاروي، نو دغو خطرنيو ته په پام سره چي نوی مسلمان نسل تهديدوي، دا د اسلامي علماؤو، مشايخو، دعوتگرانو، والدينو، ليکوالانو او استادانو اسلامي دنده ده، چي مسلمان ځوانان ددې ويجاړونکي گرداب او گمراه کوونکي طوفان څخه چي د لويديځ د لوري په چلیدو دی وژغوري، ځوانان په اسلامي لارښوونو او اسلامي اخلاقو سمبال کړي، دوی ته خپل اسلامي عقايد، عبادات، معاملات، حقوق او د اسلام هر اړخيز نظام په ښه ډول د افراط او تفريط څخه پرته په ډير حکمت او نرمۍ سره وروښوي.

د دوی استعدادونو ته بايد درناوی وسي، د دوی وړتياوي بايد او پر کار ولويږي، د ځوانانو پوښتونو ته بايد جواب وويل سي او هر څه د دوی په ژبه ورته وړاندې سي، د دوی به زړونو کي د خپلو مقدساتو لکه: الله سبحانه وتعالی، قران کریم، رسول الله (صلی الله عليه وسلم)، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) اصحاب کرام (رضي الله عنهم) او نورو سلف صالح (رحمة الله عليهم) سره مينه او محبت يې پياوړی سي. د مسلمان ځوانانو ديني مسئوليتونه په اوسني عصر يعنې انترنيټ او ارتباط په عصر کي د ځوان مسلمان نسل ديني دندې او مسئوليتونه، په عامه توگه د ځوانۍ مفهوم د خلکو سره يو څه، مگر د يو مسلمان ځوان په حيث ځواني بل مفهوم لري، مسلمان ځوان د خپلي عقيدې او ټولنې په وړاندې ډيري دندې او مسئوليتونه لري.

ځواني د قوت، ځواک او توان دوره ده، ځواني د ژوند منځنۍ مرحله ده او د هر شي منځنۍ برخه د هغه شي غوره برخه وي، د ځوانۍ مرحله د انسان په ژوند کې د ميراني، خوځښت، بيدارۍ او تازگۍ مرحله ده، په همدې دليل د انسان د ژوندانه ډيره مهمه مرحله شميرل کيږي، ځواني د ورکړې او بخشش، د ستونزو او مشکلاتو په وړاندې د صبر، استقامت او پايدارۍ مرحله ده، همدا لامل دی چې د آسماني او الهي دعوتونو بلوونکي، حاميلين او ملاتړي ټول ځوانان وه، د مسلمان ځوان درې (۳) اساسي مسؤليتونه په لاندې ډول دي:

۱: **د اسلام صحيحه پيژندنه:** د اسلام د دين په سمه توگه پيژندل دي، او ځان باندې پوهول، ځکه د عمل څخه مخکې پر هغه عمل پوهه او علم درلودل ضروري دی، ددې لپاره چې مسلمان ځوان د خپل دين څخه خبر سي، بايد د اسلام حقيقت په ښه توگه وپيژني، الله (جل جلاله) خپله دا دين پوره او کامل نازل کړی دی او په هغه کې د هېچا ډيروالۍ او کموالۍ نه مني، کله چې د مسلمانانو حال او اوضاع بدلون وموند او پر مسلمانانو باندې د انحطاط او وروسته پاته والي دور راغلې، ددې پر ځای چې د دنيا په کارونو کې يې په اختراع او نوي والي لاس پورې کړی وای، په دين کې يې په نوي والي او بدعتونو لاس پورې کړ، په دنيوي ژوند کې د هېڅ ډول پرمختگ او ترقي خاوندان نه سول، چې په نتيجه کې د مسلمانانو ژوند د ولاړو اوبو په شان وگرځيدی، نو ځکه د مسلمانو ځوانانو څخه غواړو چې اسلام په سمه او صحيح توگه زده کړي، تر څو بېرته وځپلي اصلي او رڼي سرچينې ته وگرځي، اسلامي لارښوونې او احکام ټول په يوه درجه او مرتبه کې نه دي واقع، بلکې هر يو د خپلې مرتبې درلودونکي دي، په دې معنا چې عقيدوي مسائل د اسلام اساس، بنسټ او پايه تشکيلوي.

د اسلام بنياد پر پنځو (۵) شيانو ولاړ دی: ۱: ددې شاهدي ورکول چې الله سبحانه وتعالی څخه پرته پل معبود نسته او حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د الله سبحانه وتعالی رسول او پيغمبر دی. ۲: لمونځ کول. ۳: زکات ورکول. ۴: د رمضان د مياشتې روژه نيول. ۵: حج کول د هغه چا لپاره چې لار ورته پيدا کړي او وس يې ولري.

ځوانه ته بايد د الله (جل جلاله) کتاب قرآن کریم او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) وسنتو ته مخه کړي، اصحاب کرامو او تابعينو (رضي الله عنهم اجمعين) پوهي او درک ته چې د اسلام په اړه يې درلودی، ځان متوجه کړي، ځکه هغوی په ډير ښه وخت او عصر کې اوسيدل او اسلام يې لکه څنگه چې ښايي هماغسې زده کړی وو، هغوی د اسلام پيغام او روح تر مور ډير ښه پيژندی او د عمل په ډگر کې خو مور د هغوی د پښو خاورو ته هم نه سو رسيدلای، په اسلام باندې زموږ عمل د دوی د اعمالو په پرتله داسې دی، لکه د ريگ يوه دانه د لوی غره په مقابل کې، نو بايد اسلام د هماغه لومړنۍ مدرسې څخه زده کړو، هغه مدرسه چې هېڅ ډول شک او گډوډۍ هغې ته لاره نه درلوده، تر څو پاکه او روښانه څهره يې ور بدرنگه نه کړو، بيله شکه په اسلام او مسلمانانو کې د اسرائلياتو، ضعيفو رواياتو، موضوعي احاديثو، افراطي

او تفريطي خيالاتو ورگډيدل او وروسته د اسلام بڼه غوره کول، د اسلام بڼکلي څهره ور بدرنگه کړل، دا ټول د مسلمانانو سره د نورو ملتونو، اُمتونو، مختلفو ډلو او مذاهبنو په ګډه او يو ځای اوسيدلو په نتيجه کي رامنځته سول، دا ځکه چې د نورو انسانانو د عقايدو، دود، دستور او افکارو څخه اغيزمنتيا د انسان طبعي او بشري غوښتنه ده، د دغو او نورو موضوعاتو په اړه بايد د پوهو او مخلصو عالمانو څخه پوره او سم معلومات تر لاسه کړو، او په دې باندې وپوهيږو، نو مسلمان ځوان بايد د اسلام څخه سمه پوهه ولري، په دين کي تخصص، پوره پوهه درلودل او څيړنه کول فرض کفايي ده، نو ځکه بايد ځيني کسان دغه مسؤليت پر غاړه واخلي، تر څو وکولای سي چې نورو ته يې ور زده کړي او عامو مسلمانانو ته د ديني پوښتنو د جواب او فتوا مرجع وگرځي، مګر دا بيا پر هر مسلمان فرض ده، چې خپله عقیده وپيژني، حلال او حرام، امر او نهی، عبادات او معاملات، اخلاق او په سمه توګه د الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د لارښوونو سره سم تر سره کړي، د الهي احکامو او حدودو څخه تيری ونه کړي، اسلام بايد د خپلو پاکو، ړنو سرچينو او منابعو څخه چې قرآن کریم او نبوي سنت دی زده کړل سي.

په دې اړه بايد د افراط او تفريط څخه په کلکه ډډه او پرهيز وسي، ډير لوی زيان او تاوان چې اسلام او مسلمانانو ته رسيدلی، هغه د افراط او تفريط څخه رسيدلی دی، هغه مسلمان ځوان چې په اسلام عمل کوي، بايد په درس ويلو کي تر نورو ځان مخکي او ګړندی کړي او د يوې غوره نمونې په توګه نورو ته دا خبره ثابته او واضح کړي، چې دين د تحصيل، زده کړي او پرمختګ د لاري خنډ نه دی، په دې ډګر کي بايد يو مسلمان ځوان ډير ځير او متوجي اوسي، چې خپل ټول ديني او دنيوي واجبات او مسؤليتونه پر خپل ځای او وخت کي تر سره کړي، هر کار او هر شي ته د هغه مقام او مرتبې په اندازه ارزښت او اهميت ورکړي، درس ويل او په خپلو درسونو کي برياليتوب تر لاسه کول د هر دعوتګر لپاره واجب او ضروري کار دی، په دې توګه چې د ژوند ټوله ګرڼلاره بايد د ديني لارښوونو پر اساس منظم او عيار کړي.

يو مسلمان ځوان بايد د ورځني ژوندانه آداب، احکام او مسائل لکه: خوراک، څښاک، ليدل، اوريدل، د خلکو سره ناسته او ولاړه او داسي نور... هغه کارونه چې د ورځني ژوند په بهير کي ورسره مخامخ کيږي زده کړي، اسلام يو داسي دين دی، چې اساس او بنسټ يې پر علم او پوهي ولاړ دی، د اسلام دين د نورو دينونو غوندي نه دی، چې وايي: په پټو سترګو او په مطلقي ناپوهۍ سره يو شي ته عقیده ولره، په پټو سترګو او تړلو غوږونو پيروي او تقليد وکړه، يا د علم او پوهي څخه ماسيوا تقوا غوره کړه! نو هر څوک چې د الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) پيرو او اُمتي وي، د هغه دنده او وظيفه همدا ده چې په دليل، برهان، پوهي او معرفت سره به خلګ د الله (جل جلاله) دين ته دعوتوي، اسلام هيڅکله نه غواړي چې انسان په توره تياره کي روان سي.

اسلام هيڅکله نه غواړي چې يو عاقل مسلمان دي د نجوم گرانو، فال کتونکو په خبرو او وړاندوينو پسي روان سي او باور پرې وکړي، اسلام د مسلمان څخه غواړي چې دين په دليل، برهان او علم سره وپيژني، په لارښوونو او تعليماتو يې پوره پوهه ولري، هر کله چې د يو مسئلې په اړه ښه معلومات تر لاسه کړي او دليل يې وغواړي تر څو زړه يې آرام او مطمئن سي، مسلمان دا حق لري چې د احکامو دلايل وپيژني او په اصل کې د علم معنا همدا ده چې انسان حق او حقيقت د دليل سره وپيژني، د دغو مسائلو پيژندل په ځانگړي ډول په اوس عصر کې ډير مهم او ضروري دي، ځکه هڅې او کوښښونه کيږي، تر څو مسلمانان د خپلو ديني تعليماتو او مفاهيمو څخه ناپوه او جاهل پاته سي، د کومي مودې څخه چې مسلمانانو خپل يووالي، سياسي قدرت، شان او شوکت، علم او معرفت، تقوا او پرهيزگاري د لاسه ورکړې، فقر او غربت يې ملا ماته کړې ده، په ديني او او دنيوي چارو کې وروسته پاته سوي دي، ځکه نو په اکثره اسلامي هيوادونو کې درسي کتابونه، مدارس او مکتبونه داسې جوړ او عياريزي چې مسلمان نسل د خپل ديني تعليماتو او لارښوونو څخه ليري وساتي.

اوس يو مسلمان ځوان د اسلام د تاريخ څخه د اورپا تاريخ ډير ښه پيژني، ناپلئون تر اصحابو کرامو ډير ښه پيژني، او د اسلامي دعوت د دوران په پرتله يې د فرانسې د انقلاب په اړه ښه معلومات لري، نبوي سيرت يې يو څو صفحې سر سري مطالعه کړی وي، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د اصحابو او يارانو په اړه يوازي يې د هغوی اختلافات لوستلي وي، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د پاک او سپيڅلي شخصيت د مختلفو اړخونو په اړه هيڅ معلومات نه لري، نه پوهيږي چې رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څه شی نړۍ والو ته وړاندي کړي دي؟ د اسلام د تمدن، تاريخ، فلسفې او نورو په اړه لږ معلومات لري، او که يې لري هم هغه يې د ختيځ پيژندونکو د آثارو او ليکنو څخه زده کړي دي، چې هغه د مختلفو دلايلو پر اساس هيڅکله د غرض څخه خالي نه دي، اسلام په داسې وخت او عصر کې هغه رباني، انساني اخلاقي تمدن منځته راوړل، چې لويديځوال د علم، پوهې او تمدن څخه خبر هم نه وه.

نو بايد اسلام ښه درک کړو، بايد د هغه څخه گرد او غبار ليري کړو، دين بايد ښه زده کړو، تر څو لومړی خپله د دليل سره عمل پرې وکړو او بيا يې نورو ته ور زده کړو، د گمراهانو او لار ورکو شېهاتو او شکونه چې په اسلام کې يې پيدا کړي او باطل يې د حق سره گډ کړی دی واضح او رسوا کړو، هغه تهمتونه او درواغ چې په ناحقه پر اسلام، د الله (جل جلاله) پر رسول (صلی الله عليه وسلم) او پر اسلامي امت تړل سوي او ويل سوي رسوا او بيرته يې دوی ته ور زده کړو، حتماً بايد د رسول الله (صلی الله عليه وسلم)، د دين، قرآن کریم، شريعت، تاريخ اسلامي فرهنگ او امت څخه دغه ډول کامل او اصولي شناخت او پيژندنه ولرو، تر څو د حق حقوالی او د باطل باطلوالی د اسلام د دوښمنانو د هيلو او تمې خلاف روښانه او څرگند کړو، که څه هم موږ مسلمانانو ته دا نه ښايي چې د اسلام د حقانيت د اثبات په اړه يوازي د

فاعي دريځ ولرو، بلکي بايد اسلام ښه وپيژنو، بيا د دوښمنانو سره دليل او برهان په زور مقابله وکړو، او تهاجمي ښه ځان ته غوره کړو، ځکه چي اصلي دلايل زموږ او ستاسي په اختيار کي دي، د غلطو، خرافي او ناوره عقيدو څخه پرده پورته کړو، د دوی ناپوهي، گمراهي، د اسلام سره د دوی بعض او کينه، د اسلام او مسلمانانو په اړه د دوی غلط، بي انصافه او غيري عادلانه قضاوتونه په خپل دليل او عمل سره ټول بشريت ته واضح او روښانه کړو، د خپلي عقيدې پاکوالي، حقانيت او عظمت ورته څرگند کړو. د زانگو څخه تر قبره پوري د علم په لټه کي اوسه. د يو عالم څخه وپوښتل سوه: آيا زاړه او د ډير عمر خاوندان هم بايد علم حاصل کړي؟ هغه په جواب کي وويل: هر کله چي جهل او ناپوهي د ده په زيان او ضرر تماميږي، نو علم او پوهه يې د گټي او برياليتوب لامل گرځي.

مگر اوس داسي وخت راغلی دی، چي د مسلمانانو اکثريت د لوستلو سره هيڅ آشنائي نه لري، د کتاب سره هيڅ ډول مينه او علاقه نه لري، دا ډير د افسوس ځای دی، نو اړينه ده چي ددې ستونزي په وړاندي ژغ پورته کړو او ددې اُمت تگلوری سم لور ته واړوو، تر څو لوستلو او مطالعې ته مخه کړي، علم او پوهه تر لاسه کړي او په دې لاره کي انتهايي هڅه وکړي، وخت يې بي ځايه ضائع نه سي، استعدادونه او وړتياوي يې په گټورو کارونو کي بوخت او په کار ولويږي. ځينو علماء کرام وايي: علم هيڅکله خپله يوه برخه تاسو ته نه درکوي، تر څو تاسو خپل وجود هغه ته ور نه کړی، يعني تر څو ټولي هڅي، استعداد او وخت د علم د زده کړي لپاره وقف نه کړی د علم د حقايقو څخه به برخمن نه سي.

۲: په اسلام او علم باندي عمل کول: اسلام هيڅکله دا نه مني، چي مسلمان دي يوازي ديني معلومات تر لاسه کړي، عالي تحصيلات دي تر سره کړي، عالم دي سي او بيا دا گمان وکړي چي ديني مسؤليتونه يې اداء کړي، هيڅکله نه! اسلام داسي علم غواړي چي د عمل په ميوه ښکلی او ښايسته وي، نه داسي علم چي ثمره او حاصل يې يوازي بحث او جدل وي، اسلام داسي علم او پوهه غواړي چي پر زړونو او دماغ اغيزه او اثر ولري، داسي علم چي د مسلمان اراده او وجدان په حرکت او خوځښت راولي، هغه علم چي په زړونو کي د الله (جل جلاله) څخه بيره پيدا کړي، داسي علم او معرفت چي انسان تقوا او پرهيزگاری ته چمتو کړي.

کله چي حضرت عمر (رضي الله عنه) د منافق عالم څخه و الله (جل جلاله) ته پناه وړل، د ده څخه وپوښتل سول: څنگه کيدای سي چي منافق دي عالم وي؟ حضرت عمر (رضي الله عنه) وفرمايل: کله چي په ژبه عالم او پوه وي او په زړه جاهل او ناپوهه وي. علم پر دوه (۲) ډوله دی: يو هغه د الله سبحانه وتعالی دليل او حجت دی، د حضرت آدم (عليه السلام) پر اولاد يعني انسانانو او بل هغه علم دی چي په زړه کي وي، دا ډير گټور علم دی. مسلمان عاجزي، خاکساري، ريښتنولي، صداقت، سخاء، او داسي نور... زده کوي، او بيا په دغو لارو باندي پوره عمل کوي، حلال او حرام په سمه توگه پيژني او بيا د حرامو څخه ځان ساتي، د حلالو څخه گټه

او فايده اخلي، هم دا مفيد او گټور علم دی، کله چي يو مسلمان ځان په اسلامي لارښوونو او اسلامي اخلاقو سمبال، ښکلی او د ژوندۍ نموني په توگه د خلگو په منځ کي څرگند سي، نو په دې وخت کي د خلگو پام او توجه ده ته ور اوړي، که يو مسلمان د زړه له کومي ځان په اسلامي لارښوونو او اخلاقو سمبال کړي، نو خلگ حتماً د ده د اخلاقو او د ده دين څخه اغيزمن کيږي، او اسلام هم په دغه ډول په نړۍ کي خپور سوی دی. اسلام په جذابو، شاعرانه ويناوو او مقالو د نړۍ وه هر گوټ ته نه دی رسيدلی، بلکي د مسلمانانو اسلامي کړنلاري او اخلاقو د لاري و ټولي نړۍ ته رسيدلی دی، اسلام د تاريخ په اوږدو کي د نورو اديانو غوندي د حرفه يي مبليغانو درلودونکی نه وو، ډير هغه کسان چي د اسلام په تبليغ او خپريدو کي يې ونډه اخيستي ده، عادي خلگ وه، لکه: سوداگر، صنعت کاران او داسي نور... اسلام د حضرموت د سوداگرانو پواسطه اندونيزيا او ډيرو نورو هيوادو ته ور داخل سو، د جنوبي کوريا يو زيات شمير خلگ د مسلمانانو د نيک چلند تر اغيز او تاثير لاندې راغلل او اسلام يې ومانه، ترکي مسلمان سرتيرو هم د کوريا په جگړه کي برخه درلودل.

کله چي به د لمانځه وخت سو، دغو مسلمانو سرتيرو به خپل ټول کارونه پريښوول د اوداسه او نظافت وروسته به په ډير نظم، صف صف، په ادب او عاجزي د جماعت پر لمانځه ودریدل، کله چي نورو سرتيرو دغه صحنه وليدل، ډير اغيزمن سول او پوښتنه يې وکړل: تاسو څوک ياست؟ هغوی په جواب کي ورته وويل: موږ مسلمانانو يو! بيا يې پوښتل: اسلام څه شی دی؟ هغوی هم د خپلي پوهي په اندازه اسلام ور معرفي کړ، په دې توگه په زرگونو خلگو د اسلام سپيڅلی دين ومني، اسلام د نيکو، ښو او ژونديو عملي نمونو او مثالونو پواسطه خپريږي، نور چي کله د اسلام څهره د مسلمانانو په نيکو اخلاقو او ښه چلند کي وويني، نو د دوی په خاطر د اسلام سره د هغوی مينه پيدا کيږي، په تيرو وختونو کي اسلام په دغه ډول په نړيوالو کي خپور او نشر سوی دی، لوی خنډ او مشکل چي نن ورځ د اسلام د خپريدو په مخ کي پروت دی.

هغه د ننني مسلمانانو د بد اخلاقي او په اسلام باندې د نه عمل کولو په خاطر دی، د اسلام څهره په کتابونو کي ډيره ښکلی او سپيڅلی ده، مگر کله چي نور ملتونه او خلگ د اوسني مسلمانانو بدو کړو او هر اړخيز بد حال ته گوري، نو داسي وايي: ولي اسلام خپلو پيروانو ته هيڅ گټه او فايده نه ده رسولي؟ ولي اسلام د خپلو پيروانو په ژوند کي هيڅ بدلون نه دی راوستلی؟ ولي اسلام پر خپلو پيروانو اغيزمن نه دی؟ او داسي نور... دا په داسي حال کي چي اسلام او انضباط امر کړی دی، مگر اسلامي هيوادونه په بي نظمي او گډوډي کي د نورو لپاره متل گرځيدلي دي، اسلام د يووالي، همکارۍ او ورورولۍ امر کړی دی، مگر اسلامي هيوادونه تيت او پرک او ټوټه ټوټه سوي دي، حتی د هيوادونو په دننه کي په بي اتفاقي، قومپالني او گوند پالني اخته دي، په دې لار کي د سخت او ناروا تعصب څخه کار اخلي، اسلام د ژوند په هر ډگر کي په قوت، طاقت او توان لرلو سره امر کړي يو.

مګر مسلمانان تر ټولو ضعیف او ناتوانه دي، دا ولي؟ اسلام د هر روا ګټور علم، پرمختګ او ترقي په لاسته راوړلو امر کړی دی، مګر اسلامي هیوادونه د بې علمۍ، بې سوادۍ، بې وزلۍ، فقر او وروسته پاته والي ښې بیلګې او نمونې دي. یو لويديځوال چې د اسلامي کتابونو د لاري د اسلام سره آشنا او مسلمان سوی وو، ډیره هيله يې وه، چې اسلام عملاً د مسلمانانو په ژوند کې وويني، مګر کله چې یو شمیر اسلامي هیوادونو او بیا یې حج ته سفر وکړ، کومې بې نظمۍ، بد اخلاقی او د حیرانتیا وړ کارونه چې یې د سفرونو په دوران کې ولیدل، نو داسې یې وویل: الهي زه ډیر شکر گزار یم، چې د اسلامي هیوادونو د سفر مخکې دي د اسلام په دین مشرف کړم. یعنې که چیرې ما د اسلام راوړلو مخکې د مسلمانانو دغه اوسنی حال او اعمال لیدلي وای، هیڅکله به مسلمان سوی نه وای. ددې لپاره چې د اسلام ښکلي څهره لکه داره نه سي، نو د اسلامي ټولنې هر غړی او هر ځوان باید د اسلامي عملي نمونه، د اسلامي اُمت ژوندی او فعال غړی وي، او باید قرآن کریم په خپلو نیکو اعمالو تفسیر کړي، په همدې خاطر موږ پر کار او عمل ټینګار کوو، هغه عمل چې نیک او خالص وي.

اسلام زموږ څخه غواړي چې د الله سبحانه وتعالی فرایض او واجبات پر ځای کړو، د منهیاتو او منع سویو شیانو څخه پرهیز او ډډه وکړو، ټول هغه حقوق او واجبات چې د ځان او نورو په وړاندې پرې مکلف کړي یو، مراعات او پر ځای کړو. مثلاً: الله (جل جلاله)، د الله (جل جلاله) رسول (صلی الله علیه وسلم)، ټولنه، کورنۍ، میلمه، خپل نفس، جسم او نور... هر یو پر موږ ځانګړي حقوق لري، چې باید د هر یوه حقوق اداء او پر ځای کړو. په ژوندانه کې یو ډول توازن او هماهنگي وجود لري، چې مسلمان باید د هغه لپاره هڅه وکړي، تر څو د ژوندانه په جریان کې د هر چا حق پر ځای، ژوند یې ښه تنظیم او برابر سي، ځکه اسلام د منظم او برنامې درلودونکي ژوند غوښتونکی دی، د هغه په وسیله د مسلمان ټول رفتار او کړنه صحیح کیږي، ښه کړنه او عمل په اسلام کې د سمې پوهې ثمره او یا پایله ده.

د مختلفو وګړو او افرادو کړنې او اعمال په مختلفو مراحلو کې توپیر لري، لکه یو متعلم او طالب العلم چې مرحله په مرحله مخ په وړاندې ځي، نو اعمال هم مخ په وړاندې ځي، ترقي کوي او پر یوه حال باقي نه پاته کیږي، د نیکو اعمالو په اړه شاید یو مسلمان په ابتداء کې په فرایضو او واجباتو بسنه او اکتفاء وکړي، مګر وروسته سنت او مستحبات هم پر ځای کوي، په همدې شکل پرمختګ کوي، د منهیاتو په مورد کې هم همداسې وي، لومړی د محرماتو او حرامو څخه ډډه او پرهیز کوي، وروسته د شبهاتو څخه ځان ژغوري او د هغه څخه وروسته د مکروهاتو څخه ځان ساتي، چې په اخیر کې د ریښتینو او صادقو پرهیزګارانو په قطار کې راځي، بیا د هر کار او هري خبرې په کولو کې د ډیر احتیاط څخه کار اخلي، په دې خاطر چې د ګناه مرتکب نه سي، بل دا چې یو مسلمان هر وخت باید ښه نیک اهداف او موخي ولري او د الله (جل جلاله) سره ډیر ریښتني او صادق واوسي، دا ځکه که چیرې اهداف او نیتونه سم وي، نو په اطمینان سره ویلای سو: د خوښت او حرکت تګ لوری به هم صاف او روښانه وي.

۳:- اسلام ته دعوت او بلنه: هر مسلمان د الله (جل جلاله) دين ته د دعوت او بلني دنده او مسؤليت دی، يوازي د يو مسلمان د عمل سموالی کافي نه دی، بلکې اسلام د يو مسلمان څخه غواړي، چې علاوه پر خپل ځان نور هم اصلاح کړي او خلک سمې لار ته راوبولي، په همدې خاطر الله (جل جلاله) د (عصر) په مبارک سورة کې د تباهي او زيان څخه د انسان د خلاصون يو شرط دا هم بولي، چې هغه نورو ته د حق او صبر توصيه وکړي، د الله (جل جلاله) لاري او دين ته يې راوبولي او د نورو څخه هم دا توصيه قبوله کړي، مسلمان بايد يوازي په ايمان او صالح عمل بسنه ونه کړي، بلکې حق نورو ته ورسوي، او د نورو څخه يې هم قبول کړي، يعني دغه کار حق، صبر او توصيه بايد برابره وي، نو په دې دليل بايد هر مسلمان خپل ځان د حق په لاره کې اماده کړي، بايد خپل ځان په دې لاره کې په صبر او حوصله سره عادت کړي، په همدې خاطر الله (جل جلاله) د حق د رسولو او صبر لارښوونه يو ځای کړې ده، تر څو دغه دواړه په حق سره توصيه او صبر هر وخت يو ځای وي.

صبر او حوصله په ځانگړې توگه په اوسني وخت کې ډير اړين دي، په اوسني وخت کې د دعوت کار د مختلفو خنډونو او موانعو په اساس ډير ستونزمن دی، هغه لکه د خلکو دين ته شا کول، د دنيا سره افراطي مينه، د يقين لږوالی، د آخرت هيريډل يا آخرت ته نه پاملرنه، د خير په لاره کې د ډيرو موانعو شتون، د گمراه کوونکو شيانو ډيريډل او داسې نور... نو دعوتگران بايد ډيرو سختيو ته ځان چمتو او ډيري ستونزي وگالي، ډير کله يو دعوتگر په دې لاره کې د مختلفو خنډونو سره مخ کېږي، حتی کله کله خپل کورنۍ کې هم امکان لري، چې پلار، ورور، ملگري او نژدې دوستان د ده د لاري خنډ وگرځي، او په دې لاره کې يې اراده او عزم ورکمزوری کړي، او ورته ووايي: ته په دې مسائلو څه کار لرې؟ آيا غواړې چې دا بلا او هغه بلا دي پر سر نازله کړي؟ او داسې نوري خبرې، که د مسلمان ځوان ايمان او اراده ضعيفه او کمزورې سول، د دغو باطلو او فساد اچوونکو خبرو تر اغيزې لاندې راغلل، نو ځوانه طبقه به گمراه سي.

په اوس وخت کې ډير عوامل وجود لري، چې خلک گمراه کوي او هغوی د خپل دين څخه ليري کوي، بايد د موجوده ټولنيزو او کورنيو فشارونو سره سره په ټينگ ايمان او اراده اسلام ته وفادار واوسو او نور خلک هم ورته دعوت کړو، د دغو ټولو ستونزو او مشکلاتو په وړاندي ودرېږو، خپلو ځانونو ته قوت او ځواک ورکړو، ځکه هيڅ داسې دعوت نسته، چې مقاومت او ميراني ته اړتيا ونه لري، هر الهي او حق دعوت دوشمنان او مقاومت کوونکي لري، الله (جل جلاله) حضرت آدم (عليه السلام) پيدا کړی، شيطان يې هم ورسره پيدا کړی، الله (جل جلاله) حضرت ابراهيم (عليه السلام) پيدا کړی، نمرود يې هم ورسره پيدا کړی، الله (جل جلاله) حضرت موسی (عليه السلام) پيدا کړی، فرعون يې هم ورسره پيدا کړی، او الله (جل جلاله) حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) پيدا کړی، نو ابو جهل يې هم ورسره پيدا کړی.

د فرعون، نمرود او ابو جهل غوندي کسان په هر وخت کې موجود دي، که څه هم نومان او لقبونه به يې توپير لري، مگر داسې کسان خورا ډير دي، يوازي يې نوم بدل وي، په اوس وخت کې چې د نويو ايډيالوژيو يعني عقايدو عصر يې بولي، يهوديان، مسيحيان يعني عيسويان، بهايان، کمونستان او قاديانيان هر يو ځانگړي پيروان او بلوونکي لري، نو په دې صورت کې اسلام بايد دعوتگران ونه لري؟ په داسې حال کې چې حق او کامل دين دی او په خپل طبيعت کې د دعوت او نشرولو دين دی، مسلمان ځوان بايد خپل ځان د الله سبحانه و تعالی لوري ته د دعوت لپاره چمتو او تربيه کړي، ددې مسؤليت څخه بل هيڅ لور او غوره مسؤليت نسته، ځکه چې دا د الله سبحانه و تعالی د پيغمبرانو (عليهم السلام) د مسؤليت دوام او د هغوی لاره ده، دا مسؤليت قبلونه ددې لامل گرځي چې مسؤليت منوونکی شخص پر الهي رسی منگولي ټينگي کړي، ځکه يو کس چې نور خلک اسلام ته رابولي، نو خپله هم هڅه کوي چې د هغو مسائلو په اړه بڼه عملي نمونه وگرځي، کوم چې دی نور خلک ورته دعوتوي، او په دې خبره يې قانع کوي، چې هغه اسلامي احکامو او لارښوونو ته پابنده واوسي.

هغه ځوانان چې د دين سمه، صحيح پوهه او پر هغه باندې د ټينگ او قوي ايمان درلودل، او الهي دين ته د نورو خلکو دعوتول د ځان تر ټولو لوی او لومړی مسؤليت گڼي، هغوی ته لازمه ده، چې يو تر بله مرسته او همکاري وکړي او په خپل منځ کې نژدې اړيکي ولري، تر څو ځواکمن سي، په اسلام کې په انفرادي شکل کار نسته، ځکه چې انفرادي او يوازي کار کفايت نه کوي، ټول کارونه بايد په ټوليزه او يو ځايي توگه تر سره سي، د گډ کار څخه موخه دا ده، چې موږ بايد يو تر بله د اخوت او ورورولۍ اړيکي ولرو، زموږ او ستاسې يو تر بله همکاري، ليدل، کتل، ناسته او ولاړه بايد ټول د الله (جل جلاله) لپاره وي، په مشترکو او گډو مسائلو کې بايد يو تر بله تفاهم او پوهاوي ته ورسېږو، که څه هم د دعوت په لار کې په مختلفو ډلو او ټولنو پورې تړلي يو، که گډه همکاري او نژدې ارتباطات ونه لرو، نو هيڅ کار به مخ په وړاندې ولاړ نه سي، او بل دا چې اوس فساد اجتماعي او عام دی.

نو دا کار اجتماعي اصلاح او کار ته اړتيا لري، د اجتماعي فساد مخه په يوازي او انفرادي شکل نه نيول کيږي، کافران يو د بل مرستې ته وردانگي او يو د بل لاس نيوی کوي، موږ مسلمانان هم بايد يو د بل مرستې او همکارۍ ته وړاندې سو، نژدې او د ورورولۍ اړيکي سره ولرو، داسې نه وي چې باطل او فساد ته بلوونکي يو موتي، يو تر بله همکار وي او د حق، اصلاح پيروان، دعوتگر، متفرق او پاشلي وي، پر جزي مسائلو اختلاف او تعصب يې تر منځ واټن ور ډير کړی وي، چې دا کار د اسلام د دوښمنانو په گټه تماميږي، نو په دې صورت کې به مخکې د فساد او فتنې څخه ډکه او لويه تباهي به رامنځته سي، مسلمان ځوان بايد دغه درې (۳) اساسي مسؤليتونه بڼه درک کړي، ځان په وپوهوي. د خپل ځان څخه دي وپوښتي: آیا دغه مسؤليتونه يې منلي؟ غاړه يې ورته ايښې ده؟ او آیا د دغو ديني مسؤليتونو

حق يې پر خای او اداء کړی دی؟ مسلمان خوان باید په اوسني عصر کي خپلي دندي او مسؤلیتونه وپیژني، د لیري او نژدې تاریخي پېښو څخه ډیر درسونه او عبرتونه واخلي او په دې وپوهیږي چي څه ډول د اسلام په لار کي د اسلام سره حرکت وکړي، تر څو اسلام خواکمن سي او یو واقعي اسلامي حکومت رامنځته سي، دا د مسلمانانو لپاره د شرم خبره ده، چي هر دین او د هر مذهب پیروان حکومتونه لري، مگر اسلام او مسلمانان یې نه لري، موږ د اسلام او مسلمانانو لپاره د داسي یوه حکومت غوښتونکي یو، تر څو وکولای سي اسلامي عقیده، اسلامي شریعت، اسلامي اخلاق، اسلامي کلتور، اسلامي تمدن او د ژوندانه اسلامي نظام رامنځته او پلي کړي.

خوانه ته بايد په ژوند کي باهدفه تگلاره وټاکي

د باهدفه ژوند پشپړ مفهوم د هدف څخه پرته د انسان ژوند يو بې نظمه ژوند دی، او اسلام هيڅکله په بې نظمۍ او پلانگذارۍ څخه پرته منځته نه سي راتلای، لکه ډيرو پوهانو چي دې ته اشاره کړې ده، او دا يو څرگند حقيقت دی چي بې نظمۍ او بې پروگرامي د مسلمانانو يوه عمومي نښه گرځيدلې ده او همدا د مسلمانانو د وروسته پاته والي اساسي سبب دی، نو ددې څخه د خلاصون لاره موږ بايد د ژوند په هر اړخ کي لومړۍ په اصولو کي او بيا په جزئياتو کي يو باهدفه ژوند وي، تر څو د پيلامو څخه مطلوب نتايج تر لاسه سي، د انسان د ژوند لپاره باهدفه تگلاره وضع کول گران کار نه دی، ځکه ددې بنياد زموږ په مبارک دين اسلام کي د پخوا څخه وجود لري، انسان د پرديو جوړ کړي پوښاک استعمالولای سي، تياره سوي غذا خوړلای سي، مگر تر هغه پوري د يو مسلمان ځوان ژوند اسلامي ژوند نه سي کيدای، تر څو د داسي تگلاري پر بنياد ولاړ وي، چي اسلامي بنسټونه ولري، هغه بنسټونه چي پر قرآن او سنت ولاړ وي.

په اسلامي تاريخ متقي وي او داسي بنسټونه ولري چي خالص اسلامي وي، د بل چا څخه وارد کړل سوي نه وي، تر څو په ښه او دقيق توگه دا تگلاره پرې قائمه سي، د باهدفه ژوند معنا دا ده د انسان ژوند بايد مهم او باهدفه وي او د هر کار څخه د مخه ددې سوالونو جواب ولټوي. ولي؟ څنگه؟ کله؟ چيري؟ د کومه ځايه؟ د باهدفه ژوند بنسټ هيڅکله پر ناپوهۍ دريدلای نه سي او نه دا د مسلمان لپاره جواز لري، ځکه چي الله سبحانه و تعالی انسان د هغه د پيدايښت څخه را په دې خوا لويه مرتبه ور په برخه کړې او په ځانگړې توگه يې بيا د علم په ميدان کي فضليت ور په برخه کړی دی، ددې لپاره چي انسان د الله سبحانه و تعالی خليفه جوړ سي. باهدفه ژوند يو څه نور بنسټونه هم لري، د مثال په توگه وخت: وخت د ځوانانو لپاره ډير اهميت لري، بايد يوه دقيقه بې فائده ځيني تيره نه سي. انسان خو يا بايد کار وکړي او يا د عبادت څخه وروسته استراحت وکړي کار او استراحت ټول د هغه مسلمان لپاره عبادت شميرل کيږي، چي د الله سبحانه و تعالی په لور يې د هجرت نيت کړی وي.

د حکمت تقاضا او غوښتنه دا ده: ډيري خبري پريږدو او د هغه پر ځای کار کوو، سره له دې چي په يو باهدفه ژوند کي چي په بيلا بيلو مرحلو او ټولنو کي په دقيقې پلانگذارۍ ولاړ وي، کله چي ژوند داسي وي نو وخت د افرادو او ملتونو په پرمختگ کي بنسټيز عنصر گرځي، نو بايد ځوانان خپل ځانونه په ټولو ځايونو کي د حق لپاره په کار مشغول وساتي، هغه شخص چي د حق لپاره کار نه کوي ضرور په باطل کي مصروف سي، ځکه چي د حق څخه وروسته يوازي گمراهي پاته کيږي، انسانان بايد دا حقيقت درک کړي خپلي هيلي دومره لاسته رواړي، څومره چي د هغو لپاره مشقت گالي، نن ورځ ځوانان زر ځله مري پرته له دې چي په دې پوهه سي چي خپل وخت هم ضايع کوي او د نورو وخت هم، دا د ناپوهۍ له امله داسي کوي، د اسلامي امت باهدفه مستقبل دا غوښتنه کوي چي هر مسلمان د خپلو خواهشاتو څخه

ځان وژغوري، دې عظيم مصلحت ته پر خپلو شخصي گټو ترجيح ورکړي، د اسلامي اُمت آينده د اُمت د ځوانانو څخه غوښتنه کوي چې په دې لار کې تکليف وگالي، تر څو هغوی او راتلونکي نسلونه د رنځ، غريبۍ، وروسته پاته والي او جلاوالي څخه نجات ومومي، دا يوازي د خبرو کولو څخه په لاس نه راځي، بلکې يو عملي پروگرام ته ضرورت لري، داسي پروگرام چې د کار وسائل او اساسات تعيين کړي، تر څو کار په دې بنيادونو استوار سي، په دې توگه خپل اهداف تر لاسه کړو، او په اسلامي ټولنه کې د ځوانانو ژوند يو باهدفه ژوند وگرځي، چې بنياد يې د پرديو پر مرستو ولاړ نه وي، دا د يو کس يا يوې ډلې کار نه دی، دا يو داسي کار دی چې اجتماعي او د الله سبحانه و تعالی د رضا لپاره خالص کار ته اړتيا لري، چې هيڅ ډول تنظيمي تعصب په کېښي نه وي، که څه هم هر څوک په خپل تنظيم کې پاته هم سي، موږ څنگه ځوانان په راتلونکي کې د خپل رول د لوبولو لپاره تيارولای سو، بل دا چې موږ خپل راتلونکي تعين کړو، چې موږ څنگه مستقبل غواړو؟ دلته اوس د اسلامي پلانگدارۍ مفهوم تبارز کوي.

چې د ترقۍ د مشکلاتو د حل لپاره د اسلام عملي نظريه څرگنده کړل سي او د ټول انسانيت تر منځ د اړيکو جوړولو، د ټولو انسانانو تر منځ د تعاون او متبادلي مرستې له منځته راوړلو لپاره د نړيوالو اسلامي مؤسسو سره همکاري وکړي، د يو اسلامي جماعت چې د امکاناتو او صلاحيتونو څخه په اعظمي استفادې سره د اصلاح او تعمير په کار کې د اُمت نمائندگي وکړي او خپل رول ولوبوي، په جوړلو سره د الله سبحانه و تعالی د عبادت معنا تحقق مومي، ځکه د يوې اسلامي ټولنې پر مخ وړل د الهي شريعت د پلي کولو بنياد دی، دا ټول بايد د باهدفه تگلاري مفهوم په دائره کې واضح وي، هغه داسي يو ژوند وي چې د يو پروگرام او يو ټاکلي سياست پر بنياد روان وي، وسائل او موجود امکانات د اهميت په تناسب استعماليري، د هر کار څخه وروسته ژوره بررسي او احتساب صورت ونيسي، چې د خپل ځای څخه پيل کيږي، د هر کار څخه وروسته او هره ورځ سر ته ورسيږي.

حضرت عمر (رضي الله عنه) فرمايي: د خپل ځان سره محاسبه وکړئ، مخکې له دې چې ستاسي سره محاسبه وسي. هغه آينده چې موږ يې جوړول غواړو بنيادونه يې فرد، کورنۍ او ټولنه ده، هر فرد بايد دا حقيقت درک کړي چې د ټولنو بنياد په علم او پر هغه باندې پر عمل کولو ولاړ دی. په زړه کې د توحيد د ټينگيدو څخه وروسته په اوسني عصر کې تر ټولو ښه علوم عصري علوم دي، همدا راز په اوسنۍ زمانه کې ضروري او ښه علوم د ادارې، تنظيم او مطبوعاتو علوم دي، په دې ټولو کې وروسته پاته والی د اسلام د دعوت وروسته پاته والی گڼل کيږي، او په دې کې مهارت تر لاسه کول د اسلام د عظيم دعوت د خپرولو ذريعه ده، د داسي چا په علم بايد موږ خوښ نه سو چې علم حاصل کړي، د کورنۍ او ټولنې په وړاندې خپلو مسؤليتونو ته پام ونه کړي، دا د انقلابونو کار نه دی، بلکې د غوره افکارو خپرېدل، روحي لارښوونې او نفس امارتي ددې کار يوازينۍ لاره ده، پر ټولو مسلمانانو او خصوصاً په ځوانانو کې د ژوند اهميت احساس پيدا کړل سي، فني ماهرين بايد نويو اختراعاتو ته وهڅول سي.

ددې لپاره باید د نور هر څه څخه ډیر په ټولنه کې د استعدادونو پلټنه وسي، او هغه په کار واچول سي، ګټه د مشقت په اندازه وي، باید د وخت څخه استفاده وکړو او خپل وختونه باید په داسې کارونو کې مصرف کړو، چې د فرد، کورنۍ او ټولنې لپاره ګټور وي، ټولنه باید د اسراف د نقصاناتو څخه خبره کړو او د هر کار په دقیقه توګه د سرته رسولو اهمیت ور په ګوته کړو، اسراف یوازې په خوراک کې نه دی، بلکې په خبرو او وسایلو کې هم دی، موږ باید وپوهیږو که مسلمانان په همدې حالت کې پاته سي، نو تر ډیرې مودې پورې به یې د سرمایه دار نظام او یا کوم بل نظام څخه استفاده کوي، باید د اسراف څخه هم ځان وساتو، د نارینه وو او ښځو د ټولو د صلاحیتونو څخه استفاده وکړو، تر هغه حده پورې چې د شریعت مخالفت په کېښي نه وي، د نورو ملتونو د تجربو څخه باید استفاده وکړو، د خپل تاریخ څخه درس او عبرت حاصل کړو، د ټولنې اهداف او مقاصد باید تعین سي او هغه اساسي هدف چې د هغه تر څنګ ټول تنظیمونه او افراد پرې راټولیدای سي هغه باید څرګند سي، دا مقصد د یو پرمختللي ټولنې د جوړولو په ذریعه د الله سبحانه و تعالی رضا تر لاسه کول دي، چې امر بالمعروف او نهی عن المنکر کوي.

لویو ګټو ته په تنظیمي، قبیلوي او قومي ګټو ترجیح ورکوي، چې په هغه کې مشران او افراد خپل شخصي خواهشات پریردي، په دې موقع باید ددې کار د سرته رسولو ثوابونه هیر نه کړو، ځوانان دي دا حقیقت درک کړي اسلام د مشکلاتو په مخ کې او د هغه نظامونو په مخ کې چې افرادو او ملتونو د اصلاح لپاره ضروري دي لاس تړلي نه دریري. امام حسن البناء د اخوان المسلمون د تنظیم بنیاد ایښودونکی دی، ددې تنظیم لپاره یې د اسلام پر اساساتو برابر یوه تګلاره وټاکله او د اسلامي ټولنې د بیا ژوندی کولو لپاره یې د نوي روح په حیث وړاندې کړه، د مصر د درې (۳۰۰۰) زره کلیو او ښارونو څخه یې لیدنه وکړه، تقریرونه یې وکړل، خلګ یې د خپلو سیاسي، اقتصادي او ټولنیزو ستونزو هوارو ته متوجه کړل. د امام حسن البناء څخه پوښتنه وسوه: کله بیدیرې؟ امام حسن البناء په جواب کې ورته وویل: آیا د دعوت دې لوی بار موږ ته د خوب وخت پرې ایښی دی؟ آیا مسؤلیتونه د وخت په پرتله ډیر نه دي؟ هغه به په شپه او ورځ کې څلور (۴) ساعته بیدیدي.

سید قطب هغه شخصیت دی چې ویل به یې: زموږ خبرې بې روحه وي، مګر کله چې د هغه په لاره کې شهیدان سو، نو هغه ژوندی سي. هغه خپل ژوند د اسلامي امت څخه قربان کړ او د هغه فکر د ځوانانو د صحیح او بشپړې باهدفه پوهې لپاره توبښه وګرځیدله. امام مودودي (رحمة الله علیه) د هند په نیمه وچه کې د جماعت اسلامي بنیاد ایښی دی، که چیرې اخوان المسلمون او نورو اسلامي تحریکونه نه وای، نو اوسنۍ نړۍ کې به داسې څوک نه وای، چې اسلام د یو بشپړ نظام په حیث وپیژني، اسلام به یوازې د څو بې روحه عبادتونو نوم وای او په خاصه توګه هغه وخت چې دعوتګران حاکمانو د ګټو ساتونکي او د هغوی غلامان وي. دې مثالي شخصیتونو د خپل ژوند یوه لحظه هم بې ځایه تیره نه کړه، دا ستراتیژیکو نمونو د اسلام لپاره په داسې وخت کې کار او قرباني ورکړې، چې په خلګو کې د سربښندنې جذبه مړه وه او دوی بې حرکت پراته وه، هر ځوان باید د خپل ځان لپاره د ژوند بشپړ پلان تنظیم کړي، تر څو د امت د آینده د جوړولو کار په ښه ډول صورت ونیسي.

ځوانه د ژوند بڼه تنظيم د برياليتوب شرط دی

الله سبحانه وتعالی دا لوی نظام ډیر دقیق، عجیب او حیرانونکی جوړ کړی دی، هیڅ ډول گډوډی او بې نظمۍ ته ځای په کېنې نسته، ددې بې ساري تنظیم سره الله سبحانه وتعالی د خاص حکمت لپاره انسان ته یو څه اندازه آزادي او اختیار د امتحان لپاره ورکړي دي، ددې ورکړل سوي آزادی پواسطه انسان کولای سي خپل ژوند تنظيم کړي او یا یې همداسي گډوډ پریري، انسان ته د شپې او ورځې بدلون د موسمونو اختلاف، د میوو پخیدل، د حیواناتو تکاثر او تناسل او حتی د کون د ذرې څخه تر آسمانه پوري په تنظیم کي عظیم درس ورکوي، اسلامي شریعت ددې حقایقو مراعات په خپلو ټولو احکامو معاملاتو او عباداتو کي کړی دی، کله چي انسان ددې ټولو حقایقو څخه استفاده ونه کړي او خپل پاته ژوند ددې اختیار په حدودو کي ترتیب او تنظیم نه کړي، په پایله کي به ستړی زیانمن، ناکام او خفه به سي.

تنظیم د بڼه پلان پواسطه د غوره سویو هدفونو د لاسته راوړني لپاره د موجودو وسایلو سمې کارونې ته ویل کیږي او ددې لپاره ځینې ټکي په نظر کي نیول په کار دي: ۱: د مطلوبه وسایلو اندازه. ۲: د هرې وسیلې د آرزښت پیژندنه. ۳: د کار لپاره د هرې وسیلې د استعمال ځای پیژندل. ۴: د هرې وسیلې لپاره د مناسب وخت ټاکل، او د هر څه د مخه د منظم پلان پواسطه د موخو دقیق څیرل.

د ژوند د گډوډۍ او نه تنظیم لاملونه: د وخت څخه مناسبه گټه نه اخیستل او په بې هوډه چارو کي یې تیږول، د عاقلو خلکو لپاره تر ټولو لوی مصیبت گنل کیږي، ځکه هره شیبه چي تیږیږي بېرته نه راگرځي، عاقل په دې پوهیږي چي وخت د ده تنفس دی او د هرې دقیقې په تیږیدو سره ژوند په کمیدو دی، نو له همدې امله باید عاقل انسان ددې احساس په درلودلو سره د هرې شیبې څخه اعظمي استفاده وکړي، په دې فکر چي الله سبحانه وتعالی د ده د عمر او ځوانۍ پوښتنه ځینې کوي، چي په څه کي یې تیر کړي دي. د بې کاره او بې هدفه انسانانو سره وخت هیڅ قیمت نه لري، په لوبو او بې ځایه چارو کي یې تیږوي، په دې هکله هیڅ فکر او اهتمام نه لري، ان تر دې پوري چي د وخت د وژلو او ساتیږی ږغ پورته کوي او په دې نه پوهیږي چي دوی خپل ځانونه وژني. د فرد او اُمت د پرمختگ او تمدن د لاملونو څخه یو هم د وخت آرزښت، پیژندنه او بڼه ډیره استفاده ځیني کول دي، کله چي انسان د وخت څخه په استفاده روږد سي، کولای سي د خپل ژوند ټول کارونه منظم او ترتیب کړي، او تل یې دا حکمت په یادوي: وخت ژوند دی، په خپله او نورو سره په گټه اخیستلو کي مرسته وکړه. د ډیرو آرزښتناکو او لږ آرزښته چارو تر منځ توپیر نه کول، ځکه ځیني خلک خپل قیمتي وخت او وسائل په کم آرزښته چارو مصرفوي.

د ډيرو ارزښتناکو چارو څخه غافل او ناخبره وي، پر مستحباتو باندې اهتمام کوي، مگر فرض ځيني پاته کيږي، همدارنگه د ځينو خلکو ژوند د درواغجنو او بي معنا مظاهرو څخه ډک وي، مگر که د حقائقو پلټنه، د علم او عمل پوښتنه يې وکړي، هيڅ به ورسره نه وي، دا ډول خلک که څه هم تر يو مهاله په کبر او غرور کي ژوند وکړي، مگر يوه ورځ به هر ورو هغه وخت راويښ سي، چي د ژوند پاڼه يې ژړه سي، خلک يې هير کړي، يا مړ سي، او آخرت ته ولاړ سي، هلته انسان ته معلومه سي چي څگونه بي گټي دي، عمر يې نه وي او خلکو ته گټه نه سي رسولای، د باطل ملگري تل کوبښ کوي چي زيارکښ او د لوړ همت څښتنان په کوچنيو او لږو گټو لرونکو چارو اخته کړي، د لويو چارو د ترسره کولو مخه يې ونيسي، او ژوند يې غيري منظم تير سي، د کوچنيو چارو لپاره خلک ډير دي، مگر د لوړو او سترو چارو لاري د تلوونکو څخه خالي دي، که د لوړ همت خاوند يې، نو پر دې لاره ولاړ سه، د کارونو د ترسره کولو لپاره نامناسب وخت ټاکل، او يا يې د وخت څخه مخکي يا وروسته کول، يعني هر کار بايد په خپل وخت کي تر سره سي.

که نظام ته ځير سو، دا به راته څرگنده سي، چي الله سبحانه وتعالی د هر څه لپاره وخت ټاکلی دی، چي تقديم او تاخير نه مني، لکه: د شپي او ورځي بدلون، د لمر طلوع او غروب او د ژونديو تناسل او داسي نور... په همدې ډول د الهي شريعت د احکامو لپاره وختونه ټاکل سوي دي، لکه: د لمونځ، روژې، حج، زکات او نور... احکام. انسان بايد ددې کون سره ځان منسجم او منظم کړي، د وحیي د احکامو سره په پابندۍ خپل ژوند ترتيب کړي، د هر کار لپاره پر خپل وخت اقدام وکړي، د کار نيمگړۍ پرېښوول، ډير خلک د خپل ژوند ډيره موده د گټورو چارو په عملي کولو کي تير کړي، مگر د بشپړيدو څخه مخکي ځيني لاس په سر سي، بل کار پيل کړي هغه هم نيمگړۍ پريږدي، وختونه تيريزي، مگر ثمرې او پايلې ته نه رسيري او په بي هدفه چارو پسي غلتي.

د کړي کار بيا بيا تکرارول، په دې گومان چي مخکي يې دا کار کړی نه دی، د کار د کولو لپاره ناسم پلان، ځيني خلک ددې پروانه لري چي خپل کار د کوم ځای څخه شروع او چيري يې پای ته ورسوي، دا ښه ده چي انسان د هر څه لپاره د مخکي څخه وسائل برابر کړي، مگر په هغه صورت کي چي ترتيب يې په نظر کي نيولی وي، ددې لپاره وخت او امکانات ولري، د کار د عملي کولو لپاره له مخکي څخه پلان نه درلودل، دا د انسان د ژوند د گډوډۍ او د وسائلو د بي ځايه کاريدو لامل گرځي، يوازي په منظم پلان سره انسان کولای سي خپل هدفونه وټاکي، د وخت او وسائلو څخه په زړه پوري گټه واخلي. څنگه خپله ورځ تنظيموی؟ کله چي انسان د خپلو ورځنيو چارو په تنظيم کي بريالی سي، هغه کولای سي د خپل ژوند په تنظيمولو کي هم بری ومومي، ډير خلک خپله ورځ بي هدفه تيروي، له دې امله د ډول ډول ستړياوو او کړاونو سره مخامخ کيږي.

منظم ژوند هغه دی چي پر پلان ولاړ وي: پلان د ښه ژوند لپاره لومړی شرط او د ګډوډۍ مخه نیونکې دی، د پلان لپاره خپل شرائط او اساسات دي: ۱: د مهم کار لپاره د پلان گذارۍ پر مهال په ذهني، بدني او نفسياتي لحاظ سره سالم، معتدل مزاجه، قرار او هيله مند يې، ځکه پلان ستا ټول ذهني ځواک ته په تفکیر يادښت او تصور کي اړتيا لري. ۲: دا په عادي حالت کي، مګر په بېرنيو حالاتو کي بيا هماغسې مناسب تصرف په کار دی، ځکه د هر حالت لپاره خپل احکام دي. ۳: د موجوده حالاتو او د راتلونکي پروژې په هکله بشپړ معلومات راټولول، ځکه د پروژې کاميابي د حالاتو د څرنگوالي سره مستقيم تړاو لري، او همدارنګه د پروژې په اړوند تفصلي معلومات، لکه: موخي، وسائل، ګټي او اړتياوي لاسته راوړل په کار دي. ۴: د خپلي پروژې لپاره موخي ټاکل په داسي ترتيب سره چي عملي کول يې ممکن او د اړتيا پر مهال بدلون هم منلای سي، پوره څرګند او د واقعيتونو سره برابر وي.

۵: د هغو مادي او بشري وسائلو او امکاناتو بشپړه احصائيه چي د کار په عملي کولو کي ورته اړتيا ده، د هغو شتون او نشتوالی په ښه کول، او دا چي غيري موجود څنګه لاسته راتلای سي؟ دا ټول بايد په منځنۍ کچه وي، د اسراف څخه ليري وي، او حلالوالی يې هرو مرو په نظر کي ونيول سي. ۶: د پروسې د عملي کولو وخت او ځای بايد په څرګنده او دقيقه توګه ټاکل سوی وي، د ژوند د هر کار لپاره وخت او ځای ځانګړی ارزښت لري، چي پرته له دې څخه يو کار هم شونۍ نه دی، له همدې کبله بايد وخت، ځای، د موجوده وسائلو نقش او د هري برخي کار له مخکي څخه وټاکل سي. ۷: د پروسې د عملي کوونکي مشخص کول، که هغه په نامه وي يا په صفت، يوکس وي او که ډله، نو بيا وکتل سي چي ددې کار لپاره هغه صفات په کښي سته چي ددې کار د عملي کولو وړتيا لري، ځکه د هر فن لپاره خپل خلګ په کار وي.

ځوانه د وخت قدر او ارزښت وپيژنه

د قرآن کریم په ډیرو برخو کې د وخت یادونه د وخت په ارزښت باندې دلالت کوي، البته خورا لوړ ارزښت یې له دې څخه معلومېږي، چې الله سبحانه و تعالی په وخت باندې څو ځله قسم یاد کړی او په قرآن کریم کې یې پوره سورت د العصر په نامه د وخت په نامه را نازل کړی دی. الله سبحانه و تعالی په وخت سره قسم یاد کړی او فرمایي: (وَالْعَصْرِ (۱) إِنَّ الْإِنْسَانَ لَفِي خُسْرٍ (۲) إِلَّا الَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ وَتَوَّصَوْا بِالْحَقِّ (۳) وَتَوَّصَوْا بِالصَّبْرِ (۴)). ژباړه: قسم دی په زمانې سره بیشکه! انسان خامخا په تاوان کېږي دی مګر هغه کسان چې ایمان یې راوړی وي دوی او عمل یې کړی وي نیک (ښه) او نصیحت یې کړی وي (یو دبله سره) د حق (دین) او نصیحت یې کړی وي (یو دبله سره) د صبر. (سورت العصر)

که څه هم د وخت ارزښت یو کوچنی عنوان دی، مګر د معنا په لحاظ بیا ډیر اړخونه لري، هغه دا چې وخت د فلسفيانو سره یو ډول ارزښت لري او د سوداګرو سره بل ډول ارزښته لري، سیاست پوهانو، جنگیالیو، ځوانانو، سپین ږیرو، زده کوونکو، عالمانو او پوهانو هرې یوې ډلې د وګړو سره جلا جلا ډول ارزښتونه لري. وخت د توري په څیر تیره دی، که یې پرې نه کړې، نو تا به پرې کړي. ابن ابی جرمة (رحمة الله علیه) ددې جملې معنا داسې کوي: وخت په کار کولو سره پرې کړه، څو تا په معطلې او ناوخته کیدلو سره پرې نه کړي. د وخت ضایع کول د هلاکت لویه نښه ده. وخت په حقیقت کې د انسان عمر دی، د تل پاتې نعمتونو او ابدې ژوند لپاره هم یو بنیاد دی، په دنیا کې هغه کسان چې موږ او تاسو یې د پرمختګ په حالت کې وینو، لکه: پوهان، سیاسي چارو شنونکي، ستر لیکوالان، دغو ټولو کسانو د وخت قدر یې کړی دی، ځکه خو دغو لوړو مرتبو ته ورسیدل، او چا چې د وخت قدر نه دی کړی، هغو ته وخت د تل لپاره لوی دوښمن ګرځیدلی دی.

وخت د انسان د عمر فرصتونه، کلونه، میاشتې، ورځې، ساعتونه، بلکې دقیقې، ثانیې او لحظې دی او دا هغه قیمتي پانګه ده، چې د انسان سره تر هغې بله لویه او قیمتي پانګه شتون نه لري، د وخت څخه سمه استفاده کول هغه لوی توفیق دی، که د انسان په برخه سي، نو د مادي او معنوي پرمختګ او لوړوالي تر ټولو لوړو مرتبو ته رسیدای سي، وخت د انسان سره په شته څیزونو کې تر ټولو ډیر قیمتي او ارزښتناک شی دی، ځکه وخت د انسان د هرې کړنې، هرې هڅې او هرې لاسته راوړنې لپاره لوبښی دی، چې په حقیقت کې د فرد او ټولنې رښتینې پانګه بلل کېږي، که په سمه توګه د ظاهر او باطن د ترقی لپاره وکارول سي، نو د ترقی او لوړوالي زینه او ډیره ارزښتناکه سرمایه ده، مګر که په سمه توګه استفاده ځینې ونه کړل سي، بیا سرمایه نه، بلکې سرمایه ده، د ټولو ناخوالو او بدبختیو لپاره ځاله جوړېږي.

حافظ ابن قیم (رحمة الله علیه) په خپل یوه کتاب لیکي: هوښیار هغه څوک دی، چې پر وخت مین وي.

په دې اړه ځيني علماء ليکي: انسان بايد د ځان جوړونې او معنوياتو د تر لاسه کولو لپاره سهار د ورځې د پيل څخه بيا د شپې د خوب تر وخته پورې لاندې پنځه (۵) مرحلې په خاص ترتيب سره ترسره کړي: ۱: مشارطه. ۲: مراقبه. ۳: محاسبه. ۴: معاتبه. ۵: مکافئه. مطلب دا چې انسان بايد په لومړۍ مرحله کې د الله سبحانه و تعالى سره تعهد وکړي او شرط وکړي چې گناه به نه کوي. په دوهمه مرحله کې به متوجه او مراقب وي، څو په خپل عهد باندې وفا وکړي، د جدي مراقبت په پايله کې د گناه نه کولو ته ادامه ورکړي. په دريمه مرحله او د کار په پای کې بايد د خپل ځان سره محاسبه وکړي، د خپلو کړنو او ويلو دقيق حساب او هر اړخيزه ارزونه وکړي. که يې په محاسبه کې وموندل چې گناه ځيني سوې ده، نو په څلورمه مرحله کې بايد توبه وکړي، خپل سرکبنه نفس ورتي او ملامت يې کړي، څو د نفس سرکبنې يې ماته سي. په پنځمه مرحله کې به متوجه وي چې د ده څخه د گناه ترسره کيدل يوه ننگونه ده، نو د گناه له امله دغه را منځته سوې تشه بايد په نيکو کړنو او د خير په کارونو سره ډکه کړي. د پنځو مرحلو دغه کړنلاره په يو ډول سره د وخت پيژندل او د طلايي وخت څخه د گټې پورته کولو يو فرصت دی، چې هرومرو د معنوي ترقۍ، په دنيا او آخرت کې د بري لامل کيږي.

امام شافعي (رحمة الله عليه) فرمايي: ما د صوفيانو سره ملگرتيا وکړه، يوازي مې دوي خبرې ځيني زده کړې: ۱: وخت د توري په څير دی، که يې پرې نه کړې، نو تا پرې کوي. ۲: که دي ځان په حقه لاره کې بوخت نه کړ، نو په باطله لاره به اخته کيږي.

علماء ليکي: په وخت باندې د الله سبحانه و تعالى په قسم يادولو کې مؤمنو بنده گانو ته د وخت د ساتنې او اهتمام لارښوونه ده، ځکه د ژوند څخه د انسان برخه همدغه وخت او زمانه ده، نو انسان خپل وخت بايد په هغه څلورو (۴) شيانو باندې ډک کړي، د کومو يادونه چې د عصر په سورت کې سوې ده او که يې په دې څلورو (۴) شيانو سره ډک نه کړي، نو هرومرو انسان په لږ يا ډير خسران او تاوان کې دی. الله سبحانه و تعالى دې موږ، تاسي او ټول مسلمانان د دا ډول لوی تاوان څخه وساتي، هغه څلور (۴) شيان عبارت دي له: ايمان، نیک عمل، د الله سبحانه و تعالى لور ته بلنه او د همدې بلنې په سلسله کې پر مشکلاتو باندې صبر کول.

څنگه د وخت څخه سمه استفاده وکړو: هر انسان بايد د خپلو مثبتو کړنو لپاره د وخت په نظر کې نيولو سره دقيق او هر اړخيز پلان جوړ او داسې يې پلي او تعقيب کړي، چې د کومي ورځې د نه پلي کيدو په صورت کې د ننگونې او کمبود د احساس سره مخ سي، د هغې د جبیره کولو هڅه وکړي. د ژوند تنظيمول د ژوند د بريا لامل کيږي، ځکه الله سبحانه و تعالى دنيا په يوه دقيق او هر اړخيز نظام سره روانه کړې ده، داسې نظام چې په هغه کې گډوډۍ او عبث ته هېڅ ځای نسته، الله سبحانه و تعالى د خپل حکمت سره سم انسان ته آزادي او اختيار ورکړی دی، څو د امتحان او آزمايښت دوره باندې تکميل کړي، له دې آزادۍ څخه په گټې اخيستنې سره انسان کولای سي، خپل ژوند تنظيم کړي، ښه او مؤثره استفاده ځيني وکړي او يا يې همداسې معطل او عبث تير کړي. د وخت څخه په گټه پورته کولو کې تمبلي کول او په بې گټې شيانو سره د وخت ضايع کول. د کارونو تر منځ توپير نه کول.

لکه دا چي نه ور معلوميري، چي د کوم کار اهمیت ډیر دی او لومړی باید تر سره سي او د کوم یوه اهمیت د هغه څخه کم دی، لکه ځیني خلک چي فرايض او واجبات ځیني پاته وي، په مباح یا سنت کړنو باندي بوخت وي، د هر کار لپاره یې خپل وخت په پام کي نه نیسي، ځیني کارونه د وخته مخکي او ځیني نور یې بیا د خپل وخت څخه وروسته تر سره کوي، دا دواړه کړني د وخت د ضایع کولو په معنا دي، د پیل کړي کار نه پوره کول، ځیني خلک ټول ژوند نن په یوه او سبا په بل کار کي په داسي توگه تیر کړي، چي هیڅ یوه پیل کړي کړنه ترسره نه سي، د یوه کار تکراري ترسره کول، یوه کړنه په دې فکر سره څو ځله تکرار کړي، چي گواکي نه یې ده ترسره کړي، ځواني دي په څه شي کي ختمه کړه، وختونه تل خالي نه پاته کيږي، نو هغه باید د خیر په کړنو سره ډک کړل سي، هر انسان که خپل زړه او نفس په حق سره بوخت نه کړي، نو نفس به دی په باطل سره مشغول کړي، په خاصه توگه کله چي ځواني، شتمني او بې کاري سره یو ځای سي، نو د خطراتو د گواښ کچه یې لوړیږي، د وخت پر وړاندي د مسلمان مکلفیت، د وخت په اړه تر ټولو لومړی او مهم د مسلمان دنده دا ده چي د خپل وخت ساتنه وکړي او د خپل وخت څارونکی وي.

د مال څخه ډیر باید د خپل وخت ساتنه وکړي، ځکه مال بیا هم تر لاسه کيږي، مگر وخت چي یو ځل تیر سي، بیا په هیڅ ډول سره نه را گرځي، وخت نه عوض کيږي، نه ذخیره کيږي او په هر څومره لوړ قیمت سره نه سي اخیستل کیدلای، د ژوند هره لحظه باید د ځان او ټولني د نیکبختی، مادي او معنوي ترقی لپاره ولگول سي، څوک چي د خپل ژوند وختونه بې گټي او بې پایلي تیروي، یقیناً هغه د خپل وخت حق نه دی پوره کړی او د ځان سره یې ظلم کړی دی، وخت ته باید سمه کتنه وسي، په سمه توگه وخت ته کتنه هغه فکر دی چي تیره سوي، راتلونکي او موجوده زمانه په خپله غیږه کي رانغاړي او هري یوې ته ځانگړې پاملرنه کوي، مسلمان ته اړینه ده چي تیري سوي زمانې ته دقیقه او هر اړخیزه کتنه وکړي.

څو د پخوانیو اُمتونو د برخلیک او د هغوی په اړه د الله سبحانه وتعالی د کړنو څخه پند او عبرت واخلي، ځکه تیره سوي زمانه د پېښو او عبرتونو خزانه ده، اړینه ده چي انسان خپل راتلونکي ته هم یوه کتنه او یو څه پاملرنه وکړي، ځکه انسان د طبیعت پر بنسټ د راتلونکي سره اړیکه لري او نه سي کولای چي د خپل راتلونکي څخه سترگي پټي کړي، لکه څنگه چي الله سبحانه وتعالی انسان ته حافظه ورکړې ده، څو د تیري زمانې سره اړیکه باندي ټینګه کړي، همدارنګه یې انسان ته د تخیل قوه ورکړې ده، څو خپل راتلونکی د ځان لپاره منسجم کړي، مگر مهمه دا ده چي انسان باید په موجوده حال زمانه کي هدفمند او میوه لرونکی ژوند ولري او د راتلونکي لپاره معقوله هڅه وکړي، خپل فکر د راتلونکي لپاره وکاروي او د تیر څخه عبرت واخلي، ځکه همدا د شپو او ورځو تیریدل هر تازه شی زړوي، هر لیري شی رانږدې کوي، عمرونه را لنډوي، زاړه د فنا لور ته ټیله کوي، نو مسلمان باید د شپو او ورځو د بدلون څخه غافل نه وي، بلکي فکر وکړي چي د شپو او ورځو په دې بدلون کي د عقل د څښتنانو لپاره لویې نښانې دي.

هره کړنه ځانگړی وخت لري، که انسان د شپو او ورځو بدلون او یو پر بل پسي راتلو ته دقیق سي، نو وبه مومي چي هره لحظه یي ځانگړی طبیعت لري او د جلا کړني غوښتنه کوي، په دې اړه د شریعت کړنلاره ډیره ښکاره ده. د مثال په توگه: لمونځ چي په خپل خاص وخت کي ترسره کيږي، همدا ډول نور عبادتونه. هره کړنه په خپل معین وخت کي د خورا لوړ ارزښت څخه برخمنه وي او که د وخت څخه تیره سي، نو یا خو د سره ارزښت نه لري او یا یي هم ارزښت را کميږي. په اصطلاح په اوسنۍ پرمختللي نړۍ کي هم د هري کړني لپاره د وخت په نظر کي نیول خورا ارزښتناک کار دی، که څوک خپل کارونه په ټاکل سوي وخت کي ترسره کړي، نو بريالی او هدف ته رسیدونکی انسان دی، ددې لپاره چي انسان د خپل وخت څخه سمه استفاده وکړای سي، باید د خپلو کړنو لپاره اهداف وټاکي، او په هدف ټاکلو کي هم مهم اصل دا دی، چي هدف باید یو وي، د هغه د تر لاسه کیدو وروسته باید بل هدف وټاکل سي، که یو څوک د ځان لپاره دوه یا درې هدفونه وټاکي، نو تر لاسه کول به یي ستونزمن وي.

انبیاءو (عليهم السلام)، صحابه کرامو (رضي الله عنهم)، تابعینو او په همدې ترتیب پخوانیو اُمتونو مسلمانانو د وخت څخه سمه استفاده کړې ده او د هدف په ټاکلو کي بريالي وه، ځکه هغوی یو هدف ټاکلی وو، چي هغه د الله سبحانه وتعالی رضا وه، که هر کار به یي ترسره کوی مطلب به یي دا وو، څو خپل هدف ته ور نږدې سي، که به یي عبادت کوی، که به یي تجارت کوی، که به یي د چا سره ناسته او ولاړه کوله او داسي نور... په ټولو کي یي مقصد هماغه ټاکلي هدف ته ځان رسول وه، او همدوی وه چي د وخت څخه یي سمه استفاده کړې ده، هغوی د وخت په تړاو د ځانونو په تنظیم کي د نورو لپاره تل پاته مثالونه دي او که هر مسلمان د هغوی په قدم روان سي، هر ورو به بريالی وي.

د هغوی د ژوند حالاتو ته په کتو سره ویلای سو: وخت باید په دریو برخو سره وویشل سي:-
 ۱: د وخت یوه برخه د الله سبحانه وتعالی سره په مناجات، د حقيقي خالق، مالک او رازق سره په اړیکه ټینګولو کي باید تیره کړل سي. ۲: د وخت بله برخه د ژوند د اړتیاوو، لکه: خوراک، لباس، مسکن او داسي نور... په پوره کولو او برابرولو کي باید ولگول سي.
 ۳: د وخت دریمه برخه په استراحت او د حلالو څخه په خوند اخیستلو باندې باید تیره سي.

د عقل لرونکي انسان هیڅ کړنه باید د دغه دریو (۳) برخو څخه بهر نه وي، په عامه توگه انسانان خپل قیمتي وخت تر مال او ثروت قربانوي او هغه د مادي ترقۍ لامل بولي، حال دا چي مال او ثروت باید د وخت په خدمت کي مصرف کړل سي، هر څوک چي د وخت ارزښت وپېژني، د هغه څخه معقوله او په جدیت سره استفاده وکړي، یو ځای ته رسیږي، که څوک خپل وخت بې گټي او معطل پریردي، نو خپل ځان د تباهی ځاه ته غورځوي، ځيني انسانان د ښو فرصتونو نه شتون د خپلي ماتي لامل بولي، حال دا چي لوی خلک فرصتونه را منځته کوي او د ډیرو کوچنیو پښو څخه لوی لوی فرصتونه جوړوي، د انسان لپاره تر ټولو لویه تیروتنه دا ده چي د ځان لپاره د فرصت پیدا کولو پر ځای ټول عمر د فرصت راتللو په انتظار کي تیر کړي، لویو خلکو هیڅ شی د بخت پرېکړو ته نه دی پرې ایښی.

حسن بصري (رحمة الله عليه) ويلي دي: ته همدغه ورځي يې، نو يوه ورځ چي كمه سي په حقيقت كي ستا يوه برخه كمه سوه او پوهيرئ چي دا په كوم لوري ته وركمه سوه؟ د آخرت او قبر په طرف!

دكتور وهبت الزحيلي (رحمة الله عليه) وايي: دا چي زما د علمي خدماتو دائره دومره پراخه سوې ده، چي پنځوس (۵۰۰۰۰) زره پاڼي او يوسلو شل (۱۲۰) جلده كيږي، وجه يې دا ده: د وخته څخه مي ښه گټه اخيستي ده.

امام ابن القيم الجوزي (رحمة الله عليه) فرمايي: د وخت ضايع كول، د مرگ څخه هم ډير سخت دي، ځكه د وخت ضايع كول د الله سبحانه وتعالى او د آخرت د كور څخه قطع كول او مرگ دي د دنيا او څه چي په دنيا كي دي، يعني اهل د دنيا څخه قطع كوي.

امام محمد (رحمة الله عليه) به شپه په درو (۳) برخو ته ويشله: ۱: خوب. ۲: عبادت. ۳: تصنيف او ليكني.

بلكي د مادي او معنوي ترقيو تر ټولو لوړو څوكو ته يې د همت او ټينگ هوډ په ملتيا ځانونه رسولي دي، د تيرو ناكاميو په جنازه باندي د وير او ماتم پر ځاى د راتلونكو كاميابيو لپاره بايد لاس پر كار سه، تيره سوې زمانه مړه او د ترميم وړ نه ده، كوم شى چي د ترميم قابليت لري هغه موجوده او راتلونكي زمانه ده، نو پورته سه د همدغو خامو موادو حال او راتلونكو زمانو څخه داسي شكل او صورت جوړ كړه، چي خوښ مو وي، د وخت ضايع كول د مرگه سخت دي، ځكه د وخت ضائع كول تاسي د الله سبحانه وتعالى او آخرت څخه جلا كوي او مرگ تاسي د دنيا او اهل څخه جلا كوي، انسان چي كله مړ سي، د ايمان او نيكو اعمالو خاوند وي، نو د دنيا څخه جلا خو د آخرت د ښكلاوو سره يو ځاى كيږي، چي په حقيقت كي تاوان نه، بلكي لويه كاميابي او برياهي ده، ځكه هر انسان د فاني دنيا څخه تلونكي دى، او برعكس كه څوك خپل وخت د الله سبحانه وتعالى د عبادت او اطاعت څخه پرته ضائع كړي، نو دا شخص د الله سبحانه وتعالى او آخرت څخه ليري سو، چي دا په حقيقت كي لوى تاوان او نه جبيره كيدونكي ضائعه ده.

وخت سره زر دى، مگر نه، وخت ژوند دى او ژوند د سرو زرو څخه خورا ډير قيمتي دى، د پيداښت او مړيني تر منځ چي كومه زمانه ده، همدا د انسان ژوند دى، كه يو څوك سره زر نه لري، نو يو ورځ نه يو ورځ به يې تر لاسه كړي، مگر تير وخت هيڅكله هم بيا انسان نه سي تر لاسه كولاى، ډيرى داسي ځوانان سته، چي خپل وخت په عجيبه توگه سره تيروي، كه شپه باندي اوږده سي، نو په بې گټو خبرو او يا هم د اوسني ټيكنالوجي سره يې داسي تيروي چي هيڅ گټه هم نوموړي ته نه ورسوي، او كه ورځ باندي اوږده سي، نو بيا يې په خوب تيروي، هو په دې كي هيڅ شك نسته، هر ځوان ځان ته موخي او هيلي لري، موخي او هيلي مو ډيري درني دي، د پلان او تنظيم لپاره وخت نه لري، مگر دا غلطه ده، ځكه سم پلان او ښه تنظيم د انسان سره د بوختياوو په ښه تر سره كولو كي مرسته كوي، همدارنگه د ژوند تنظيم د انسان سره د كارونو په ترسره كولو كي مرسته كوي، په كمه هڅه لويه لاسته راوړنه او ډير فرصتونه پيدا كولاى سي. گران ځوانه ښه پوه سه، وخت دومره ارزښت لري، چي يوه گړى يې هم بايد ضايع نه سي.

د وختونو بې ځايه تيريدل هغه خطرناکه ستونزه ده، چې د نړۍ ډير ملتونه او وگړي ورسره مخامخ دي، د وخت ضايع د ژوند ضايع ده، هر شی که تير سي، بيا لاسته راتلای سي، مگر وخت هيڅکله بيا لاسته نه راځي، زيار وباسه چې لاندي کلمات تل ياد ولري او په لوی خط يې د ځان په وړاندي وليکي: وخت نه زيږي، نه اورديږي، نه دريږي، نه بيرته راگرځي، بلکي تل پرمخ درومي. په دې پوه سه چې په ژوند کي د برياليتوب لومړی شرط د وخت ښه اداره کول دي. په حقيقت کي د وخت اداره د انسان په وس کي نه ده، ځکه وخت د الله سبحانه و تعالی په امر جريان لري، تل په حرکت کي دی، بلکي انسان کولای سي د کوښښ په پايله کي د وخت څخه ښه استفاده وکړي.

نن چې موږ ځوانان په کومه بې پرواهي سره وخت ضايع کوو او د ژوندي خوړې شپې او ورځې په ډيري بې غمۍ سره سبا کوو، داسي احساس کيږي، چې نه زموږ سره هيڅ غم سته او نه هم هيڅ دوښمن لرو، ناخبره ددې نړۍ د نوښت او ابتکار په ډگرونو کي په څومره تيزۍ سره حرکت کوي، او موږ په ډير بې پرواهي سره ورته گورو، نور بس ده، دا د غفلت خوب څخه راويښ سه، د ټولو ځوانانو څخه هيله کوم نور د وخت ضايع کول بس کړي، خپل مسؤليت او حق کوم چې ټولنه يې پر تاسو لري سرته ورسوي، نو موږ ته هم اړينه ده، چې د وخته گټه واخلو، د خپلو اسلافو تگلاره خپله کړو، د هغوی په شان د وخت په قدر ځانونه پوه کړو او خپل وخت په ډير خوب، خوراک، او خبرو ضايع نه کړو.

خواني غنيمت وگڻه ستا ڇخه د خواني په هڪله پوښتنه کيږي؟

خواني غنيمت گڼل په کار دي، د خپل ځان او نورو په اصلاح کي استعمالول يې په کار دي، ځکه چي د قيامت په ورځ به ستا څخه ستا د خواني په هڪله پوښتنه کيږي: تا د عمر دغه تر ټولو غوره برخه چيري او څنگه تيره کړې، د خواني څخه دي خپله څومره گټه تر لاسه کړې وه او نورو ته دي څومره گټه رسولي وه؟ عمر د الله سبحانه وتعالی ډير لوی نعمت دی، په دې شرط چي انسان دغه عمر د الله سبحانه وتعالی په عبادت او د الله سبحانه وتعالی د دين په خدمت کي مصرف کړي، په دغه ډول د عمر يوه خاصه برخه خواني هم د الله سبحانه وتعالی ډيره لويه پيرزوينه ده، او دا دواړه نعمتونه داسي دي چي د تيريدو وروسته بيا نه راگرځي، نه تير سوی عمر بيا راگرځي او نه تيره سوی خواني بيا راگرځي، له دې امله په کار ده چي د دغه دواړو نعمتونو د ضائع کولو څخه ځان وساتل سي، او په کار ده چي انسان په خپل ژوند او خواني کي د الله سبحانه وتعالی رضا تر لاسه کړي.

تر څو که سبا ورځ په قيامت کي د دغه دواړو په هڪله پوښتنه ځيني وسي، دی بايد سم جواب ورکړي، مگر که انسان خپل عمر او خواني ضائع کړي وي، د دنيا په ټوکو ټکالو کي يې مصرف کړي وي، د بي دينۍ په کارونو کي يې مصرف کړي وي، د اسلام په دوښمنۍ او د باطل په خدمت کي يې کار ځيني اخيستی وي، نو بيا به دغه انسان پښیمانه وي او د دغه کار پايله به د الله سبحانه وتعالی عذاب وي، خواني داسي بي گټي او بي فايدي شي نه دي، چي انسان دي خواني د الله سبحانه وتعالی په نافرمانۍ او سرغړونه کي تيره کړي، بلکي په کار ده چي خواني غنيمت وگڼل سي، د خپل ځان او نورو د اصلاح، د خپل ځان او نورو د دنيا او آخرت د سمون لپاره وکارول سي، ژوند د مرگ څخه مخکي، صحت د ناروغي څخه مخکي، بيکاري د روزگاري څخه مخکي، خواني د سپين ږيروالي څخه مخکي او مالداري د فقر څخه مخکي غنيمت وگڻه.

خواني د سپين ږيروالي څخه مخکي غنيمت گڼل او هغه کارونه کول چي بيا يې انسان په سپين ږيروالي کي نه سي کولای، د فکر څخه نيولې تر عمل پوري، د لمونځ څخه نيولې تر حج پوري، کوم شی چي د خواني په حالت کي څه ډول کيږي په سپين ږيروالي کي هغه رقم نه ترسره کيږي، نن که الله سبحانه وتعالی تا ته بنایسته خواني درکړې ده، ټول قوتونه او صلاحيتونه په تا کي پوره دي، ته دغه قوت او صلاحيت په ټوکو ټکالو، نشو او تماشو کي مه تيره وه، کله چي سبا ته سپين ږيری سي، ستا قوتونه او صلاحيتونه کمزوري سي، په خواني کي عبادت وکړه، په کار ده چي يو ځوان خپله خواني په بي گټو شيانو باندې د تيرولو پر ځای په هغه شيانو تيره کړي، کوم چي د ځوان ژوند د تاوان څخه ساتي، که د ځوان څخه پوښتنه وسي: تا خپله خواني څنگه تيره کړه؟

نو ځوان به په جواب کي ووايي: په کومو شيانو چي د انسان ژوند د تاوان څخه ساتل کیدی، په هغو شيانو ما خپله ځواني مصرف کړې ده. په دې جواب سره به انسان کامياب سي، او که جواب يې بل څه وو، نو دی به هلاک سي. د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د حکمت څخه ډک وصيتونه عقل مند انسان متوجه کوي، چي خپل ځان د راتلونکي لپاره وساتي، او د الله سبحانه و تعالی د ورکړل سويو نعمتونو څخه پوره گټه واخلي، په ځانگړي ډول د الله سبحانه و تعالی طرف ته د دعوت په ميدان کي، او د الله سبحانه و تعالی د رضا لپاره په کار کولو کي، ځکه چي د دعوت لار د مشکلاتو او سختيو څخه ډکه لار ده، دا آسانه او تياره لاره نه ده، بلکي د سربښندي، صبر، او شهادت لاره ده، ځوانان ددې کارونو د سر ته رسولو طاقت درلودلای سي، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به هم د دعوت د کار لپاره اکثر ځوانان انتخابول، څوک چي د خپلي ځوانۍ ساتنه وکړي، د هغه اثر به په سپين ږيروالي کي وويني او بدله به يې په آخرت کي د الله سبحانه و تعالی څخه تر لاسه کړي.

امام رازي (رحمة الله عليه) د يو عالم قول رانقل کړی دی، وايي: ما د سورة عصر مطلب د يو يخي خرڅوونکي څخه زده کړ، هغه په بازار کي نارې وهلې: پر هغه چا رحم وکړی، چي د هغه سرمايه ويلي کيږي. کله چي ما د هغه دا آواز واوریدی، نو ما په زړه کي وويل: همدا د سورة العصر مطلب دی. د ژوند کوم فرصت چي الله سبحانه و تعالی انسان ته ورکړی دی، هغه د يخي د ويلي کيدو په شان په ډير سرعت سره تيریږي، که دغه ژوند ضايع کړي، يا يې په ناروا کارونو کي تير کړي، نو همدغه د انسان تاوان دی.

ځوانه د ژوند آرزښت په هدف ټاکلو کې دی

عقل او هوښیار انسان د خپل عقل او فطرت پواسطه دا احساس کولای سي، چې الله سبحانه و تعالی ددې نړۍ دومره لوی نظام په ښه صورت کې د انسان تخلیق هر ورو د غټ هدف او مقصد لپاره پیدا کړی دی، نو له همدې امله انسان ته نه ښايي چې د خپل ژوند یوه شیبه هم بې هدفه ضائع او بې ځایه تیره کړي، باید د خپل وخت د هر گړي لپاره موخه، او د هر کار لپاره هدف ولري، او په همدې ډول د خپل ژوند لپاره پروگرام تنظیم کړي، که چیرې د بریمنو او پرمختللو انسانانو ژوند ته ځیر سو، دا به څرگنده سي چې د هغوی بریالیتوب او پرمختګ د ژوند د چارو د ښه تنظیم او هدفمن پلان نتیجه وه. د ژوند هدفونه پر دوه (۲) ډوله دي: ۱: د اوږدې مودې هدفونه. ۲: د لنډې مودې هدفونه. جُزې هدفونه باید د لوی هدفونو د تحقیق او لاسته راوړنې لپاره وکارول سي، د مسلمان لپاره په خپل ژوند کې ستر او اصلي هدف د الله سبحانه و تعالی چې خالق، رازق او پالونکي یې دی، رضا لاسته راوړل دي.

د ژوند د مختلفو اړخونو لپاره د هدفونو ټاکنې: ځوانه پام کوه، چې ځان په بې هدفه کارونو روږد نه کړي، ځکه ځان د ماشوم خاصیت لري، په څه چې دې روږد کړ، بیا یې نه سي پریښولای، هر کار کول چې غواړي باید څه موخي ورته وټاکي، د هغو د تحقق لپاره مهال ویش جوړ کړي، او بیا وگوره چې څومره اهداف دي لاسته راوړي دي، کله چې ځان په داسې ډول منظم ژوند روږد کړي، پخپله د گډوډۍ مخه نیول کيږي، او د ژوند هره شیبه گټوره تیريږي. د هدفونو د ټاکنې په وخت کې باید موجوده او راتلونکي وسائل په نظر کې ونیول سي، او د هغو په انډول پلان جوړ سي، هسې نه چې اهداف ستر او وسائل یې په پرتله ډیر لږ وي، د وسائلو او امکاناتو د ضایع او عبث پاتې کیدو څخه به هم ډډه وسي، او د هغه په پرتله د کوچنیو هدفونو لپاره کار کول هم مناسب نه دی، په هر وخت کې د وسائلو او هدفونو تر منځ ښه پرتله اړینه ده.

د هدف د لاسته راوړنې لپاره کافي وخت درلودل په کار دی، ځکه د وخت کموالی هم د هدف تحقق ناشونی کوي، همدارنګه د اړتیا څخه ډیر وخت یو کار ته ورکول سره له دې چې د هغه څخه په لږ وخت کې یې کول ممکن وي، د وخت آرزښت او اهمیت پیژندل د بریالیتوب په لاره کې لومړی ستر قدم شمیرل کيږي، او په دې سره کولای سو د تیرو ضایع سویو وختونو تاوان یې کم کړو، د وخت زیان د پیسو او مال د زیان څخه ډیر دی، چې جبر کول یې ناشونی دی، د کوم هدف لپاره چې کار کوي، باید مشروع او روا وي، مشروع هدفونه ډیر دي، هیڅکله باید د ناروا هدف لپاره کار ونه کړو، کیدای سي داسې هدفونه هم وي چې انسان ځان ته ظاهري گټه په کښې ویني، مګر د الله سبحانه و تعالی په وړاندې ناروا او باطل وي، انسان چې کله د الله سبحانه و تعالی د دین په سوري او د وحیې په رڼا کې ژوند تیر کړي.

هغه کولای سي د مځکي د آبادۍ، د ځان او بشریت د نیکمرغۍ او سوکالۍ لپاره کار وکړي، او د الله سبحانه و تعالی رضا لاسته راوړي، مگر هغه زړه چې د محمدي رسالت په رڼا نه وي روښانه سوی، تل په دنیا کي د ورانکارۍ فساد او ځوروني کارونه کوي، هدف باید څرگند او ټاکل سوی وي، نامعلوم هدف ته رسیدل ناممکن دي، هدف باید داسي څرگند وي، لکه لاسته راوړل سوی چې وي، ددې لپاره یې هر اړخیز فکر کړی وي، او پلان یې سنجول سوی وي، د هدف د لاسته راوړني لپاره باید عملي پلان جوړ سي، که هدف هر څومره ستر، سپیڅلی، ممکن او ټاکل سوی وي، مگر تر څو چې منظم پلان نه وي ورته جوړ سوی، یوازي هڅي، افکار او هیلي به پاته وي، همدا راز د زیارکښو انسانانو او هغو کسانو چې هر څه ورته سر سري او بې ځایه ښکاري لوی توپیر دی، د تصمیم او پیاوړي ارادې په پایله کي د هدف د تحقق په لاره کي ټول خنډونه له منځه تلای سي.

هغه څوک چې نن او سبا کوي تصمیم نه لري، هدفونه یې تل خیالونه وي او د ثمر مرحلي ته نه رسیږي، ځکه دوی ددې لپاره یو قدم هم پر مخ نه ځي، د پلان جوړوني د اړتیاوو پوره کوني او د وخت د ټاکنې څخه وروسته د نوموړي پلان د پلي کولو لوري او د څارني د لوري ټاکنه هدف ته د رسیدو لپاره اړینه ده، کیدای سي دواړه کارونه تنفیذ او څارنه یو جهت په غاړه واخلي، کیدای سي انسان د عملي کار په پایله کي د ډیرو ستونزو او لاینحل مشکلاتو سره مخامخ سي، مگر په پلان کي د جزي بدلون راوستولو سره کار پر مخ تلای سي، او اساسي هدف ته مو رسوي، نو باید له مځکي څخه ددې لپاره تیاري ولري، هدف ته د رسیدني لپاره باید کلک هوډ ولري، او د کار د شروع څخه وروسته هیڅ ډول مایوسی ته په زړه کي ځای ور نه کړي، ډیر سخت کارونه د پیاوړي هوډ په پایله کي آسانه او سرته رسیږي، او آسانه کارونه د تردد او زړه نا زړه توب د امله ناشوني کیږي.

هغه هدف چې د لاسته راوړني کوښښ یې کیږي، باید اړین، د نورو څخه ښه او د لومړیتوب وړ وي، کله چې یو سړی یو هدف ته د رسیدو لپاره ټول شرائط برابر کړي، مگر دا هدف د یو بل هدف په مقابل کي اړین او د لومړیتوب وړ نه وي، د هدفونو په روڼولو کي گډوډي د انسان ژوند په کوچنیو او نااړینو چارو کي اخته کوي، هغه کارونه چې ده او نورو ته یې په دنیا او اخرت کي ډیره ګټه رسیږي، د پاته کیدو او وروسته والي قرباني کیږي، انسان باید د موخو په ټاکنه کي د لوړ مورال او لوی هوډ څښتن وي، ځکه ژوند شمیرلي ورځي دی او فرصتونه هم نه تکراریږي، په کوچنیو او بې ګټي هدفونو خپل ژوند تیرونه انسان زیانمن، د لوړتیا او ترقۍ هسکو څوکو ته د رسیدني څخه پاته کوي، همدارنګه یو انسان خپل ژوند په لوبو او بیکارۍ کي تیروي، که چیري یې همدا وخت د الله سبحانه و تعالی په عبادت، ذکر، د کسب یادونه او بیوزلو سره په مرسته کي تیر کړ، ددې څخه به ګټور ورته تمام سي، مگر بې همتۍ، په لږ شي او وروسته پاته ژوند قناعت دي ته چمتو کړ، کله چې دي خپل لوی هدف

وتاکي او ټول شرائط ورته برابر سول، نو بايد نوموړی هدف په څو کوچنيو برخو وویشي او د عملي پلان په پایله کي قدم په قدم په تدريجي ډول پر مخ ولاړ سي.

امام حسن بصري (رحمة الله عليه) وايي: زه گمان نه کوم چي عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) به خپل يو قدم هم بي هدفه او بي تصميمه نه ايښوی.

سلمان فارسي (رحمة الله عليه) وايي: زه د خپلو کړو په څير د خوب اجر هم د الله سبحانه وتعالی څخه غواړم، دا ځکه چي خوب کله هدفمن سي اجر لري.

ځوانه د برياليتوب لومړی شرط د ځان اداره کول او پر ځان باور درلودل دي

ځيني هغه قواعد او ضوابط که انسان يې په خپل ژوند کي عملي کړي، واقعاً هغه د ځان قابو کولای سي. د الله سبحانه وتعالی د حقونو ورکړه او د الله سبحانه وتعالی څخه په هر څه کي مرسته وغواړه، که انسان خپل پالونکی د راحت په وخت کي وپيژني، پالونکی به يې د سختی په وخت کي مرسته وکړي. د الله سبحانه وتعالی اطاعت او بنده گي په صداقت او ايماندارۍ سره وکړه، الله سبحانه وتعالی به دي د هري ستونزي په وخت کي مرسته وکړي. ځوانه ته د الله سبحانه وتعالی سره اوسه، الله سبحانه وتعالی به ستا سره وي، او هيڅکله به دي هڅي بې ځايه نه کړي، ان شاء الله. خپل فکر په هيله ډک کړه او د الله سبحانه وتعالی په امر د برياليتوب هيله ولره، تل د خوشحالی زيری پر خپل فکر او حس مسلط ساته، ځان په دې روږد کړه، چي د هر کار هدفونه او موخي دي عالی او روښانه وي، خپل ځان د ژوند د هر کار لپاره په منظم پلان جوړولو مکلف کړه، او کوبښن وکړه چي په چارو کي د گډوډۍ او بې نظمۍ مخه ونيسي، زيار دي منظم کړه، د څرگند هدف لور ته پام واړوه او هدف ته د رسيدو په لاره کي د بې نظمۍ څخه ځان وژغوره، هدف ته د رسيدو پروگرام دي په عملي ډگر کي شروع کړه.

د بې کارۍ او سستۍ څخه ډډه وکړه، د خپل وخت د بې ځايه کيدو څخه ځان وساته، د وخت ضايع د ژوند ضايع ده، کوبښن وکړه چي هره ورځ د خپل هدف لور ته قدم واخلي، څوک چي په لاره ځي هرومرو رسيري، خپل عقايد او ايډيالوژي د هر څه څخه آرربستناکه او هر کار د هغې پر محور وڅرخوه، او که داسي دي ونه کړل، نور ژر ده چي ځان سپک او بې معنا درته ښکاره سي، که څه هم نور خلک دي درناوی او ستاينه هم وکړي، د منافقت څخه په هر څه کي ځان وساته، په صداقت او ادب سره د حق ويلو زيار وباسه، په دوو لارو کي د حق او باطل تر منځ د پريکړي کولو ځواک په ځان کي پيدا کړه، د خپلو چارو پايلي په ميرانه، صبر، ثبات، حوصله او مسؤليت سره قبولي کړه، د مصيبت اجر د الله سبحانه وتعالی څخه وغواړه، په دې پوه سه چي هر څه د الله سبحانه وتعالی له طرفه دي.

برخليکونه ليکل سوي دي، د ډير شکايت او غصې څخه ځان وژغوره، ځکه دا د کمزورو خلکو صفات دي، صابرانو ته الله سبحانه وتعالی بې حسابته اجر ورکوي، خپل شخصيت دي د هينداري په څير مه روښانه کوه، چي دننه هر څه هر چا ته ځيني ښکاره وي، په ژوند کي ډير بې کاره او مضر خلک سته، خپل ځان د اسرارو په ساتنه روږد کړه، هر چا ته د خپلو افکارو او اسرارو د ښکاره کولو څخه ډډه وکړه، په سختو حالاتو کي پر خپل ځان قابو ولره، خبري په احتياط وکړه، هر څه ته ښه فکر او سوچ وکړه، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څوک چي په بشري ټولنه کي تر ټولو د لوړ مقام څښتن دی، سيرت يې د خپلي لاري مثال وگرځوه، د ژوند په هر اړخ کي چي اړتيا وي د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د پاک سيرت په چوکاټ کي حل ورته سته، نو ددې لپاره تل د نبوي سيرت مطالعه او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د ژوند د طريقو لټون وکړه.

د غیری ضروري شيانو څخه ځان وساته، خپلو هدفونو ته د رسیدو لپاره اړین شيان واخله، اوړي دي مه درنوه، څوک چې د خپلو خواهشاتو غلامی کوي، هغه ته یې پریښوول مشکل وي او تل د کمزوري ارادې او ټیټ همت څښتن وي. په هر انسان کې د ځواکمنتیا او کمزورۍ صفات سته، ته پخپله د نورو څخه خپل ځان ښه پیژني، که د عناد، کبر او ناپوهۍ څخه کار وانهخلي، عاقل هغه دی چې د ځواک په صفاتو ترکیز وکړي او د کمزورۍ د صفاتو څخه ځان لیري کړي. خپل کارونه دي د ژمنو په لیکلو او پر هغوی باندي په پابندۍ منظم کړه او د مراعات هڅه یې وکړه، همدارنګه په خپل کور، کتابتون او لار کې دي ټول شيان داسي ترتیب او تنظیم کړه، چې استعمال یې درته آسان وي، د مهمو چارو څخه د ساتیري او لوبو لور ته د خپل ځان د تینښتي واګي راټینګي کړه، په یاد ولره کارونه د وختونو څخه ډیر دي، زیار وباسه چې په کوچنیو او بې ارزښته کارونو کې یې تیر نه کړي، بلکې هر وخت سترو او ارزښتناکو کارونو ته لومړیتوب ورکوه.

د خیر په چارو کې بېړه او هڅه خپل شعار وګرځوه، څه چې تیر سوه بیرته نه راګرځي، په ژوند کې انتظار او لټۍ ته ځای نسته، که په خپلو عادتونو کې دي د خپل پرمختګ ځنډ ولید هغه له منځه یو سته، عادتونو ته پر ځان قابو مه ورکوه، یوازي د ګټور شي او حق پلوي کوه، روږدوالی دې ته وایي چې انسان یې بې فکره او بې تکلیفه هر وخت تکراروي، عادتونه لاسته راوړل کیږي، نو ددې لپاره یې بدلون د اړتیا پر مهال شونۍ دی، د ټینګ تصمیم په توسط ډیر ژر کیدای سي، انسان کولای سي په ښو او ګټورو چارو او یا هم په فساد، بې کارۍ او لټۍ خپل ځان روږد کړي، او خپل عادت یې وګرځوي، په دې کې شک نسته چې انسان د خپل ژوند په اوږدو کې د خوښو او ناخوښو دریځونو، موافقو او مخالفو خلکو سره مخامخ کیږي، نیوکه د موخو د اختلاف له امله مختلفې ښي لري، چې د ملګري، دوښمن، نږدې او لیري وګړو څخه صادريږي، انسان ته په کار دي چې خپل ځان په زغم، لویه سینه، صبر او په کوچنیو خبرو غصه نه کولو روږد کړي، کله چې په غصه کیږي، نو خپل ځان دي قابو کړي، که داسي ونه کړي د بل څخه به مخکې ځان ته زیان ورسوي.

د خلکو په زړونو کې به د ځان سره کرکه پیدا کړي، د نورو د فکر د آزادۍ د مخنیوي د امله به لوی ټولنیز زیان رامنځته کړي، په ژوند کې د بريالیتوب لومړی شرط د ځان اداره او د خپل نفس سره په ښه توګه چلند کول دي، هغه څوک چې د ځان په قابو او اداره کې ناکام سي، هغه غالباً د دنیوي او اخروي ناکامۍ سره مخامخ کیږي، دا بدلون کله ښه اړخ ته او کله هم ناوړه اړخ ته وي، کله موږ ته داسي ښکاري چې ځیني خلګ د ځان په قابو کولو کې د ناکامۍ سره سره بريالي دي، مګر دا یو وهم او غلطه خبره ده، ښکاره یو څه او د پردې تر شا بل څه دي، د لږ ټکان په پایله کې بیا حقیقت ښکاره سي او د بريالیتوب هیڅ نښه نه وي، بلکې بدمرغي، پریشاني او ذلت ورسره مل وي، که څه هم لږ موده د زړه وړونکو منصبونو، علیشانو وسایلو او د لوی دولت څښتنان وي. خپل ځان څنګه قابو کولای سو؟ انسان ته ډیر سخت کار د خپل نفس سره مبارزه، ناوړه عادتونه بدلول او پر ځای یې ښه اخلاق، نیک

عادتونه او ښه صفتونه پيدا کول دي، د انسان هر شخصي سلوک او اخلاقي وضعیت هر وروڼو نفسي انگیزه لري، ددې لپاره چې انسان خپل سلوک، اخلاق او کړنې قابو کړي، باید لومړی نفسي انگیزو ته پام وکړي او د سمون کوښښ یې وکړي، او که غواړي چې د ښو اخلاقو او نیکو صفاتو څښتن سی، نو باید خپلې نفسي غوښتنې او انگیزې اصلاح او د خپلو هدفونو خوا ته یې وهڅوي، دا په ریښتیا یو سخت او دروند کار دی، ځکه چې دا خپل نفسي، سلوکي او اخلاقي جوړښتونه بدلول دي، نفس تل د واقعیت د بدلون سره مقابله کوي، او کله چې دا واقعیت د عقیدې، فکر، قلبي او بدني لذت او یا منل سوي عادتونو سره تړاو ولري، نو ددې لپاره باید هغه بنسټونه چې دغه اخلاق، سلوک او عادتونه پر ولاړ وي بدل سي، په کوښښ، ټینګار او د عقلي قناعتونو په بدلون او پرله پسې کار کولو سره کولای سو، چې د خپل نفس واک په لاس کې واخلو، او کوم پلو ته چې غواړو هماغسې یې په آسانی سره سوق او توجیه کړو، پر خپل ځان دي خپله داخلي څارنه وګوماره، چې د اخلاقو سلوکياتو او عادتونو څارنه دي وکړي، د خپلو ځانونو سره حساب وکړئ، مخکې له دې چې حساب در سره وسي او خپل عملونه وتلئ، مخکې له دې چې هغه وتل سي.

ځینې هغه حالات چې انسان د خپل ځان قابو کول په کېښي د لاسه ورکوي، د انسان لپاره په ژوند کې ډیره ستره ستونزه خپل ځان د قابو څخه وتل دي، په نفسي غوښتنو او خواهشاتو پسې تلل او عقل د هغوی تابع کول دي، خپل ایماني ځواک ته وده ورکړه، د ایمان پواسطه انسان کولای سي چې د ژوند سفر په سلامتیا سره ترسره کړي، ایمان په اطاعت سره ډیریري او په گناه سره کمزوری کيږي، پر ځان د وس څخه ډیر بار مه اچوه، د پروګرام لپاره دي خپل وخت، وسائل او حالات په نظر کې هر وروڼو ونیسه، که داسې دي ونه کړل په خپل کار دي د ناکامۍ او پر ځان دي د بدمرغۍ پریکړه وکړه، زیار وباسه چې خپل پروګرام د آرزښت پر بنسټ ترتیب کړي، داسې ونه سي چې غیری ضروري مخکې کړي، په ننني متمدن ژوند کې د چارو ډیروالی انسان حیرانوي، چې په کوم یو پیل وکړي، مګر که مهم یا هغه کار چې په وروسته کیدو د لاسه وځي مخته سي، هیڅکله به د ګډوډۍ سره مخامخ نه سي، د ځینو لوړ همتو په څیر یوازي ناکامیو ته مه ګوره.

بلکې د بریالیتوبونو اړخ ته ډیر پاملرنه وکړه او د الله سبحانه وتعالی شکر پر ځای کړه، ځکه بېله دې انسان د مایوسۍ او ناهیلۍ سره مخامخ کيږي او دا لویه گناه ګڼل کيږي، کوښښ وکړه چې ځان ته دي هم حق ورکړه، د ځان حق هیر نه کړي، بلکې دا د خپل پروګرام یوه برخه وشمیره، هیڅکله یې د پریښوولو فکر ونه کړي، پر ځان باور لرل په ژوند کې د بریالیتوب لار ده، خپل ځان کمزوری ګڼل، خپل وسائل کم ګڼل، په کار کې د ډاډ نشتوالی او ناهیلې د ناکامۍ څخه بله پایله نه لري، د همدې منفي فکر له امله ډیر استعدادونه او وسائل چې ډیر څه کولای سي بې ګټې د لاسه وتلي دي، په ژوند کې منفي فکرونه افکار په اخلاقو، سلوک، عادت، دود او خبرو کې څرګندیږي، په خپل ژوند کې ټول منفي افکار او صفات په ښه کړه، هر منفي فکر او صفت جلا کړه، د هر یوه په هکله ژور فکر وکړه لامل او حقیقت یې وګوره.

خپل فکر دي په ژور انداز سره په یوې مثبتې پېښې پورې وتړه، غور په کښې وکړه، انسان باید په خپل ژوند کې کار وکړي، ژوند د لنډوالي سره سره د وگړو او ملتونو تر منځ د سیالۍ ډگر دی، هوښیار هغه څوک دی چې دا حقیقت یې درک کړی وي، خپل ځواک او صلاحیت یې په ښه طریقه د ښه تولید او ورکړې لپاره په کار اچولی وي، کیدای سي چې کار ماموریت، کسب، سوداګري او داسې نور... وي، د هر یوه لپاره د بریالیتوب ځانګړي شرطونه دي، د الله سبحانه و تعالی څخه وېرېږه، حلال وخوره، او په یاد ولره هره غوښنه چې په حرامه رازرغونه سي په اور به خامخا سوځي، کار دي باید روا وي، په صداقت او امانتدارۍ سره یې د ترسره کولو کوښښ وکړه، د وخت د عبث کیدو څخه ډډه وکړه، ځکه دا په هر کار کې د ناکامۍ لامل ګرځي، د علمي او تخنیکي وسایلو د پرمختګ څخه د استفادې پواسطه د خپل استعداد، صلاحیت او تولیدي قدرت زیاتوالی او ښه والی مه هیروه، د لټې او د کارونو د وروسته کولو څخه ډډه وکړه، هر کار په خپل وخت کې سرته ورسوه، خپلې دندې او مسؤلیتونه بېله بېرې او تشویش اجراء کوه، دا په هر کار کې چې کول یې غواړي د بریالیتوب لومړی شرط دی.

په ژوند کې د منفي اړخونو او د چارو د ځنډ مخه نیول: په کافي اندازه خوب کول، چې اسراف په کښې نه وي، سهار وختي کار شروع کول. د سهار لمونځ په خپل وخت په جماعت سره ادا کول. سهار وختي ذکر کول، ځکه دا ستا د ورځې د نیکمرغۍ کیلي ده. خپل ورځني پروګرامونه په آرامو اعصابو جوړول، کوښښ کول تر څو پروګرام د په زړه پوري شیانو په کښې ځای پر ځای کول، د کور څخه د وتلو پر مهال دعاء کول، د ورځې پروګرام د ورځې تر پای پوري سرته رسول، تر څو سبا ته پاته نه سي، کور ته د بیرته راستنیدو پر مهال د خپل فامیل د حال او احوالو اخیستل، که څه سوغاتونه وي، دا بیا یو په زړه پوري کار دی، که چا په دې ورځ کې څه بریالیتوب لاسته راوړی وي، هغه ته مکافات ورکول، په خپل پروګرام کې د استراحت او سیاحت لپاره وخت ورکول، که څه هم لږ وي، خپلو خپلوانو، ملګرو سره په ټولنیزو مناسباتو کې په مناسبه طریقه ګډون کول.

په ژوند کې د ګډوډۍ مخنیوی کول: ژوند ته ښه په ځیر د زړه په سترګو وګوره او دا یقین ولره چې په دنیا کې کمال نسته، مګر هغه څه چې ښه والی یې په نیمګړتیا پورته وي د ژوند هدف دی او د لاسته راوړلو هڅه یې کيږي، دا تل په یاد ولره ستا مسؤلیت او ستا څخه غوښتنه یوازې د کار او د موجوده وسایلو په کار اچول دي او پایلې یې د الله سبحانه و تعالی په بیلاکېفه لاس کې دي، د مشرانو تاریخ مطالعه کړه، د هغوی پر ژوند څیړنه وکړه، دا به درته معلومه سي، چې ټول بریالیتوبونه نه، بلکې ناکامۍ او نیمګړتیاوي هم ورسره مل دي، په خپل ځان کې د ځواک او کمال صفتونه په ښه کړه، څو د الله سبحانه و تعالی ځینې نعمتونه درته معلوم سي، چې په تا کې د کمزورۍ او نیمګړتیا پرته ښه صفات هم سته، هغه فعالیتونه در په یاد کړه، چې ښه بریالیتوب دي لاسته په کښې راوړی وي، هر کله چې د ناهیلۍ او کمزورۍ احساس درته کیدی هغه بریالیتوبونه در په یادوه، که چیرې لوړ مقام ته ځان رسول غواړي کار وکړه، او زیار وباسه، دریدل او انتظار هدف ته د رسیدو لاره نه ده.

خپل عقل په کار واچوه، په دې کې فکر وکړه چې یا به کار کوي، هر کار چې وي او یا به هیڅ نه کوي، نو بیا وگوره چې په دواړو کې به کومه لاره ښه وي؟ دریمه لاره دې مخکې نسته، که کله هم په ځینې چارو کې د ناکامۍ سره مخامخ سوي، د هر مصیبت اجر د الله سبحانه و تعالی څخه وغواړه، او د خپلو گناهونو د بڅښنې غوښتنه ځینې وکړه، بیا په ډیر ډاډ او آرامۍ سره د ناکامۍ په لاملونو کې غور وکړه، که چیرې دې د بل کار د پیل عزم ونه کړی، بیا د هماغه کار د کولو کوښښ وکړه، ذهني گډوډۍ سره ډیر خلگ مخامخ دي، د عمر د ډیریدو او د ژوند د ستونزو د زیاتیدو له امله دا مسئله نوره هم ډیریدای سي، دا ستونزه انساني ځواک چې عقل او فکر دي له منځه وړي، ددې ستونزې د حل لپاره باید لومړی ددې د لاملونو لټون وسي، ځینې هغه افکار او لارې چې د ذهني گډوډۍ په مخنیوي، او په خپل ځان کې د ذهني ترکیز لپاره مرسته کولای سي، هر هغه څه چې ذهن گډوډوي او پر فکر ناوړه اغیزه کوي د ځانه لیرې کړه.

کوښښ وکړه چې د ژوند په موجوده شیبو کې ژوند وکړي، تیر او راتلونکۍ هیر کړي، څه چې تیر سول، هغه هیر سول، راتلونکۍ نامعلومه دی تا ته یوازې همدا شیبې دي چې په کښې اوسیرې، که د لټۍ احساس دي وکړ ځای بدل کړه، لږ حرکت وکړه، مخکې له دې چې فکر او کار پیل کړي، ځان ته مناسب آرام او استراحت ورکړه، انسان د محدود او ټاکلي ځواک څښتن دی، نه سي کولای چې د هغه څخه ډیر ځواک په کار واچوي او یا د هغه څخه ډیر څه په غاړه واخلي، مگر ځینې خلگ د فرصت څخه د استفادې په نامه او یا د ډیرې لوړ همتۍ له امله دومره کارونو ته اوږه ورکوي، چې د وس او ځواک څخه یې بهر وي، نو له دې امله په خفگان، گډوډۍ، ستړیا او بې حوصله توب اخته کیږي.

ځوانه ځانگړتياوي دي وپيژنه

مسلمان ځوان بايد تل په خپل اسلامي هويت ووياري او ددې هڅه وکړي، تر څو ريښتيني مسلمان سي، د زړه له تله د قرآن کریم تلاوت وکړي، په لوړو معناگانو کې يې فکر وکړي، تر څو قرآني حکمتونه تر لاسه کړي، زړه راکښوونکي وعضونه او پندونه يې عملي کړي، مسلمان ځوان يوازي بايد پر الله سبحانه و تعالی ايمان ولري، د شرک او شرک ته ورته کارونو څخه ځان وژغوري، د زړه له تله د الله سبحانه و تعالی په يووالي باور ولري، او ووايي: يوازي همدغه الله (جل جلاله) د نړۍ واکداره دی، پرته د الله (جل جلاله) څخه بل هيڅوک گټه او تاوان رسوونکی نسته، او په همدې پياوړي عقيدې سره ځان د ناسمو خيالونو څخه راوباسي. د ستونزو په وړاندې بې پروا مخه ولاړ سي، د خپلې مبارزې تگلارې خطرات زغملای سي، دعوت او مبارزې ته په مينه وروډانگي، مسلمان ځوان د نبوي سپېڅلي سيرت زده کړي بايد وکړي، په دې لاره کې خپل وروستۍ کوښښ دي نه دريغوي، تر څو د نبوي ژوند ريښتيني بڼه خپله کړي، نبوي سيرت د خپل ژوند تگلاره وگرځوي.

په حکمتونو يې ځان وپوهوي، د نبوي کړنو وروستۍ پايلې وڅيري، د هر گام او اقدام کلکو موخو ته يې متوجه سي، تر څو وپوهيږي چې دا کړنې پرته د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څخه د بل چا څخه نه څرگنديږي، که څه هم بل څوک د لوړ عقل، تيزي پوهې او لوړې ځيرکتيا څخه برخمن وي، او کلونو کلونه يې ددې لپاره نه ستړي کيدونکي هڅي کړي وي، مسلمان ځوان بايد د الله سبحانه و تعالی هر امر ته په ورين تندي بڼه راغلاست ووايي، د الله سبحانه و تعالی عبادت ته په هر ځای او هر وخت کې ژمن وي، پنځه (۵) وخته لمونځ په وينځ زړه سره اداء کړي، د بې باکه ځوانانو تر اغيزې لاندې هيڅ کله را نه سي، د هغوی تمسخر او خدا ته هيڅ ارزښت ور نه کړي، دا خو د ضعيف ايمان ځوانانو کار دی چې تل د نورو تر اغيزې لاندې راځي، مسلمان ځوان بايد په خپل دين ووياري، د خپل دين څخه دفاع وکړي، په منطقي او د حکمت څخه په ډکو دلايلو د دين د دوښمنانو جواب ووايي.

مسلمان ځوان هر کله د خير ښيگڼې عمر غواړي، د بدمرغۍ لوري ته په تلو د خپل ژوند د پای غوښتنه کوي، تل په دې هڅه کې وي تر څو د ژوند يوه گړۍ يې هم بې ځايه او بې گټې تير نه سي، علم او پوهه تر لاسه کړي او صالح عملونه ترسره کړي، مسلمان ځوان ته چې کله کوم کار ورسپارل کيږي، نو په پوره امانتدارۍ يې سرته رسوي، ځکه دی په دې پوهيږي چې خلک د کار په ښه ترسره کولو سره عزت تر لاسه کوي، مسلمان ځوان خپل مسؤليت په ښه توگه پيژني او ددې احساس کوي چې ورته سپارل سوی امانت د هغه چا په وړاندې ترسره کوي چې پر مخکې او آسمان کې هيڅ شې د ده د علم څخه نه سي پتيدای، مسلمان ځوان بايد د الهي نور په وړانگو مخ په وړاندې ولاړ سي، د دوښمنانو د تقليد هڅه ونه کړي، خپل اسلامي لباس، عادات رواجونه ورته محترم واوسي، د نورو عادات او رواجونه پرته له کوم مصلحت څخه پلي نه کړي، مسلمان ځوان بايد د شريعت احکام د خپلې خوښې سره سم تعبيروي نه کړي.

شریعت د ځان تابع ونه گرځوي، بلکي دا عقیده ولري چي دی د شریعت تابع دی، مسلمان ځوان د ملحدینو مجلسونو ته ورته سي، د بي باکه غیرو مسلمانو په ناستو کي گډون ونه کړي، ځکه د ده زړه په ایمان سره ژوندی دی، د دین په وړاندي هره خبره یې ځوروي، او دا خو د تاریخ په اوږدو کي څرگنده ده چي کفار او مشرکین ددې کوښښ کوي، تر څو مسلمانان په خپلو ناستو کي وځوروي، که په صراحت سره نه وي نو رمزونه او کنایې خو خامخا وایي چي منل یې سخت دي، مسلمان ځوان د اسلام په رڼا کي د بڅښني لوی لاس لري، د خلکو په اصلاح کي پوره هڅه کوي، د ښکلو اسلامي اخلاقو نمونه وي، کله چي د کومي علمي راکړي ورکړي خبره یادیري د خپل دین په ریښتینو حقایقو بسنه کوي، او د دین په ښکاره دلایلو سره پر هغو دلیل راوړي، د سختو او بي معنا خبرو څخه په کلکه ځان ژغوري، تر څو د قهر او غوصې سره مخ نه سي، ځکه ډیري نرمي خبري د حق د منلو لامل گرځي، منکر لوري ته د تدبیر او فکر وخت ورکوي، او را غواړي یې، تر څو دلایل د سره یو ځل بیا وڅیړي، کله نا کله د مصلحت له مخي کیدای سي مسلمان ځوان چوپتیا غوره کړي.

که څه هم خبره یې حق وي، مگر که چیري څه وایي باید حق ووايي، ریښتني خبري تل د راتلونکي لپاره په انسانانو کي روهي ځواک رامنځته کوي، مسلمان ځوان باید خلکو ته د مال او منصب له مخي قدر او عزت ورته کړي، هغه خلک غوره دي چي د سالم عقل څښتنان وي، پاکه ماضي ولري، د علم او پوهي څښتنان وي، مسلمان ځوان باید د خپلو دنیوي ستونزو د حل لپاره د حلال مال د پیدا کولو لپاره هڅه وکړي، ځان هیڅکله هم د نورو پر اوږو بار نه کړي، په کار باندي ونه شرمیږي، مسلمان ځوان نه غواړي د الله سبحانه وتعالی ورکړی وقار یې بل ته په احتیاج کي له منځه ولاړ سي، پر الله سبحانه وتعالی توکل ولري، خپل عزت ته درناوی کوي او دا عزت پر ټوله دنیا نه ورکوي، بالاخره مسلمان ځوان باید کله چي د شریعت خلاف کار وويني مخنیوی یې وکړي، کله چي د شریعت سره سم د خیر ښیگني کار وويني درناوی یې وکړي او تایید یې کړي، د اسلام د دین د امر بالمعروف او نهی عن المنکر کار تر یوه ځانگړي ټولې پوري خاص نه دی، بلکي هر هغه څوک چي د خیر کار پیژني نورو ته یې ښوول شرعاً واجب دي، او هر هغه څوک چي ناروا کار پیژني مخنیوی یې پرې واجب دی، خپل ځان او نور باید ځيني منع کړي، مسلمانان دا مسؤلیت لري تر څو خپل مسلمان ورور د جهنم د اور څخه وژغوري.

۱:- د عبادت فضیلت: په ځوانۍ کي عبادت کول او ځواني په عبادت کي تیږول د پیغمبرانو (علیهم السلام) عادت وو، په ځوانۍ کي د عبادت ثواب او اجر ډیر دی، تر دې پوري چي په ځوانۍ کي عبادت کوونکي به د قیامت په ورځ د الله سبحانه وتعالی د عرش د سیوري لاندې ناست وي. هغه حال لږ در په یاد کړه، کله چي ټول انسانان لڅ د الله سبحانه وتعالی د فیصلې په انتظار وي، او الله سبحانه وتعالی د خپل شان موافق پر عرش باندي وي، هیچا ته د خپل ځای څخه د حرکت اجازه نه وي، ټول د حساب کتاب په انتظار کي وي، د گرمو سکروټو په شان پر گرمه مځکه ولاړ وي، نه به ابادي وي نه ونه، نه به سیوری وي، په همدې حالت

کي به ځيني نیکبخته کسان د الله سبحانه و تعالی د عرش تر سیوري لاندې په ډیر ښه حال کي ناست وي، نه به گرمي وي نه به لمر، بلکي پټ او ښکاره دواړه به په اطمینان کي وي، دا خلک به څومره خوشحاله وي، په دې خلکو کي به هغه ځوان هم وي، چا چي د خپل نفس غوښتنې تر پښو لاندې کړي وي او خپله ځواني یې د خپل رب په عبادت کي تیره کړې وي، خپل عمر او ځواني یې د خپلو نفسي غوښتنو په منلو کي نه وي برباد کړې، بلکي د الله سبحانه و تعالی په خوشحالولو کي یې تیره کړې وي. ځوانه د قیامت نه ختمیدونکی ژوند د دنیا له منځه تلوونکي ژوند په بدله کي مه ضایع کوه، نن دا لږ ژوند د الله سبحانه و تعالی د حکمونو موافق تیر کړه، تر څو چي سبا دي په نه ختمیدونکي ژوند کي نعمتونه او راحتونه په برخه سي.

امام ابن حجر (رحمة الله عليه) وايي: ځوان یې ځکه په ځانکړي ډول ذکر کړ، په ځوانۍ کي د شهوت غلبه ډیره وي، د نفسي غوښتنو قوت زورور وي، چي له امله یې عبادت گران کار وي، نو په ځوانۍ کي عبادت کول ددې ښه ده، چي ددې انسان تقوا پر خواهشاتو برلاسي ده.

۲:- د الله سبحانه و تعالی د رحمت څخه نه ناامیده کیدل: ایمان د امید او بیړي تر منځ ساتل کیږي، بیرته د الله سبحانه و تعالی د عذاب څخه او امید د الله سبحانه و تعالی د رحمت او بخشش څخه، که انسان یوازي بیرته کوونکی سي او د الله سبحانه و تعالی د رحمت او مغفرت هیڅ امید ورسره نه وي، نو له دې امله انسان گمراه کیدای سي، او فکر به کوي هسي هم د بخښني څه امید نسته، نو څه چي دي خوښه وي هغه کوه، که بې بیړي سي او فقط امید کوونکی سي، نو دا هم د خطر څخه ډک کار دی، چي څه کوي هغه کوه، الله سبحانه و تعالی غفور او رحیم ذات دی، الله سبحانه و تعالی به بخښنه وکړي، بیرته به هم کوي او ناامید کیږه به هم نه، بیرته به دي د گناهونو څخه وساتي، او امید به دي د الله سبحانه و تعالی د رحمت او مغفرت طلب کوونکی کړي.

د کوم ځوان په زړه کي چي امید او بیرته دواړه یو ځای سوی وو، معلومه خبره ده چي امید خو د عبادت پرته نه رامنځته کیږي، خامخا هغه به یو عبادت کوونکی ځوان وي، او د خپل عبادت په وجه به یې دا امید لري، چي الله سبحانه و تعالی به په خپل رحمت کي ځای ورکړي، مگر ددې سره بې بیړي هم نه وي، چي خامخا به د هغه عبادت قبلیري او نه به دغه ځوان خپل ځان د گناه څخه پاک گڼي، له همدې امله د هغه په زړه کي به بیرته وي، هسي نه چي د گناه په وجه هغه ونه نیول سي، مرگ خامخا راځي، مگر وخت یې معلوم نه دی، ماشوم، لوی، ځوان، سپین ږیری، سړی، ښځه، مالدار، غریب بلکي ټول مري، نو آیا د دغه ناڅاپي راتلوونکي شي لپاره تیاری نه دی په کار؟ آیا کوم ځوان امید او بیرته د مرگ لپاره د توبنې په ډول تیاروي؟ په کار ده چي ځوان هغه عبادت د ځان لپاره توبښه وگرځوي، د کوم په نتیجه کي چي امید او بیرته پیدا کیږي.

۳:- د مشرانو عزت کول: په اسلام کي د ټولني د بيلا بيلو مرحلو خلگ د يو بل سره د اړيکو ساتلو لپاره لارښووني سوي دي، کشرانو ته د لويانو د عزت کولو حکم سوی دی، او لويانو ته پر کشرانو د شفقت او مهرباني آمر سوی دی، د علماؤو احترام کول، پر يو بل سلام کول، د خبرو اترو د ادابو لحاظ ساتل، او د غلطۍ په وخت کي د معافي کولو لارښووني سوي دي، په دغه ډول په قرآن کریم او سنت کي د ټولو هغه کارونو څخه د ډډي کولو حکم سوی دی، کوم چي په ټولنه کي د فساد او اختلاف لامل کيږي، د يوې مسلماني ټولني د پر ځای ساتلو لپاره پر دې عمل کول ضروري دي، نن ورځ د دغه اسلامي لارښوونو څخه د سر غروني له امله په اسلامي ټولنو کي بيلا بيل فسادونه خپاره سوي دي، د بې اتفاقي، بدگماني او بې امنيتۍ لامل هم دغه دي.

د ټولني د بيلا بيلو مرحلو په لحاظ ساتلو سره په ځوانانو باندي د خپلو مشرانو احترام لازمي سوی دی، او د هغه ځوانانو فضيلت بيان سوی دی، څوک چي د مشرانو احترام او عزت کوي، که يو ځوان له دې امله د يو مشر عزت وکړي، چي د ده څخه په عمر کي لوی دی، نو يوه ورځ به خامخا داسي راسي چي دی به اړتيا لري او الله سبحانه وتعالی به د يو ځوان په ذريعه د ده عزت او خدمت وکړي، ځکه چي تا د چا سره څه رقم سلوک وکړ، هغه شان ستا سره کيږي، که چا د مشر بې عزتي وکړه، نو يو ورځ به د ده بې عزتي کيږي، او که چا د مشر عزت او احترام وکړ، نو د ده به هم عزت او احترام وکړل سي، که چا د خپل پلار سره بد چلند وکړی، نو سبا به د ده سره د ده زوی بد چلند وکړي، که چا د خپلي مور او پلار خيال ونه سانی، نو سبا به د ده زوی او لور د ده خيال ونه ساتي.

۴: د شکمن يعني د گناه د ځای څخه ليري اوسيدل: د گناه څخه ځان ساتل او تقوا اختيارول د هر مسلمان مسؤليت دی، مگر پر ځوانانو باندي دا مسؤليت د نور څخه ډير دی، ځکه چي د هغوی استعدادونه ډير دي، او د گناه له امله د هغه صلاحيتونه ختميږي، صلاحيتونه د انسان سره د الله سبحانه وتعالی امانت دی او د گناهونو له امله په دغه امانت کي خيانت کيږي، اسلام غواړي چي ځوانان خپل صلاحيتونه پر خپل ځان او د نورو په گټه راولي، او د هر هغه شي څخه ځان وژغوري، چي د ده صلاحيتونو ته تاوان رسوي، چي په هغه کي گناه هم شامله ده. اسلام د يوې ځانگړي گناه يعني زنا د منع کولو پر ځای د هغې خوا ته د ورتگ څخه هم منع کړې ده، زنا نه کول او د زنا خوا ته نه نږدې کيدل، په دواړو کي لوی توپير دی. زنا ته د نږدې نه ورتلو مقصد دا دی: د هغه شي څخه هم ځان وساته کوم چي د زنا باعث کيږي، لکه: پردۍ ښځي ته کتل، مخلوط مجلسونه کول او داسي نور... ځکه چي دا زنا ته د نږدې کيدلو لاري دي، که دا لاري بندي سي، نو زنا په خپله له منځه ځي، مگر که دا لاري خلاصي وي، نو بيا په زنا کي واقع کيدل گران کار نه دی. د گناهونو وسيلې او لاري بندول ضروري دي، او دا ويل نه دي په کار چي په دې باندي هيڅ نه کيږي.

خُکه زموږ مخته د رسول الله (صلي الله عليه وسلم) او د صحابه کرامو (رضي الله عنهم) ژوند پروت دی، سره له دې چې هغوی د ټولو څخه غوره مخلوق وه، مگر بیا یې هم احتیاط کوی، که د یو صحابي او صحابيې په زړه کې شیطان وسوسه اچولای سي، او د اسلام د پیغمبر دا بیرې وي، چې کیدای سي ددې ځوان او پیغلې په زړه کې شیطان د گناه وسوسه واچوي، نو د نن سبا په ځوانانو او پیغلو باندې څه باور کېږي. ځینې خلک وايي: د ناوړه اړیکو د مخنیوي لپاره د نارینه وو او ښځو تر منځ د حجاب لازمول او په ټولنه کې د هغوی په ګډ ژوند باندې بندیز لګول په حقیقت کې د دوی په اخلاقو او سیرت باندې حمله کول دي، ځکه چې ددې څخه خو دا معلومېږي چې د ټولنې ټول وګړي بد کاره دي او څوک یې دا رقم پابندیانې لګول غواړي، په حقیقت کې د هغوی په خپلو نارینه وو او ښځو باندې یقین نسته.

دا خبره خو په ښکاره معقوله ښکاري، مګر هر قلف چې دروازي ته لګول کېږي، ګویا دا ددې خبرې اعلان دی، چې ددې دکان یا د کور څښتن ټولو خلکو ته غله وايي. کوم تدبیرونه چې د جرم د مخنیوي لپاره کېږي، په هغو کې دا خبره شامله ده: ټول هغه خلک په امکاني ډول مجرمان ګڼل کېږي، پر چا چې د دغه تدبیر اغیزه کېږي، ددې دلیل په رڼا کې خو دغه دلیل ویوونکو خلکو ته د غلو، خیانتګرو او بدمعاشانو په نظر ګوري، مګر د خپل عزت په معامله کې یې هیڅ پروا نسته، نو بیا ولي فقط په دغه یوه معامله کې احساسات دومره نازک سوي دي.

۵:- د پاک لمنې په خاطر واده کول: الله سبحانه وتعالی د واده پر کولو تاکید کړی دی، او د ټولو هغه نارینه او ښځینه د واده حکم یې کړی دی، چې واده ته اړتیا لري، د واده چې کومي ګټې دي ټول قوم دي د هغه څخه برخمن سي، او د واده د نه کولو چې کوم نقصانونه دي ټول قوم دي د هغو څخه وساتل سي، ځکه هیڅ یو عقلمند انسان ددې څخه انکار نه سي کولای چې که چیرې د جائز واده دروازه وتړل سي، نو د ټول قوم اخلاقي حالت خرابېږي. واده کول د هر اړخ څخه یو غوره کار دی، ځکه چې واده د انساني او حیواني فطرتونو غوښتنې او د الله سبحانه وتعالی د قانون هدف پوره کوي، ددې امله ځوانانو ته په کار دي چې د خپل پیغمبر په نصیحت عمل وکړي، د خپلې پاک لمنې لپاره واده وکړي او خپل صلاحیتونه د ذهني کشمکش پر ځای د ټولنې د سمون او جوړښت لپاره په کار واچوي، الله سبحانه وتعالی دي موږ او زموږ ځوانانو وروڼو ته د اسلام ددې پیغام د پوهې او پرې د عمل کولو توفیق راکړي.

مولانا ظفر الدین وايي: واده کول د ټولنې د سمون لامل کېږي، او د واده څخه سرغړونه، یا په هغه کې ورسته والی، یا د رسمونو او رواجونو له امله واده ګرانول په ټولنه کې د فساد لامل کېږي، ځکه خو رسول الله (صلي الله عليه وسلم) ځوانانو ته د واده کولو حکم کړی دی، تر څو د هغوی فطري غوښتنې په سمه او شریعي توګه پوره سي. د واده له امله ځوان پاک لمنې کېږي او انسان د حرامو څخه ساتل کېږي، د نکاح دا تاکیدي حکم په مصلحت او حکمت باندې ایښوول سوی دی، ځکه چې د انسان په خټه کې جنسي میلان پروت دی، چې د ځوانۍ

د رسیدو وروسته د هغه نښانې ښکاره کیږي او کرار کرار ډیریري، چي د غوښتنې رنگ غوره کوي، په خوب او وینه، گرځیدو او راگرځیدو، ناسته او ولاړه، هر وخت کي همدغه یو احساس پر ځوان باندې غالبه او برلاسی وي، د زړه او عقل تر منځ هر وخت جنگ وي، د طبیعي بریدونو د مراعاتولو پرته خپله غوښتنه پوره کول غواړي، مگر عقل هغه سمبالوي، د عقل او طبیعت په دې جنگ کي کله عقل غالب وي او کله طبیعت برلاسی سي، د بې واده توب په زمانه کي په خاص ډول د ځوانۍ په ورځو او شپو کي همدا کشمکش جاري وي، مگر کله چي انسان واده وکړي او د نفسي غوښتنو د پوره کولو جائز لاره ورته پیدا سي، نو انسان د دغه کشمکش څخه خلاص سي، د دغه بې فائدې خیالونو څخه نجات ومومي، په گټورو کارونو کي د وخت د لگولو موقع په لاس وړسي، آرام او اطمینان ور په برخه سي، او دا یو حقیقت دی کوم کار چي په سکون او اطمینان ترسره سي، هغه کار گټور او د ښو پایلو لرونکی وي.

ددې حکمونو او لارښوونو څخه د اسلامي شریعت هدف دا دی: د جنسي پراگندګۍ ټولې لارې دي وتړل سي، نفسي غوښتنې دي د واده په دائره کي بندي کړل سي، د دغه دائرې څخه دباندې چي څومره ممکن وي، جنسي فعالیتونه دي له منځه یوړل سي، او کومي غوښتنې چي طبیعي دي د هغو د پوره کولو لپاره یو مرکز جوړ کړل سي، چي هغه مرکز د سړي لپاره خپله ښځه او د ښځې لپاره خپل خاوند دی، تر څو انسان د ټولو غیری طبیعي او په خپل لاس جوړي سوي ذهني پراگندګۍ او د کار د انتشار څخه وژغورل سي، په خپل ټول طاقت سره د ټولني خدمت وکړي، د صنفي محبت او جذابیت کومه ماده چي الله سبحانه و تعالی ددې کارخانې د چلولو لپاره په سړي او ښځې کي پیدا کړې ده، هغه د یوې کورنۍ په جوړښت کي مصرف کړي.

ځوانه ستا څخه اسلام څه غواړي؟

اسلام ځوانانو ته ځانگړې پاملرنه کړې ده، څرگنده ده چې اسلام د ټولو خلکو دین دی، پرته له دې څخه چې د چا قوم، جنس او عمر په نظر کې ونیسي، مگر ددې سره سره د اسلام سپیڅلي دین د ځوانانو دواړو جنسونو یعنې نارینه او ښځې ته خاصه پاملرنه کړې ده، ځکه د ځوانۍ دور هغه وخت دی چې انسان یې په رارسیدو پیاوړی کیږي، لوړ جسمي قوت تر لاسه کوي، شهوت او دنیا غوښتنه یې را برسیره کیږي، د دنیا سره یې زړه مېنلې او د فاني دنیا غولونکې څهره یې په همدې وخت کې خطاء باسي، حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) په ډیرو حدیثونو کې د دغه شیطاني دور په اړه څرگندونې کړي دي، ځوانانو ته یې د لوړو اجر وټو او ثوابونو ژمنه ورکړې ده، که چیرې دوی د الله سبحانه و تعالی پر مستقیمه لار برابر د الله سبحانه و تعالی د دین خدمت وکړي، حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د انسانانو د اوو (۷) غوره او بریالو ټولنو په یادونه کې یو هم د ځوانانو ټولۍ یادوي، کوم چې د الله سبحانه و تعالی د عرش تر سیوري لاندې به په هغه ورځ ناست وي، چې پرته د عرش د سیوري څخه به بل هېڅ سیوری نه وي.

اسلام د ځوانانو څه غوښتنه لري؟ اسلام په ډیر ښکاره ډول د ځوانانو څخه غواړي تر څو غښتلي واوسي، نو پیاوړتیا او غښتلتیا د شخصیت جوړولو او ژوند تیرولو په هر پړاو کې ډیر اړین او غوښتل سوی شی دی، چې ځوانان باید په کلکه ځانونه پرې روږد کړي، غښتلتیا او پیاوړتیا تر لاسه کول د الله سبحانه و تعالی د لوري یو لازمي شی دی، قرآن کریم په هر څه کې په عامه توګه د ځواک غوښتنه کوي، انسان باید د ژوند په هر پړاو کې او د پېښو په هر بهیر کې ځواکمن او غښتلی وي، له دې څخه په ډاګه څرګندېږي چې اسلام ډیر لوړ دین دی، انسان ته یې ډیر لوی عزت وربخښلی دی، د ژوند لارې چارې یې ورته ښوولي دي، ځکه اسلام غواړي چې امت یې تر ټولو ډیر غښتلی، عزتمند او سرلوری امت وي.

غښتلتیا په څه کې؟ ځوانان باید د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم)، د صحابو (رضي الله عنهم) او اسلامي امت د تیرو سویو صالحو علماؤو په پله پل کښیږي، او د هغو زده کړي چې د ژوند په کومو اړخونو کې څومره پیاوړي وي، څومره ځوانان یې درلودې، چې په خدایي ځواک سره غښتلي وه:

۱:- د ایمان پیاوړتیا: مسلمان ځوان باید قوي ایمان ولري، په خپل عبادت کې ډیر غښتلی وي، د الله سبحانه و تعالی سره په مینه او محبت کې پیاوړی وي، لکه څنګه چې معاذ بن جبل، ربیعۃ بن کعب، علي بن ابي طالب، انس بن مالک، عائشة (رضي الله عنهم) د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) عقیفه میرمن او فاطمة د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) لور، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) نور په سلګونو ځوان ملګري صحابه چې په دې اړه پیاوړي او غښتلي وه.

۲:- په اسلامي دعوت او سياسي فکر کي پياوړتيا: په ټولنيزو اسلامي کارونو کي غښتلتيا، ځوان بايد د اسلامي دعوت په لمړيو صفونو کي د اسلام د دين د لوړولو لپاره کار وکړي، پټي سترگي مخ پر وړاندي ولاړ نه سي، وگوري چي زما ټولنه، ملت، خلک او زما هيواد د چا سره په کومو کړکيچنو پيښو کي راگير دی، د حل لاره يې څه ده او زه د يوه مسلمان ځوان په حيث څه مسؤليت لرم، لکه زموږ تکړه او غښتلی ځوان حسن البناء چي د خپل عمر په دوو شپږ (۲۲) کلنۍ کي يې خپل ځان د اسلام د خدمت لپاره پوره چمتو کړ، د مصر په ښارونو کي کلي په کلي وگرځيدی او خلک يې په خپل اسلامي شان او شوکت وپوهول، په روښانه ټکو يې ورته وويل: تاسو لره پرته د اسلامه هيڅ عزت او نصرت نسته او ستاسو ځواک په اسلام کي نغښتی دی. د اسلامي دعوت يوه نمونه بلل کيږي، د اسلام په برخه کي يې پياوړي څيړنه کړې ده، او د اسلامي نړۍ په سياسي برخه کي پوره ځيرکتيا لري، د سکولريزم په وړاندي په کلکه مبارزه کوي، په غربي او مادي فرهنگونو نيوکي کوي.

۳:- علمي پياوړتيا: ځوانان بايد په علمي ساحه کي هم تر نورو ډير غښتلي او ځواکمن وي، لکه علامه امام شهاب الدين قرافي لوی عالم او مخترع چي په لومړي ځل يې ويوونکی ساعت جوړ کړی. همدارنگه علامه ډاکټر ابن نفيس چي د ويني د جريان په اړه يې په لومړي ځل څيړني او اکتشافات کړي، هغه نه يوازې يو طبيب وو، بلکي د ديني علومو استاذ هم وو، چي د فقهي درس به يې په قاهره کي د المسرورية په مدرسه کي ورکوی، ډير کتابونه يې په فقه او حديثو کي ليکلي دي، سره له دې چي په طبي برخه کي يې څيړني او ليکني نړيوال شهرت لري. امام نووي چي د دين لوی عالم وو، هغه د خپل عمر تر څلويښت (۴۰) کلنۍ ونه رسيدی، مگر يو لوی او معتبر کتاب يې په اسلامي فقه کي (المجموع شرح المذهب) په نامه وليکی. أبو ريحان البيروني کوم چي يو د مستشرقينو څخه يې په اړه وايي: هغه د تاريخ په اوږدو کي د يو لوی عقل څښتن وو، په ادب، تاريخ، جغرافيه او ژبپوهنه کي يې لوی لاس درلودی، په پنځو (۵) ژبو په روانه توگه رځيدی. په ننني عصر کي موږ داسي عالمو پوهانو ځوانانو ته سخته اړتيا لرو، چي د خپل ديني علم تر څنگ په نورو علمي ډگرو کي تخصص ولري او غښتلي متخصصين وي، ځکه زموږ عصر د علم او ټيکنالوژۍ وخت دی، ملتونه د علم په ميدان کي سره پرتله کيږي، اسلام خو بايد تر ټولو مخکي وي، نو مسلمان ځوان بايد دا ننګونه ومني، د علم په برخه کي ځان ورسوي، تر څو د خپلو ملتونو په پرمختگ او هوساينه کي يې لويه ونډه اخيستی وي.

۴:- د جسم پياوړتيا: مسلمان ځوان بايد خپل جسم ته هم ځانگړې توجه وکړي، ځکه اسلام لکه څنگه چي په روحي پياوړتيا امر کوي او خلک د الله سبحانه وتعالی عبادت، علم او اسلامي دعوت ته رابولي، همدارنگه په جسمي غښتلتيا هم امر کوي، په بستره کي پروت ځوان عالم به اسلام ته څه گټه ورسوي، هغه ځوان چي خپلي بدني روزني ته پاملرنه نه کوي، په حقيقت کي يې د اسلام يو حکم تر پښو لاندي کړی دی.

۵:- په اسلام باندې وياړ: مسلمان ځوان بايد په خپل دين باندې ووياري او د خپل دين د وياړونو په بيان كې پياوړى وي، لكه څنگه چې جعفر د حبشي د پاچا سره په خبرو كې په خپل دين وياړي، لكه څنگه چې ربعي بن عامر د وخت د لوى طاغوت رستم فارسي په مخكې دريري او په ډير جرأت سره د الله سبحانه وتعالى د دين عزت ورته بښي، همدارنگه غښتلى ځوان امام نووي چې د ببيرس سره مناظره كوي، سلطان العلماء چې د مصر د پاچا ايوب په مخكې خپل سر نه ټيټوي، همداسي په ننني عصر كې هم موږ ځيني ځوان پياوړي علماء لرو، چې د لويو قدرتو په مخكې په ډير ځواك سره خپله خبره بيانوي.

۶:- د اخلاقو پياوړتيا: ځوانان بايد په عالي اخلاقو ملبس وي، صبر او حوصله ولري، د خپل عفت او عزت په ساتلو كې غښتلى وي، د امانت په ساتلو كې ريښتنى وي، د خپلو مؤمنو ملگرو په وړاندې ډير متواضع وي، هغوى ته بخښنه وكړي، پر هغوى رحم وكړي، مرسته او ملاتړ يې وكړي او د كافرانو په وړاندې خپل سر ټيټ نه كړي.

نو اې ځوانانو! ستاسو څخه د اسلام غوښتنه همدا ده، چې د خپل دين چوپړ ته ور ودانگئ، په خپل دين ووياري، د دين گټې په پام كې ونيسئ، خپلي روحي او جسمي پياوړتيا ته په كلكه پاملرنه وكړئ، كمزوري ټكي له منځه يوسئ، د وخت څخه سالمه گټه پورته كړئ، وخت بې ځايه مه تيروى، ځكه ستاسو پالونكى ستاسو د ځوانۍ پوښتنه كوي، او د هغه حساب په ريښتني توگه ډير سخت دى، مسلمان ځوانه ستا دم او قدم دواړه په حساب كې دي، مسلمان ځوان بايد د خپل ژوند د هرې شيبې په اړه له مخكې چمتو وي، چې څه به كوي، بيا د هرې شيبې په تيريدو بايد د ځان سره حساب وكړي، چې ټاكلي كارونه يې ترسره كړي او كه يا، ژوند د الله (جل جلاله) له طرفه پر موږ مسلمانانو ستره پيرزوينه ده، د هرې لحظې څخه يې بايد ممكنه گټه واخيستل سي، په ژوند كې يوه مرحله داسي ده چې د بل هر وخته ډيره د ارزښت وړ ده، په دې مرحله كې د انسان جسم د لويو كارونو د ترسره كولو جوگه كيږي.

عقل يې پخيري او په ماغزو كې يې ستر سوچونه گرځي راگرځي، نوي هيلې او آرمانونه يې په زړه كې راټو كيږي، د مسلمان ځوان آرمانونه بايد الهي رضا وي، د ځوانانو او مسلمانو ځوانانو تر منځ ډير لوى توپير تر سترگو كيږي، د نورو ځوانانو آرمانونه ډيرى دنيوي او مادي وي، مگر ددې پر ضد د مسلمان ځوان آرمانونه الهي او اخروي وي، هغه په دنيا كې ددې آرمان د پوره كولو لپاره شپې سبا كوي چې د آخرت د تلپاته ژوند لپاره غوره او نيكه توبه برابره كړي، په ژوند كې د ځوانۍ ارزښت ته په پام سره بايد هر مسلمان ځوان د ټول ژوند او په تيره بيا د ځوانۍ لپاره ټاكلى او څرگند پلان ولري، د ځوانۍ څخه مخكې د كوچنيوالي پر مهال انسان هيڅ ډول ديني مسؤليت نه لري او كله چې د سپين ږيرتوب پر او ته رسيږي، نو بيا د عبادت كولو وس بيا ورسره نه وي، مسلمان ځوان د يوه اغيزمن مدير په توگه بايد د خپل ژوند د هرې شيبې په اړه له مخكې چمتو وي، مسلمان ځوان بايد د يوه اغيزمن مدير په څير په لږ وخت كې د كم شمير منابعو په لگښت ډيره گټه لاسته راوړي او په پاى كې د ژوند دا ستره او ارزښتناكه پروژه په برياليتوب عملي كړي.

د اسلامي اُمت اوسني ځوانان په ژوند کي د کومو آرمانونو د پوره کيدو په لټه کي دي، د هغو په څرگندولو انسان ته د غم او اندېښنې څخه پرته نور هيڅ په لاس نه ورځي، د يوه مسلمان ځوان آرمانونه بايد اسلامي وي، د ده سره بايد د هر څه څخه ډير د اسلام فکر او غم وي او دا ددې لپاره نه چي گڼي اسلام ورته اړ دی، بلکي ددې لپاره چي همدا اسلام يې د سرلوري او پرمختگ يوازينی لاره ده، د اسلام کره پوهه باندي بايد مسلمان ځوان وپوهيږي چي دا دين د کومو کارونو د ترسره کولو غوښتنه ځيني کوي او د کومو څخه يې منع کوي، په خپل شخصي او ټولنيز ژوند کي د اسلام ټول احکام پلي کول، اسلام د يوه کامل ټولنيز نظام په توگه غواړي چي د مخکي پر سر هر وگړي ته د اسلام بنسټيزه ورسيري، ځکه نو خپلو ټولو پيروانو ته حکم کوي: د دين د پوهي او د عمل وروسته نورو ته ددې خير په رسولو کي هڅاند واوسئ. آن تر دې پوري چي دا کار يې په هر يوه مسلمان فرض گرځولی دی.

د نفس او شيطان د شر څخه ځانه وساته: نفس يوازي په هغه علم سره د جهالت څخه سالم پاته کيدای سي، کوم چي شريعت راوړی دی، او په نیک عمل سره د ظلمه ساتل کيږي، مسلمان بايد تل الله سبحانه وتعالی ته زاری وکړي، د الله سبحانه وتعالی څخه وغواړي، چي نفس او ځان يې ور اصلاح کړي، کله چي نفس په شريعي علم او نیک عمل سره پاک نه سي، پر هغه جهل او ظلم واکمن کيږي، د هوا او خواهشاتو تابع گرځي، په دې وخت کي ددې نفس خاوند د الله سبحانه وتعالی ژمني او وعدې نه مني، د شهوتونو تابعداري کوي، چي بالاخره د زيان، عذاب او مصيبت په کنده کي لويږي، دنيا او آخرت يې برباديږي، مگر کله چي نفس په گټور علم او نیک عمل سره پاک کړل سي، هغه بيا د الله سبحانه وتعالی هره وعده او ژمنه ريښتيا بولي، د خپل رب وخوا ته مطمئن او آرام وي، او د مرگ پر وخت هغه ته زيري ورکول کيږي، ترټلی، ناپاک او د انسان دوښمن شيطان چي د خير د لارو پرې کوونکی، د بديو او گناهونو لاري ته بلوونکی دی.

الله سبحانه وتعالی دي مور ځيني وساتي، الله سبحانه وتعالی د انسانانو لپاره فتنه او امتحان گرځولی، چا چي يې اطاعت وکړ، د هغه ځای ډير بد دی، او چا چي يې نافرمانی وکړه، هغه به په غوره ځای کي وي، د هغه خوند او خوشحالي د انسانانو په گمراه کولو او خرابولو کي ده، شيطان انسان د الله سبحانه وتعالی د ثواب او عذاب د وعدو درواغ گڼلو ته دعوتوي، هغه ته گناهونه ښکلي کوي، د فرضونو او مستحباتو څخه يې راگرځوي، د انسان سره درواغچي ژمني کوي، په خبيثو او ناوړو وسوسو يې خطاء باسي، شيطان لومړی مسلمان کفر ته رابولي، که چيري يې انسان خبره ومنله، نو شيطان خپل هدف ته ورسیدی، او انسان يې د خپلي زيانمنې ډلې سره يو ځای کړی، که يې انسان د کفر دعوت ونه مني، بدعت ته يې رابولي. که چيري د قرآن کریم او سنتو د متابعت په وجه د بدعت څخه وژغورل سي، وروسته يې لويو گناهونو ته رابولي، ورته ښايسته کوي يې، او ورته وايي: وروسته به توبه وکارې. کله چي انسان په لويو گناهونو اخته سي، نو هلاک سي.

که چیري په کبیره گناهونو کې د شیطان خبره ونه مني، کوچنیو گناهونو ته دي رابولي، هغه کوچني درته ښکاره کوي، کله چې انسان پر کوچنیو گناهونو همیشې توب وکړي، او کوچني گناهونه یې ډیر سي، نو په همدې همیشې توب سره دغه کوچني گناهونه په لویو گناهونو بدلیري، او که توبه ونه باسي، نو دغه انسان هلاک کیږي، او که چیري یې انسان په کوچنیو گناهونو کې هم دعوت او بلنه ونه مني، نو بیا یې د ډیرو عبادتونو پر ځای د مباح او روا کارونو کولو ته رابولي، الله سبحانه و تعالی دي موږ ځیني وساتي، په همدې سره یې د آخرت لپاره د ډیري توبې برابرولو څخه اخته کوي، او که یې په دې کې هم خبره ونه مني، بیا یې هغه عملونو ته رابولي، چې هغه غوره او افضل نه دي، ددې لپاره چې په آخرت کې یې ثواب او اجر لږ سي، ځکه نیک عملونه هم په خپل ځان کې لوري او کښته درجي لري، او که چیري شیطان په دې کارونو کې هیڅ هم ونه سواي کولای، بیا نو خپل لښکر او خپل تابعداران پر هغه مسلطوي، تر څو هغه ته دنیوي ضرر او زیان ورسوي، انسان یوازې هغه وخت د شیطان د شره خلاصیدای سي.

چې همیشې په الله سبحانه و تعالی پناه وغواړي د شیطان څخه، تل د الله سبحانه و تعالی ذکر وکړي، د جماعت پر لمونځونو همیشې توب وکړي، پر الله سبحانه و تعالی توکل وکړي، تل د شیطان سره مقابله وکړي، او پر بندگانو د ظلم کولو څخه ځان وساتي، ځکه دا ټول د انسان لپاره د کلا، پناه او نجات په ډول دي، په دنیوي ژوند غافله کیدل او بل هغه شی چې انسان د حق، استقامت او غوره لاري څخه راگرځوي، د دنیا سره مینه، دنیا پر آخرت غوره کول، دنیا ته زړه ښه کول، د دنیا حلال او حرام را ټولول او د آخرت هیږول دي، دنیا د انسان دوښمنه ده، کله چې د انسان پر زړه واکمنه سي، دی پرې مشغوله سي، او د آخرت د اعمالو څخه مخ واړوي، هلاک کیږي، د مخکې اکثره خلکو دنیا غوره کړې ده، د دنیا د شره امان د دنیا د شر، زیان او بدۍ څخه څوک هغه وخت په امن کې کیږي او ساتل کیږي، چې دنیا او مال په روا او مشروع لارو لاسته راوړي، او الله سبحانه و تعالی چې څه ورته روا کړي دي، بېله اسراف او زیاتوالي، خوشحالی او تکبر، او پر خلکو د لوړوالي پرته د هغو څخه ګټه واخلي.

همدارنګه باید په زور سره د بندگانو حقوق لاندې نه کړي، انسان باید خامخا د دنیا حقیقت وپېژني، او باید پوه سي چې دنیا د خطاء ایستلو شی دی، ژر له منځه ځي، کله لږ وي، کله ډیره، او باید دا حقیقت همیشې په یاد وساتي، په دې سره به یې زړه سالم پاته سي، انسان باید همیشې د دنیا د شر او عاقبت څخه په بیرې کې وي، همیشې باید له دې څخه وډیريږي، چې شیطان به ورته ووايي: دا دنیا الله سبحانه و تعالی تا ته ستا د غوره والي او ستا د علم او پوهې په خاطر درکړې ده. لکه څنګه چې یې قارون همداسې خطاء باسي، د هغه عاقبت یې ور خراب کړی. د دنیا په هکله یوه مهمه خبره دا ده، په دې دنیا او مال کې انسان د الله سبحانه و تعالی او د بندگانو واجب حقوق اداء کړي، لکه: زکات، د کورنۍ او اولادونو نفقه، د میلمه

حقوق، د اړمنو مرسته، د هر خیر په لار کې نفقه او خرڅ، دا هر څه باید د ریاء، ستاینې او ځان خوښونې څخه لیرې په پوره اخلاص سره وسي، ځکه ریاء او ځان خوښونه د انسان عملونه بربادوي، ډیرو لویو اصحابو کرامو مالونه درلودل، مگر بیا هم دوی تر ټولو د دنیا څخه لیرې وه. امام ابن القيم (رحمة الله علیه) وایي: څوک چې د خپل ځان او نفس حقیقت او خویونه وپېژني، پوه به سي چې دا نفس د هر شر او بدۍ سرچینه ده، او په دې نفس کې چې کوم خیر او ښه والی سته، هغه یوازي او یوازي د الله سبحانه وتعالی مهرباني او فضل دی.

ځوانه اسلامي عقائد زده کړه، د اهل السنة والجماعة عقائد معلوم کړه او هغه خپله عقیده وگرځوه، د ټولو بې لارو ډلو لکه: قادیاني، آغاخاني، او داسې نورو... ډلو څخه لیرې اوسه او د بدعتونو څخه ځان وساته. پر هر عاقل، بالغ مسلمان پنځه (۵) وخته د سهار، ماسپینین، مازدیگر، ماښام او ماسختن لمونځونه فرض دي، دا به په کور، سفر، ناروغي، تجارت، کار او هر حالت کې اداء کول فرض دي، هیڅ وخت به یې نه قضاء کوي، ځوانه په مسجد کې په جماعت سره لمونځ اداء کړه، په جماعت سره د یوه لمونځ ثواب اووه ویشته (۲۷) درجې دی. نفل لمونځونه هم د ډیر اهمیت څخه برخمن دي، چې تحية الوضوء، تحية المسجد، اشراق، خابست، تهجد او د ماښام د لمانځه وروسته نفل په کښې شامل دي، د نوافلو ذخیره هم باید د ځانه سره ولرو. د قرآن کریم تلاوت وکړه، هره ورځ یوه یا دوه سپارې تلاوت وکړه، د قرآن کریم د هر توري په ویلو یوه نیکي ورکول کیږي، چې د لسو (۱۰) نیکو سره برابره وي. ځوانه د حقوق العباد یا د بنده د حقوقو د اداء کولو په فکر کې اوسه، باید ښه فکر وکړي، چې د چا حق را باندې سته، که یا؟ که د چا مالي حق دي په غاړه وي، لکه پور، یا د هغه په مال کې دي خیانت کړی وي او یا دي د مالک د اجازې پرته اخیستی وي.

نو که یې مالک او څښتن معلوم وي او هیر کړی یې نه وي، خپله ورسه او د هغه حق اداء کړي، که حق غیږي مالي وو، لکه د هغه غیبت یا دي کړی وي، یا دي اوریدلی وي، یا دي پر هغه ناحقه تور یعنې بهتان پوري کړی وي، باید بڅښنه ځینې وغواړي، کنه نو هغه بیا به دومره استغفار او دعا وغواړي، تر څو زړه دي اقرار وکړي، چې حق یې اداء سو، د حقوق العباد معامله ډیره ستونزمنه ده، په آخرت کې به هر شخص خپل حقدار ته د حق په بدل کې خپله نیکي ورکوي او که نیکۍ یې پوره نه سوې، نو د هغو گناهونه به پر خپله غاړه اخلي او په دې ترتیب سره به جهنم ته ځي، اړتیا ده چې په دې تړاو ډیر فکر وسي، په ځانگړي ډول هغوی ډیر فکر وکړي. زړه دي د شرکي او کفري عقائدو، د ریاء کارۍ د جذبو، د ناروا دوښمنۍ، حسد، بغض، کینه، تکبر او غرور، دماغ دي د بدو فکرونو، لاسونه دي د حرام کسب څخه، لاسونه دي په ترازو کې د کمي کولو، سترگي دي غلطو ځایونو ته د کتلو څخه، شرمگاه یا ځانگړي غږي دي د بدکاری څخه، غوږونه دي د سندرو، غیبت او هر ډول بدو خبرو د اوریدلو څخه، ژبه دي د تهمت او غیبت کولو، د درواغو ویلو، ښکښل کولو، درواغ او ناحق

قسم خوړلو او بي خايه خبرو څخه، نس دي د حرام خوړلو او ټول بدن دي د هر ډول گناه څخه وساته، يعني د ټولو ياد سويو بدو اعمالو څخه ځان وژغوره، او ياد سوي غري دي ددي کارونو د سر ته رسولو څخه وژغوره، حلال وگټه او حلال خوړه، د خپلو مالي سرچينو په اړه د علماؤو څخه پوښتنه وکړه: حلالې دي او که يا؟ رشوت مه اخله او د سودي معاملو څخه په کلکه ډډه وکړه، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) پيروي وکړه، خپل شکل او صورت د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) په څير جوړ کړه. د علماء کرامو مجلسونو ته ولاړ سه، د نیکو او دينداره خلکو سره اړيکي ولره، د هغو سره ناسته ولاړه وکړه، د اهل سنت والجماعت د علماؤو کتابونه مطالعه کړه، چي په زړه کي دي د دنيا محبت کم او د آخرت محبت مستحکم سي.

خُوانه د غرور څخه ځانه وساته غرور جهالت دی

کله کله انسان د ځواک، ځوانۍ، مال، دولت او حیثیت له امله د مخلوق او خالق په وړاندې خپل وظیفه او مسئولیت هیروي، د الله سبحانه وتعالی د نعمتونو او عظمت څخه په افسوس سره سترګې پټوي او د غرور په لومه کې لویږي، ځوانه څنگه د خپل هغه رب په اړه اشتباه کوي، چې تا ته یې سم او سالم، روغ او رمت ذهن، فکر، استعداد، ښکلا، بقاء او سلامتیا درکړې ده، نه دي په جوړښت کې کوم عیب او نقص سته او نه دي په ښایست کې، متوازن او متعادل یې جوړ کړی یې، کمال ته یې رسولای، د ژوند لازم شرائط یې درته برابر کړي دي، رزق، روزي او ستا ټول ضروریات یې تأمین کړي دي، ځوانه ددې مادي او معنوي نعمتونو د برابرولو او د خپل واک نه لرلو په شتون کې د غرور هیڅ ځای نه پاته کيږي، کله چې انسان وغواړي د ځوانۍ، مال، دولت، حیثیت او نور د احساس له امله غرور او تکبر وکړي او د الهي نعمتونو د ورکړې سترګې پټي کړي، الله (جل جلاله) بیا پوښتنه ځيني کوي.

غرور او تکبر د متکبر انسان د غفلت او ناپوهۍ پایله ده، د ده جهالت او غفلت دی، تیاره او ظلمت دی، بې عقلي او ناداني ده، د ځان خطاء ایستل دي، فریب او غولیدنه ده، چې انسان وغولوي، بې عقله یې کړي او الله (جل جلاله) ځيني هیر کړي، که انسان ددې غولوني او فریب تر اغیز لاندې رانه سي، الله (جل جلاله) به په خپلو ټولو حواسو سره درک کړي، د ده خپل وجود، هغه تعادل او توازن چې د ده په جوړښت کې مراعات سوی دی، هغه ښایست او ښکلا، هغه بې شمیره پیرزويني چې د ده رب پر کړي دي، دا ټول به د ده زړه او دماغ، عقل او شعور د الله (جل جلاله) په شته والي ډاډه کړي، د خپل خالق د نعمتونو شکر به وباسي، قدر به یې وکړي، په هر حالت کې به مطع او راضي واوسي د زړه د تله به ووايي: څه شي د خپل رب په اړه غولولی یې، څه شي دې ته هڅولی یې، چې خپل رب هیر کړي او د اوامرو څخه یې سرغړنه وکړي.

ابلیس علیه لعنه روجي او جسمي شیطان نه درلود، مګر بیا یې هم د خپل رب هغه امر چې ویې فرمایل: (فسجدو) څخه سرکښي وکړه او کبر یې وکړ، چې زه د اوره پیدا او حضرت آدم (علیه السلام) د خټو څخه جوړ دی، ولي به سجده وکړم! همدا کبر او مغروري وه چې شیطان وکړه او د الله (جل جلاله) د لوري ورتل سو. دا کبر او غرور د څه له کبله وو؟ آیا شیطان هم زموږ غوندي یو ابلیس په جسم کې درلودی، چې دی وهمدې سرکښۍ ته وهڅوي؟ نه! بلکې د ده علیه لعنه خپل نفس وو، همدا نفس که زموږ سره وو، موږ به هیمشه د بدو لارو ته تمایل کوي، زموږ ساتنه په فرمانبردارۍ او ایماندارۍ پوري اړه لري. شیطان صرف یو وسوسه د یو کار درته پیدا کوي او نور پر تاسو جبري گناه نه سي کولای، نو دا باید په یاد ولرو که چیري انسان شیطان نه درلودای، بیا هم د بدو لارو ته د نفس د لوري مایل کیدی، مګر ساتنه به یې په شخصیت پوري اړوند وه، له بده مرغه نن ورځ لیدل کيږي، چې په عامه مجلسونو، فردي ځایونو، ټولنیزو شبکو او نورو کې هڅه کيږي چې غرور او تکبر د عزت او عظمت،

لورټيا او پوهي په توگه وښيي، عامه ذهنيټ دې ته چمتو کړي چې دا يو منلی حقيقت دی، او په مټ يې انسان کولای سي، چې لوړ مقام، خای او شخصيت تر لاسه کړي، په داسي حال کې چې دا تيرورتنه او غولونه ده، د عزت او عظمت، لورټيا او پوهه نه، بلکې جاهليت، ناپوهي، ناداني، اخلاقي خرابي او د انساني کرامت خورټيا ده. مغرور انسان تل د اخلاقي او ټولنيزو ديني معيارونو خلاف فکر کوي، چې د هر چا او هر څه څخه لوړ دی، هغه دا په بشپړه توگه هيروي چې هغه د نورو الهي مخلوقاتو په څير د يو واحد خالق تخليق دی، د هغو نعمتونو هيڅ خپلواکي نه لري چې د الله سبحانه و تعالی له خوا ورته ورکړل سوي دي او په هر وخت کې هغه کولای سي، دغه الهي نعمتونه چې واک او اختيار يې د الله (جل جلاله) سره دی د لاسه ورکړي، د ده د کبر، غرور او ناشکری کاسه نسکوره کړي.

که په انساني خلقت کې فکر وکړو نو راته معلومه به سي چې انسان د بيلا بيلو مثبتو او منفي پديدو څخه جوړ دی، دغه پديدې په ټولنه کې د انسان د چال چلن څخه د ورايه معلوميزي او د انسان د همدغه چلن له مخي خلگ د هغه په اړه د ښه او بد قضاوت کوي، يو انسان چې په خپل شخصيت کې څومره ډيري مثبتې پديدې ولري، همدومره يې په ټولنه کې خای او مقام لوړيږي، خلگ په درنه سترگه ورته گوري، يو ښه الهام ځيني اخلي، او څومره چې انسان په ټولنيز ژوند کې د منفي پديدو څرگندونه وکړي، همدومره په خلگو کې په بد او سپک نامه ياديږي، د انساني شخصيت د دغو منفي پديدو څخه يو هم تکبر دی، کبر د نفس هغه حالت ته ويل کيږي چې انسان خپل ځان دروند، لوړ او لوی وگڼي، بل انسان بيا د ځان په پرتله حقير، سپک او کم وبولي، تکبر يوه لويه اخلاقي ناروغي ده، ځکه يې پايلي د مسلمان لپاره نه يوازي دا چې په نړۍ کې رسوا کوونکي او سپکوونکي دي، په آخرت کې هم انسان د همدې ناروغي له امله د دردونکي عذاب سره مخامخ کيږي، تکبر که د يوه پلوه په خپله ستره اخلاقي ناروغي ده، نو له بله پلوه دا د نورو ناوړو ناروغيو لکه: حسد، کرکي او ناپوهۍ زيرونکي هم ده، لويي هغه ناوړه رنځ دی چې د کبرجن پر عقل او فکر باندي د جهالت او ناپوهي پرده غوړوي.

ناقصي ويناوي يې تر پام ښي، جالبي او باطل دلايل يې په فکر کې د حق په ښه خای نيسي او په دې توگه ټولي شيطاني کړنې ده ته ډيري ښايسته معلوميزي، اسلام د يوه فطري دين په توگه تل په خپلو تعليماتو کې د فرد او ټولني د حالت پر اصلاح ټينگار کړی دی، ښکاره خبره ده چې سالمه ټولنه د سالمو افرادو څخه جوړيږي او سالم افراد هغه دي چې د هر ډول اخلاقي، نفسياتي او باطني ناروغيو څخه پاک وي، څنگه چې لويي او تکبر د گڼو نورو ناروغيو زيرونکي پديده ده، ځکه نو د اسلام مبارک دين هم په خپلو تعليماتو او نصوصو کې د هغې درملنې ته ځانگړې پاملرنه کړې ده، کبرجن تل بيريري که څه هم خلگ يې عزت او درناوی وکړي، کبرجن د خپل گومان سره سم په کبر کې د ځان لپاره عزت ويني، حال دا چې که نوموړی حق ته سر ټيټ کړي، لويي، کينه، کرکه، حسد او داسي نور... د زړه څخه وباسي او عاجزي غوره کړي، نو په خلگو کې به يې عزت يو په سله ډير سي، تاسي خو لږ د صحابه کرامو او په ځانگړي ډول د حضرت عمر (رضي الله عنه) حالت ته ځير سئ، کله چې يې حق

ته غاړه کښيښوول، عاجزي يې غوره کړه او ايمان يې راوړ، نو د کفر او لويي تر مهال يې د اسلام او عاجزي پر مهال په عزت کي يو په سله زياتوالی راغلی، هغه داسي چي ټول مسلمانان حضرت عمر (رضي الله عنه) ته درناوی کول د خپل ايمان د بشپړتيا يوه اړينه برخه بولي.

د کبرجن نښي نښانې: که څه هم د کبر يا لويي نښي او ډولونه په خلکو کي دومره ډير دي چي شميرل يې گران دی، بله دا چي دغه نښي په هر چا کي د خوی، وخت او چاپيريال د پلوه مختلفي وي، چي په دې ډول دي:- ۱: کبرجن انسان پر مخکه باندي په ناز او نخرو روان وي. ۲: د چا سره د خبرو کولو پر مهال د سر په اشارو خبري کوي. ۳: د خپل ځان په اړه د مبالغې ډکي خبري کوي. ۴: د نورو د خبرو په منځ کي ورلويږي، د چا خبرو ته غوږ نه نيسي. ۵: د نورو څخه يې دا تمه وي چي تل دي ده ته غوږ ونيسي او د ده صفتونه دي بيانوي. ۶: چا ته په سلام اچولو شروع نه کوي، ډير مهال د بل سلام ته جواب هم نه ورکوي. ۷: د شاوخوا ناستو کسانو څخه بل خوا ته مخ اړوي. ۸: په مجلسو کي د مخ په صفونو کي د ناستي هڅه کوي. ۹: د نورو کسانو څخه خپل درناوی غواړي، مگر د هغوی درناوی نه کوي. ۱۰: کبرجن تل دا گومان کوي چي دی الله (جل جلاله) ته نږدې کس دی، ځکه نو ځان تر نورو لوړ او ښه گڼي. ۱۱: د کبرجن پاڅي تل تر بيگلکو کښته وي. ۱۲: په لويو مجلسونو او د عزت په ځايونو کي نور کسان سپکوي. ۱۳: خپله خبره ډيره معقوله او قاطعه ورته معلوميري، مگر بل څوک چي د ده په خبره کي رايه ورکړي، هغه سپک کړي اختلاف ورسره کوي. ۱۴: کبرجن سړی تل تر ځان لوړو کسانو ته چاپلوسي کوي او تر ځان د ټيټو کسانو څخه د چاپلوسي غوښتنه کوي. ۱۵: کبرجن سړی هيڅکله هم دا ونه وايي چي ده ته دغه شتمني الله (جل جلاله) ورکړې ده، دا چي الله (جل جلاله) يې ځيني غصب کولای هم سي، بلکي دی به تل دا گومان کوي او وايي به دا خو ما د خپل عقل او متو په زور گټلي ده. ۱۷: کبرجن سړی د تکبر له امله تل د ما او زه کلمه کاروي، ما داسي ورته وويل، ما دا وکړل، ما هاغه وکړل، ته ما نه پيژني؟ زه به داسي وکړم، زه به هاغسي وکړم، تا لا زه نه يم پيژندلی، زه يې اوس درته ښيم چي زه څوک يم او داسي نور... متکبرانه کلمات.

د کبر او لويي لاملونه:- ۱: څنگه چي کبرجن انسان ځان په هر څه پوه او د هري خوا پوره بولي، نو د لويي سبب يې کله دنيوي لامل وي، لکه ښه نسب يعني غټ قوم او لويه کورنۍ، کله د اولادونو او ملگرو زياتوالی، کله ښايست او ښه بدني جوړښت، کله شتمني، کله بدني ځواک، کله سياسي يا ټولنيز نفوذ او داسي نور... او کله بيا د لويي لامل ديني وي، لکه يو څوک ځان ښه عالم، زاهد، متقي او پرهيزگاره بولي، نور خلک ناپوهان، بي دينه او بدعمله ورته معلوميري، په اړه يې دا گومان وي چي دی خو د دين په بنسټونو هم نه پوهيري، نو په خپل علم او عبادت لويي او تکبر وکړي، نور ورته حقيران او ذليل معلوميري. ۲: ناپوهي او کم عقلي هم د کبر لاملونه دي: ډيری وخت انسان د ناخبرۍ او غفلت له امله انسان د ټولو نعمتونو نسبت ځان ته کوي، هر نعمت د خپلو متو زور او د خپلو هلو ځلو لاسته راوړنه بولي، نو په دې ډول دی په لويي اخته کيږي، دا فکر کول په کار دي چي که الله (جل جلاله) چا ته د لويي

اجازه ورکولای، نو خپلو نبیانو ته به یې ورکړې وای، حال دا چې الله (جل جلاله) خپل ټول پیغمبران د لویې پرېښوولو او د عاجزي خپلولو ته رابللي دي. ۳: د هیچا په وړاندې هم عاجزي نه کول: څنگه چې ځینې کبرجنان د هیچا په وړاندې هم د عاجزي کولو سره مینه نه لري ځکه نو ډیری مهال دوی د الله (جل جلاله) د اطاعته هم سرغړونه کوي، د پالونکي څښتن د لوی ذات په وړاندې هم د سرکښي څخه کار اخلي، او امر یې نه مني، د نواهیو یې ځان نه ژغوري په دې ډول دوی ځانونه د دوږخ کندي ته سپاري. ۴: په نورو باندې ځان لوړ او غوره گڼل: هغه کسان چې په ځاني لویي اخته وي د ټولني هیله من وي چې ده ته په ځانگړي امتیاز قائله سي، کله چې ټولنه ده ته دغه حق ور نه کړي، نو دی د ټولني سره کینه اخلي او په پایله کې یې عجیب او غریب خندونکي کارونه ځینې ترسره کړي. ۵: ځان ښوونه: د چا سره حسد کول او کرکه درلودل هم د لویي د اسبابو او لاملونو څخه گڼل سوي دي.

د کبر یا لویي درملنه: الله (جل جلاله) د مرگه پرته هیڅ داسې بدني، روحاني، رواني او قلبي ناروغۍ نه ده پیدا کړې چې هغه دي درملنه ونه لري، نو کبر او لویي یوه قلبي ناروغي ده چې درملنه یې شونې ده، انسان ته نه ښايي چې د یوه گړي لپاره هم ددې ناروغۍ د درملني څخه بې غوره سي، بلکې اړینه ده چې په درملنه کې یې هڅه وکړي او وخت ضایع نه کړي، کله چې انسان د لویي د درملني هوډ وکړي نو ده ته په کار ده چې د غفلت د خوبه نور راوېش سي، خپل زړه د پښیماني په اوبو باندې پاک کړي، دا به د زړه څخه ددې رذیل خوۍ د ایستلو په لور لومړۍ گام وي، کبرجن انسان دي لومړۍ پخپل ځان، د لویي په مفسدو، د کبر په ناوړو، منفي اغیزو باندې ژور او هر اړخیز فکر وکړي، لومړۍ دي د خپل ځان سره داسې فکر وکړي چې زه څومره عاجزه انسان یم، زه د یوې څومره ناپاکي نطفې څخه چې د ټولو خلکو په آند نجسه ده، زیږیدلی یم، بیا ماشوم وم، کمزوری او ناتوانه وم، تر دې پورې چې لوی او بالغ سوم، بیا مې هم ځواک، ځواني، روغتیا، د ناروغیو او مصیبتونو خلاصون په خپل واک کې نه دی.

آن تر دې پورې چې سپین ږیری به سم بیا به کمزوری او ناتوانه، عاجز به سم، د بل د لاس محتاجه به سم، یو گام به پخپله نه سم پورته کولای، تر دې پورې چې مړ به سم، یوه څه وخت وروسته به د ډیرې بد بویي په خاطر خپلوانو به مې سږمې پټي کړي وي او قبر ته به مې کښته کړي، که زه ځان د لویي او کبر څخه ونه ساتم، نو د مهلکو اغیزو څخه به یې هلته هم ونه ساتل سم او په داسې ډول ډول عذابونو به اخته یم چې بیانول یې ناشوني دي، کله چې انسان د علمي درملني پر مهال د لویي ناوړه اغیزې په خپل ایمان او په برزخي ژوند کې پر خپل ځان باندې د دردناکو عذابونو په بڼه متصورې کړي، مگر بیا یې هم د لویي او کبر د ناولي عادت څخه خلاص نه سي، بیا نو د ده لپاره دا اړینه ده چې ددې بې کاره خوښه څخه د ځان خلاصولو په موخه په عملي ډگر کې هم گامونه پورته کړي، د لویي د ورکولو لپاره تر ټولو غوره لاره د نفساني غوښتنو پر ضد دي عمل وسي، معنا دا چې کله نفس و غواړي چې د یو چا سره لویي وکړه، نو هلته دي د نفس حکم نه مني، لویي دي نه کوي.

بلکي د نفسي غوښتنې په مخالفت کي دي د نوموړي سره ښه عاجزي وکړي، د کبرجنانو خويونه دي نه کوي، بلکي ځان دي د عاجزانو په څير کړي، ژوند پر ځان باندي لږ تنگ کړي، د خپل ژوند ښه دي ډيره عادي کړي، د اسرافه دي لاس واخلي، عادي خوراک، څښاک دي پيل کړي، د فقيرانو او عاجزانو سره دي ناسته ولاړه شروع کړي، د هغو مجلسونو ته دي ورځي او د هغوی سره دي مرسته کوي، که يې چيري د قوم مشري ته زړه کيدی نو قوم دي تر ځان مخکي کړي، که يې د چا سپکولو ته ليواله وو، يا يې هم د چا د حق خوړلو ته تلوسه سوه، نو پر دې مهال دي د الله (جل جلاله) هغه عذابونه ورياد کړي کوم چي د کبرجنو او ظالمانو لپاره تيار سوي دي، د کبر په درملنه کي تر ټولو مهمه مسئله د علماؤ و کرامو، مشايخو، مصلحينو او داعيؤ په اصلاحي مجالسو کي ناسته ده، د نفسي ناروغيو د درملني او دين ته د رجوع، تقرب الی الله تر ټولو اغيزمنه لاره ده، د پنځه (۵) وخته لمانځه اداء کول او د قرآن کریم تلاوت خو داسي څه دي چي هر سړی يې کولای سي، د قرآن د نص له مخي لمونځ سړی د فحشاء او بدو کارونو څخه چي يو يې هم تکبر دی راگرځوي.

خوانه سیرت النبي (صلی الله علیه وسلم) د ځان د اصلاح لپاره غوره کړه

ځوانان باید د ځانونو اصلاح وکړي او په خپل هغه آرزښت باندي ځان پوه کړي، کوم چي قرآن کریم او حدیث ورکړی دی، که چیري یو ځوان په ننني عصر کي د مادیاتو او خواهشاتو په دې دور کي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) لاره تعقیب کړي او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) تعلیمات خپل کړي، نو دغه ځوان به د صدق او امانت سمبول وگرځي. په دار ارقم کي سابقون الاولون کي اکثره ځوان صحابه کرام داخل وه، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د دوی د تربیت، د مسؤلیتونو او دیندارۍو اړوند داسي روزنه وکړه، چي دوی د هر ډول ستر مسؤلیت اهل او لایق جوړ سول، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د همدې ځانگړي روزني برکت وو، چي نړۍ دا معجزه ولیدل، د دغه ځوانانو یعنی خلفاء اربعه او صحابه (رضوان الله علیهم اجمعین) تر ربع سکون پوري خپور سو او په دې لړۍ کي د یو اهم امر اړوند د هېڅ یو غیری عرب محتاجه نه سوه. د محمدیه سیرت او نبوي تعلیماتو څخه معلومیږي، چي د ځوانانو د مسؤلیتونو په ضمن کي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ځانگړي درې (۳) اهداف وه: تعلیم او تربیت. دعوت او تبلیغ. او مبارزه یعنی جهاد.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د صحابه کرامو بالخصوص د ځوان صحابه کرامو په تربیت او روزنه کي دې امورو ته خاصه پاملرنه کول: تقوا، د مسؤلیت احساس، عمل، عدل او انصاف، تواضع او عاجزي، شرم او حیاء، عفت او پاک لمني، سترگي د نامحرماتو څخه ساتل، د مشرانو او والدینو عزت او احترام، پر ماشومانو او کشرانو شفقت، نظافت او روغتیا. که د نن عصر ځوان د ځان اصلاح غواړي، پورته ځانگړني دي خپلي کړي، نو ان شاء الله دغه ځوان به یو متقي، پرهیزگاره، د هیواد او ملت اړین کس، د مور، پلار او قریبانو ویاړ، په ظاهري او باطني لحاظ سره د دین او د دین د شعائرو یو محافظ مسلمان وي.

د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سیرت یوه مهمه موضوع ده، د بشریت او خصوصاً د ځوان نسل د اصلاح لپاره د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د سیرت ډیر مهم دی، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) درویش (۲۳) کاله د نبوت او رسالت ژوند کړی دی، متوجه اوسه موږ ټول د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اُمت یو، او غواړو چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر لار ولاړ سو، بلکي غواړو چي متابعت یې هم وکړو، نو باید موږ په خپل ژوند کي د دغه هدف او مقصد لپاره کوښښ وکړو، یا د محکي د اصلاح لپاره یا پر باطلو او شخصي گټو د حق د کامیابه کولو لپاره، ځکه د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) رسالت د ټول بشر لپاره دی، او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ژوند یوه انساني تجربه ده، ما او تا ته یې د کامیابی لار را وښوول، تا ولیدل چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د رسالت ژوند په څومره ضعف او تنهایی سره شروع سو؟ او په څومره کامیابي سره پای ته ورسیدی، دا ټوله د بشر په کوښښ سره وه او ته هم بشر یې.

ځوانه ته به وايي د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په ژوند کي وحی وي او زما په ژوند کي وحی نسته، وحی یو قانون دی چې نازلیدي او هغه قانون نن ورځ ما او تا ته پروت او موجود دی، چې هغه قرآن مجید دی، د ټولو مسلمانانو حتی د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) قانون قرآن مجید دی. تر څو چې زموږ په ژوند کي مهمي مادي چې د سیرت النبي خلاصه او نتیجه ده نه سي پيدا، موږ په خپل ژوند کي تمدن او نهضت، ترقي او کامیابي نه سو را وستلای. ټول عالم او بشریت چې په هر ځای او هر دیانت سره وي و دې ته اړ او محتاجه دی چې د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څخه زده کړه او تعلیم وکړي، د بشریت او انسانیت قوانین ځیني زده کړي، اداره، پلان جوړول، سیاست، حلم، صبر، جنگ، صلحه او د ژوند ټول اخلاق ځیني زده کړي.

ایمان د کامیابی سبب دی: که ایمان نه وای صحابه کرامو ولي خندق کندی؟ که ایمان نه وای ولي یې په خندق کي قربانی ورکولې؟ که ایمان نه وای ولي یې په اُحد کي ځانونه و مرگ ته سپارل؟ که ایمان نه وای ولي یې د حدیبیې صلحه قبول؟ که ایمان نه وای داسي نور ډیر کارونه دي چې هغه به نه کیدلای، د اسلامي ملکو افراد یا امت مسلمه بيله یوې ژبي په بل څه نه پوهیږي، چې هغه د دین او ایمان ژبه ده، هغه مهم او یوازینی شی چې د اسلامي ملکو د افرادو که نارینه دي، که ښځي، که لویان دي، که کوچنیان په وجدان او ضمیر کي ښځ او پروت دی د هغه نوم ایمان دی. موږ داسي یو قوم یو چې الله (جل جلاله) په ایمان سره معززه کړي یو، که موږ نهضت او ترقي بيله اسلامه او ایمانه په بل شي کي وغواړو، الله (جل جلاله) به مو ذلیله کړي، دا زما قول نه دی دا د حضرت عمر فاروق (رضي الله عنه) قول دی، که څوک د هغه له نظره څخه مخالف نظر لري هغه سهوه او خطاء دی، دین زموږ د الله (جل جلاله) د طرفه زموږ ساتونکی او زموږ کامیابه کوونکی دی.

پنځه (۵) اساسي اخلاق: د نهضت او ترقي لپاره موږ هم باید هغه اخلاق په خپلو ځانو او خپل ژوند کي پیدا کړو، هغه اخلاق څه شي وه؟ الف:- صدق: یا رښتیا ویل، په ټولو کارو کي باید صادق و اوسو. باء:- امانت: په هر کار کي باید امانت کاره یو، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) لقب صادق الامین وو. جیم:- وفاء: د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) سره په ټول ژوند کي وفاء ملگري وه. دال:- اتقان: یعنی هر کار په صحي ډول سره کول او پای ته رسول، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ټول پلان جوړول او عمل، په سل کي سل صحي او پر ځای وو. هاء:- اُمید: دغه خوی هم باید حتماً په موږ مسلمانانو کي موجود وي، د خپل صحي عمل د نتیجې څخه باید ناامیده نه سو، تاسي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څنگه او څه ډول د خپلو اصحابو معنویات د اُمید په خوی سره ور لوړول، مسلمانان هیڅ وخت د خپل کار او عمل د نتیجې څخه نه ناامیده کیدل. پسله هغه څخه چې کفارو و حضرت خُبيب (رضي الله عنه) ته په اور او سرو سوو ډبرو آزارونه ورکړه، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) څه ورته وویل؟ ټول د کامیابی اُمیدونه او زیري وه، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په ټول ژوند کي ناامیدي نه وه. اوس هم په ځوانانو کي هغه څوک و رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ته حبیب دی، چې ناامیده کیږي نه، نور خلک هم نه ناامیده کوي.

صبر او قرباني: د ترقي لپاره به دي قرباني د ويني او روح تر حده پوري وي، حضرت حمزه (رضي الله عنه) دي په ياد دی؟ د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د مبارک مخ څخه دي د وينو بهيدل په ياد دي؟ ترقي او نهضت بيله وينو نسته، هر هغه څوک چې د روح او وينو و قرباني ته آمادگي نه لري، هغه دي په کور کي کښيني د ترقي او کاميابي نوم دي نه يادوي.

خپل منځي اتحاد: د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) سياست د خلکو جمعه کول، يو ځای کول او متفق کول وه، نه د خلکو پاشل او متفرق کيدل، مگر بدبختانه موږ اوس خلک د ژبي او منطقي پر اساس يې سره جلا کوو، نو ځکه اسلامي امت مو ټوک ټوک او پاشلی دی، مگر د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) منهج او طريقه تجميع وه نه تفريق، يو ځای کول وه نه پاشل، نو هر څومره چې مو په وسه پوره وي خلک سره متفق کوی، تاسي په ټول سیرت کي وگورئ، چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) خلک څنگه سره متفق کول، حبشي او رومي، عربي او فارسي ټولو د يوه هدف لپاره ژوند کوی.

فن او ثقافت: که تاسو د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) پر سیرت يو دقيق نظر واچوی، و به وینی چې ټول عالم و دغه مبارک سیرت ته اړ او محتاجه دی، د رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د سیرت څخه زده کړه د هري زمانې او هر ځای ضرورت دی، دغه سیرت يوازي په هغه وخت او زمان پوري تعلق نه درلودی، بلکي د هر وخت او هر ځای د واقعاتو او حادثاتو لپاره درس ځيني اخستل کيدلای سي، نو فن او ثقافت هغه شئ دی چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) د خپلو اصحابو د معنوياتو د لوړولو لپاره استعمالاوه، ستاسي په ياد دي کوم وخت چې رسول الله (صلى الله عليه وسلم) مدینې منورې ته داخلیدي، انجونو او کوچنيانو تراني ويلې، د مسجد قباء او مسجد نبوي د جوړولو په وخت کي شعرونه ويل کيدل، د خندق د کنډلو په وخت کي اصحاب کرامو اشعار ويل، رسول الله (صلى الله عليه وسلم) خطيب او شاعر درلودی، نو د نهضت او ترقي لپاره فن او ثقافت مهم دي.

فعال او مناسب پلان: د يوه شي يا يوه کار لپاره صحي نقشه جوړول او بيا د هغې نقشي جدي عملي کول، نو که ته اوس د دوهم وار لپاره سیر النبي (صلى الله عليه وسلم) ووايي يا واورې ته به وويني چې هلته څنگه پلان او نقشه جوړيدل، هغه پلان او نقشه بيا څنگه په جدي ډول سره عملي کيدل، نو پلان د نهضت او ترقي مقصد ته د رسيدلو لپاره د مهمو شرطو څخه دي، بيله پلان هيڅکله نهضت، ترقي او کاميابي په وجود نه سي را تلای، زموږ او ستاسي څخه هر يو په خپل ژوند او د خپل مسؤليت په اندازه بايد خامخا پلان او نقشه ولرو او دا مو بايد عقیده وي چې زه د دغه پلان د عملي کولو مسؤله یم، يو مسلمان د اسلامي رسالت مسؤله دی، نو هر سړی بايد د کار په شروع کي يوه صحي نقشه او پلان ولري، ځکه بيله پلان نهضت او ترقي په وجود نه سي را تلای او بيا د هغه پلان لپاره صحي او جدي کار او عمل وکړي، يوازي د خولي په خبرو يې هم سر نه سره ورځي.

د مخالفينو سره چلند: د مخالفينو سره په ښه نيت او پراخه زړه ژوند کول دي، ستاسي په ياد دي؟ چي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د مدینې منورې و مختلفو طوائفو ته چي د مختلفو ديانتو تابع وه، يو قانون جوړ کړی. رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د محکي و پاچهانو ته ليکونه ليرل. رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د حديبيي صلحه يي وليکل. دا ټوله د مخالفينو سره ژوند کول وه، مگر دا دا معنا نه لري چي زه به تر خپل حق تيريرم، هو! د مخالفينو سره ژوند کوم، خو خپل حق هم حتماً غواړم او په خپل دين سره قوي او محترم یم، اي هغو مسلمانانو چي په غرب کي اوسيری هلته واوسيری، مگر دا هم په ياد ولری چي په خپل دين سره ونه شرميری، پام کوئ هغه عزت چي تاسي يي په خپل دين سره لری د لاسه ورنه کړی، په خپل دين معززه اوسئ، په خپل دين سره فخر کوئ او خپل لاسونه په خپل حق پوري ټينگ ونيسئ، تا وليدل چي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) که په زور وو، که په رضاء خپل حق خامخا اخستی، و قريشو ته يي ويل: ما او خلک سره پريردئ، د دعوت د کاره څخه يي په هيڅ طريقه سره لاس نه اخستی.

د حالاتو سره سم وعظ او نصيحت: د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ديني خطاب! رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د هر وخت سره مناسبې ديني بيانيې دايرولي، کوم وخت چي د مسلمانانو په منځ کي ورورگلوې او محبت ته ضرورت وو، هلته د أخوة آياتونه او احاديث نازلیدل، نو زموږ په ټولنه کي بايد ديني خطاب د هغو حالاتو سره موافق او مناسب وي چي موږ ژوند په کښي کوو، نو نهضت او ترقي بيله دې څخه نسته چي ديني خطاب به مو د وخت د حالاتو سره موافق وي او د ژوند و نوي مرحلې ته به مو ور داخلوي.

د ملت او رعيت رايه او نظر اوریدل: د ملت او رعيت د رأيي او نظر احترام، د خلکو د رأيي قبول، خلک په آزاده سره خبرو ته پريښوول، دا هغه طريقه ده چي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په خپل ژوند کي عملي کول، تاسي ونه ليدل؟ د خندق په غزا کي يي د سلمان فارسي (رضي الله عنه) په رايه سره په جنگ کي يوه نوې طريقه اختيار کړه، که څه هم سلمان فارسي (رضي الله عنه) يو آزاد سوی مری بلل کیدی، نو د ملت او خلکو د فکر او نظر احترام کول، او د هغو خبرو ته غور نيول په خلکو کي نژدې والی راوړي، تر څو چي د خلکو د رأيي احترام ونه سي، نو نهضت او ترقي په وجود نه سي راتلای، د نهضت او ترقي فکر کول بي معنا دی په داسي حال کي.

صلحه: اصل په اسلام کي صلحه ده، نه جنگ، جنگ هغه وخت منځته راتلای سي، چي مسلمانان ور ته مجبوره سي، مثلاً: غدر او خیانت ور سره وسي، يا د رسالت د رسولو څخه چي دعوت، امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی منع کړل سي، ستاسي د بدر، اُحد، خندق، غزاوي په ياد دي؟ د ټولو سبب دا وو، چي قريشو مسلمانان و تبليغ او دعوت ته نه پريښوول، خو چي بيا قريشو په حديبيه کي صلحه وغوښتل صلحه ور سره وسوه، د خيبر جنگ هم د

صلحي لپاره وو، نو اصل په اسلام کي صلحه او امان دی، نه د وینو د تویولو شوق، که د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د وینو بهولو اراده وای، د مکې مکرمې په فتحه کي به یې د وینو ویالې بهولي وای، او دا کار یې ونه کړی، ځکه صلحه او امان یې غوښتل.

تدریب او تعلیم: چي موږ یې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د سیرت څخه را ایستلای سو، ستاسي په یاد دي چي رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د ارقم بن ابی الأرقم (رضي الله عنه) په کور کي خپلو اصحابو کرامو ته فکري، روحاني، اخلاقي، سیاسي، ایماني، تدریب او تعلیم ورکوی؟ او د هغه ځایه څخه دغه عالي او ممتاز نسل راووتی چي دنیا یې په نور ډکه کړه، که نن ورځ موږ خپلو ځوانانو ته فکري، سیاسي، روحي، ایماني، اخلاقي، تعلیم ورته کړو، نو د نهضت او ترقی امید هیڅکله مه کوی. اې ځوانانو! که څوک تاسي ته ایماني او اخلاقي تعلیم نه درکوي تاسي په خپله باید په تعلیم پسې سئ، ځکه تعلیم د ترقی لار ده، لهو او لعب، عبث ژوند، د وخت ضائع کول او بې ځایه خواهشات پریږدی.

د سیرت النبي (صلی الله علیه وسلم) تر مطالعه کولو وروسته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ډیر زیات او شدید محبت، داسي محبت چي ستا زړه او وجود ټول په ډک وي، داسي محبت چي ستا د وینو په رگو کي بهیږي، موږ مسلمانان باید خامخا رسول الله (صلی الله علیه وسلم) خوښ ولرو، ځوانه د دغه محبت لپاره ستا مرسته کوونکی په دقت سره د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د سیرت مطالعه کول دي، ځوانه ته باید په دې فکر کي سې چي زه باید په مخکې کي اصلاحات راولم، ځکه ته د رسالت خاوند یې، ته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) امتي یې او دغه رسالت ستا پر غاړه امانت دی، وگوره په هر شي کي چي ته مهارت لري په هغه شي کي د مخکي او انسانانو په اصلاح پسې سه، د مسلمانانو څخه هر یو باید په خپل قدرت او خپل مهارت کي جدي عمل وکړي، هو د دینه څخه باید دومره زده کړه وسي چي خپل دین وپیژني او خپل اعمال د شریعت سره موافق اجراء کړي، حق او باطل سره وپیژني.

مگر تعلیم، صحت، زراعت، تخنیک او داسي نور... علوم هم باید ولري، چي اسلامي امت پر خپلو پښو و دروي او د مخکي په اصلاح کولو سره د خپل رب عزوجل عبادت وکړي، ځوانه که ته د رسالت د رسولو په نیت سره ژوند وکړي، ان شاءالله په جنت کي به د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگری یې، هو! هغه څوک چي د رسالت د رسولو لپاره ژوند کوي یقیناً به هغه کسان په جنت کي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگري وي، دا معلومه ده چي ټول امت لمنځونه کوي، روژي نیسي، حج کوي، د قرآن مجید تلاوت کوي، ژړلي یې دي او دعاوي یې کړي دي، مگر په جنت الفردوس کي به څوک د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگری وي؟ هغه څوک چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ډیر محبت لري او هغه څوک چي د رسالت په رسولو کي ډیر زیار او زحمت باسي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) تر رحلت وروسته د رسالت رسول او تبلیغول، امر بالمعروف او نهی عن المنکر، د رسول الله

(صلی الله علیه وسلم) د اُمت پر غاړه امانت دی، خُوانه ته باید رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په داسې اندازه سره خوښ ولري چې په هر قیمت او هره ممکنه وسیله سره چې وي د اسلامي اُمت د اصلاح لپاره حرکت در په کښي موجود کړي، خُان د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اُمتي و بوله او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر لار رهي سه. مگر متأسفانه څنگه چې موږ مسلمانان د اسلام په اساساتو او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په لارښوونو پوره نه يو خبر، نو د پرديو د قانون صفت کوو او ښه يې وايو، حال دا چې د هغو د قانون د صفت وړ مادي، هغه مادي چې د انسانيت او بشريت په نفعه دي او ته يې خوښي لري، هغه د مسلمانانو د دين او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د لارښوونو څخه اخستل سوي دي.

ځوانه کبیره او صغیره گناهونه وپیژنه او ځان ځیني وساته

د کبیره او صغیره گناه تعریف او تشریح: د علماؤو د یوې ټولې قول دا دی: هره گناه کبیره ده، هیڅ صغیره گناه وجود نه لري، ځکه چې په هره گناه کې د الله سبحانه وتعالی او د الله سبحانه وتعالی د رسول (صلی الله علیه وسلم) د ارشاد مخالفت دی. د الله سبحانه وتعالی او د الله سبحانه وتعالی د رسول (صلی الله علیه وسلم) مخالفت چې څومره لږ وي، بیا هم غټه گناه ده، ددې امله صغیره گناه نه سي ورته ویل کیدلای. بیا چې د صغیره او کبیره گناهونو کوم تقسیم مشهور دی هغه فقط اضافي او نسبتي دی، یعنې ځیني گناوي د نورو گناهونو په مقابل کې صغیره دي. د شیخ ابو اسحاق اسفرائني، قاضي ابوبکر باقلاني، امام الحرمین تقي الدین سبکي او د عامه اشاعره علماؤو (رحمة الله علیهم) همدا قول دی.

د جمهورو علماؤو مذهب: گناهونه ځیني کبیره او ځیني صغیره دي ځکه چې پر دې خبره د ټولو اتفاق دی، ځیني گناوي داسي دي چې د هغه کوونکي فاسق او مردود الشادة گنل کیږي، او بعضي بیا داسي دي چې د هغه کوونکي ته فاسق نه ویل کیږي او د هغه شهادت نه رديږي. لومړی قسم گناه ته په اصطلاح کې کبیره گناه او دوهم قسم ته یې صغیره گناه ویل کیږي.

امام غزالي (رحمة الله علیه) فرمایي: کومه گناه چې انسان په بي باکي سره کوي، هغه کبیره گناه ده که څه هم صغیره وي، او کومه گناه چې ناڅاپه وسي او په زړه کې د الله سبحانه وتعالی څخه بیرته، پښیماني او تاسف ورسره وي، هغه صغیره ده که څه هم غټه گناه وي. والله اعلم

د کبیره او صغیره گناه په تعریف کې د علماؤو اقوال مختلف دي: علامه ابن نجیم (رحمة الله علیه) په خپله رساله کې تقریباً څلویښت (۴۰) قولونه نقل کړي دي. همداسي علامه ابن حجر هیثمی (رحمة الله علیه) هم ډیر بیلا بیل قولونه را نقل کړي دي، مگر په ټولو کې ډیر جامع قول د اصحابو، تابعینو او علماء کرامو څخه نقل سوی دی. هغه دا دی: پر کومه گناه باندي چې په قرآن کریم یا حدیث کې د اور او دورخ سزا راغلې وي هغه کبیره گناه ده، او پر کومه گناه باندي چې د اور او دورخ سزا په ښکاره سره نه وي راغلې هغه صغیره گناه ده.

پر صغیره گناه باندي همیشه توب یا تکرارن کول امام رافعي (رحمة الله علیه) فرمایي: کومي گناه ته چې صغیره گناه ویل کیږي، دا تر هغه وخته صغیره گناه ده، تر څو چې دوام او همیشه توب پر ونه سي، کله کله وسي څوک چې پر صغیره گناه باندي دوام وکړي، هغه د کبیره گناه کوونکی سو، همداسي که څوک په ډیرو صغیره گناهونو کې بوخت سي، تر داسي حالته پوري چې د هغه پر اطاعتو باندي غالب سي هغه هم فاسق او مردود الشادة دی. کتاب زواج

لوی گناهونه یعنی کبیره گناهونه:- ۱: د الله (جل جلاله) سره شریک نیول. ۲: بې گناه قتل کول. ۳: جادوگری کول. ۴: لمونځ نه کول. ۵: زکات نه ورکول. ۶: بيله عذره روژه نه نیول. ۷: د وس سره سم حج نه کول. ۸: د مور او پلار امر نه منل. ۹: د خپلوانو سره ناوره چلند کول. ۱۰: د بنځي سره بدکاری (زنا) کول. ۱۱: لواطت کول. ۱۲: سود خوړل او کاروبار یې کول. ۱۳: په ظلم د یتیم مال خوړل. ۱۴: په الله (جل جلاله) او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پوري درواغ تړل. ۱۵: د جهاد د میدان څخه تښتیدل. ۱۶: پر اولس د چارواکو ظلم. ۱۷: تکبر کول. ۱۸: د درواغو شاهدي ورکول. ۱۹: شراب څښل او نشيي مواد څکول. ۲۰: ځمار کول. ۲۱: پر پاک لمنو بنځو د زنا تهمت لگول. ۲۲: د غنیمت په مال کې خیانت کول. ۲۳: غلا کول. ۲۴: لار وهل. ۲۵: په درواغو قسم اخیستل. ۲۶: ظلم کول. ۲۷: ناجایزه محصول اخیستل. ۲۸: حرام خوړل. ۲۹: ځان وژنه. ۳۰: درواغ ویل. ۳۱: غلطي فیصلي کول. ۳۲: رشوت اخیستل. ۳۳: د یو بل سره د بنځي او نارینه ورته والی (مشابعت). ۳۴: د میرمنې په زنا کولو نه خپه کیدل. ۳۵: پر کمزور زیاتي کول. ۳۶: د بولو د څاڅکو څخه ځان نه ساتل. ۳۷: ریاء کاري کول. ۳۸: د دنیا لپاره دیني علم زده کول او پټول. ۳۹: په امانت کې خیانت کول. ۴۰: احسان اچول. ۴۱: تقدیر درواغ گڼل. ۴۲: د نورو عیبونه پلټل. ۴۳: شیطانت یا چغلي کول. ۴۴: لعنت ویل. ۴۵: وعده خلافي کول. ۴۶: د کاهن او نجومگر تصدیق کول. ۴۷: د میره یعنی خاوند امر نه منل. ۴۸: پر مري باندي بې اندازې ډیر فریاد او چغې کول. ۴۹: بغاوت او سرکښي کول.

کوچني گناهونه یعنی صغیره گناهونونه:- ۱: نامحرمه بنځي ته قصداً کتل. ۲: د پردۍ بنځي سره په یوازي ځای کې کښیستل یا لاس ور وړل. ۳: پر انسان یا څاروي باندي لعنت ویل. ۴: هغه درواغ چې په هغه کې چا ته کوم تاوان ونه رسیږي. ۵: د یو مسلمان بد ویل، که څه هم په اشاره او کنایه سره وي او خبره هم رښتینې وي. ۶: بام او لوړ ځای ته ختل، چې د خلکو کورونه ځیني ښکاره سي. ۷: د یو مسلمان سره پرته له کومه عذره تر درو (۳) ورځو ډیر اړیکې ختمول. ۸: پرته له علم او تحقیق د یو چا له طرفه جنگ کول، د علم او تحقیق څخه وروسته د حق خلاف جنگ کول. ۹: په لمانځه کې په اختیار سره خندل یا د یو غم له کبله ژړل. ۱۰: د نارینه لپاره د بنځي جامې اغوستل. ۱۱: په تکبر او غرور سره تگ کول. ۱۲: د فاسق سره ناسته او ولاړه کول. ۱۳: په مکروه وختونو یعنی لمر خاته، لمر لویده او زوال کې لمونځ کول. ۱۴: په منع سویو ورځو کې یعنی اخترونو او د تشریق په ورځو کې روژه نیول. ۱۵: مسجد ته ناپاکي وړل. ۱۶: مسجد ته لیونی یا دومره کوچني ماشومان وروستل چې د مسجد د ککړتوب خطر ځیني وي. ۱۷: د قضاء حاجت پر مهال قبلې ته مخ یا شا گرځول. ۱۸: په حمام کې بالکل ځان لوڅول که څه هم د خلکو په مخ کې نه وي. ۱۹: په داسې ډول روژې نیول چې په منځ کې یې هیڅ روژه مات ونه کړي. ۲۰: د کومي بنځي سره چې یې ظهار کړی وي د ظهار د کفاري د ادا کولو څخه مخکې جماع ورسره

کول. ۲۱: د ښځي لپاره پرته له محرمه سفر کول، د ضرورت حالت ځيني مستثنی دی. ۲۲: د خوراک او څښاک اړين شيان د گرانۍ لپاره جمع کول. ۲۳: کله چي د دوو کسانو تر منځ معامله کيږي، د هغه تر جواب مخکي د هغه په خريدارۍ يا پيغام کي خنډ اچول. ۲۴: د صحرا خلک چي کوم مال ښار ته د خرڅولو لپاره راوړي، هغه په کمیشن او دلالۍ سره خرڅول. ۲۵: ښار ته د راتلونکي مال بازار ته د رسيدلو مخکي د ښار څخه دباندې رانيول. ۲۶: د جمعي د آذان وروسته شی خرڅول او رانيول. ۲۷: د سودا عيب د خرڅولو په وخت کي پټول. ۲۸: سپی ساتل، د مجبورۍ حالت مستثنی دی، لکه: د کور د ساتني يا ښکار لپاره. ۲۸: د شطرنج لوبه کول. ۲۹: د ښځي يا مينځي سره په داسي حالت کي جماع کول منع دي، چي يو بالغ هلک يا ښځه ورسره بيده وي، کوچنی ماشوم باک نه لري. ۳۰: بيله ضرورته په ولاړي بولي کول. ۳۱: په غسل خانه يا په وياله کي د اوبو څښلو پر ځای بولي کول. ۳۲: په لمانځه کي سدل کول يعني جامي پر اوږه يا سر ځړول. ۳۳: د جنابت په حالت کي آذان کول. ۳۴: په لمانځه کي پر تشي لاس ايښوول. ۳۵: په لمانځه کي غټ پټو داسي پر ځان اچول چي لاسونه ځيني ايستل مشکل وي.

۳۶: په لمانځه کي په جامو يا بدن لوبي کول يعني پرته له ضرورته يو اندام ته حرکت ورکول يا جامي سره اړول. ۳۷: د لمونځ کوونکي په مخ کي د هغه و خواته کښيښتل يا دريدل. ۳۸: په لمانځه کي راسته او چپه طرف يا آسمان ته کتل. ۳۹: په مسجد کي د دنيا خبري کول. ۴۰: په مسجد کي داسي کار کول، کوم چي د عبادت وړ نه وي. ۴۱: د روژي په حالت کي د خپلي ښځي سره ساتيږول. ۴۲: په روژه کي د خپلي ښځي څخه مچه اخيستل کله چي تر حد د زياتيدو انديښنه وي. ۴۳: د بي کاره مال څخه زکات ورکول. ۴۴: څاروی يا حيوان د څټ له خوا حلالول. ۴۵: د حلال او ذبح سوي څاروي مخصوص اعضاء خوړل. ۴۶: د حکومت له طرفه پرته له ضرورته د شيانو نرخ ټاکل. ۴۷: د عاقلي بالغې انجلۍ نکاح د ولي د اجازې پرته تړل. ۴۸: نکاح الشغار يعني يوه ښځه د بلي ښځي په مهر کي ورکول. زموږ په اصطلاح کي موخۍ ورته وايي. ۴۹: ښځي ته په يوه وخت کي تر يوه ډير طلاقونه ورکول. ۵۰: ښځي ته پرته د ضرورته بائن طلاق ورکول، ځکه چي په رجعي طلاق سره هم جلاوالی کيدلی سي.

۵۱: د حيض په حالت کي طلاق ورکول. ۵۲: په کوم طهر کي يې چي جماع کړې وي، په هغه کي طلاق ورکول. ۵۳: طلاقه سوي ښځي ته د جماع په ذريعه رجوع کول، ځکه لومړی رجوع په خبرو سره په کار ده. ۵۴: ښځي ته د تکليف رسولو او عدي اوږدولو لپاره رجوع کول. ۵۵: ښځي ته د تکليف رسولو لپاره ايلاء کول، ايلاء يعني د جماع کولو څخه قسم اخيستل. ۵۶: په اولادونو کي د شيانو په ورکولو کي برابرې نه کول. ۵۷: د قرآن کریم تلاوت کوونکی د خپل پلار يا استاد څخه ماسيوا د تعظيم لپاره يو چا ته دريدل. ۵۸: فقط د لاس په اشارې سره سلام کول. ۵۹: د کوم چا چي حرام ډير وي، حلال يې لږ وي، د هغه ډالۍ يا دعوت پرته له عذره بيله تحقيقه قبلول. ۶۰: په زوره د قبضه سوي مخکي د گټي څخه خوراک کول. ۶۱: په زوره د قبضه سوي مخکي ته ننوتل که څه هم د لمانځه لپاره وي.

۶۲: د بل چا په مخکې کې د هغه د اجازې پرته تگ کول. ۶۳: د حیوان مثله کول یعنې په ژوندوني یې پزه، غوړونه او نور څه پرې کول. ۶۴: یو حربي کافر یا مرتد تر درو (۳) ورځو پوري د توبې کولو او دعوت ورکولو څخه مخکې وژل. ۶۵: مرتده ښځه وژل. ۶۶: د لمانځه لپاره د یو خاص سورت ټاکل. ۶۷: په لمانځه کې چې کوم د تلاوت سجده واجبې وي هغه ځنډول یا پرېښوول. ۶۸: د عالم، بزرگ، مور، پلار او مشرانو څخه پرته د یو چا لاس مچول. ۶۹: پرته له ضرورته دوه (۲) نفره په یوه قبر کې ښخول. ۷۰: بېله ضرورته د جنازې لمونځ دننه په مسجد کې کول. ۷۱: د تصویر په وړاندې یا که تصویر راسته او چپه طرفته وي لمونځ کول یا سجده ورباندې کول. ۷۲: د سرو او سپینو زرو لوښي استعمال. ۷۳: پرته له ضرورته کافر ته په سلام سره پیل کول که هغه سلام ادا کړ، نو په جواب کې و علیک یا هداک الله ویل په کار دي. ۷۴: د آذان تر اوريدلو وروسته په کور کې کښینستل او د اقامت انتظار کول. ۷۶: د خلکو لاره بندول، په ولاړې سره یا په لاره کې کښینستل. ۷۷: د خپل زړه د ساتیري لپاره غزلي ویل یعنې د ځان سره زمزمه کول. ۷۸: بې غیرتي کول، یعنې د خپلو دوستانو او خپلوانو د قدرت سره سره د ظلمه څخه نه ژغورل. ۷۹: عبادت تر شروع کولو وروسته باطلول.

دا هغه صغیره گناوي دي چې علامه ابن نجیم (رحمة الله علیه) ذکر کړي دي، مگر علامه ابن حجر (رحمة الله علیه) بیا په ډیر شمیر سره ذکر کړي دي، بیا چې کومي گناوي ابن نجیم (رحمة الله علیه) په صغائرو کې راوړي هغه گناوي ابن حجر (رحمة الله علیه) په زواجر کې په کبائرو کې راوړي دي، دا ځکه چې ځیني علماء بیخي گناهونه کبیره او صغیره ته نه تقسیموي، ځکه دوی وايي: ټول گناهونه کبیره دي، د الله (جل جلاله) د نافرمانۍ له حیثیته هره گناه سخته او غټ مصیبت دی. کوم چې صغیره او کبیره گناوي بلل سوي دي دا یو نسبتي او اضافي فرق دی، یعنې ځیني گناوي د نورو گناوو په نسبت صغیره وي.

خوانه تقوا اختيار كړه تر څو ژوند دي د نيكمرغيو څخه ډك سي

د امام صادق (رحمة الله عليه) څخه روايت سوى دى: تقوا درې (۳) درجې لري: ۱: تقوا بالله، د خلافو پريښوول، چي د شبهاتو د پريښوولو څخه لوړه ده او دا خاص الخاص تقوا ده. ۲: د الله سبحانه وتعالى تقوا ده، د شبهاتو پريښوول چي د حرامو د پريښوولو څخه لوړه ده، او دا خاصه تقوا ده. ۳: د عذاب د بيري څخه تقوا ده، د حرامو پريښوول دي او دا د عامو تقوا ده. تقوا په يو ښار كي د بهيدلو اوبو په څير ده او دا درې (۳) درجې د هغو ونو په څير دي، چي د ويالي پر غاړه راشني كيږي. هر ونه د خپلي ريښې او اصل له مخي د ويالي څخه ځانگړې اندازه اوبه ځان ته جذبوي. ځكه نو تقوا د اطاعتو لپاره داسي ده، لكه اوبه چي ونو ته وي، د ونو او ميوو طبيعت د رنگ او خوند له اړخ د ايمان د اندازو سره ورته دى.

يو ډول دنننى ساتونكى د تقوا لنډه معنا ده. كه يو انسان ددې دننني ساتونكي درلودونكى نه وي، يو دباندننى ساتونكى به ورته گټور نه وي. ټولي موعظي، يادوني، امر او نهې هغه وخت گټور كيږي، چي انسان دننه امر كوونكى يا نهې كوونكى ولري، د تقوا اغيزې ډيري او درجې يې بېلا بېلي دي، د تقوا مراتب پر الهي احكامو د عملي كولو څخه شروع كيږي، او تر وروستي پړاوه پوري، چي په حقيقت كي الهي قرب دى، د الهي تقوا د حق پوره كول، د تقوا وروستى مرتبه ده او تر خپل وس پوري تقوا خپلول لومړى مرتبه ده، او د دواړو تر منځ ډيري مرتبې او منزلونه دي.

په شريعت كي د تقوا اهميت: د الله سبحانه وتعالى په وړاندي د انسان عزتمنيدل د تقوا په مرتبې پوري يې اړه لري. په اسلامي شريعت كي د نارينه او ښځي، كوچني او غټ، ناروغ او روغ تر منځ په حقوقو يا مكلفيتونو كي چي كوم توپير سته، د الله سبحانه وتعالى په وړاندي په عزتمنيدو او ارزښتمنيدو كي د تبعيض په معنا نه دى. كوم كړه وړه چي د ښځي څخه يې غوښتي دي، د ښځي د تقرب او ورنژديوالي لامل دى، او كومي كړني چي يې د نارينه څخه غوښتي دي، د نارينه د ورنژديوالي لامل دى. څوك چي ډيره تقوا لري، الله سبحانه وتعالى ته ښه او گران دى او څوك چي ښه بې تقوا وي، ښه خوار دى. د الله سبحانه وتعالى په وړاندي انسان، د تقوا په تله تلل كيږي، نه په انساني جوړ كړل سوي كچه.

د انسان په ژوند كي د تقوا ونډه: تقوا، انسان ته بصيرت يعني ليدنه، مړانه او هميشنى حقپالي ورکوي. متقي انسان هغه دى چي هم د مصايبو او كړاوونو په وړاندي ثابت او زغم ناك وي، او هم د شكونو او شبهاتو په وړاندي زغم ناك وي، ځان د ژوند په ستونزو كي نه بايلي او په پوره مړانه ورسره مخامخ كيږي. د باطلو د تپو تيارو د وسوسو په وړاندي يې يوه رڼا، لاري ورته سموي. دا دنيوي ليدنه يې په آخرت كي هم ورسره مل وي.

د تقوا معنا او حقيقت: ديني تقوا يعني د گناهونو څخه ځان ساتل، دين چي ژوند ته كوم قانون ټاکلی دی، هماغه په پام کي نيول، د قانون د پولو څخه اوښتل، او د ښکاره بديو څخه ځان ساتل همدې ته تقوا ويل کيږي. تر ايمان مخکي او وروسته تقوا تر منځ توپير: تقوا دوه (۲) پړاوونه لري: ۱: تر ديني ايمان مخکي تقوا او وروسته تقوا. ۲: تر ايمان مخکي تقوا، د ضمير پاکي او صفائي ده، داسي چي انسان د حق پيغام منلو ته چمتو کوي او تر ايمان راروسته تقوا، پر الهي شرايعو د عمل بيره او محصول دی. د الله سبحانه وتعالی او رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د خبرو اغيزمنيدو ته، لومړی بايد حق پيژندونکی او حق منوونکی زړه ولرو.

حضرت علي (کرم الله وجهه) وايي: د الله سبحانه وتعالی تقوا، د الله سبحانه وتعالی دوستان تر خپل ملاتړ لاندې راولي، د الهي چاپيريال پر پولو د تيري څخه يې ساتي او د الله سبحانه وتعالی بيره يې د زړونو مل کړي، تر دې پوري چي د شپې يې وينس ساتي او د ورځې تېري وي، لکه د روژې تنده. تقوا په نړۍ کي انسان ته د يو کلا او د يو ډال په شان ده او په آخرت کي به يې د جنت لار وي. حضرت علي (کرم الله وجهه) دواړو ته اشاره کړې، وايي: تقوا وساتئ او هم ځان په وساتئ. حضرت علي (کرم الله وجهه) وايي: تاسي ته د الهي تقوا سپارښتنه کوم، تقوا مو پر اوږو الهي حق دی او د هغه حق د ثبوت لامل دی، چي تاسي يې پر الله سبحانه وتعالی لری، تقوا ته په رسيدو کي د الله سبحانه وتعالی څخه مرسته وغواړئ او په تقوا سره الله سبحانه وتعالی ته نژدې سئ. په هر حال هغو خطرونو ته بايد پاملرنه وکړو، چي د تقوا بنسټونه څپڅپانده کوي، په ديني لارښوونو کي هم غورو، چي تقوا د ډيرو گناهونو ضامنه پيژندل سوې ده، مگر د ځينو نورو گناهونو په وړاندې خورا پياوړی اغيز او جاذبه لري.

تقوا او روغتيا: حضرت علي (کرم الله وجهه) وايي: تقوا مو د بدن د ناروغيو شفاء ده. البته تقوا څه درمل نه دی، مگر که تقوا نه وي، نو انسان نه سي کولای ان د خپل بدن روغتيا هم وساتي. متقي انسان چي پر خپل حق، پولو قانع او خوښ دی، نو ډايمنه اروا، آرام ماغزه او روغ زړه لري، د بدن روغتيا، د اروا روغتيا او د ټولني روغتيا ټول په تقوا پوري اړه لري.

د تقوا آرزښت او اغيز: سره له دې چي تقوا د بشر په اخروي ژوند کي څرگندي اغيزې لري، او د ابدي پریشانی څخه د ژغورني څخه يوازنی لار ده، د انسان په دنيوي ژوند کي هم آرزښت او خورا ډيري اغيزې لري. حضرت علي (کرم الله وجهه) د بشر ټول دردونه يو ځای ته راټولوي او ټولو ته تقوا گټوره گڼي. الله سبحانه وتعالی د انسانيت د اصلاح او کاميابۍ لپاره په پرهيزگاری او تقوا امر کړی دی او د هغه څه يې منعه فرمايلي ده چي د دنيا او آخرت د هلاکت سبب گرځي، نو هوښيار او عاقل انسان د تل لپاره د تقوا په لټه کي وي، د الله سبحانه وتعالی د اوامرو اطاعت کوي او د منهياتو څخه يې اجتناب کوي، اوس نو تقوا څه ته وايي، کومي نښانې او څه فائدي لري؟

تقوا په لغت کي بيري، وقايي او ځان ساتني ته وايي، په اصطلاح کي د الله سبحانه وتعالی د ټولو احکامو عملي کولو او د ټولو منهياتو څخه يي ځان ساتلو ته تقوا ويل کيږي. تقوا د خوف الهي څخه عبارت ده، خوف او بيره د زړه عبادت دی، له همدې وجهي د تقوا محل زړه دی.

د حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) څخه د تقوا په هکله پوښتنه وسو؟ حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) د هغه کس څخه پوښتنه وکړه: آيا ته پر داسي لاره تير سوي يي، چي هلته ازغي وي؟ هغه کس جواب ورکړ: هو! زه پر داسي لار تير سوي يم. حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) بيا ځيني وپوښتل: تا په هغو ازغيو څه وکړل؟ هغه کس جواب ورکړ: هغه مي د لاري يوي خوا ته کړل، تر څو يي ضرر نورو ته ونه رسيږي. حضرت ابو هريره (رضي الله عنه) جواب ورکړ: همدې ته تقوا ويل کيږي.

د تقوا اړوند ځيني نبي چي متقي انسان باندي پيژندل کيږي:- ۱: د الله سبحانه وتعالی د شعائرو تعظيم کول. ۲: د الله سبحانه وتعالی په لاره کي خپل مال مصرفول. ۳: د الله سبحانه وتعالی ذکر هميشه کول. ۴: منکرات پريښوول او ليريوالي ځيني اختيارول. ۵: عاجزي کول او د الله سبحانه وتعالی په مخلوقاتو کي د تفکر له امله يوازيوالي خوښول. ۶: د بي لاری څخه ځان ساتل. ۷: د الله سبحانه وتعالی حدود او عدل قائمول او د ظلم څخه ځان ژغورل. ۸: په نيکو امر کول او د بديو ځان ساتل. ۹: په غيب پر الله سبحانه وتعالی باندي ايمان راوړل. ۱۰: لمونځ قائمول. ۱۱: د اخرت پر ورځ ايمان او يقين ساتلو ته تقوا ويل کيږي.

۱: تقوا د الله سبحانه وتعالی د رضامندی سبب گرځي. ۲: متقي انسان به د شيطان د وسوسو څخه په امان وي. ۳: د متقي انسان ټول کارونه الله سبحانه وتعالی آسانه کوي. ۴: تقوا کولای سي د انسان سره د حق او باطل په جلاوالي کي مرسته وکړي. ۵: په تقوا سره جلب د برکاتو کيږي. ۶: تقوا انسان د ولايت مقام ته نږدې کوي. ۷: متقي انسان ته کافران ضرر نه سي رسولای او د هغوی د مکر څخه به په امان وي. ۸: د سختی په وخت کي به الله سبحانه وتعالی د تقوا کوونکي انسان سره مرسته کوي. ۹: متقي انسان به د الله سبحانه وتعالی په نزد ډير عزتمند وي. ۱۰: متقي انسان به د قيامت په ورځ د الله سبحانه وتعالی د عذابه په امان وي. ۱۱: د متقي انسان دعاء الله سبحانه وتعالی نه ردوي او تقوا د گناهونو لپاره کفاره هم گرځي، چي دا ټولي فايدي د انسانانو لپاره خورا ستر اهمیت لري.

ځوانه د دعوت او تبليغ ارزښت دي پيژندلی دی؟

دعوت الی الله ډیره ستره او مهمه دنده ده، همدغه دعوت دی چې د خلکو د لارښوونې او سعادت لامل ګرځي، ددې اهمیت او سترتوب له دې څخه څرګندېږي، چې دا د ټولو پیغمبرانو (عليهم السلام)، په هغو کې د خاتم الانبياء حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) سپیڅلي دنده وه، او بیا همدغه دنده د حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) د لارې لارویانو تر نن مهاله پر مخ بیولې ده او تر الی ماشاء الله پورې به یې بیا هم پر مخ بیايي، البته په دې کې هم شک نسته چې په اوس مهال کې اسلامي دعوت او تبليغ ته تر پخوا ډیره اړتیا ده، ځینو کسانو ددې ډیرې مهمې اسلامي فريضې تر سره کولو ته ملا هم تړلې ده، الله سبحانه وتعالی چې هر څومره پیغمبران (عليهم السلام) انسانانو ته راستولي دي، د هغو ټولو موخه همدغه بلنه او تبليغ وو، تر کومه مهاله چې په نړۍ کې د انبیاءو (عليهم السلام) د راتلو لړۍ روانه وه، الله سبحانه وتعالی دا کار پیغمبران (عليهم السلام) ته سپارلی وو.

بیا دې نړۍ ته زموږ ویاړلی پیغمبر حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) د خاتم النبیین په توګه تشریف راوړ او د خپل نبوت په درویشۍ (۲۳) کلن دور کې یې دا کار په بشپړه توګه ترسره کړ، ددې نړۍ څخه د حضرت محمد مصطفی (صلی الله علیه وسلم) تر رخصتیدو وروسته دا کار مسلمان امت ته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د امتي توب د برکته سپارل سوی دی، صحابه کرامو او دیني عالمانو دغه دنده په ډیره ښه توګه سرته ورسول، مګر څنګه چې وروسته په مسلمانانو کې کمزوري رامنځته سوه، نو د مسلمانانو د ژوندانه څخه دا کار کرار کرار مخ پر له منځه تلل سو، که څه هم الحمدلله په هر دور کې یوې ډلې دغه دنده پرمخ بیول، مګر د مسلمانانو د شمیر په پرتله د دغو بلونکو او تبليغ کوونکو شمیر لږ وو، په دې ډول د مسلمانانو په ټولنیز ژوند کې ددې کار د کمښت له امله هغوی کمزوري سول او کفارو پر مسلمانانو باندې داسې ولکه او غلبه تر لاسه کړه، چې د دوی څخه یې خپل هویت او پیژندګلوي هم هیره کړه.

اوس دا دی داسې یو حالت رامنځته سوی دی، چې ډیری یوازي په نامه مسلمانان پاته سوي دي، اوس نه دا چې عام مسلمانان په فرایضو او واجباتو عمل نه کوي، بلکې پر دې چارو عمل کول د خاصو مسلمانانو څخه هم مخ پر پاته کیدو روان دی، لمونځ او روژه پریښوول خو لا څه کوي، نن ورځ په لکونو انسانان په ښکاره په کفر او شرک بوخت دي، بده یې لا دا چې دوی هغه کفر او شرک هم نه ګڼي، دا چې د محرماتو، فسق او فساد خپریدل په څومره څرګند ډول روان دي؟ او د دین سره بې پرواهي، بلکې د هغه سپکاوی او ملنډې په وهل څومره عامیږي؟ دا هر چا ته څرګند دي، دغه لامل دی چې د خاصو، بلکې د عامو علماؤو د خلکو څخه ګوښه والی او کرکه ډیرېږي، ددې ناوړه حالت څرګنده اغیزه دا ده چې د دین او دیني چارو څخه پردیتوب ورځ تر بلې ډیرېږي.

عوام خپل ځانونه په دې معذوره گڼي، وايي داسي څوک نسته چې دوی ته ديني لارښوونې وکړي، او عالمان بيا په دې خپل ځانونه معذور گڼي، چې د دوی د خبرو اوریدونکي نسته، مگر د الله سبحانه و تعالی په وړاندې به د عوامو دا عذر پر ځای نه وي، چې ووايي: چا د دين په هکله څه نه وه راته ويلي. ځکه چې د ديني امورو په هکله معلومات تر لاسه کول او د هغو په هکله څيړنه د هر وگړي لپاره فرض بلل کيږي، د قانون څخه د بې خبرۍ عذر په هيڅ حکومت کې د منلو وړ نه دی. نو د احکم الحاکمین الله سبحانه و تعالی په وړاندې به دا ناقیصه عذر څنگه د منلو وړ وي؟ دا خو عذر بد تر از گناه سو. همدا راز دا جواب د علماؤو لپاره هم مناسب نه دی، چې ووايي: زموږ د خبرو اوریدونکي نه وه. د کومو اولنیو اسلافو د نیابت او ځای ناستي توب دعوه چې تاسي ښاغلي کوئ، نو آیا هغو د تبلیغ لپاره څه شي نه وه، چې ویې نه زغمل؟ آیا د ډبرو وارونه نه دي پر سوي؟ ښکځل او بد رد یې نه دي اوریدلي؟ ډول ډول کړاوونه او ستونزې یې پر ځانونو نه وې گاللي؟ مگر ددې ټولو سره سره یې خپلي تبلیغي دندې پر مخ بیولې او د اسلام سپیڅلی دین یې تر خلکو پوري ورسوی، د هر ډول سختو مزاحمتونو باوجود یې په ډیره مهرباني او لوریني سره اسلام او د اسلام احکام خپاره کړي دي.

حضرت مولانا محمد زکریا (رحمة الله علیه) لیکلي: په عامه توګه مسلمانان د تبلیغ چاري د علماؤو پر غاړه فرض گڼي، یعنې دعوت او تبلیغ د علماؤو کار گڼي او په دې گومان دي چې تل باید عالمان تبلیغ وکړي، په داسي حال کې چې دا خبره سمه نه ده، د هر چا په مخکې چې کوم ناوړه او منکر کار تر سره کيږي او هغه یې د مخنیوي وس ولري، یا د هغه د مخنیوي اسباب پیدا کولای سي، نو په دې صورت کې پر هغه واجب ده، چې د هغه ناوړه کار مخه ونیسي، او که فرضاً دا د عالمانو کار وبلل سي، نو که عالمان د سستی یا کومي مجبورۍ له امله ددې چاري حق پوره نه ادا کوي، یا یې نه سي ادا کولای، نو پر هر وگړي باندي لازمه ده چې دا کار د ځان فرض وگڼي.

په قرآن کریم او نبوي احادیثو کې چې په څومره پام او اهتمام سره د تبلیغ، امر بالمعروف او نهی عن المنکر په هکله ارشادات فرمایل سوي دي، په داسي حالت کې یوازي د عالمانو پر غاړه ددې کار په اچولو سره یا د هغو د کمزورۍ په وړاندې کولو سره هیڅوک د مسؤلیته نه سي ژغورل کیدلای، له دې امله هر مسلمان دي په دې نازک وخت کې په اسلامي بلنه او تبلیغ کې برخه واخلي او هر څومره وخت چې د دین په تبلیغ او ساتنه کې تیرولای سي، باید تیر یې کړي، په دې باندي هم باید پوه سئ چې د تبلیغ کولو لپاره یا د امر بالمعروف او نهی عن المنکر لپاره بشپړ عالم کیدل اړین نه بلل کيږي، بلکې هر څوک چې په کومه مسئله باندي پوهیږي، هغه باید تر نورو پوري ورسوي او کله چې د ده په مخ کې کوم ناجایز کار ترسره کيږي، دی د هغه کار پر مخ کولو او بدلون ورکولو باندي قادر وي، نو د هغه کار مخنیوی پر ده باندي واجب دی، الله سبحانه و تعالی دي موږ ټولو ته پر دې چارو باندي د عمل کولو توفیق راکړي، خپل ځان د اور څخه ژغورل پخپله اطاعت کول دي، او خپله کورنۍ د اور

څخه ژغورل، هغو ته د الله سبحانه وتعالی احکام ور زده کول دي او هغوی پر هغو باندي د عمل کولو په هکله د امکان په کچه په ژبه يا په لاس پوهول دي، له دې څخه دا څرگنديږي چي خپلي کورنۍ ته تبليغ کول او د گناهونو څخه د هغو ژغورل لازمي دي، د قرآن کریم د آيتونو او حديثونو څخه دا خبره په بشپړه توگه واضح ده، چي د خپلي کورنۍ غړو او تر لاس لاندې کسانو ته تبليغ فرض عين، او عامو مسلمانانو ته تبليغ کول، يعني امر بالمعروف او نهی المنکر فرض کفایي دی. ځکه نو هر نارینه او ښځینه مسلمان ته ښايي چي په دې هکله فکر وکړي، په کور کي خپلي ميرمني، کوچنيانو او داسي نورو... ته د لمانځه، روژې او د نورو فرايضو د ادا کولو حکم وکړي، د الله سبحانه وتعالی د نافرمانۍ او سرغړوني څخه ځانونه وژغوري. همدا راز د کور څخه دباندې خپلو ملگرو او هغو کسانو ته چي ناسته ولاړه ورسره لري، هم ديني بلنه او تبليغ وکړئ او تل په دې هکله فکر وکړي، چي د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) اُمت څنگه د اسلام پر دين باندي عمل وکړي، ښځي دي په کور دننه کي خپلو ملگرو، همسايگانو او خپلوانو ته د دين، ديني او اسلامي اوامرو د سم او ښه ترسره کولو دعوت وکړي، او هڅه دي وکړي خپل اولاد داسي وروزي، چي په راتلونکي کي د الله سبحانه وتعالی د دين داعي سي، د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په اُمت کي د يوه نیک او پرهيزگار انسان په څير څرگند سي، اُمت ته يو صحيح لارښود او قايد جوړ سي.

د دعوت پرېښوولو عذاب: څنگه چي دعوت او تبليغ ډير ستر ارزښت او اهمیت لري، ځکه نو د دعوت پرېښوولو او نه کولو باندي ډير ستر عذابونه وارد سوي دي، په آخرت کي خو الله سبحانه وتعالی هرومرو په دې هکله پوښتنه کوي، په دې دنيا کي هم د اسلام سپيڅلي دين ته د دعوت او د هغه د تبليغ پر پرېښوولو باندي د الله سبحانه وتعالی د لوري ډول ډول عذابونه نازلېږي، انسانان په ډول ډول لالهانديو، سرگردانيو او جنجالونو باندي اخته کېږي، د مثال په توگه:

۱: که يو څوک گناه کوي او نور يې ويني، د واک او وس سره سره يې د گناه څخه نه راگرځوي، نو په دې صورت کي ټول قوم په عذاب اخته کېږي.

۲: پر داسي قوم باندي په دې نړۍ کي عذاب نازلېږي او هغه څوک چي يې يوازي خپله ښه سړی وي او نیک عملونه ترسره کوي، د دنيوي عذاب څخه نه خوندي کېږي، نو هغه ښاغلي دي چي په خپله دينداري باندي ډاډه دي، بې غمه نه اوسي، ځکه که چيري الله سبحانه وتعالی مکړه د منکراتو د عاميدو د امله کوم عذاب نازل سي، نو هغوی هم په کښي خپل کېږي.

۳: د امر بالمعروف او نهی المنکر په نه کولو سره پر ډير شديد عذاب سربېره د دعا د نه قبلېدو بېره هم سته.

۴: که عام مسلمانان د گناه او نافرمانۍ د غرقېدو څخه ونه ژغورئ، نو خپل غرقېده هم يقيني وېولی.

۵: د واک او وس سره سره د تبليغ د پرېښوولو په صورت کي کلمه طيبه ويل ستاسي عذاب نه دفع کوي.

۶ دا د الله (جل جلاله) قانون دی، تر څو نور د ظلم څخه منع نه سي، نجات موندل ستونزمن کار دی، وروسته رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په ډیر ټینګار سره حکم وکړ: امر بالمعروف او نهی عن المنکر کوئ. ظالم د ظلم څخه منع کوئ او د حق لور ته یې بولئ.

لنډه دا چي د دعوت او تبلیغ پریښوول زموږ د اوسنیو خوارو او پریشانو لامل بلل کیدای سي، نن مهال د مسلمان امت حالت تر بدو بدتر سوی دی او هره ورځ مسلمانان په نویو نویو پریشانیو او لالهندیو اخته کیږي، چي ددې لامل د مسلمانانو له خوا ډول ډول ناوړي چاري ترسره کول، د هغو پر ضد اقدام او هلي ځلي نه کول، د دعوت او تبلیغ پریښوول دي، که اوس هم مسلمانان د غفلت د خوبه راوینن نه سي او دا کار چي د نبوت موخه او مقصد بلل کیږي، پر نبوي طریقه پیل نه کړي، نو به د بربادۍ او تباهی څخه ځان ساتل او ژغورل ډیر ستونزمن کار وي.

د دعوت ښیګڼي او فضایل: د دعوت او تبلیغ په پریښوولو سره د الله سبحانه تعالی د لوري عذاب نازلېږي، په همدې ډول ددې کار ترسره کول هم ډیري ښیګڼي او فضیلتونه لري، چي د هغو په هکله الله سبحانه تعالی په قرآن کریم او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په خپلو احادیثو کي ارشادات فرمایلي دي. الله (جل جلاله) د مسلمانو نارینه وو او مسلمانو ښځو سره د داسي باغونو ژمنه کړې ده، چي د هغو تر ونو لاندي به ولې بهیږي او دوی به تل په هغه ځای کي اوسېږي، د ښکلو کورونو ژمنه یې ورسره کړې ده، چي هغه به په دې باغونو کي وي، او ددې نعمتونو تر څنګ بل ستر نعمت د الله سبحانه تعالی رضا ده، چي د تل لپاره به د جنتیانو په برخه وي، چي دا د انسان لپاره ستر بریالیتوب دی، که چیري یو سړی د یو چا د زیار او هڅوني د امله پر لمانځه باندي ټینګ سي، نو هر څومره ثواب چي هغه لمونځ کوونکي ته رسیږي، هغومره ثواب به هره ورځ هغه هڅوونکي ته هم رسیږي، همداسي نور نیک عملونه هم قیاس کړئ. سبحان الله! د الله سبحانه تعالی څومره ستر فضل دی، چي په یوه لږ شان زیار ایستلو باندي دومره لوی اجر ورکوي، که وروسته دغه زیار ایستونکی خپله موجود هم نه وي، بیا هم ثواب ورته رسیږي.

پر دې سربیره په دیني چارو کي خپله زیار ایستونکي انسان ته د الله سبحانه تعالی د لوري رزق ورکول کیږي، د هغه له برکته د هغه خپلوانو ته هم رزق پیدا کیږي، ځکه نو که څوک شتمني ولري، دوستان او خپلوان یې د دین په چارو اخته وي، باید د داسي دوستانو او خپلوانو د خدمت او د هغوی د اهل او عیال د اړتیاوو لیري کولو ته پام واړوي، ځکه د ده ددې نعمت شکر په همدې ډول سره ادا کیږي، د خپلو شتمنیو او نعمتونو پراخي دي د خپلو داسي عزیزانو په طفیل وبولي، مګر له بده مرغه نن مهال موږ د بې خبرۍ له امله پر داسي دین پالو، د اسلام او مسلمانانو د خدمت او پوهوني په چارو اخته خلګو باندي نیوکي او اعتراضونه کوو او ملامت یې ګڼو، دا زموږ ډیره ستره غلطی ده، له دې ستري ښیګڼي څخه بې برخي کیدل د لوی سعادت څخه بې برخي کیدل دي، دا د الله سبحانه تعالی څومره ستر انعام دی، چي څوک دومره پیسې ونه لري، چي حج یا عمره په وکړي، نو هغه دا مرتبه د

دعوت او تبلیغ د لاري تر لاسه کولای سي، دا څومره لوی فضل دی. د الله سبحانه وتعالی څومره ستر احسان دی چې په دې لار کې د یوې پیسې لگښت په سلو نه، بلکې په اووه سوه (۷۰۰) بدلوي، موږ ته ښایي چې ددې بشارت په پام کې نیولو سره وگورو چې موږ د الله سبحانه وتعالی د رضا او خوښۍ لپاره د خپلې گټې څخه څومره برخه د الله سبحانه وتعالی په لار کې خرڅوو، که مو تر اوسه پوري دا کار نه وي کړی، نو په راتلونکي کې یې باید هرو مرو خپل معمول وگرځوو. علماوو کرامو لیکلي دي: د دیني ښوونې او روزنې، دعوت او تبلیغ او د کوم محتاج سره د مرستې کولو لپاره تلل، ټول د الله سبحانه وتعالی په لار کې هلي ځلي بلل کېږي.

د دعوت او تبلیغ آداب: تبلیغ د الله سبحانه وتعالی یو ډیر مهم عبادت او ستره نیکمرغي ده، د انبیاء کرامو (علیهم السلام) ځای ناستي توب او نیابت دی، کار چې هر څومره ستر وي، په هماغه کچه آدابو ته اړتیا لري، چې باید هغو ته ډیره پاملرنه وسي، ځکه هر کار چې د هغه د آدابو او اصولو سره سم تر سره سي، د هغه گټه هم ژر تر لاسه کېږي او تر ډیره وخته وي. بیا څنگه چې دا کار د انبیاء کرامو (علیهم السلام) دی، نو د هغه آداب هم هغه دي، چې انبیاءو (علیهم السلام) غوره کړي دي، یا یې د غوره کولو حکم ورته سوی دی.

۱: تر ټولو لومړی او مهمه خبره دا ده هر مسلمان دي د ټولو نا اړینو دنیوي اغراضو او مقاصدو سره پریکون وکړي، او اعلاء کلمة الله یعنی د الله سبحانه وتعالی د دین سرلوري، د اسلام خپریدل، پوهاوي او د الله سبحانه وتعالی د احکامو پلي کیده دي خپل نصب العین وگرځوي، او ټینگه ژمنه دي وکړي چې د الله سبحانه وتعالی هر حکم منم، پر هغه باندي د عمل کولو هڅه کوم، هیڅ وخت د الله سبحانه وتعالی نافرمانی نه کوم او ددې نصب العین لپاره همدغه کړنلار په مخ کې نیسم.

۲: خپل ټول کارونه او خبري په اخلاص او ښه نیت سره ښکلي کړئ، ځکه چې په اخلاص سره ډیر لږ عمل هم د خیر او برکت موجب گرځي او ښه میوه ورکوي. په کوم کار کې چې اخلاص نه وي، نه په دې نړۍ کې کومه ثمره ورکوي او نه په آخرت کې کوم اجر او ثواب لري. کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) حضرت معاذ (رضي الله عنه) یمن ته د حاکم په توگه استوي، نو هغه هیله ځيني وکړه: ما ته نصیحت وکړه. رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمایل: د دین په کارونو کې د اخلاص څخه کار اخله، ځکه چې د اخلاص سره لږ عمل هم کفایت کوي. نو تر ټولو مهمه او اصله خبره دا ده: تبلیغ باید په ډیر اخلاص سره تر سره سي. په دې کار کې باید ریا ونه سي. په کار کې چې هر څومره اخلاص وي هغومره پرمختگ کوي.

۳: تر دعوت، تبلیغ او نصیحت له مخه مو باید په دې چارو باندي ښه ځان پوه کړی وي. البته په دې چارو باندي د پوهیدو ډیره ښه او آسانه ذریعه د محققو علماء کرامو کتابونه یا د هغو څخه پوښتنې دي، که نه نو د ناسمي خبري د خپریدو د گناه بیرته ده.

۴: د الله سبحانه وتعالی لوري ته بلوونکي سئ، د دعوت او تبلیغ دنده سرته ورسوئ، يعني يوازي د الله سبحانه وتعالی لوري ته د خلگو بلوونکي سئ، د الله سبحانه وتعالی بنده گان د الله سبحانه وتعالی پرته بل هيڅ لوري ته مه بولئ، مه يې وطنيت او قوميت ته وربولئ، مه يې ژبني تعصب ته دعوتوئ او مه يې کومي ځانگړي ډلي ته ورجذبوئ، د مومن اصلي موخه نصب العين يوازي د الله سبحانه وتعالی رضا ده. دغه هدف يعني نصب العين ته خلگ وبولئ او دا باور ولرئ، چي د بنده کار يوازي دا دی چي د خپل خالق او مالک بنده کي وکړي، هم په خپل انفرادي ژوند کي، هم په کورني ژوند کي، هم په ټولنيز ژوند او هيوادنيو چارو کي، ټول ژوند د خپل څښتن او پروردگار د لارښوونو په پلي کولو کي تير کړي، او په اخلاص سره د هغه د قانون پيروي وکړي، له دې پرته بل هيڅ داسي شی نسته چي مسلمان دي هغه خپل نصب العين وټاکي او هغه ته خلگ وبولي، کله چي يو مومن د الله سبحانه وتعالی د لارښووني څخه سر وغروي او د الله سبحانه وتعالی د رضا پرته بل شی خپل نصب العين وټاکي، نو په دواړو جهانونو کي به ناکامه او نامراده پاته وي.

۵: په هر حال کي خلگو ته د بشپړ دين دعوت ورکړئ او د خپلي پوهي څخه هيڅ شی مه پټوئ، د اسلام دعوت کوونکي ته دا حق نسته چي هغه د خپل مصلحت سره سم د خپلي پوهي څه وړاندي کړي او څه پټ کړي، که حالات او شرايط هر څومره نامساعد هم وي د داعي کار په هر صورت کي دا دی چي دين په بشپړه توگه، په خپله اصلي څهره او حالت کي خلگو ته وړاندي کړي او د الله سبحانه وتعالی په دين کي لږوالی، ډيروالی او د حالاتو د تقاضا سره سم په هغه کي تغير او تبديل راوستل لوی ظلم دی، که څوک داسي کار وکړي، دنيا يې هم خرابيږي او آخرت به يې هم خراب وي، اسلام د هغه الله سبحانه وتعالی را استول سوی دين دی، چي علم يې ټول کائنات احاطه کړي دي، د ازله تر ابده يقيني پوهه لري، لارښوونه يې د هر ډول نیمگرتيا او تيروتنې څخه پاکه ده، د انساني ژوند د پيل او پای څخه خبر دی، د الله سبحانه وتعالی په اراده په انساني معلوماتو کي ورځ په ورځ حيرانوونکي پراختيا رامنځته کيږي او په انساني ژوندانه کي حيرانوونکي پرمختگونه څرگنديږي.

۶: په دعوت او تبلیغ کي د حکمت او سليقي څخه په بشپړه توگه کار واخلئ، او د کار داسي طريقه غوره کړئ، چي د هره پلوه ډيره اغيزمنه، د دعوت د مقصد سره هم غاړي وي او په مخاطب کي ليوالتيا او ولوله پيدا کړي. د قرآن کریم څخه درې (۳) اصولي لارښووني څرگنديږي:-
 ۱: بلنه او دعوت بايد په پوهه، حکمت او پر ځای او ښو خبرو سره وي. ۲: نصيحت او پوهونه بايد په ښه طريقه سره وسي. ۳: خبري او مباحثه دي په ډيره ښه او غوره طريقه سره وسي.
 په حکمت سره د دعوت ورکولو مطلب دا دی: خپله دعوت کوونکي ته بايد د خپل دعوت د سپيڅلتوب او سترتوب په هکله بشپړ معلومات وي، دعوت کوونکی دي دغه آرزښتناک مقصد په ناپوهي سره بې ځايه نه وړاندي کوي، بلکي موقع او محل ته دي گوري او د مخاطب

استعداد دي په بشپړه توګه په پام کي نیسي، د هري طبقې، ډلي او هر چا سره دي د هغه د فکري کچې، استعداد، صلاحیت، ذهني کیفیت او ټولنیز موقف سره سمې خبرې کوي، او هغه غوره آرزبښتونه دي د دعوت، افهام او تفهیم د بنسټ په توګه په کار واچوي چي ټول اتفاق پر لري او د نژدیکت لپاره لار هواره کړي.

په ښه طریقه د نصیحت کولو مطلب دا دی: تبلیغ کوونکی په داسې اغیزناکي، خیر غوښتنه او خلوص سره تبلیغ وکړي، چي نیکی ولولې او جذبي را وپاروي د مخاطب زړه د شوق او رغبت د ولولو څخه ډک سي او د دین سره یې اړیکي یوازي د ذهني اطمینان تر پولې پاته نه سي، بلکي دین یې د زړه آواز، د روح غذا او د جذباتو تسکین جوړ سي. په نیوکه او مباحثه کي د ډیري ښې طریقي غوره کولو مطلب دا دی: د تبلیغ کوونکي نیوکه باید تعمیری ښه ولري، د زړه سوي، لوریښي او اخلاص ښکارندویه وي، د خبرو انداز باید دومره په زړه پوري او ساده وي چي په مخاطب کي د ضد، کرکي، تعصب او د جاهلیت ولولې را ونه پاروي، بلکي ریښتیني فکر ته یې اړ کړي او د حق د پلوی جذبه په کښي پیدا کړي.

۷: نرمي غوره کول د تبلیغ د آدابو څخه ګڼل کیږي، تبلیغ کوونکي باید په دعوت او د مسائلو په پوهولو کي نرمي غوره کړي، سختي ښه نه ده، ځکه کیدای سي له دې امله په خلکو کي کرکه رامنځته سي، خو دې ته هم باید متوجه وي، داسي نرمي هم جواز نه لري، چي له امله یې د شریعت سپکاوی وسي یا بدعت دود سي.

۸: دین په داسي حکمت او په داسي فطري انداز وړاندي کړی، چي مخاطب هغه یو غیری فطري بار محسوس نه کړي، خلک د بد وړلو او کرکي پر ځای هغه د زړه د کومي ومني، د قبلولو څخه یې سکون او راحت احساس کړي او د دعوت کوونکي د نرمۍ، ژبني خوږوالي او حکیمانه رویي له امله د دین ریښتني خوند او کشش ومومي.

۹: داعي دي تل په خپلو لیکنو، ویناوو او خبرو اترو کي داسي منځ لاري یعنی اعتدال غوره کړي، چي د اوریدونکو سره هم د هیلي او اُمید کیفیت پیدا سي او هم بیرته پر غالبه سي، نه دي د بیري په هکله داسي د مبالغې څخه ډکي خبرې کوي، چي اوریدونکی د الله سبحانه وتعالی د رحمت څخه ناهيلي سي، د ځان اصلاح او ژغورل ورته ستونزمن او ناشونی ښکاره سي، او نه دي د الله سبحانه وتعالی د رحمت او بخښني داسي تصور وړاندي کوي، چي هغه بیخي بې باک او بې پروا سي او د الله سبحانه وتعالی د بې پایه رحمت او بخشش په هیله ګناهونو ته ملا وتړي. حضرت علي (کرم الله وجهه) فرمایلي دي: ډیر ښه عالم هغه دی، چي خلک د الله سبحانه وتعالی لوري ته په داسي توګه دعوتوي، چي نه یې د الله سبحانه وتعالی څخه مایوسه کړي، نه یې د الله سبحانه وتعالی د نافرمانۍ لپاره لار هواره کړي، او نه یې د الله سبحانه وتعالی د عذاب څخه بې غمه کړي.

۱۰: د دعوت او تبلیغ په هلو ځلو کې دوام او تسلسل رامنځته کړئ، لږ کار وکړئ، خو په پرله پسې توګه یې وکړئ، تر پوهولو او تبلیغ وروسته، سمدستي پر هغه باندې د عمل کولو هیله مه لرئ، د تبلیغ یا د دین د خدمت اصلي ثمره، په آخرت کې ژغورنه او د الله سبحانه وتعالی رضا تر لاسه کول وګڼئ، خپله موخه د هغه اغیزه او ګټه مه ګڼئ، که ستاسې د هلو ځلو ظاهري ګټه محسوسه نه وي، یا لږ وي، نو په دې صورت کې مه خواږدي کیرئ، ځکه چې ستاسې کار دنده، هڅه او کوښښ دی او د نورو خلکو منل ستاسې د واکه وتلی کار دی. په هغو خبرو پسې تلل چې په واک کې نه وي، خپل ځان بې ځایه په تشویش کې اچول وي. اجر او ثواب یوازې پر هغه هڅه او کوښښ باندې دی، چې په اخلاص سره وي، په دې چارو کې چې هر څومره بوختیا او ټینګار وي، هغومره په هڅو او کوښښونو کې ټینګښت او دوام وي.

۱۱: په تبلیغ کې نزاعي مسایل یا فرعي خبرې مه څیرئ، بلکې یوازې د اصلي توحید لوري ته خلک وربولئ او د اسلام ارکان ورته تبلیغ کوئ، د تبلیغ حدود، فرض، واجب، مستحب او ممنوع په زده کړه او د کتابونو په مطالعه یا د ماهر و علماء کرامو څخه په پوښتنه کولو سره معلوم کړئ، څو په تبلیغ کې د حدودو څخه تجاوز ونه سي، د تبلیغ، وعظ او نصیحت پر مهال او د هغه څخه د مخه او وروسته داسې دعا کوئ: ای لویه خدایه! په دې وعظ، نصیحت او تبلیغ کې د ریا، لویي، کبر او هر ډول شر څخه ما او اوریدونکي وساتې او له دې تبلیغ څخه ما او اوریدونکو ته ګټه ورسوي.

۱۲: که چیرې پر خلکو باندې ستاسې خبرې کومه اغیزه ونه کړي، نو په دې صورت کې مه خواږدي کیرئ، ځکه چې دا د نصیحت د پریښوولو او ناهیلۍ لامل ګرځي، د دعوت او تبلیغ په لار کې رامنځته کیدونکو ستونزو، تکلیفونو او آزمیښتونو ته په ورین تندي هرکلی وویاست. په هکله یې صبر او استقامت څرګند کړئ، د حق په لار کې ستونزې او مشکلات هر ورو را منځته کیري، د انسان ایمان هغه وخت قوي کیري، په اخلاقو او کړنه کې یې هغه وخت ښه والی او پیاوړتیا راځي، چې د آزمیښت د پړاوونو څخه تیر سي. دغه دلیل دی چې الله سبحانه وتعالی خپل هغه بنده ګان هر ورو امتحانوي چې د ایمان دعوه کوي، او څوک چې پر خپل دین او ایمان هر څومره ټینګ وي، د هغه آزمایښت هم ډیر سخت وي. آزمایښتونه او کوښښونه دواړه د دعوت د چارو د پیاوړي کولو او پرمختګ لپاره اړین وسایل دي، هېڅ دعوت د آزمایښتونو د ډول ډول پړاوونو څخه بېله تیریدو نه سي بریالی کیدلای، په تیره بیا هغه دعوت چې په انساني ټولنه کې یو نړیوال او هر اړخیز اوښتون یعنې انقلاب رامنځته کوي او پر نویو بنسټونو باندې د ټول انساني ژوندانه د ودانولو پلان لري.

هغه مهال چې د مکې مکرمې ظالمو مشرکینو پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر اصحابو کرامو باندې ډول ډول ظلمونه کول، د هغو ورځو یوه واقعہ حضرت خبیب (رضي الله عنه) داسې بیانوي: رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د بیت الله شریفې تر

سايي لاندې خپل پټو تر سر لاندې کړی وو او آرام يې کوی، مور رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته په شکایت ورغلو او ورته ومو ویل: ای رسول الله! ته ولي د الله سبحانه وتعالی څخه زموږ لپاره د مرستي غوښتنه نه کوي؟ او ولي ددې ظلم د پای ته رسیدو لپاره دعا نه کوي؟ آخر به دا لمری تر څو پوري دوام مومي او کله به ددې مصایبو دوره ختمیږي؟ رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ورته وفرمایل: تر تاسي دمخه داسي څوک هم تیر سوي دي، چي څاه به يې ورته وکیندی او هغه به يې په کښي دراوه، بیا به يې په اړه د هغه بدن اړه کړ، مگر سره له دې به هم هغه د خپل دین څخه نه اوبښتی. همدا راز به يې د هغه په بدن د اوسپني ږمونځي ننه ایستلي چي دغه ږمونځي به د هغه تر غوښو ووتلي، تر هډوکو او پلو پوري به يې ورسیدلي، مگر بیا به همدغه د الله سبحانه وتعالی بنده د حق څخه نه پر شا کیدی. په الله سبحانه وتعالی قسم کوم چي دا دین به تر دې کچي غالب کیږي، چي سپور مسافر به د یمن د پلازمیني صنعاء څخه تر حرموت پوري سفر کوي او پر لاري به پرته د الله سبحانه وتعالی څخه د بل هیچا بیر نه وي ورسره. البته چوپانانو ته به یوازي د خپلو پسونو په هکله اندیښنه وي چي شرمښان يې ځيني ونه خوري، مگر افسوس چي تاسي تلوار کوئ. (بخاري)

خوانه پوهیږي د امر بالمعروف او نهی عن المنکر مفهوم څه دی؟

الله سبحانه وتعالی فرمایي: (وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ ط وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ (۱۰۴) وَلَا تَكُونُوا كَالَّذِينَ تَفَرَّقُوا وَاخْتَلَفُوا مِنْ بَعْدِ مَا جَاءَهُمُ الْبَيِّنَاتُ ط وَأُولَئِكَ لَهُمْ عَذَابٌ عَظِيمٌ). ژباړه: او وي دي (تل) له تاسي يوه ډله چې بولي (خلگ) په طرف د خير او امر (حکم) کوي (خلگو ته) په معروف (نيکی) سره او منع کوي (خلگ) له منکر (بدی) څخه او دغه (کسان) هم دوی دي په مراد رسيدلي او مه کيږئ په شان د هغو کسانو چې جلا (جدا) سول او اختلاف يې وکړی د دين په اصولو کښي وروسته له هغه چې راغلي و دوی ته دلائل ښکاره او دا کسان دوی ته عذاب دی ډير لوی. (سورت العمران - آيت ۱۰۴-۱۰۵)

الله سبحانه وتعالی مسلمانان منع کړي دي، چې د هغو کسانو په څير بايد نه وي، چې د حق د راتگ او څرگندیدو څخه وروسته په تفرقي او اختلاف لاس پوري کوي، يعنې هغوی يې د معروف د پريښوولو او د هغو کسانو د تقليد څخه منع کړي دي، چې معروف يې پرې ايښی دی. په حقيقت کي دا يهوديان، مسيحيان او ټول هغه کسان دي چې د ځان سره نوی شی راوړي، داسي چې هغه د الله سبحانه وتعالی په دين کي نه وي او يا هم يوه داسي شي ته دعوت وکړي، چې د الله سبحانه وتعالی د دين څخه نه وي. الله سبحانه وتعالی په آيت شريف کي هغو کسانو ته د لوی عذاب خبرداري ورکوي، چې د حق څخه ليري سوي وي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر يې پرې ايښی وي. د داسي ډلي جوړول فرض کفايي دي، چې خير يعنې امر بالمعروف او نهی عن المنکر ته دعوت کوي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر په مطلق ډول پر هر مسلمان فرض عين دی، هغه که په ډله بيز ډول وي او يا هم په فردي ډول.

که چيري معروف نه ترسره کيږي او ځای يې منکر نيولی وي، د اسلامي امت ټول افراد مکلف دي چې د منکر د له منځه وړلو او د معروف د پر ځای کولو لپاره لاس په کار سي، په دې برخه کي د هيچا عذر نه منل کيږي، امر بالمعروف او نهی عن المنکر د هر هغه معروف په معنا دی چې بايد آمر پرې وسي او د هر هغه منکر په معنا دی، چې بايد مخنيوی يې وسي، د منکر څخه منع واجب ده، حتا پر هغه کس هم واجب ده چې هغه منکر عمل يې پخپله ترسره کړی وي، ځکه نوموړی د هغه منکر په ترسره کولو سره يوازي په يوه گناه مرتکب سوی او که چيري د هغه عمل څخه د نورو کسانو مخه ونه نيسي او د هغه په وړاندي چوپتيا غوره کړي، پر همدې دليل په يوې ډله کي گناه هم مرتکب کيږي، د امر بالمعروف او نهی عن المنکر لپاره دا اړينه ده، چې پخپله فرد بايد د هماغه معروف او منکر په اړه پوهاوی ولري او له دې پرته ښايي د خپلي ناپوهی په سبب پر منکر آمر وکړي، منکر هغه څه دي چې حرام وي او حرام بيا هغه څه دي چې په قرآن کریم يا سنتو کي حرام سوي وي، ټول مسلمانان پر امر بالمعروف او نهی عن المنکر مکلف دي، هغه که خاص مسلمانان دي او که عام مسلمانان دي، داسي هيڅ دليل نسته، چې د دغه حکم خلاف آمر ثابت کړي.

د اصحابو کرامو په ډله کې ټول هغه کسان موجود وه، چې ایمان یې راوړی وو او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره یې خبرې کړي وې، په دوی کې داسې کسان هم وه، چې ځانګړی مهارت یې درلود، لکه: علماء کرام، لیکوالان، شاعران او داسې نور... کسان هم وه، چې د عامو وګړو، خدمتګارانو او داسې نورو په ډله کې راټل، دوی ټول د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اصحاب وه، پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) پر رسالت باندې راټول سوي وه، د دوی همدغه راټولیدل ددې لامل سوی وو، چې دوی ته یې دا ځانګړتیا ورکړې وه او یو لوړ مقام یې تر لاسه کړی وو، په همدې اساس خیر ته دعوت د ټولو خلکو دعوت ګڼل کېږي، او تر ټولو مهم کس چې لومړی باید امر بالمعروف او نهی عن المنکر سي، هغه څوک دی چې د خلکو چارې په لاس کې لري، د دغه کس په اصلاح کېدو سره د هغه پیروان هم اصلاح کېږي او په فاسد کېدو سره یې پیروان هم فاسدېږي، د اسلامي نظام لپاره کار کول تر ټولو لوی امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی، اسلام باید خپل ژوند ته راوګرځو او احکام یې پر ځان او ټولنه کې پلي کړو.

اسلام د خپلو عملونو، ګټو او اړیکو په برخه کې د ځان او نورو امتونو تر منځ معیار وټاکو، لکه څنګه چې الله سبحانه و تعالی موږ ته امر پرې کړی دی، که همدا خپل مکفلیت وبولو، یعنې د معروف د ترسره کولو او د منکر د له منځه وړلو او خیر ته د دعوت کولو په لټه کې واوسو، نو په دې حالت کې یوازینی لاره د اسلام عقیده باید حمل سي، داسې چې اسلام په عملي ډول زموږ د ټولو عملونو معیار سي او د خپل ژوند د ستونزو د حل په موخه باید د اسلام پرته هیڅ بلې سرچینې ته مراجعه ونه کړو، همدارنګه د خلکو تر منځ د اړیکو د تنظیم او د هغوی د ستونزو د حل په برخه کې باید د اسلام قدرت څرګند کړو، پر دې سربیره د دغو اړیکو د تنظیم څرنگوالی او د اسلام پواسطه د ستونزو حل باید د خلکو لپاره بیان کړو، هر کله چې مو اسلام په دې ډول حمل کړ، هغه مهال بیا دغه ادعا کولای سو چې هم مو د عقیدې پر اساس او هم مو د نظام پر اساس پر اسلام عمل کړی دی.

اسلام باید داسې حمل سي، چې عقیده یعنې د ژوند لیدلوری، د ستونزو او اړیکو لپاره حللارې یې باید په واضح ډول بیان سي، داسې چې هر ډول ګرد باید ځینې پاک سي، تر څو د کفر سره ګډ نه سي، د اسلام همدغه عقیدوي حمل ددې لامل کېږي، چې د افرادو او ټولنو چلند بدل کړي، اسلام یوه خیالي مفکوره او یا فلسفي فرضیه نه ده، بلکې هغه مفکوره ده چې محسوس واقعیت او واضح تګلاره لري، مګر د بشر اوسنۍ بدمرغي ده چې له امله یې د بشر په ژوند کې نه تطبیقېږي، خیر ته دعوت کول باید داسې وي چې خیر واضح کړي او په اړه یې خلکو ته معلومات ورکړي، تر څو خلک پوه سي، یعنې هغه څه چې امر پرې کېږي، یو معروف دی او همدارنګه منکر هم باید بیان سي او بدې یې خلکو ته ښکاره سي، تر څو خلک پوه سي، یعنې هغه څه چې مخنیوی یې کېږي، یو منکر عمل دی، ددې تر څنګ اړینې حللارې باید واضح او څرګندې سي، تر څو د معروف اصلاح او د منکر فساد خلکو ته ښکاره سي، په پوره پوهې، بشپړې لیوالتیا او احسان سره د معروف څخه پیروي وکړي او د منکر

څخه ځانونه وساتي، که چیري د اسلام تاریخ ته وگورو، نو وینو چي د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دعوت هغه مهال د خلکو ډیر ملاتړ خپل کړ، چي خلکو ته د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د نظام ښیځني څرگندي سوي او خلکو د هغه حللاري د خپل ژوند لپاره په عملي ډول احساس کړي، په پایله کي خلک ډلي ډلي اسلام ته داخل سول او ډیری امتونه بیا داسي وه، کله چي يي د اسلام عدل او نظم لیدلی وو، په هماغه وخت يي منلی وو، کله چي به رسول الله (صلی الله علیه وسلم) خلک د خیر لوري ته رابلل، امر بالمعروف او نهی عن المنکر به يي کوی، نو معروف به يي ښه واضح کړی او ښیځني به يي بیان کړلې، همدارنگه کله چي به يي منکر رد کړی، نو د هغه فساد به يي هم خلکو ته په هر اړخیز ډول بیان کړی، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) به خلک یوازي د بتانو د عبادت څخه نه منع کول.

بلکي د هغوی څخه به يي غوښتل چي پر ځای يي د واحد الله عبادت وکړي، ددې تر څنګ خلک به يي د طاغوت د حاکمیت څخه منع کول او دا يي ورته واضح کړې وه، چي د الهي حاکمیت پرته بل هیڅ حاکمیت نسته، خلک به يي د منکر څخه منعه کول او امر به يي ورته کوی: پر معروف منگولي ټینګي کړئ. رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یوازي پر دې بسنه ونه کړه، چي خلک دي د بتانو عبادت پریردي او هغوی دي یوازي د لمانځه او روژې په برخه کي د الله سبحانه وتعالی عبادت وکړي، بلکي خلکو ته يي امر وکړ: په لمانځه، روژه، زکات، جهاد، پیر او پلور، د حدودو په تطبیق، د مالونو په ویش، د مالونو په پراختیا او لاسته راوړلو کي باید د اسلام سره سم عمل وکړی، د الله سبحانه وتعالی عبادت ته يي د ژوند د ټولو چارو سره ټینګ تړاو ورکړ، داسي يي نه کول چي د ځینو اعمالو سره اړیکه ورکړي او ځيني نور بیا پر خپل حال پریردي.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) هر شي ته خپل حق ورکړ، پرته له دې چي د کوم قدرت او حاکمیت څخه وښیږي او پرته له دې چي د چا سره په دې اړه جوړجاړی وکړي، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ټوله هڅه خپل مسؤلیت د حق په اظهار او د باطل په له منځه وړلو کي په ښه ډول ادا کړی، په همدې اساس امر بالمعروف او نهی عن المنکر باید داسي وي، لکه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) چي ترسره کړی دی، که چیري امر بالمعروف او نهی عن المنکر له دې پرته په بل هر ډول ترسره سي، دا په حقیقت کي د منکر د تائید او د معروف د پرېښوولو په معنا دی، معروف د اسلام د ټولو احکامو څخه پیروی ته ویل کیږي، داسي نه چي پر ځینو يي عمل وسي او ځيني نور يي بیا پرېښوول سي، اسلام باید لومړی په واضح او څرګند ډول درک کړو او وروسته يي د اسلامي امت لپاره وړاندي کړو، تر څو په ښه ډول د هغه سره بلد سي او په سمه لاره حرکت وکړي.

ځوانه خپل د بي لاريتوب اسباب وپيژنه

د الله سبحانه وتعالی د بي شميره نعمتونو څخه يو نعمت ځواني ده، په ځوانۍ کي د انسان اعضاء فطرتاً قوي او پنځه خواص يې سالم وي، لکه څه ډول چي ځوان انسان د خپل عمر د نورو مرحلو په پرتله په دغه مرحله کي پر ځان بشپړ تسلط لري، همداسي د عمر د نورو مرحلو په پرتله په دغه مرحله کي هم په دنياوي او هم په اخروي لحاظ ډير مسؤليتونه پر غاړه لري، ځواني د انسان هغه عمر دی چي د قيامت په ورځ به ددې په باره کي خصوصي پوښتنه ځيني کيږي، لکه په گڼو احاديثو کي چي همدا خبره ذکر سوي ده، ځواني د انسان د قوت مرحله ده، انسان کولای سي د دغه مرحلې څخه سمه گټه پورته کړي، او د هرې ممکنې لاري خپل رب عزوجل راضي کړي، مگر له بله پلوه د عمر دغه پړاو د انساني خواهاشتانو د اوج ته رسيدو پړاو هم دی، ځکه چي په دې مرحله کي انسان تازه د بلوغ د مرحلې څخه تير سوي وي، نو همدا لامل دی چي د انسان بي لاري کيدل هم له دغه ځايه شروع کيږي، نو که چيري په دغه وخت کي ځوان ته سمه ديني پوهه نه وي، او يا دا چي ځوان د نيکو اعمالو پابند نه وي، نو ليري نه ده چي د بيلا بيلو اسبابو د لاري انسان کرار کرار د بي لاری کندي ته ولويږي، د ځواني په څير د يو لوی نعمت ناشکري ځيني وسي او هغه ضايع کړي.

هغه اسباب او عوامل چي د ځوانانو د بي لاريتوب سبب گرځي، په اوسني عصر کي د ټکنالوژۍ عصر هم ورته وايي، د ځوانانو د بي لاريتوب لپاره بيلا بيل اسباب او عوامل شتون لري: ۱: د الهي بيږي نشتون: الهي بيره هغه څه دي چي انسان تل د ناوړه اعمالو څخه راگرځوي، نو کله چي الهي بيره شتون ونه لري، څه ډول به يو ځوان د بي لاريتوب څخه ځان وساتي؟ ۲: د الهي احکامو څخه د ځوانانو ناخبري، په خپل زمان او مکان کي د الهي احکامو نه تطبيقول. ۳: بد او ناوړه ملگري، ځکه انسان تل په خپلو ملگرو پيژندل کيږي او تل هغه اعمال خوښوي چي د ده ملگري يې کوي. ۴: په پراخه کچه ټولنيزو رسنيو ته د ځوانانو آسانه لاسرسی، چي ددې په مرسته بيا ځوانان کولای سي هر ډول فلمونه، ډرامې، عکسونه، موسيقي، د نامحرمو سره اړيکي نيول او بلآخره هر هغه څه چي زړه يې وغواړي ليدلای او اوريدلای سي، په ډير کم وخت کي يې تر لاسه کولای سي، تر څو د ځانه سره يې وساتي، او بيا ناوړه گټه ځيني پورته کړي. ۶: د والدينو او يا د کورنۍ د نورو مشرانو له خوا د خپل ځوان نسل نه تعقيبول بله هغه ستونزه ده چي د ځوانانو په بي لاريتوب کي لوی لاس لري. دا او دې ته ورته نور ډير اسباب او عوامل شتون لري، چي د ځوانانو بي لاريتوب ته يې لار خلاصه کړې، او د ځوانۍ په څير د لوی نعمت څخه ورځ تر بلي غلطه استفاده ډيريږي.

د ځوانانو د بي لاريتوب د اسبابو مخنيوی: د ځوانانو راگرځول د بدي لاري څخه سمې لاري ته دومره هم گران کار نه دی، څومره چي فکر کيږي، ځکه هغه اسباب چي د ځوانانو د بي لاريتوب سبب گرځي بايد له منځه يوړل سي، دا دومره ډير گران کار نه دی، تر څو ځوانان مو د تل لپاره د بدو لارو راگرځيدلي وي، لکه: ۱: الهي بيره: د هر مسلمان ځوان په زړه

کي بايد الهي بيره موجوده وي، ځکه دا الهي بيره ده، چي بيا موږ هيڅ وخت بدو اعمالو ته نه پريږدي. ۲: د الهي احکامو څخه ځان خبرول: هر مسلمان ځوان الهي احکام، اوامر او نواهي په سم ډول وپيژني او دوامداره يې عملي کړي، د الهي احکامو پيژندل او د هغوی عملي کول انسان د ناوړه اعمالو ترسره کولو ته نه پريږدي. ۳: د بدو ملگرو د ملگرتيا څخه ځان ساتل: ځکه بد ملگري تل د بدو چارو په ترسره کولو امر کوي، او پر ځای يې د ځان لپاره نیک ملگري پيدا سي. ۴: د ټولنيزو رسنيو د ډيري کاروني څخه بايد جداً منع وسي، مگر کوم وخت چي موږ ټولنيزي رسنۍ استعمالوو بايد په سالم ډول يې استعمال کړو، او هغه چينلونه تعقيب کړو چي بيلا بيل ديني، سياسي، علمي، او ټولنيز معلومات خپروي، تر څو د يوې خوا مو پيسې او د بلې خوا مو دا قيمتي وخت بې ځايه نه وي مصرف سوی. ۵: په خپله ځوانانو ته په کار ده چي د ټولو هغه کړنو څخه ځانونه وساتي، کوم چي په اسلامي شريعت او زموږ په ټولنه کي ناجايزي کړني دي، هغه که په هر نوم باندي وي، تر څو په خپل راتلونکي عمر کي د ځوانۍ پر کړنو د شرم احساس ونه کړي. ۶: پر دې ټولو سربيره ځوانانو ته په کار ده داسي کتابونه بايد مطالعه کړي، چي د ځوانۍ د اهميت او د ځوانۍ څخه د سالمې گټې اخيستنې اړوند ليکل سوي وي، تر څو يې د خپلي ځوانۍ څخه سالمه گټه پورته کړي وي او هم يې د مطالعې د ذوق احساس په ځان کي پياوړی کړی وي.

ځوانه د ټولنيزو رسنيو په استعمالولو کي د ډير احتياط څخه کار اخله

ټولنيزي رسنۍ د خلگو د روږدولو يا د هغوی د پاملرني راجذبول د هر ډول چلونو څخه کار اخلي، د نړۍ ډيرو ذهنو انسانان خپل ژوند دې ته وقف کړی دی، چي په ټولنيزو رسنۍ خلگ معتاد کړي، د گوگل نړيوال شرکت يو پخوانۍ مشر دا مني چي انټرنیټي شرکتونه په دې هڅه کي دي تر څو خلگ د خپلو پر لیکه سويو اپليکيشنونو په وسيله روږد او معتاد کړي او خپل کارونکي د شونتيا تر حده مصروف وساتي. دا څرگنده خبره ده چي ځيني اپليکيشنونه دا ډول طرحه کيږي تر څو کارونکي زبست ډير جذب کړي او ورځيني ډير اړين کارونه شاته پريردي، ټيکنالوژي او په ځانگړې توگه انټرنیټ روږدونکۍ دی، که تاسو د يو څه په اړه په يوټيوب کي گرځئ، د خپلي خوښۍ سره سم يو څه گوري، نو يوټيوب تاسو ته اړوند ډير نور څه را غونډوي، تر څو تاسو د هم هغه څه سره مصروف وساتي او جالبه لا دا ده چي په کوم شي پسي چي تاسو په يو ټيوب کي څيړنه کړې وي هم هغه او يا نور اړوند شيان ستاسو پر فيسبوک، جي ميل، ټويټر، ټيلیگرام او نورو اړوند شبکو په وار وار ستاسو مخته راځي.

کوم منفي تاثرات چي د ټيکنالوژۍ يا په ځانگړې توگه د انټرنیټي شبکو د ډيري کاروني څخه زموږ پر روغتيا، ټولنيز ژوند او اقتصاد لويږي د حسابو وتلي دي، ټولنيزو شبکي تر ډيره حده په دې کار بريالۍ سوي دي چي د نړۍ د اوسيدونکو ماغزه، انرژي او وخت په خپله گټه وکاروي، په داسي حال کي چي دا خپل استعداد او ځيرکتيا ښيي، مگر دا چي د نوموړو شبکو په ډيره کارونه پر چاپيريال، روغتيا، ټولنيز ژوند او اقتصاد څومره ناوړه اغيزې پريوځي يو ډير اوږد او علمي بحث دی، موږ د ټيکنالوژۍ پر مټ ډير څه تر لاسه کړه او ډير څه مو د لاسه ورکړه، انټرنیټ ټوله نړۍ د يو کلي په اندازه را کوچنۍ کړه او ورسره ټولنيزو شبکو مرسته وکړه چي د نړۍ ټول انسانان تر ډيره حده سره نژدې کړي، مگر که حقيقت ته ځير سو موږ يې په خپلو شيانو داسي روږد او معتاد هم کړو چي اکثره وختونه ډير اړين کارونه د همدغو شبکو په خاطر راڅخه پاته وي.

د ټولنيزو رسنيو څخه د ژغورني څو لاري: خپل کور يا دفتر او کار ځای کي بايد حتماً يو گټور اسلامي يا د عامه معلوماتو کتاب درسره پروت وي، لکه نبوي سيرت، د خلفاوو تاريخ، او داسي نور... د کتاب په شتون کي مطالعې ته شوق پيدا کيږي، هغه ټولنيزي رسنۍ فعاله کړئ چي د هغو څخه بيخي چاره نه وي، غيري ضروري رسنۍ بندي کړئ، د سيمي د معتبرو علماء کرامو سره ناسته ولاړه شروع کړئ، مسلمان ځوان د غيري مسلم ځوان سره په فکر، عقیده، ايډيالوژي، د ژوند په هدف، د ژوند کولو په طريقه او نورو کي توپير لري، ځکه مسلمان ځوان د يو ځانگړي رسالت درلودونکۍ دی چي هغه د الله سبحانه وتعالی د دين د رسولو او پر نړۍ باندي د حاکم کولو څخه عبارت دی. مسلمان ځوان په دې نړۍ کي د ژوند کولو په هدف پوهيږي او په دې عقیده دی چي دا موقت ژوند، د آخرت د دايمي ژوند لپاره د گټي کولو يو ښه فرصت دی.

ځکه نو په دې دنیا کې ژوند په خپله خوښه نه، بلکې د الله سبحانه و تعالی د رضایت او د هغه د رالیرل سوي قانون مطابق کوي، مسلمان ځوان په دې نړۍ کې د الله سبحانه و تعالی د ټولو نعمتونو څخه د الله سبحانه و تعالی د لارښوونو مطابق ګټه اخلي او د ټولو مشروع وسایلو څخه د دین او دنیا په ګټه استفاده کوي، چې نوې ټیکنالوژي د همدې وسایلو د موثرو وسایلو څخه شمیرل کېږي چې د انسان په ژوند کې نن ورځ خورا ډیره اغیزه لري، ټیکنالوژي په اصل کې د ټولو انسانانو د ګډو هڅو پایله او انسان ته د الله سبحانه و تعالی د ورکړي فکر او استعداد محصول دی، نن ورځ انسانان د ټیکنالوژي پواسطه پر نورو انسانانو حاکمیت کوي، غربي نړۍ د ټیکنالوژي په مټ د نړۍ پر نورو انسانانو خپل فکر او فرهنگ تحمیلوي او تر څنګ یې د عقیدې او اخلاقو تخریب هم کوي، ځکه ټیکنالوژي په کار کوونکي پورې اړه لري چې څه ډول یې د خپلې عقیدې مطابق وکاروي، مګر دا چې متأسفانه نن ورځ د ټیکنالوژي واګي تر ډیره حده د غربي نړۍ په لاس کې دي، نو هغوی هڅه کوي دغه آله داسې ډیزاین کړي تر څو نورو خلکو ته اختیار او انتخاب پرې نږدي، چې همدغه اړخ یې جانبي عوارض دی.

مګر ددې سره سره بیا هم مسلمان ځوان کولای سي چې ټیکنالوژي د خپل دین د دعوت او خپلې دنیا په ګټه ښه استعمال کړي، د مسلمان ځوان لپاره اړینه ده چې په دغه ډګر کې دومره کار وکړي، تر څو په دغه برخه کې د دین او دنیا په ګټه نوښتونه رامنځته کړي او ټیکنالوژي غربي نړۍ د انحصار او بدې استفادې څخه وباسي، چې همدا د دین او واقعیت غوښتنه ده، انټرنیټ او سوشل میډیا هم د ټیکنالوژي یو کوچنی برخه ده، دلته هم باید مسلمان ځوان خپل رسالت او فکر هیر نه کړي او ټولنیزې رسنۍ داسې وکاروي چې د اسلام او مسلمانانو د دین او دنیا ګټه په کښې نغښتي وي، مسلمان ځوان باید انټرنیټ د خپلو لوړو مادي او معنوي اهدافو د تحقق لپاره استعمال کړي او د ټولنیزو رسنیو څخه د خپلې اسلامي عقیدې، اخلاقو، آدابو، د نشر او په مجموع کې یې د شمولي اسلام د دعوت په ممبر بدله کړي، که داسې ونه کړي به هدفه او بې مهاره یې استعمال کړي.

نو هر څه به یې بایللي وي، هر کله چې تاسو لوړ دیني فکر او اعلی سپیڅلي هدف ولری، نو د ټولو مشروع وسایلو څخه په د ټول بشریت د ګټې لپاره سمه کارونه وکړی، مګر که مو فکر کوچنی او اصلاً مو هدف نه درلود، نو هر څه به د وخت ضایع کولو لپاره وکاروئ، او بل ستر تاوان به مو دا هم کړی وي، خپل دین، اخلاق، کلتور، آرزبښتونه او معنویات به هم د لاسه ورکړئ او د غربي انسان پرانده مقلدین، د هغوی د لاس آله او ذهني غلامان به یاست. رسنۍ د هري ټولنې د دیني او اخلاقي آرزبښتونو یو کامیابه وسیله او د دعوت په ډګر کې یوه بې ساري ذریعه ده، چې کولای سي هره ټولنه د کامیابیو و لوړو پوړو ته ورسوي، لکه څنګه چې هر انسان د تجسس ماده لري او مجبور دی چې باید د خپل ماحول شاوخوا حالاتو باندې ځان خبر کړي نو ددې لپاره رسنیو ته ضرورت دی چې وخت پر وخت د ټولنې آرزبښتونو ته په نظر کې نیولو سره معلومات د ټولنې نورو غړو ته ورسوي او شریک یې کړي.

رسنۍ هغه قوه ده چې په اوس وخت کې د یوې ټولنې لاس او پښې بلل کېږي، د پوهانو په نظر رسنۍ د یو حکومت د درو (۳) قوو تر څنګ څلورمه (۴) هغه قوه ده چې تر ټولو ډیره تیزه او واک یې هم ډیر دی، کومې ټولنې چې رسنۍ نه لري او یا یې هم رسنۍ د بل تر تاثیر لاندې راغلي وي، نو هغه ټولنه به داسې وي لکه یو فلج انسان چې هیڅکله هم د پورته کېدو جرأت نه سي کولای او نه هم ځان ته د پرمختګ هيله لري. رسنۍ د مخکې پر مخ یوه داسې قوه ده چې کولای سي مجرم کس بې گناه او گناه کاره شخص مجرم ثابت کړي، او دا واقعي قدرت ځکه دی چې د خلکو ذهنونه یې په واک کې دي، غرب چې کله د مسلمانانو سره په نظامي ډگر کې سخته ماتې وخوړه، نو بیا یې فکري ډگر ته مخه کړه، په دې برخه کې کامیابۍ ته ورسیدې، د نظامي جنگ لپاره دوی د نظامي اسلحو څخه کار اخیستی، مگر د فکري مقاومت او د خپلو افکارو د انتقال لپاره دوی د کتاب، علمي تحقیقاتو، کتابخانې، اخبارونو، مجلې، رسنۍ، انټرنیټ، سینما، سیاست او داسې نورو... چې په اصل کې ځوانان زیات متاثره کوي، کومو ټولنو چې پخپلو رسنیو کې اخلاقي ارزښتونه تر پښو لاندې کړي دي، نو و یوه داسې کرغیرن ډنډ ته لویدلي دي، چې د راوتلو لپاره یې هیڅ لار او گودر نه لري.

په نړۍ کې هر هیواد دا کوښښ کوي چې د نورو هیوادونو رسنۍ تر واک لاندې ونیسي او له دې لارې هغوی کولای سي چې د خلکو پر ذهنونو باندې واک تر لاسه کړي، په اوس وخت کې هم داسې بې لارې رسنۍ وجود لري چې غواړي اسلامي ټولنه او د اسلامي ټولنې ارزښتونه تر پښو لاندې کړي او د بل چا د کلتور تقلید وکړي، دا ډول رسنۍ د همدې ټولنې د پرمختګ نه، بلکې ددې ټولنې د زوال لامل ګرځي، هره اسلامي رسنۍ باید اخلاقي ارزښتونه لکه: شرم، حیاء، ورورولې، انصاف، شرافت، دین، قانون، ادب، عاطفه، ایثار، حسنه اخلاق، د ناموس ساتنه، د انسان احترام، میانه روی، ریښتینولې، اتحاد او د یو بل سره د همدردۍ او د بیوزلو لاس نیوۍ د مظلوم لاس نیوۍ او د ظالم مخنیوۍ باید خپلې دندې وپولي، همدارنګه د رسنیو پر چلونکو او لیکوالانو فرض ده چې دا پورته یاد ارزښتونه په پام کې ولري، پر تبلیغ او رسولو کې یې برخه واخلي، پخپلو ورځنیو، اوونیزو، میاشتینو او مهالنیو خپرونو کې یې پایمال نه کړي.

د هرې رسنۍ کار کوونکي باید په خپل اسلامي او ملي ارزښتونو وویاري او که چیرې دوی په خپلو اسلامي او یا ملي ارزښتونو باندې شرمیري او د بل چا د اقدارو پیروي کوي، نو دا به لویه بدمرغي وي، په اسلامي ټولنه کې باید رسنۍ د اسلام په چوکاټ کې خپل نشریات ترسره کړي او د اسلام د حریم څخه دفاع یو وکړي، په امر بالمعروف او نهی عن المنکر باندې عمل وکړي، رسنۍ د یوې ټولنې عکاسي کوي او د هغې ټولنې حالات وخت پر وخت د خلکو سره شریکوي، د بلې خوا رسنۍ د خبرونو د رسولو تر څنګ د یوې ټولنې فکري لار هم مشخصوي او د خلکو د افکارو په اړولو او را اړولو کې خورا مهم رول لري، نو باید رسنۍ د خلکو افکار پر مثبت او سم طرف سوق کړي، نه باید د خلکو فکرونه پر منفي او شیطاني خوا کاږه کړي، ځکه پوهان وايي: رسنۍ مثبت او منفي دواړه خواوي لري چې د

خير لپاره هم کار ځيني اخيستل کيدای سي او د شر کار هم ځيني اخيستل کيدای سي، يو قوم ته عزم، حوصله او باور هم ورکولای سي، د ذهني غلامۍ، پوځي برترۍ او کلتوري غلبې ډار هم وربخښلای سي، اسلامي رسنۍ بايد د کفري او غربي رسنيو ټولي شيطاني او مکارې کړنې وخت پر وخت رسوا او ذليله کړي، نن زموږ او تاسي په ټولنه کې په رسنيو کې څه خپريري؟ کوم بې لارې فلمونه، هندي او ترکي سريالونه او دننني او خارجي بېلا بېل ناقص پروگرامونه چې نن زموږ د رسنيو پر پرډو خپريري، آیا دا به اسلامي ټولني ته کومه بریا او پرمختګ ورکړي؟ هيڅکله نه! حقيقت دا دی نن سبا چې پر اسلامي نړۍ د رسنيو کوم حال دی کوم چې د پرديو په تيره بيا د يهود او هندو تر تاثير لاندې سوي دي، دا به هيڅکله زموږ ټولنه هوسا نه کړي، دا ډول خپروني به داسې منفي اغيز او تاثير ولري لکه څنگه چې يې د کمال اتاترک په وخت کې د ترکيې پر مسلمان ولس اغيز وکړ چې خپل اسلاميت او اخلاقيت يې ځيني ورک کړ، مسلمانان نويو تحقيقاتي، معلوماتي او ديني نشرياتو ته ضرورت لري، د ډاکټرانو، انجنيرانو، علماؤو او پوهانو تجربو ته اړتيا لري، دا ډول خپروونو ته اړتيا نه لري، او نه هم اسلامي ټولني ته دا ډول خپروني پرمختګ ورکولای سي، کوم چې فساد او منفي کردارونو ته نور هم رشد ورکوي.

په نړۍ کې رسنۍ پر دوه (۲) ډوله دي: ۱: چاپي رسنۍ. ۲: برېښنايي رسنۍ. چاپي رسنۍ لکه: ورځپاڼه، مجله، جريده او داسې نور... برېښنايي رسنۍ لکه: راډيو، ټلويزيون، انټرنېټ او نوري ټولنيزي رسنۍ چې خواله رسنۍ هم ورته ويل کيږي، لکه: فيسبوک، يوتيوب، واټساپ، ټيلېگرام او داسې نور... لکه څنگه چې د خبر په رسولو کې برېښنايي رسنۍ ډيري مؤثري واقع کيدای سي او خبر ډير ژر د ټولني نورو غړو ته رسوي، مثبت اړخونه يې هم تر چاپي رسنيو ډير دي، همدا راز يې منفي اړخونه هم ډير دي، مثلاً د برېښنايي رسنيو له خوا الحاد، بې لارې، لوڅ توب، د فحش موادو او داسې نور خپريري، مگر موږ د مسلمانانو په حيث بايد دواړې ډول رسنۍ د دين او ټولني په ګټه وکاروو، نه د شر او فساد په ګټه. صليبيان او يهودان غواړي د رسنيو د لارې د اسلام مبارکه څهره بده ښکاره کړي او غربي ملتونه ځيني کرکجن کړي.

ځکه نو بيا اکثريت وخت صليبيان د اسلام څخه کرکه کوي او نه غواړي اسلام قبول کړي، همدارنګه غربيان د رسنيو د لارې فحشاء، غرب گرايي او الحاد د ځوانانو و ذهنونو ته ترزيقوي او د اسلام ځلانده څهره هم د اسلامي امت د بچيانو لپاره شکمنه ښکاري، مسلمانان پر خپل تاريخ او د اسلامي نړۍ پر سترو فاتحانو باندي شکمن کوي، رسنۍ ځکه ډيري خطرناکې ثابتې سوي دي چې د ټولني ټول قشرونه هغه که سواد لرونکي، بې سواده، زده کوونکي، بيوزلي، فقير، فرهنگي او غيري فرهنگي کسان ټولو ته يې خطاب متوجه دی، ځينو علماؤو هم د غربي رسنيو د خپرونو په مقابل کې خپل مسئوليت نه دی اداء کړی، چوپ دي او په اړه يې هيڅ نه وايي، بلکې د دوی په چوپوالي باندي هغوی ته نور جرأت هم پيدا کيږي، چې تر دې هم غيري اخلاقي خپروني پيل کړي.

د علماؤو همدا چوپوالی ددې لامل سو چي ټول ځوانان يې راڅخه پردي کړل او ټولو ته يې د غرب مفکورې انتقال کړې، چي بيرته مستقيم مسير ته يې برابرول ډير وخت غواړي، که چيري مسلمانانو په رسنيز ډگر کي په پراخه اندازه فعاليت درلودای، نن به داسي نه کيدلای، که وي هم نو ډيری يې کوم داسي فکري خپروني نه لري چي مسلمانانو ته د غرب د دسيسو په اړه بيداري ورکړي، رسنيز خدمتونه بايد د اسلام په چوکاټ کي وي او د امر بالمعروف او نهی عن المنکر وظيفه ترسره کړي، کوم څوک چي په دې اړخ کي وخت مصرفوي او ستړيا گالي خپله ستړيا او وخت دي بې ځايه نه گڼي، ځکه په اوس وخت کي چي مطبوعاتو ډير پرمختگ کړی نو يو هيواد چي غواړي پر بل هيواد يرغل وکړي، لومړی د هيواد دننه ميديا تر لاس لاندي راولي او د هغې لاري د خلکو ذهنونو ته لار پيدا کوي، هغه تر کنترول لاندي کوي، چي بيا په آسانی سره کولای سي پر هغو هيوادونو خپل واک وچلوي، ځکه دا خبره ثابته سوې ده چي د محکو او هيوادونو بيا نيول زور او قوت ته اړتيا لري او لنډ وخت نيسي، مگر د ذهنونو بيا کنترول او پر مستقيم مسير سيده کول بيا پيری پيری وخت ته ضرورت لري.

دوکتور الياس وايي: رسنۍ بايد د اسلامي اُمت استازيتوب او وياندويي وکړي او د اسلامي اُمت د بيدارۍ په لاره کي گټه ځيني پورته سي، اسلامي اُمت د مکرونو او دسيسو څخه وژغوري، دا ډول رسنۍ په اسلامي هيوادونو کي ډيره کمزوري او ضعيفه وي، له همدې امله دا ډول رسنۍ شديد کوښښ، نه ستړي کيدونکو هلو ځلو او د ټول اسلامي اُمت تحريک ته اړتيا لري.

خوانه زموږ د عظيم تاريخ کارنامې دي لوستلي دي؟

په هسپانيا کي د اسلامي تمدن پرمختگ: د عبدالرحمن اول د وخت څخه چي په اندلس کي د ختيځ د واک گډۍ نسکوره سوه او د قرطبي خلافت رامنځته سو، په ۷۵۶ م کال کي د عربو مسلمانانو پرمختگ اوج ته رسيدلی وو، چي تر درې سوه (۳۰۰) کاله پوري د علم او پوهي د وياړ تاج د قرطبي پر سر وو، د اسلامي تمدن ځانگړنه يوه دا وه: په هره سيمه کي يې مدرسې، کتابخاني، بانکونه، علمي او ادبي غونډي جوړي کړې، د نورو مختلفو ژبو کتابونه يې را وژباړل، هندسه، طبيعيات او طب ته يې ډيره گټه ورسوله چي د دوی څيړني په پرمختللو علومو کي د نويو انکشافاتو سبب سوې، تجارت په پراخه پيمانه وده وکړه، معادن او د سلاح جوړوني کارخاني جوړي سوې.

ورينيم، پخ سوې پوستونه او شکري په ډيره پيمانه موندل کيدل او يهودو چي د هغه وخت شتمن سوداگر وه، د افريقا شمالي برخو ته وړل، مسلمانانو په ټولو علومو کي خپله پوهه په کار واچوله، په عام المنفعه، بيا جوړوني او د اندلس په شاوخوا ښارونو کي يې څلور لاري، پلونه، روغتونونه، هوتلونه او مسجدونه په ډير شمير جوړ کړل، تر څه وخته ټول منځنۍ بحر يعني مديترانه د مسلمانانو په لاس کي وه، مسلمانانو د خپل واک پر مهال د اندلس هيواد د علمي او اقتصادي پلوه داسي پرمختگ وکړ چي د ټولي اروپا د وياړ تاج يې گټلی وو، دا پرمختگ يوازي په مالي برخه کي نه وو، بلکي اخلاق هم ورسره همداسي ښه سول چي د ډيرو هيوادو اوسيدونکو به د ښو اخلاقو مثال د اندلس په خلکو کوی.

د هغو تاريخ پوهانو څخه يو ميسو سنډيلو دی چي ليکي: مسلمانانو په هغه وخت کي د اخلاقي پلوه پر مسيحيانو برتري درلوده او په ډيرو وجوهاتو مسلمانان پر مسيحيانو ښه وه، د مسلمانانو سزاء، عدل، قرباني او ځان تيريدنه دومره ډيره وه چي په نورو قومونو کي يې مثال نه درلودی او دوی انساني نوعي ته ډير د قدر په سترگه کتل، مسيحي پاچاهانو دومره د مسلمانانو پر ميلمه پالني باور درلود چي د قسطلې او ناور څخه به د درملني لپاره د مسلمانانو ښارونو ته راتلل.

فرانسوی تاريخ پوه گوستالوبون په خپل اثر تاريخ تمدن اسلامي کي ليکي: مسلمانان چي د سيسل پر جزيره لاس بري سول د هغه وخت څخه علم او پوهي د ترقي لور ته وده وکړه، کرنه او تجارت پر مخ ولاړل، دباندنيو هيوادونو څخه يې د زيتون، پنبه، شکر بوټي او درختي راوړلي او په سيسل کي يې وکرلي، ويالي او نهرونه يې جوړ کړل چي تر اوسه لا پاتي دي د هيواد ذخاير او کانونه لکه: د مسو کان، د اوسپني کان، سنگ مرمر په ډيره ښه طريقه کشف او را وايستل سول، د ورينيمو څخه يې جامي او توشکي جوړي دي، د مسلمانانو يادگارونه په اندلس کي لکه: په طليطله کي ښکلي ښارونو، د الحمراء مشهوره ماني، د بنگلو، مسجدونو جوړول، لکه: د قرطبي لرغوني جامع جومات او اشبيلي د ښار جوړونه چي ډير مالي لگښتونه پرې وه سول.

د هغه وخت مشهور علماء د علم او هنر سرچینې وې، د نړۍ ټول پاچهان او سلاطین باید د دوی د اخلاقو، علم پالنې او تمدن څخه درس واخلي، چې یوازې یې شپږ سوه (۶۰۰) کتابونه درلودل، مگر په عینې همدا وخت کې یوازې د اندلس د قرطبي په کتابتون کې څلور (۴) لکه کتابونه موجود وه، ابوالقاسم الزهراوي القرطبي الأندلسي ۹۳۶م کال کې د جراحت د علم مؤسس دی، چې د تالیفاتو او اختراعاتو څخه یې پېړۍ پېړۍ په اروپا او نړۍ کې کار اخیستل کیدی، مسلمانانو په اندلس کې د قرطبي ښار یوازې په اوو سوه (۷۰۰) تنو مجاهدینو فتحه کړی، چې تقریباً پنځه سوه شپږویش (۵۲۶) کاله یې د یو اسلامي ښار په توګه پايښت وکړ، د علم یوه داسې زانګو وه، چې تر اوویا (۷۰) پېر کتابتونونه او لښکرونه داسې علمي مراکز په کښې موجود وه، چې د نوري اروپا څخه به اروپایان د زده کړې لپاره ورته راتلل، غریبانو یعنې اروپایانو به خپل اولادونه اندلس ته د علم تر لاسه کولو لپاره استول، کله چې به هغوی بیرته ستانه کیدل، نو د خپلو خبرو سره به یې قصداً عربي ژبه ګډول، تر څو ځانونه باکلتوره او پرمختللي معرفي کړي، ځکه چې عربي ژبه د علم ژبه وه او ده.

مسلمانانو د روم سره په ۸۴۶م کال کې غزا وکړل، پاپ یې مجبوره کړ، چې جزیه ورکړي، د جزیې قیمت پنځویش (۲۵) زره مثقاله سره زر وو، د همدې غزا له غمه نوموړی پاپ په واتیکان کې مړ سو. مسلمانان د اروپا څخه د عربي برخې اندلس یا اوسنۍ هسپانیا د لاري وایستل سول، مگر پر همدې مهال د اروپا د شرقي برخې څخه محمد الفاتح د روم (۱۰۰۰) زر کلنه واکمني ړنګه کړه او په فتحو یې شروع وکړله! اسلام نه مري، بلکې ساحل ته د بېړۍ رسولو واک الله (جل جلاله) کله یوه قوم او کله بیا بل قوم ته ورکوي. سلطان محمد الفاتح د خپل امر د مخالفت له امله د یوه نصراني د لاس پرې کولو حکم وکړ، نوموړی نصراني د قاضي په وړاندي پر سلطان باندي دعوه اقامه کړل او قاضي د سلطان د لاس پرې کولو حکم وکړ، مگر هغه کس له دې څخه تیر سو او مادي عوض یې قبول کړی.

سلطان محمد عثماني په ۱۴۵۳م کال کې داسې توپ جوړ کړ، چې ټوله اروپا ځینې بیریدله، په همدې توپ یې د قسطنطنیې یعنې اوسني استانبول چې د رومیانو (۱۰۰۰) زر کلن راج په کښې روان وو، فتحه ترسره کړله، عثماني لښکر په یو سلو اته ویش (۱۲۸) ورځو کې (۱۰۰۰) زر کیلومتره مسافه ددې لپاره طی کړل، چې د هغه اروپایي لښکر سره وجنګیږي، چې شمیر یې تر دوی دوه (۲) چنده وو. د مامون الرشید عباسي د خلافت په زمانه کې به هر ژباړن عربي ژبې ته د کتابونو ژباړونکي ته پنځه سوه (۵۰۰) د سروزرو دیناره میاشتني تنخوا ورکول کیدله، کوم چې د اوس وخت د زرونو ډالرو سره برابرېږي. د اندلس فاتح موسی بن نصیر ګود یعنې معیوبه وو، د لښکر او جنگ قیادت یې تر اتیا (۸۰) کلنۍ پوري خپله ترسره کوی، لښکر یې هیڅکله مات نه سو، د اندلس فاتح موسی بن به ویل: که مي خلګ اطاعت وکړي، نو روم به فتح کړم. یوسف بن تاشفین د مرابطینو مسلمان امیر وروسته تر هغه د هسپانوي نصاراوو د سرونو کوپړۍ تر پښو لاندي کړې او د الله اکبر تکبیر یې

ووايه، چي د اندلس د ژغورني په نيت يې په ۱۰۸۶م کال کي د زلاقه په جگړه کي پر نصرانيانو خپل لوی بری تر لاسه کړ. د سلطان صلاح الدين ايوبي يوه وزير د هغه د اوسيدو لپاره په دمشق کي يوه ماڼۍ جوړه کړه، کله چي سلطان خبر سو، نو هغه يې عزل کړ او ورته ويې ويل: الله سبحانه وتعالی مور په قصرانو کي د اوسيدو لپاره نه يو پيدا کړي، بلکي ددې لپاره يې پيدا کړي يو، چي د الله سبحانه وتعالی عبادت او د الله سبحانه وتعالی په لاره کي جهاد وکړو. محمد بن عروه چي کله يمن ته د والي په حيث واستول سو، نو خلگو ته يې وويل: اې د يمن اوسيدونکو! دا زما سپرلی اوښه ده، که مي تر دې ډير څه يووړل، نو زه غل يم. محمد ادريسي يوازينی مسلمان عالم، لوی جغرافيه پوه او لومړنی کس دی، په ۱۱۴۵م د نړۍ نقشه رسم کړل. ثابت ابن قره په نړۍ کي لومړنی انسان وو، د شمسي کال د ورځو شمير يې په دونه دقت سره محاسبه کړی، چي اوس هم د نساء پوهان ورته حيران دي. د جذام ناروغۍ لپاره لومړنی روغتون مسلمانانو جوړ کړ، په داسي حال کي چي اروپايانو به د همدې ناروغۍ مصاب شخص ژوندۍ په اور سوځی.

د عثماني خليفه گانو لسم (۱۰) خليفه سلطان سليمان القانوني شپږ څلوېښت (۴۶) کاله واکمني وکړه، اته (۸) ځله يې قرآن کریم په لاس ليکلی دی، لس (۱۰) ځله د اروپايانو او درې (۱۰) ځله د صفويانو سره جنگيدلی دی، غربيان يې د سليمان العظيم او شرقيان يې د سليمان القانوني په نومونو يادوي، د ده په زمانه کي عثماني خلافت د نړۍ تر ټولو قدرتمند اسلامي حکومت وو، نوموړي د هغو پوځونو مشري کوله، چي د بلگراد او رودوس په لور د مسيحي کليساوو د نيولو په نيت تللي وه. په څلورو ژبو لکه: عربي، فارسي، ترکي او صربي يې خبري کولای سواي، په ۱۵۶۶م کال کي په داسي حال کي وفات سو، چي د سيکتوار ښار يې محاصره کړی وو. عرب او بربري مسلمانان په ۹۲ هـ ق کال کي د ستر غازي او تکړه مجاهد طارق بن زياد چي دی خپله هم بربري وو او د موسی بن نصير د وتلو افريقايي قوماندانانو څخه وو، د دولسو (۱۲۰۰۰) زرو مجاهدينو سره د هغه تنگي څخه تير سول چي د هسپانيې او مراکش تر منځ پروت دی، اوس يې جبل طارق بولي، په کم او لږ وخت کي يې ټوله هسپانيه او اوسنی پرتغال فتحه کړل.

په هسپانيا کي د اسلامي تمدن مثال: مسلمانو او اروپايي تاريخ پوهانو چي د مسلمانانو برياوې څيړلې په دې سره متحد دي، چي د اسلامي تمدن پرمختگ په هسپانيا کي د غربي ملتونو او مسيحي اروپا د علمي او صنعتي انقلاب باعث سو، دا يو ښکاره حقيقت دی چي فلسفه، ادبيات، جغرافيه، رياضي، نجوم، ټولي علمي او فني څانگي د هسپانيې او فرانسې د جنوبي برخو، د سويس او د ايټاليا په مسلمانانو پوري تړلي وي، اروپا د غفلت او بې خبرۍ په خوب بیده وه.

يوه فرانسوي تاريخ پوه ليکلي دي: د اروپا هر راز تمدن او پرمختگ د مسلمانانو د راتگ سره سم پيدا سو، ليکوال زياتوي: د مسلمانانو چال چلند د هغو سيمو د اوسيدونکو سره داسي وو چي ساری يې نه موندل کيږي.

فلیب حتی په خپل کتاب تاریخ تمدن اسلام و عرب کې لیکي: د مسلمانانو د فاتح لښکر لاره د جنوب لويديځ لور ته د ایبري جزیرې ته وه، په همدې جزیره کې د مسلمانانو اتل ځواک آخريڼی پریکنده جگړه وکړه چې پایله یې په آسیا کې د مسلمانانو پرمختګ او ترکستان ونيول سو.

ډاکټر گوستالوبون فرانسوي په اروپا کې د مسلمانانو عظمت ته داسې کتنه کړې ده: د اندلس آبادي او تمدن د ویزیګوتیانو په دوره کې داسې وو، لکه د یو وحشي قوم تمدن، مسلمانانو د خپلو بریاوو په پای کې آبادۍ ته داسې وده ورکړه، چې د څو کلونو په موده کې یې ټولې ښاري محکمې آبادې کړې، لوړې بنگلې او عمارتونه یې جوړ کړل، د نورو شاوخوا قومونو سره یې تجارتي اړیکې پیل کړې او وروسته یې د علم پراخوالي او تمدن ته مخه کړه، لاتیني او یوناني کتابونه یې وژباړل علمي او ادبي غونډې یې جوړې کړې، چې بیا تر ډیره اروپایانو ګټه ځینې اخیستله.

ډاکټر گوستالوبون فرانسوي په خپل کتاب تاریخ تمدن اسلام کې لیکلي: د مسلمانانو د بریو په وخت کې د ګت او لاتین قبیلو په حکومت کې ډیر رول درلود، کله چې اسلامي مجاهدینو همدا ملک ونيوی، د دوی تر منځ قبیلوي شخړې دې اندازې ته رسیدلې وې، چې د اندلس د سردارانو څخه دوو (۲) تنو د حملې پر مهال د مجاهدینو ننگه وکړه، یو کنت ژولیین او بل اسقف اعظم اشبیلیه وو، د مجاهدینو فتوحات په چټکۍ پر مخ تلل د لویو ښارونو ټولې دروازې ددې فاتح لښکر په وړاندې خلاصې سوي وې، بلکې قرطبه، غرناطه او طلیطله چې د مسیحیانو پاڅه مرکزونه وه، د مجاهدینو په لاس فتحه سول، پنځه ویش (۲۵) ایالتونه مجاهدینو ونيول، مسلمانانو د اندلس د اوسیدونکو سره د شام او مصر په څیر چلند کوی، د خپلو مالونو او عبادت ځایونو واک دوی ته ورکړل سوی وو، همدا راز په قضایي امورو کې دوی خپلو کشیشانو ته مراجعه کوله، خپل مشکلات به یې د خپل مذهب سره سم حلول او کلنۍ جزیه یې مجاهدینو ته ورکول، چې د شتمنو لپاره پنځلس (۱۵) فرانک یو دینار او د بیوزلو لپاره نیم دینار وو، جزیه ډیره کمه وه چې دوی هم د کوم تحدید څخه پرته ومنله.

په اسلامي نړۍ کې د عصري علومو بیارغونه او راټولیدنه هغه مهال پیل سوه، کله چې اروپا د روم امپراتورۍ د ړنگیدونو وروسته په هر ډګر کې د ستر رکود سره مخامخ سوه، د اموي خلافت مسلمانو لښکرو نه یوازې په ختیځ کې، بلکې د منځنۍ آسیا د ترکستان، ایران او افغانستان په لور حرکت وکړ، په لويديځ کې د مسلمانانو لښکرو د ایبریا ټاپو وزمه نننۍ پروتګال او هسپانیې سیمې فتحه کړې او ان د فرانسې تر زره د پاریس تر یو سلو شپيته (۱۶۰) کیلو متره پورې پراخې سیمې لاندي کړې، په ۷۱۱ م کال کې د اپریل په ۲۸ تاریخ په لويديځ کې د مسلمانو لښکرو لومړنۍ برید د عرب جنرال طارق ابن زیاد په مشرۍ د اووه (۷۰۰۰) زره جنگیالیو په مټ د شمالي افریقا له طرفه ترسره سو، په همدې کال مسلمانانو د ایبریا ټوله ټاپووزمه ونيول، اسلام په چټکۍ سره په دغه ټاپو کې ډیر ژر خپور سو، په یو زرم کال کې د الأندلس رومانو اووه (۷) میلیونو اوسیدونکو څخه پنځه (۵) میلیونه عیسویان

د اسلام په مبارک دين مشرف سول، تر ۱۴۹۲م کلونو پوري اندلس يا اسلامي هسپانيه د اسلامي تمدن د کلتوري زعم تر چتر لاندي ستر نړيوال علمي مرکز وو، مسلمانانو نه يوازي ستر فتوحات وکړل، بلکي په بيساري توگه په علمي ډگر کې پراخ پرمختگونه وکړل، د پيريو راهيسي اسلامي نړۍ د خپلو پوهو عالمانو، پوهانو او د هوبنيارو مشرانو حاکمانو سياستونو له کبله په علمي، کلتوري او ټيکنالوژي لحاظه د اروپا د فکري نړۍ څخه په لوړه کچه پرمختللي وه، د اتمي (۸) او ديارلسمي (۱۳) پيريو تر منځ د عربي تمدن په زرین دور کې مسلمانانو د نړۍ د گوټ گوټ څخه پوهه راټوله او يو ځای کړه، د اسلام برياوې، د مسلمانانو د عصري علومو عروج د نړۍ او د بشریت تاريخ ته ژور بدلون ورکړ، بغداد او دمشق د اسلامي نړۍ د علمي څيړنو مهم مرکزونه وه، دوی لوی لوی کتابتونونه جوړ کړل، ډير علمي متنونه وژباړل، په اسلامي نړۍ کې هر اړخيزه علمي بحثونه ترسره کيدل، عربي ددې زمانې علمي ژبه وه، مسلمانانو رياضيات، کسرونو، اعشاري، مثلثاتو، الجبر او نورو مظامينو ته هم وده ورکړه، همدارنگه نور عصري علوم لکه: طب، فزيک، فلسفه، بوټانيک يا کرهڼه، او ستورپوهنې ته هم وده ورکړه.

اسلامي نړيوالو پوهانو لکه: ابن سينا او البیروني په اروپايي تفکر باندې د پام وړ اغيز درلود، د مثال په ډول: بغداد او قرطبي ښارونو کې د روغتونونو او کتابتونونو شتون په اړه اروپايان هک پک حيران پاته سړل، حتی د صليبي جگړو پر مهال اکثريت اروپايان سخت وحشیان، بي تمدنه او بي کلتوره ثابت سول، کله چې دوی د اسلامي پرمختللي تمدن سره مخامخ سول، دا مهال مسلمانان او اسلامي نړۍ په پوځي لحاظ هم د اروپايانو څخه ډيره پرمختللي ثابته سوي ده. کله چې عيسوي لويديځه نړۍ د منځنۍ پيريو په تيارو او جهالت کې ډوبه پرته وه، په اسلامي نړۍ کې رياضيات، د نجوم علم، طبابت او نور ساينسي علوم په بيسارۍ ډول خپل ورستي اوج ته رسيدلي وه، د مسلمانانو متفکرو پوهانو ساينسي کشفیات او اختراعات ډير ژر د اروپايانو د ريسانس دورې لامل وگرځيدل، الکيميا، الجبر، اعداد پوهنه، تعرفه، الکحول او الکالين دا هغه عربي ساينسي نومونه يا کلیمې دي، چې اروپايي ژبو ته يې لاره موندلې ده او د اروپايانو په ساينسي علومو کې تر ننه پوري کار ځيني اخيستل کيږي.

مسلمانان نه يوازي په پوځي ډگر کې، بلکي په پوهنيزو علمي او اقتصادي برخو کې تر اروپايانو ډير پرمختللي وه، دا مسلمانانو وه چې عيسوي اروپايانو ته يې د ساينسي علومو په برخه کې مهمه پوهه په لاس ورکړه، په دې توگه په اروپا کې د اروپايانو د ريسانس دوره رامنځته سوې ده، نن د مسلمانانو دغه د ساينسي علومو نومونه د اسلامي نړۍ زریني دورې ته اشاره کوي، ځکه پخوا اسلامي نړۍ د ساينسي علومو مرکزونه وه، د اروپا په څيرنيزو انستيتونو او پوهنتونونو کې نن هم د اسلامي نړۍ طلايي دورې په اړه څيړنې ترسره کيږي، په بنسټيزه توگه د ساينسي علومو، ظهور او اوج د ساينس ترويجولو او د ساينسي عصري علومو ملاتړ پوري اړه لري، د اسلامي نړۍ ساينسي علومو زرین عصر، په نهمه (۹) پيرۍ کې په اسلامي نړۍ کې علمي ساينسي پرمختگونه پيل سول.

د نهمي (۹) پېړۍ څخه تر ديارلسمي (۱۳) پېړۍ پوري اسلامي پوهان د نړۍ تر ټولو عالي مخکښو پوهانو څخه گڼل کيدل، د عباسي بريالۍ دورې يا د اسلامي زريني دورې راز په دې کي نغښتۍ وو، عباسيانو د علم او پوهي اړوند اصول تعقيبول، دا کومه تصادفي پېښه نه وه، چي فاتحيونو عباسيانو د بغداد څخه د خليفه گانو په توگه په ختيځ کي واکمن وه، دوی د ساينسي علومو په اړه داسي يو نظر درلود، په ۷۴۹ - ۱۲۵۸ کلونو کي د عباسيانو د واکمنۍ پر مهال د لرغوني انټيکي دورې ليکني په بغداد کي وژباړل سوې او وده ورکړل سوه، په لويديځ کي تر نن ورځي پوري د ختيځ ساينس پوهانو د لاسته راوړنو او د مخکښو پوهانو د روح څخه گټه اخيستل کيږي، د نړۍ د ساينسي علومو مرکز بغداد وو، په هغه وخت کي بغداد د ساينس، کلتور، هنر او سوداگرۍ له پلوه د نړۍ يو ستر علمي مرکز پيژندل کيدی، په ختيځ کي خلکو د لرغونو آثارو د پوهيدني او زده کړي په اړه ډيره ليوالتيا درلوده، د پوهي تېرو ځوانانو پلټني او څيړني پيل کړې، دوی طب، فلسفه، رياضي، کيميا او ستور پوهنه مظامين مطالعه کول، د حکمت په کور کي مهمو رياضي پوهانو لکه: محمد بن موسی الخوارزمي څيړني ترسره کړې او د نن ورځي رياضي پوهنه د هغه د څيړنو پرته د تصور وړ نه ده، نوموړي د الجبر په نامه يو کتاب وليکي.

جغرافيه پوه الادريس د نړۍ نقشه جوړه او انځور کړه، د هغه نقشه د څو پېړيو لپاره کارول کيده، فزيک پوه آلهيثم د اوپتيک کتاب وليکي، په دې توگه په ديارلسمه (۱۳) پېړۍ کي انگليسي فيلسوف راجر بيکن سره د عينکو يا سترگيو په جوړولو کي مرسته وکړه، په دې موده کي د طب په برخه کي هم ډير پرمختگونه رامنځته وسول، د اتمي (۸) پېړۍ تر پايه په بغداد کي په سلگونه روغتونونو شتون درلود، نه هيريډونکي ابن سينا خپل ټول تعليمات د علمي لارښوونو پر بنسټ ترسره کول، د نوموړي تر اوسه په ختيځ او لويديځ کي درناوی کيږي، ابن سينا د طب، رياضي، فزيک او اخلاقو په برخه کي تر څلور سوو (۴۰۰) ډير آثارو وليکل، په دې زرین عصر کي اسلامي علماء کرام يا پوهان وه، چي د هسپانيې کوردوبا، الکساندريا او بغداد ښارونو کي د يونان او روم انټيکي زمانې علمي آثار د راتلونکو نسلونو لپاره وژباړل او وساتل، د عصري طبابت او متيماتیک لپاره بنسټيز تهډاب کښيښود.

د زريني دورې پيل او د ساينسي علومو سره ليوالتيا عباسي دورې پوري تړاو لري، دا په اسلامي نړۍ کي د اسلامي خلافت دوهمه واکمني وه، چي د اتلسمي (۱۸) ميلادي پېړۍ په نيمايي کي پيل سوه، مسلمانانو د هغو علومو سره کوم چي په اسلامي نړۍ کي شتون درلود، په بيساري ډول ليوالتيا درلودله، د عباسي دورې په لومړيو کي ساينسي علوم خپل ورستي اوج ته رسيدلي وه، په اسلامي نړۍ کي د ساينسي علومو پرمختگ په بيلا بيلو وختونو کي په ځينو سيمو کي لا نور پرمختگ کړی وو، په اسلامي نړۍ کي د ساينسي علومو پرمختگ تر هغه مهاله په ښه توگه دوام وکړ، مگر په يوويشتمه (۲۱) پېړۍ کي مسلمانان د ساينسي علومو د ننګوني سره مخامخ سوي دي، ځکه مسلمانانو او اسلامي نړۍ د ساينسي علومو سره اړيکي پرې کړي دي.

اوس مهال د (۱,۳) ميليارده ډير مسلمانان د نړۍ په اووه پنځوس (۵۷) زيات و كم هيوادونو كې ژوند كوي، د مراکشه څخه نيولې تر توركيې، ايران، افغانستان او ماليزيا پوري پر بيلا بيلو ملتونو ويشلي سوي دي، ځيني هيوادونه ډير بيوزلي او ځيني ډير شتمن هيوادونه دي، لكه: سعودي عربستان، كويت او عربي امارات. دوی د تیلو د شتمنیو له امله هیڅ ډول اقتصادي ستونزي نه لري، مگر كله چي د ساينسي علومو څيړني خبره رامنځته كيږي، د ټولي نړۍ په پرتله ډيري كمې ترسره كيږي، په اسلامي هيوادونو كې د مسلمانانو له خوا د ثبت سويو اختراعاتو شمير ته په كټو سره علمي څيړني ډيري كمې كيږي، په ټوليزه توگه په عربي هيوادونو كې د مخترعينو له خوا ثبت سوي اختراعاتو شمير درې سوه اوويا (۳۷۰) بنسټ لري، ډيري مسلمانان په دې نه پوهيږي، چي ولي د اسلامي نړۍ ستر عظمت او پراخوالی مخ پر خورند د ناکامۍ په لور روان سوی دی، دا څنگه شونې ده، چي اسلامي نړۍ د دومره لوړوالي څخه كېنټه خوا ته روانه وي، نن په اسلامي نړۍ كې مسلمانان لږ كتاب لولي، ځيني كسان پوښتنه كوي، ولي اكثریت اسلامي هيوادونه د نړۍ هيوادونو په پرتله په اوسط ډول په لوړه كچه د ټولنيز اقتصادي پرمختگ په برخه تر ټولو ټيټه كچه لري؟

د نهمي (۹) او دولسمي (۱۲) پيړۍ تر منځ مسلمانان په فلسفي، اقتصادي، عصري علومو او په ټولنيزه برخه كې د لويديځو اروپايانو په پرتله ډير پرمختللي وه، د اسلامي نړۍ تمدن په خپل لومړني زرین عصر كې اغيزمن اسلامي علماء، پوهان، متفكرين او لوی سوداگر درلودل او په پوځي ډگر كې هم برلاسي وه. لويديځ د اسلامي هيوادونو ټولي سياسي، اقتصادي او ټولنيزي منابع غلا او چور كړي دي، تر اوسه اسلامي نړۍ په دې نه ده توانيدلې، چي ځان بيا سمبال كړي، په اروپا كې ډيري اروپايان د اسلام د پراخيدو په اړه خبري كوي او د عيسوي مذهب له منځه تللو څخه بېره څرگندوي، په اسلامي نړۍ كې تل داسي نه وه، په اصل كې اسلام د سولي او پرمختگ دين دی، د لويديځي نړۍ سياستوال، د عيسوي، يهودي او د نورو بې كتابه دينونو عالمان او پوهان پوښتنه كوي، د اسلام آسماني دين به مسلمانان څنگه له دې بحراني حالت او خونړۍ كړكېچ څخه راوباسي؟

په نړۍ كې لومړنۍ پوهنتون په اسلامي نړۍ كې تاسيس سوی دی، اسلامي نړۍ په سختۍ سره نوي علمي څيړنيز نوښتونه خپروي يا توليدوي، په داسي حال كې چي سوريه، يمن او ليبيا د ويجاړونكي خونړيو جگړو له امله لسيزي شاته پاته سول، په ۹۷۲م كال كې د الازهر پوهنتون بنسټ ايښودل سوی دی، الازهر پوهنتون په قاهره كې د نړۍ د پخوانيو پوهنتونونو څخه دی. مصري عرب كيميا پوه احمد زيويل په ۱۹۹۹م كال كې فزيك، كيميا، طب او اقتصاد په برخه كې د نوبل جايزه تر لاسه كړې ده. په عربي ژبه كې لږ كتابونه خپرېدل او لږ علمي آثار د نورو ژبو څخه ژباړل كيدل، د مطالعې كميدل، كورنيو جگړو او اقتصادي بحرانونو په اسلامي ادبياتو كې ستر زيانونه اړولي دي، همدارنگه لږ كتابونه عربي ته ژباړل سوي دي، د اوو (۷) پيړيو راهيسي اسلام د نړۍ ټولو انسانانو ته علم، پوهه او حكمت ډالۍ كړي دي.

په اسلامي نړۍ کې یو داسې نړیوال سیاسي مدیریت ته اړتیا ده چې د ټولې اسلامي نړۍ د مشرتابه وړتیا ولري، د اسلام سپېڅلې دین تر ټولو زیات ټینګار د علم او پوهې په زده کړې، تفکر او استدلال باندې کړی دی. د علم خزانې په نړۍ کې پټې پرتې دي، دا پر انسان لازم دي چې د پرمختللي علم په رڼا کې خپله ټولنه په رڼا کړي، عصري تمدن د اسلامي ختیځ څخه د عربي هسپانيې د لارې اروپا ته رسېدلی دی، اروپا ته اسلامي علوم د تخنیکي، تجربوي میتودلوجي سره رسېدلی دی، کوم چا چې اسلامي تاریخ کتلی زموږ سره به په دې خبره توافق ولري. روبلیس په خپل تاریخ کې لیکلي: د اندلس تر سقوط وروسته کلیسا د هغه ځای د مسلمانانو څخه یو (۱) میلیون او پنځه (۵) زره کتابونه راجمع کړل او د ښار په منځ کې یې په عامه وسوځول، هغه جنايات چې د تاریخه پاته دي، تر دې ډیر دي. کله چې زیمنس غرناطه د مسلمانانو څخه ونيول، د مسلمانانو ټول کتابونه یې وسوځول. زیمنس ډیر متعصب شخص وو، د فردیناند په وخت کې یې په طلیطه کې د اسقف اعظم ځای درلود. د مسلمانانو اتیا (۸۰۰۰۰) زره جلدې کتابونه یې اور ته واچول، ده فکر کوی چې د مسلمانانو آثار مي د وخت د صفحې څخه نیستي کړل، مګر دی بې خبره وو چې د مسلمانانو نور یادگارونه هم سته چې د تجارت وده د آسیا او افریقا سره او د حکومتي نظام چلول وه.

ځوانه ته د اسلامي نړۍ سربښندونکي آتلان پيژني؟

الله سبحانه وتعالی چي ځوان ته کوم د ځوانۍ عمر او طاقت ورکړی دی، هغه دي غنیمت وگني، د قیامت په ورځ د صحیح جواب ویلو او د الله سبحانه وتعالی عرش د سیوري لاندې د ځای پیدا کولو لپاره دي د الله سبحانه وتعالی د دین خدمت وکړي او د الله سبحانه وتعالی په لاره کې دي خپل ځان مخکې کړي، په دې کار کې دي صحابه کرام (رضي الله عنهم أجمعين) د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي، چي څنگه ځوان صحابه د الله سبحانه وتعالی په لاره کې مخکې کیدل، او په هر هغه میدان کې یې خپل طاقت ښکاره کوی، په کوم میدان کې چي د حق او باطل مقابله روانه وه، که د علم او عمل میدان وو، که د دعوت او تبلیغ، که د خلکو د خدمت میدان وو، په هر ځای کې ټول صحابه کرام، خو خاصاً ځوانان صحابه مخکې وه، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره په هره غزا کې د ځوانانو صحابه کرامو کړنه ښکاره وه، مگر د اسلام او کفر په اولنۍ جگړه کې چي څنگه ځوانانو صحابه کرامو د خپل لښکر په مقابل کې د کفارو د درې (۳) چنده ډیر لښکر مقابله کړي وه او هغه یې د ماتې سره مخ کړي وه.

د هغه مثال نسته، دا د ځوانانو صحابه کرامو عمل وو، چي د مقابلې د بلنې په وخت کې د انتظار پرته په خپله خوښه میدان ته کښته کیدل، او د هغوی سره د خپل ځان کوم فکر نه وو، نن هم زموږ ځوانان مخکې کیږي، مگر سینماوو، کلبونو، د سیال او تفریح ځایونو ته، نن هم ځوانان د خپل ځان لپاره یوه نمونه گوري، مگر په صحابه کرامو کې نه، نه په خپلو مشرانو کې، بلکې په فلمي ستوري، د هالیوډ او بالیوډ، هنرمندانو او ډمانو کې، په سندر غاړو کې، په لوبغاړو کې، تعجب دی په دې مسلمان او د هغه مسلمانۍ ته، او تعجب دی داسي ځوان او د هغه ځوانۍ ته چي خپل ټول قیمتي وخت په بې ځایه کارونو کې تیروي، چي له امله یې په ډیرو جسماني او ذهني ناروغیو اخته کیږي، څومره به ښه وي چي زموږ ځوانان صحابه کرام د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي، د هغوی په نقش قدم باندې روان سي، د الله سبحانه وتعالی په لار کې سیالي وکړي، د دنیا د غمونو څخه بې غمه د اسلام په فکر کې سي، د دنیا څخه ډیر د آخرت په فکر کې سي.

نو الله سبحانه وتعالی به یې دنیا هم ښایسته کړي، نن موږ د دنیا د آبادولو لپاره خپل آخرت بربادوو، نو نه دنیا په لاس راغله او آخرت مو هم خراب سو، ددې لامل دا نه دی چي زموږ په ځوانانو کې صلاحیت نسته، صلاحیت سته، مگر د هغه څخه کار نه دی اخیستل سوی، جذبه سته، مگر هغه ورکه کړل سوې ده، فکر سته، خو د هغه مخ غلط طرف ته اړول سوی دی، کوښښ کیږي، مگر په غلطه لار کې، ځوانانو ته په کار دي، چي خپل صلاحیتونه، جذبه او کوښښ په سمه لار کې تیر کړي، د بې فائدې او بې گټې شیانو څخه دي ځانونه وساتي، خپل صلاحیتونه دي د خپل رب (جل جلاله) د خوشحالولو لپاره په کار راولي، ځوانان صحابه کرام دي د خپل ځان لپاره نمونه وگرځوي، دا د کامیابۍ او نیکمرغۍ لاره ده، تر څو چي په ځوانانو کې د قربانۍ او سربښندني جذبه نه وي پیدا سوې، د هغوی صلاحیتونو ته سمه لار نه وي ورکړل سوې، نو تر هغو پوري د مسلمانانو تیر برم او عزت نه راگرځي.

۱: په قرآن کریم کې د ځوانانو په اړه ډیر څه ویل سوي دي، چې د فضایلو او پاکۍ ځلیدونکي نمونې دي، سربښندونکي حضرت اسماعیل (عليه السلام) قرآن کریم موږ ته د حضرت اسماعیل (عليه السلام) په اړوند خبر راکوي، د هغه فدا کاري، اخلاصمندي او د الله سبحانه وتعالی آمر ته تسلیم ځوان بیان داسې کوي: حضرت اسماعیل (عليه السلام) تنکې او مبارک ځوان د خپل گران پلار سره کعبې شریفې ته نژدې د (سعی) نومي ځای ته ورسیدل، حضرت ابراهیم (عليه السلام) د الله سبحانه وتعالی په آمر حضرت اسماعیل (عليه السلام) ته د هغه د ذبح کولو وړاندیز کوي، حضرت اسماعیل (عليه السلام) په خپله اراده او اختیار د الله سبحانه وتعالی آمر ته غاړه ږدي او خوشحاله کیږي، چې د الله (جل جلاله) د آمر او فرمان د تر سره کیدو لپاره خپل سر قربانوي، ډیره جالبه دا ده، حضرت اسماعیل (عليه السلام) داسې وویل: زما په اړه چې هر دستور د ځانه سره لري، ترسره یې کړه. بلکې داسې یې وویل: د الله (جل جلاله) فرمان ترسره کړه. په دې معنا چې خپل ځان یې یاد نه کړ، بلکې خپل ژوند او وجود یې د الله (جل جلاله) د فرمان په مقابل کې هیڅ وباله، هغه وخت یې خپل پلار ته داسې وویل: هر دستور چې د الله (جل جلاله) د لوري لري، هغه ترسره کړه او په دې اړه زما څخه پوښتنه مه کوه.

۲: پاک لمني، د حياء څښتن او صديق حضرت يوسف (عليه السلام) قرآن کریم موږ ته د حضرت يوسف (عليه السلام) په نوم د يو بل ځوان خبر راکوي: دا هغه ځوان دی چې جنسي شهوت او لذت په خپل ټول قوت او جاذبې سره هغه ته وړاندي سو، مگر حضرت يوسف (عليه السلام) په ډیره ميرانه او پوره ايماندارۍ سره د هغه څخه انکار وکړ، دا په داسې حال کې چې د قبول ټول اسباب ورته مهيا وه او هغه ځای د ټولې نړۍ د انسانانو د سترگو څخه پټ او پناه وو، مگر حضرت يوسف (عليه السلام) په دې خبره پوره ايمان درلودی، چې قادر، عالم او بصير الله (جل جلاله) په هر ځای کې ليدونکى دی. ښکلى او ښائسته ځوان د ځوانۍ د قدرت او تازگۍ په مرحله کې، غريب ځوان چې هيڅوک نه پيژني، تر څو د خپلو کارونو په خاطر تر ملامتيا لاندې ونيول سي، مجرد دی واده هم نه لري، تر څو د ده پاک لمني د واده او زوجې پواسطه وسائل سي، حضرت يوسف (عليه السلام) د نورو ښځو څخه بې نيازه کړي، او هغه ښځه چې حضرت يوسف (عليه السلام) يې ځان ته رابللى وو، فاسده، عادي او بازاری ښځه نه وه، بلکې د لوړ مقام او عزت څښتنه وه، هغه د پاچا ميرمن وه، او حضرت يوسف (عليه السلام) د دوى په کور کې دننه خدمتگار وو، په کوم امتحان کې چې حضرت يوسف (عليه السلام) رابښکيل سوي وو، عارضي، د يوې لحظې آزمويڼه او فتنه نه وه، بلکې حضرت يوسف (عليه السلام) سهار او ماښام وخت او ناوخته په کښې راگير وو، علاوه پر دې هغه د پاچا ميرمن وه، چې حضرت يوسف (عليه السلام) يې ځان ته رابللى وو، خپله غوښتنه يې په اشاره او کنايه هم نه وه ځينې مطرح کړې، بلکې د شروع څخه يې ښکاره ورته ويلي وه: را وړاندي سه! مگر حضرت يوسف (عليه السلام) په ډير ښکاره او صريح ډول ددې کار څخه ډډه او بيزاري وښوول، حضرت يوسف (عليه السلام) د دوو ستونزو له منځه د يوه مشکل د اختيار چانس

درلود، هغه دا چي يا به يې په دين کي مصيبت منی، چي عبارت د ناوره عمل څخه وو، او يا به يې د دنيا مصيبت گالی، چي هغه زندان وو، مگر دغه ايماندار ځوان د دنيا زندان پر ځان ومنی، تر څو دين ته يې نقصان او زيان ونه رسيري، نو داسي يې وويل: اي ربه زما! بندي خانه ډيره خوښه ده زما له هغه کاره چي بولي دا ښځي ما هغه ته.

۳: حضرت حمزه بن عبدالمطلب (رضي الله عنه) د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) رضايي ورور، ملگری او اکا وو، د اُحد په غزا کي شهيد سو، لقبونه يې اسدالله، اسدالجنه وو او رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د سيد الشهداء لقب ورکړ، حمزه بن عبدالمطلب (رضي الله عنه) په ۶۱۲ م کال کي اسلام قبول کړی، د حمزه بن عبدالمطلب (رضي الله عنه) په مسلمانيدو د مسلمانانو قوت لا ډير سو، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د حضرت حمزه (رضي الله عنه) په مشرۍ پر قریشو لومړی بريد تنظيم کړ، په دغه بريد کي دیرش (۳۰) سپاره مهاجرین ورسره وه، نوموړی العيس سيمي ته نږدې ساحل کي د ابو جهل ابن هشام او د هغه د درې سوه (۳۰۰) سپرو کسانو سره مخ سو، جگړه شروع کيده، چي مجدي ابن امر الجوهاني مداخله وکړه، خلگ تيت او پرک سول او جگړه ونه سوه. حضرت حمزه (رضي الله عنه) د بدر په غزا کي هم وو، تل به يې پر سينه يوه ښکه وه، چي د جگړي په ميدان کي ښه پيژندل کيدی، په مخامخ جگړه کي يې اوتبه ابن ربيعه وواژه، وروسته بيا حضرت حمزه (رضي الله عنه) د بنو قينوکه پر وړاندي لښکر کښی کي د اسلام بيرغ ليردوی.

۴: حضرت ارقم ابن الارقم (رضي الله عنه) هغه ځوان صحابي دی، چي کور يې د اسلام د دعوت لومړی مرکز بلل کيږي، دې ځوان د شپاړس (۱۶) کلونو په عمر اسلام ومنی او د هغه وروسته يې خپل کور ديارلس (۱۳) کاله د اسلامي دعوت مرکز وگرځوی، د لومړنيو مسلمانانو څخه شميرل کيږي، د ده کور په مکه مکرمه کي د صفا غونډۍ خوا ته وو، هلته به رسول الله (صلی الله عليه وسلم) نوي مسلمان سوي کسان را جمعه کول، د قرآن کریم نازل سوي آياتونه به يې وربښول او د همدې په کور کي لوی او مخکيني مسلمانان په اسلام مشرفه سول، د حضرت ارقم (رضي الله عنه) کور ځکه رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د اسلامي دعوت مرکز ټاکلی وو، ځکه چي د حضرت ارقم (رضي الله عنه) په اسلام خلگ نه وه خبر، قریشو فکر نه کوی، چي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) به دلته د خپلو ملگرو سره يو ځای کيږي، نو خلگو فکر نه کوی، چي د ده کور ته دي رسول الله (صلی الله عليه وسلم) راځي، حضرت ارقم (رضي الله عنه) د شپاړسو (۱۶) کلونو ځوان وو، نو دا فکر نه کيدی چي د دومره کشر ځوان په کور کي دي دومره مهم مجلسونه جوړيږي او د مسلمانانو د تجمع ځای دي وي.

۵: حضرت سعد ابن وقاص (رضي الله عنه) اوولس (۱۷) کلن ځوان وو، چي د الله سبحانه وتعالی په لاره کي لومړی غشی ویشتونکی بلل کيږي، يعني د جهاد د شروع پر مهال په لومړی غزا کي د الله سبحانه وتعالی په لاره کي لومړی غشی ویشتونکی حضرت سعد (رضي الله عنه) دی، او حضرت سعد (رضي الله عنه) هغه کس دی چي د عربو د وتلو ميرنيو سپرو څخه بلل

سوی دی، حضرت سعد (رضي الله عنه) هم د لومړنیو مسلمانانو څخه دی، پر حضرت سعد (رضي الله عنه) باندې خپله مور سخته گرانه وه او د هغې به یې ډیر خدمت کوی، کله چې دی مسلمان سو، مور یې سخته ورته په غوسه سوه او ورته ویې ویل: که ته اسلام پرې نږدې زه به خوراک او څښاک ونه کړم او د خوراکه منع سوه. ده ډیر کوښښ وکړ چې قانع یې کړي، مگر هغې نه منله اخیر یې ورته وویل: موري! زه ستا سره ډیره مینه لرم، مگر ستا څخه د الله سبحانه و تعالی او د الله سبحانه و تعالی د رسول (صلی الله علیه وسلم) سره ډیره مینه لرم، په خدای قسم که ستا زر ساوي او نفسه هم سي او یو په بل پسي دي د بدنه وځي، بیا به هم زه خپل دین پرې نږدم، په دې سره هغه پوه سوه، چې دی اسلام نه پرې ږدي، نو د خپله هوډه واوښتله.

۶: حضرت خالد ابن ولید (رضي الله عنه) د اسلامي خلافت د بهترینو قومندانانو څخه وو، دا چې ډیر زړور وو او د اسلام دوښمنان ځیني بیریدل، لقب یې سيف الله سو، حضرت خالد ابن ولید (رضي الله عنه) په ټول ژوند کې یوه جگړه هم نه وه بایللې، حضرت خالد (رضي الله عنه) د درواغجنو پیغمبرانو پر وړاندې جگړه، د عراق، سوريې یوې برخې یمامې په فتحو او تر سلو (۱۰۰) ډیرو نورو جگړو کې بریالی سوی وو، حضرت خالد ابن ولید (رضي الله عنه) یو تکړه پوځي ستراټیجیست هم وو، تکتیکونه یې ان اوس هم کارول کيږي، حضرت خالد ابن ولید (رضي الله عنه) د ځنګدن په وخت کې وویل: ما د شهادت لاسته راوړلو لپاره په ډیرو جگړو کې گډون وکړ، په بدن کې مې هیڅ ځای داسې نه دی پاته چې تپي نه وي، مگر اوس په خپله بستره کې مړ کیرم. حضرت خالد ابن ولید (رضي الله عنه) داسې یو پوځي وو چې د سيف الله يعني د الله توره لقب ښه ورسره ښايي، داسې توره چې د اسلام او مسلمانانو د دوښمنانو يعني کفارو پر وړاندې پورته سوه.

۷: حضرت ابو عبیده ابن جراح (رضي الله عنه) په اتلس (۱۸) کلنۍ کې مسلمان سو، حضرت ابو عبیده (رضي الله عنه) د پوځي بریالیتوبونو څخه د دمشق فتحه، د مدیترانې د ختیځو سیمو هیوادونو فتحه، د سپېڅلي ښار بیت المقدس یادونه کولای سو، همدا راز ارمنستان او اناتولیا ته په لښکرکښو کې هم ونډه اخیستې وه، حضرت ابو عبیده ابن جراح (رضي الله عنه) هغه کس دی چې د په احد غزا کې یې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په دفاع کې غاښ مات سو، حضرت ابو عبیده ابن جراح (رضي الله عنه) ډیر نیکمرغه دی، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د اُمت ساتونکې بللی دی.

۸: حضرت طلحة (رضي الله عنه) په شپاړس (۱۶) کلنۍ کې اسلام منلی دی، د احد په غزا کې یې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره بیعت وکړ: تر مرګه به جگړه کوم. حضرت طلحة (رضي الله عنه) په احد کې د ماتې پر مهال رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د مشرکینو وساته او هغه داسې چې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) سره ولاړ وو، د دوښمن غشيو ته به یې ځان ورمخته کوی او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) به یې ساتی، آن چې د یوه لاس ګوتي یې هم شلي سوي، او خورا ډیر ټپونه یې وخوړل.

۹: حضرت زبیر بن عوام (رضي الله عنه) په پنځلس (۱۵) کلنۍ کې اسلام منلی دی او دی هم د مخکینیو مسلمانانو څخه شمیرل کیږي، دی د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) خاص ملگری او مشاور وو، دی هم د حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) زوم دی او هغه خپله لور آسماء (رضي الله عنها) ده ته په نکاح کړې وه، همدا راز د عربو مشهور حضرت عبدالله (رضي الله عنه) د ده زوی وو، حضرت زبیر بن عوام (رضي الله عنه) هغه ځوان دی چې په اسلام کې د الله سبحانه و تعالی په لاره کې لومړی توره ایستوونکی مجاهد شمیرل کیږي، دې پنځلس (۱۵) کلن تنکي ځوان د الله سبحانه و تعالی په لاره کې خورا ډیرې سختۍ گاللي دي، او جهادي کیسو ته یې یوه ځانگړې رساله په کار ده.

۱۰: حضرت زید بن ثابت (رضي الله عنه) په دیارلس (۱۳) کلنۍ کې د اسلام خدمت ته وړاندې سو او ځینې روایات وايي: په یولس (۱۱) کلنۍ کې حضرت زید بن ثابت (رضي الله عنه) هغه هوښیار او پوه ځوان وو، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په امر یې سریاني او یهودي ژبي زده کړې او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ترجمان وگرځیدې، پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) به چې وحی نازلیدله هغه به یې حضرت زید (رضي الله عنه) ته سپارله او هغه به لیکله همدا راز زید (رضي الله عنه) د قرآن کریم حافظ او خورا ښه عالم وو، په صحابه کرامو کې شپږ (۶) کسان په فتوا ورکولو سره مشهور وه او په هغو کې یو حضرت زید (رضي الله عنه) هم وو، په ځانگړې توگه په علم المیراث کې حضرت زید (رضي الله عنه) ډیر زیات مهارت درلودی، او په ټولیزه توگه د ده پوهه او هوښیاري ټولو صحابه کرامو ته معلومه وه، حضرت عمر (رضي الله عنه) به کله چې حج ته تلې، په مدینه منوره کې به یې حضرت زید (رضي الله عنه) خپل ځای ناستی وټاکه، او د زید (رضي الله عنه) تر ټولو لوی کار د قرآن کریم جمع کول دي، د قرآن کریم د جمع کولو لپاره د صحابه کرامو یوه ډله وټاکل سوه او د هغې مشري حضرت زید (رضي الله عنه) کوله.

۱۱: حضرت معاذ او معوذ (رضي الله عنهم) دواړه د دولسو (۱۲) او څوارلسو (۱۴) کلونو په عمر تنکي ځوانان د بدر د غزا اتلان دي او دا دواړه هغه ځوانان دي چې د بدر په تاریخي معرکه کې یې د کفر او شرک سرخیل ابوجهل وژلی دی. امام بخاري او امام مسلم (رحمة الله علیهم) د دوی کیسه د مشهور صحابي عبدالرحمن بن عوف (رضي الله عنه) څخه روایت کړې ده، عبدالرحمن (رضي الله عنه) وايي: زه د بدر په غزا کې د مجاهدينو په صف کې ولاړ وم، د انصارو دوه ځوانان مې ولیدل په عمر کشران وه، د دولسو (۱۲) او څوارلسو (۱۴) کلونو تر منځ یې عمرونه وه، دی وايي: د دوی دواړو څخه یو راغلی ما ته یې اشاره وکړه او را ته وېي ویل: ای اکا! ته ابوجهل پیژني؟ ما ورته وویل: وراره! ته هغه څه کوي؟ هغه وویل: زه خبر سوې یم چې هغه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته ښکښل کوي په هغه ذات مې قسم چې زما روح یې په واک کې دی، که زه او دی سره یو ځای سو، زه به دی پرې نږدم، څو په ما او ده کې یو مړه سوي نه یو. عبدالرحمن وايي: هغه بل ځوان هم دا خبره راته وکړه. لږ وروسته دواړو ابوجهل ته ځانونه ورسول، پر هغه یې د تورو گذارونه پیل کړل.

۱۲: حضرت اسامه بن زيد اسامه او پلار يې زيد (رضي الله عنهم) دواړه صحابه دي، دوی د بنو قضاة د قبيلې څخه دي او هغه مخکې چې مور کوم زيد ياد کړ هغه انصاري دی دا زيد بن حارثه او هغه زيد بن ثابت (رضي الله عنهم) دی. ده په اتلس (۱۸) کلنۍ کې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ملگرتيا پيل کړې ده، دی او پلار يې دواړه د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) مريان وه او د ده مور ام ايمن د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) روزونکې وه، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د خپل ژوند په وروستيو شپو کې شام ته د مجاهدينو ستر لښکر تيار کړ چې په هغه کې د حضرت ابوبکر او حضرت عمر (رضي الله عنهم) په څير مشران صحابه هم وه او ددې لښکر مشر يې اتلس (۱۸) کلن اسامه وټاکي، که څه هم خلک زړه نا زړه وه، مگر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) هغوی پوه کړل چې دا ځوان د مشرتابه او قيادت وړتيا لري، دا لښکر لا تر خپله هدفه نه وو رسيدلی چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د دنيا څخه رحلت وکړی، دوی بيرته را وگرځيدل، کله چې حضرت ابوبکر (رضي الله عنه) خليفه سو، همدا لښکر يې د ديرو مخالفتونو سره د اسامه په مشري کې بيا تيار کړ، دوی چې د مدينې منورې څخه ووتل انصارو مجاهدينو حضرت عمر (رضي الله عنه) ته وويل: ته خليفه ته ورسه ورته ووايه د اسامه پر ځای بل مشر امير وټاکي. حضرت عمر (رضي الله عنه) ورغلی او حضرت ابوبکر (رضي الله عنه) ته يې د انصارو خبره وکړه، حضرت ابوبکر (رضي الله عنه) دومره په غوسه سو، چې حضرت عمر (رضي الله عنه) ته يې وويل: مور دي درباندي بوره سي زه څنگه هغه امير لري کړم چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ټاکلی وو.

۱۳: عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) په اسلام کې د عمر بن عبد العزيز بن مروان بن الحكم (رحمة الله عليه) مقام دومره لوړ دی، چې پنځم (۵) راشد خليفه بلل کيږي، ده دوه (۲) کاله او پنځه (۵) مياشتې خلافت کړی دی. د اهل السنة لوی امام احمد بن حنبل (رحمة الله عليه) وايي: څوک چې د عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) د ژوند د حالاتو خلک خبروي پوه سي چې په ده کې خیر دی. ځکه خو د ده پر ژوند گڼ شمير کتابونه ليکل سوي دي، لکه: د امام مالک د شاگرد عبدالله بن الحكم (رحمة الله عليهم) کتاب: سيرة عمر بن عبدالعزيز. د ابن الجوزي (رحمة الله عليه) کتاب: سيرة عمر بن عبدالعزيز. علامه عبدالرؤف المناوي (رحمة الله عليه) کتاب: سيرة عمر بن عبدالعزيز. د احمد زکي صفوت کتاب: عمر بن عبدالعزيز. د عبدالعزيز سيد الاهل کتاب: الخليفة الزاهد او داسي نور... په اموي خلفاوو کې دی يوازينی خليفه وو چې آن عباسي خلفاوو يې هم احترام کوی، همدا راز اهل تشيع هم هغه ته احترام لري، پر دې علاوه عيسايانو او نورو کفارو ته هم د احترام وړ دی.

د محمد بن معبد په نوم يو کس وايي: زه د روم واکمن ته ورغلم، هغه پر مخکې ناست وو او سخت خپه وو، ورته ومي ويل: څه کيسه ده ولي دومره خپه يې؟ ويل يې: ته نه يې خبر خورا لويه پيښه رامنځته سوي ده؟ ما وويل: څه پيښه؟ د شام پاچا را ته وويل: د مسلمانانو خليفه عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) وفات سوي دی. هغه زياته کړه: زما يقين دی که د عيسى (عليه السلام) وروسته بل چا مري را ژوندي کولای، نو هغه به عمر وای.

د عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) د مړینې شپو ورځو کې چا یو عیسایي راهب ولیدی ژړل یې، کله چې یې د ژړا د سبب پوښتنه وسوه؟ هغه ورته وویل: ځکه ژاړم چې د مخکې پر مخ یو نور وو او د نن وروسته به هغه نور نه وي. دا به کوم عمل وو چې عمر بن عبدالعزيز (رحمة الله عليه) یې دې لور مقام ته رسولی وو؟ د نورو گڼ شمیر اسبابو سره دوه (۲) یې دا دي: د الله سبحانه و تعالی څخه بیرته او د مسلمانانو سره مینه. د مرگ وروسته څو کسان د ده بنځي فاطمه بنت عبدالملک ته ورغلل او د هغه د ځانگړي عمل پوښتنه یې وکړه؟ هغې ورته وویل: په الله قسم هغه ستاسو څخه په لمانځه او روژه کې زیات نه وو، مگر په الله قسم ما د مخکې پر مخ داسې انسان نه دی لیدلی چې د عمر په څیر دي د الله سبحانه و تعالی څخه بیریري.

۱۴: حضرت عمیر بن مسیب (رضي الله عنه)، امیر المؤمنین حضرت عمر (رضي الله عنه) په مسجد نبوي کې ناست وو، د مسلمانانو په ورځنیو چارو بوخت وو، یو دنگ ځوان چې سپیره ورینتان او سپیره مخ یې وو، خیرن کالي یې اغوستي او تنی یې هم څو ځایه شکیدلي وې، یوه اوږده لکړه یې په لاس کې وه، څو لوبښي، لرگي یې په پټو کې تړلي په شا کړي وه، جومات ته راننوتی، امیر المؤمنین او ناستو کسانو ته یې سلام ادا کړی او په یوه طرف کې غلی کښینستی، امیر المؤمنین او ناستو کسانو د مسافر گومان پرې وکړ، سلام یې ورجواب کړ او په خپلو کارونو بوخت سول، ځوان هم ناست وو، چې ګڼه ګڼه کمه سي او ده ته د امیر المؤمنین سره د خبرو چانس پیدا سي، د خلافت په دربار کې خلک یو څه کم سول، حضرت عمر فاروق (رضي الله عنه) مسافر او وهلی ځوان ځان ته راوغوښت، د حاجت پوښتنه یې ځیني وکړ؟ ځوان ورته وویل: امیر المؤمنینه! زه تاسو راغوښتی وم، څو ورځې مخکې ستاسې لیک راغلی او دا دی زه د فرمان سره سم حاضر سوم. امیر المؤمنین حضرت عمر (رضي الله عنه) ډیر فکر وکړ، مگر داسې څه یې په یاد نه سول، چې دغه ځوان ته یې لیک استولی وي، نو په خورا تعجب سره یې ځیني وپوښتل: ځوانه! ومي نه پیژندلې! زما نه دي په یاد چې تا ته مي کوم بلنلیک در استولی وي.

په دورو او خاورو ککړ ځوان خپل شکیدلی گریوان سره را ټول کړ، په ډیره عاجزی، او حیاء سره یې د الله سبحانه و تعالی د رسول (صلی الله علیه وسلم) وفادار ملگري ته وویل: امیر المؤمنینه! زما نوم عمیر بن مسیب دی، او زه تیر کال ستاسې د لوري د حمص والي ټاکل سوی وم، تیره اونۍ د کلني حساب په اړه ستاسو فرمان را ورسید، او دا دی زه د هغه سره سم د خپل مال، اسباب او هر څه سره یو ځای حاضر سوم. حضرت عمر (رضي الله عنه) ددې خبرو په اوریدو سره سترگي د ځوان په سترگو کې ښخي کړې، گوته په غاښ پاته سو، څو شیبې یې په ځیر ځیر د هغه حالت ته کتل، امیر المؤمنین ته ورپه یاد سول چې تیر کال یې دغه ځوان د مسلمانانو په مشوره د شام د بنیرازه ولایت حمص والي ټاکلی وو. هغه مهال چې دغه ځوان شام ته روانیدي، نو د ښکلا، خوښۍ او شتمنۍ ښي یې په تڼده کې د ورايه معلومیدي، د عمیر (رضي الله عنه) د اغوستلو کالي پر څو اوبنانو بار وه، د تورو، زغرو او ډالیو حساب یې نه کیدي، مگر نن په داسې حال کې د مسلمانانو د امیر په وړاندي ناست دی، چې د فقر، غربت او بې چارگۍ د امله د پیژندلو وتلی وو، تنی او کالي یې شکیدلي وه، څهره یې د بې

خوبی، او نه خوراک له امله تکه ژړه سوي وه، د اسلام خليفه ورته وفرمايل: الله اکبر! عميره! ته چي مي تير کال استولي، خورا پنډ، ترو تازه وي، د مال او اسبابو حساب دي نه کیدی، مگر اوس دي په داسي حالت کي وينم چي درته کتلاي هم نه سم، خير خو به وي؟ ولي پر داسي حال يې؟ عمير (رضي الله عنه) ورته وويل: امير المؤمنين! د دندي مخکي ما سوداگري کول او کله نا کله به ستاسي سره د الله سبحانه وتعالی په لاره کي جهاد ته تللم، ما ته الله سبحانه وتعالی بنې ډيري پيسې او شتمني راکړه، مگر کله چي مو د مسلمانانو په دنده وټاکلم، نو د مسلمانانو د بنيگني په لاره کي مي ځان هير کړ. امير المؤمنين! د حمص خلک زکات او جزيه په مينه ورکوي، تير کال مو په مليونو درهمه بيت المال ته تحويل کړل، د محاصلو او نورو عوايدو لاسته راغلي پيسې مو د هيواد او مسلمانانو په بنيرازي کي لگولي، په حمص کي مو لاري، کاروان سرايونه، بنارونه، بازارونه، کلاوي، حمامونه، مدرسي او جوماتونه جوړ کړي دي، حمص ستاسو د خلافت تر ټولو ودان، بنيرازه او بډايه ولايت دی.

امير المؤمنين ځيني وپوښتل: د ځان لپاره دي د بيت المال څخه بندوبست کړی دی؟ عمير (رضي الله عنه) جواب ورکړ: امير المؤمنين! د ورځي روژه يم، د شپي په اوبو روژه ماتوم، څو خرما او يا هم نيمه د جوارو ډوډی خورم. دغه په پټو کي غوټه لوټه او کنډولۍ مي د کور اټاڼه دي، يو دغه پټو لرم، چي عورت په پټوم او يوه دغه لکړه، چي ځان په ساتم. حضرت عمر (رضي الله عنه) ددې خبرو په اوريدو ژرغونۍ سو. د عمير پر حال يې غبطه راغله خورا په زوره يې په ژړا پيل وکړ، او لاس يې په داسي دعا کولو سره پورته کړ: ای الله! زه شاهدي ورکوم عمير پاک دی. يا الله! ما په جنت کي د عمير سره يو ځای کړي، د عمير سر يې ښکل کړ او د راتلونکي کال لپاره يې بيا حمص ته واستوی.

۱۴: سلطان نورالدين زنګي (رحمة الله عليه) ته د روميانو څخه يو ځوان راغلی اسلام يې قبول کړی، د سلطان نورالدين زنګي (رحمة الله عليه) څخه يې وغوښتل: د مسلمانانو په خاوره کي ژوند وکړي. سلطان نورالدين (رحمة الله عليه) ورته وويل: کسب او هنر دي څه شي دی؟ هغه ورته وويل: طبيب يم، د زخميانو علاج کولای سم. نورالدين ورته وويل: آيا خوښه دي نه ده چي زموږ د لښکر د زخميانو د علاج دنده پر غاړه واخلي؟ هغه ورته وويل: د همدې لپاره راغلی يم، ای اميره! هغه گناه چي د کفارو د زخميانو علاج مي کوی، د هغې جبيره اوس غواړم په دې وکړم چي د مسلمانانو د لښکر د زخميانو علاج وکړم. نورالدين (رحمة الله عليه) ورته وويل: ای ځوانه! اسلام مخکني گناهونه ټول محوه کوي، اوس دا را ته ووايه: د علاج دوا د کوم ځايه څخه راوړي؟ ځوان ورته وويل: بعضي دواوي سته فقط هغه د شين گياوو او نباتاتو څخه جوړيږي، هغه د روميانو په مځکه پيدا کيږي. نورالدين (رحمة الله عليه) ورته وويل: ځوانه! دا ما ته مناسب نه ښکاري چي زموږ د زخميانو علاج دي زموږ د دوښمنانو د خاوري څخه راځي. بيا يې ورته وويل: يو څو عسکر د ځان سره بوځه، بغير د عسکري لباسه ولاړ سئ، د روميانو ومځکي ته، کوم بوټی چي ضرورت ورته وي، دلته نه وي هغه راوړه پر دې مځکه يې وکړه، تر څو زموږ پر مځکه هم دغه بوټی پيدا سي.

خوان ولاړی ټول هغه نباتات یې راوړه چې ضرورت ورته وو. نورالدین زنګي (رحمة الله عليه) یوه لویه ټوټه مخکې او مزدوران ورکړه، د ضرورت په خاطر یې د هغه وخت مروجي پیسې هم ورکړې او ورته وېي ویل: کله چې حاصل ته ورسیدل، بیا موږ ته خبر راکړه. هغه خوان په دیانتدارۍ سره خپل مسؤلیت اداء کړی او هغه نباتات یې حاصل ته ورسول، بیا نورالدین زنګي (رحمة الله عليه) یو روغتون ډوله خای ورته ورکړ او یو ټولی د خوانانو یې ورسره شاگردان وګومارل، که فرضاً هغه خوان باندي یو څه وسي، خای به یې خالي نه پاته کيږي، څه وخت وروسته هغه خوان سلطان نورالدین زنګي (رحمة الله عليه) ته راغلی او ورته وېي ویل: ای زما امیره! نور زما هنر او کسب دغه خوانانو په ښه توګه زده کړی، ما ته ضرورت نسته، نور زه غواړم د اسلام په لښکر کې وجنګیرم او شهید شم. نورالدین زنګي (رحمة الله عليه) چې د خوان جدیت ولیدى، د ډیر سوچ وروسته یې ورته وویل: خپله وصیت نامه ولیکه او خپل ځان ته خپله سلاح رانیسه، زه یې نه درکوم.

خوان هم ورته وویل: خوښه مې ده. خوان د مسلمانانو په لښکر کې داخل سو او داسې د شهادت په غزا کې وکړه، چې رومیان یې مخته نه ورتله او د ډیرې بیرې به یې ویل: د مسلمانانو په لښکر کې پیریان هم جنګ کوي. کله چې جنګ پای ته ورسیدى، نورالدین زنګي (رحمة الله عليه) پر شهیدانو ګرځیدى، تر څو هغه خوان یې پیدا کړ، شهید سوى وو، پر تندي یې مچ کړ او په لور آواز یې وژړل، شهید خوان یې په خپل غبرګي ونیوى، چې ګوري یو کاغذ یې په جیب کې دی، خپل وصیت یې پر لیکلې وو، او دا وصیت یې کړى وو: څه مال یې د اولاد لپاره دی، نور یې ټول باید د مسلمانانو پر لښکر او غازیانو مصرف سي. په وصیت نامه کې یې دا هم لیکلې وه: ای زما امیره! تا چې کله ما ته امر وکړ: سلاح رانیسم، ما ته ستا هغه خبره یاد سوه، چې تا به ویل: د مسلمانانو بیرغ به تر هغه وخته رپاند نه سي، تر څو ډوډۍ یې د خپل لاس نه وي، دوا او سلاح یې خپل ابتکار او جوړښت نه وي. زما امیره الله سبحانه و تعالی دي تا ته ښه بدله درکړي او سوال کوم چې په جنت کې مې ته ملګرى واوسي.

۱۵: محمد الفاتح (رحمة الله عليه) چې ترکان یې فاتح سلطان محمد خان ثاني بولي، د عثماني خلفاوو اووم (۷) خلیفه وو، د ده د نوم سره د فاتح وروستاړى ځکه مېنښتى دی، ده قسطنطنیه فتحه کړې وه، د بیزنطیانو څخه سلطان محمد فاتح واخیستله، عثماني ترکانو دا ښار په اسلامبول او استانه سره ونوموى، ددې ښار فتحه کومه ساده خبره نه ده، ځکه یو خو دا ښار د پیاوړي بیزنطي امپراطوري څه دپاسه یوولس سوه (۱۱۰۰) کلنه پلازمینه وه او په شریعي لحاظ هم دا فتحه خورا لوی آرزښت لري، دا فتحه د دوویشتم (۲۲) کلن خوان سلطان محمد فاتح په لاس رامنځته سوه، یوولس سوه (۱۱۰۰) کلنه بیزنطي امپراطوري یې له منځه یوړه او دا پراخه سیمه یې د اسلامي خلافت تر ولکې لاندې راوستل. دا خبرې نسل پر نسل راغلي او د امت په تاریخ کې یې انعکاس وکړ، په ځینو لویو رهبرانو، جنګیالیو او عالمانو کې د هیلو، انګیزو او مخلصانه هڅو سبب سوى دی، هر مخلص مسلمان غوښتل چې دا بهترین امیر او یا په دغه بهترین پوځ کې وي.

دوويشت (۲۲) کلن محمد ابن مراد د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) دا وړاندوينه پوره کړه. قسطنطينيه دغه ښار يې اسلامبول يعني د اسلام ښار نوم کښيښود، خپلو لښکرکښيو ته يې دوام ورکړ چي دا ښار نور هم پراخ کړي او بالاخره بيزانتيين يې لاسته راوړ، د دغه ښار د جوړوني حکم يې وکړ، د ښار اوسيدونکو ته يې د پاکو اوبو سرچيني برابرې کړې، د ډيرو جوماتونو او پوهنتونونو د جوړولو امر يې وکړ، استانبول يې د خپلي حکمرانۍ مرکز کړ، دا فتحه کوم ساده کار نه وو، سخت ژمی يې د ښار د نيولو لپاره په پلان تير کړی، ددې لپاره يې د وخت تر ټولو نوې ټکنالوژي جوړه کړه او په لوړه کچه لوژيستيکي ځواک يې برابر کړ.

هما خاتون د سلطان محمد الفاتح مور وه، دې خپل کوچنی زوی محمد چي لا فاتح نه وو، هر ورځ سهار د لمانځه وروسته لاس نيولی، د قسطنطيني تر پولو بيوې او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) دا حديث به يې ورته تکراروی: قسطنطينه به خامخا فتحه کيږي، د هغه لښکر امير غوره امير او لښکر يې غوره لښکر دی. دا به يې هم ورته ويل: غواړم دا غوره امير ته سي، محمده! پر تا مي هم د پيغمبر نوم ايښی دی، ستا څخه غواړم، چي د قسطنطيني پولي فتحه کړي او پر ديوالو يې ور واوړي. مور به يې تل د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د وخت د فتوحاتو، غزاگانو او اسلامپالو مبارزينو د سرښندنو ستاينې ورته کولې، تر څو په اسلامي روزني او روحيې سمبال را لوی او ديني مفاهم يې په زړه کي ځای پيدا کړي، کله چي محمد الفاتح دوويشت (۲۲) کلنی ته ورسیدی، پلار يې وفات سو، مور يې وليدل، چي محمد ژاري او اوبښکي تويوي، څنگ ته يې ورغله او د پيغور په ډول يې ورته وويل: وژاړه، ژړا ته کښينه او د قسطنطيني پولي پرېږده! ته د ژړا لپاره نه يې پيدا سوی، بچيه! ته مي ددې لپاره نه يې زيږولی، چي پر ملک او شتمني وژاړي، ته مي د قسطنطيني د فتحي لپاره زيږولی يې! محمد اوبښکي پاکي کړي او د پلان په جوړولو کي يې پيل وکړ، چي څنگه قسطنطينه فتحه کړي؟ په پايله کي محمد په درويشت (۲۳) کلنی قسطنطينه فتح کړه او د (فاتح) لقب يې وگټی. ددې هر څه لامل د نوموړي مور وه، چي محمد ته يې ښوولي وه، د قسطنطيني فتحه سخته، مگر ناشوني نه ده. نننۍ ميندي او د محمد الفاتح ميندي څومره توپير لري؟

۱۶: محمد بن القاسم الثقفي (رحمة الله عليه) د سند فاتح او د اسلام په تاريخ کي تر ټولو ځوان او وتلی قائد دی، د ده پلار قاسم د حجاج بن يوسف د اکا زوی وو، محمد بن قاسم په داسي وخت کي پيدا او رالوی سو چي هغه وخت به هر ځای کي د جهاد او فتوحاتو خبري او مجلسونه کيدل، د واکمنو او اميرانو توجه هم د جهاد د سنگرونو لور ته وه، د دوی په مجلسونو کي هم دا خبري تودې وې، نو په داسي ټولنه او د هغو په واکمنه کورنۍ کي د محمد په څير ځوان اتلان پيدا کيدل ډيره د تعجب خبره نه ده. د موجوده پاکستان سيند ايالت هغه مهال ډير مشهور هيواد وو، چي پلازمينه يې موجوده کراچي وو. مؤرخين ليکي: د اموي خليفه وليد بن عبدالملک په زمانه کي حجاج بن يوسف د څو اسيرو مسلمانو کورنيو د خلاصون لپاره دې هيواد ته شپږ زره (۶۰۰۰) کسيز لښکر تيار کړ او ددې لښکر مشر يې خپل وراره اوولس (۱۷) کلن محمد وټاکه. په ۷۱۱ م کال کي مسلمان سوداگر سيند نومي سيمي ته نږدې د سايلن اوسنۍ سريلانکا څخه تيريدل چي کښتۍ يې لوپت سوي او دوی زنداني سول، خبر د خلافت

مرکز ته ورسیدی، هغه وخت خلیفه الوحيد بن عبدالملک وو، خلیفه د عراق والي حجاج بن يوسف ته یو لیک واستوی او ځیني ویي غوښتل: د سیند حکام دي د دغه کار لپاره بڅښنه وغواړي او همداراز دي نیول سوي مسلمانان آزاد کړي. حجاج د اُمت د یوه بهترین قومندان په مشرۍ هلته لښکر واستوی. د ده نوم د مسلمانانو په ځانگړې توگه د هند نیمي وچي د مسلمانانو په زړه کي ځانگړی ځای لري. ده دا مسؤلیت پر غاړه واخیستی، چي یوه بهرني هیواد ته د خلافت دولت د لښکر مشري وکړي، دا کس محمد بن قاسم نومیږي، محمد بن قاسم د یوې دینداري کورنۍ څخه دی، د (۱۷) کلونو په عمر یې سیند فتحه کړ، په درو (۳) کالو کي ټول سیند او سویلي پنجاب فتحه سول، د هند نیمي وچي د شمال لویدیځي برخي په فتحه کولو اسلامي پوځ د هغې سیمي بت پرستان د تیاري څخه د اسلام رڼا ته راوستل.

۱۷: صلاح الدین ایوبي (رحمة الله علیه) یوه ټوټه سوې اسلامي نړۍ د صلیبیانو پر وړاندي چي د قدس مسجدالاقصى د مسلمانانو دریم تر ټولو سپیڅلي ځای ته نږدې سیمي یې نیولې، کمزوري سوي وه، اسلامي مبارزو ډلو د صلیبیانو هجوم دومره جدي نه گڼی، تر کابو سل (۱۰۰) کاله استعمار وروسته د امام الدین الخطیب په خبره د نورالدین په وسیله الله سبحانه وتعالی اسلام بیا پیاوړی کړ او بیا صلاح الدین ایوبي (رحمة الله علیه) د اسلام په تاریخ کي شاید تر ټولو مشهور پوځي وي، چي د صلیبیانو لاس یې پرې کړ. دا جگړه لکه د نورو ډیرو جگړو په شان د روژې په مبارکه میاشت کي وسوه. دا د حطین جگړه وه د ډیرو په نظر پر صلیبیانو د لاسبری کيلي گڼل کیږي، چي بیا د قدس د آزادیدو سبب سوه.

۱۸: طارق ابن زیاد د اتمي (۸) میلادي پېړۍ تر ټولو لوی قومندان او د هسپانیې د فاتح په نوم مشهور دی، کله چي (۳۵-۴۲) کلن وو، د مسلمانانو د خلیفه په امر د لس زره درې سوه (۱۰۳۰۰) جنگیالیو سره د ویسیگوټیک ظالم پاچا یا کینګ روډیریک چي یو (۱) لک جنگیالي ورسره وه، مقابلې ته واستول سو، زړورتیا یې ټولو ته ښکاره وه، د گیبیرالتر ساحل ته چي ورسید، خپلو ټولو کښتو ته یې اور وړ واچوی، باوري وو چي ماته نه خوري، کینګ روډیریک ماته وخوړه او ووژل سو، د هسپانیې خلک د ظلم څخه د خلاصیدو او د خپلو نویو حاکمانو په لیدو ډیر خوشاله سول.

۱۹: سیف الدین قطز، د منگولیا څخه خونخواره جنگیالي راغلل، هر هغه ښار یې د خاورو سره یو کوی، چي نه به ورته تسلیمیدی، په ۶۵۶ هـ ق کي یې پر بغداد برید وکړ، یوه اونۍ یې غارت او وژني وکړې، ډیر کسان ووژل سول، په ټوله اسلامي نړۍ کي د مغولو بیرې خپره وه، دا برید ډیر وحشتناک وو، یو جدي گواښ وو چي اسلام او مسلمانان یې د نړۍ د گړي ليري کولای سواي، په دغه سخت حالت کي الله سبحانه وتعالی د اُمت ساتونکی، سیف الدین قطز د مصر مملوک راپورته کړ، ده مسلمانان یو موتي کړل، جگړې ته یې تیار کړل، د اسلامي محکو مرستي ورسره وسوي او پوځیان ورسره یو ځای سول، بلاخره د ۶۵۸ هـ ق کال د روژې میاشتي پر ۲۵مه د جمعي په ورځ د عین جلوت جگړه ومښته او مغول مات سول.

اي د اسلامي نړۍ ځوانانو! دا وو د بشريت لپاره د بهترين اُمت مقام او حاکمان، زموږ د غوره تاريخ څخه بايد درسونه زده کړئ، د مسلمانانو قهرمانان بايد د اسلامي نړۍ د ځوانانو لپاره الگو وي، د هغو خلکو د ډلي څخه مه کيږئ چي پردي ځوانان خپله الگو نيسي او د هغوی څخه يې زده کوي، ځوانان بايد زموږ د مخکينيو لکه: حضرت خالد بن وليد، صلاح الدين ايوبي، طارق ابن زياد، سيف الدين قطز او داسي نورو... په شان د اُمت د يووالي لپاره کار وکړي، د الله سبحانه وتعالی په لار کي مستحکم واوسي، هغه عزت چي اوسني ځوانان يې لري، که داسي وي هيڅکله به خپل اصلي مقام ته ونه رسيږو، موږ بايد د حضرت خالد بن وليد، سلطان صلاح الدين ايوبي، محمد بن قاسم او محمد الفاتح په شان نسل ورزو، دوی د خير په لاسته راوړلو کي مخکښ وه، په جنت کي به هم مخکښ وي او د دنيا عزت يې هم لاسته راوړی وو، دوی ځوانان وه.

ريښتيا مسلمان ځوان بايد همداسي وي، ځوانان تل د قوت سرچينې پاته سوي دي، د رسالتونو او نهضتونو درانه مسؤليتونه هم دوی پورته کوي، همدا ډول زموږ د پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) ملگري اصحاب کرام اکثره ځوانان وه، اولين راشد خليفه حضرت ابوبکر صديق اکبر (رضي الله عنه) چي د عمر د لحاظه پر ډيرو اصحابو کرامو مشر وو، د مسلمانيدو په وخت کي د اته ديرش (۳۸) کالو وو، حضرت عمر فاروق (رضي الله عنه) لس (۱۰) کاله د حضرت ابوبکر صديق (رضي الله عنه) څخه کشر وو، حضرت علي (کرم الله وجهه) په کومه ورځ چي يې اسلام راوړ، عمر يې د لسو (۱۰) کلونو څخه کم وو، داسي ډير اصحاب کرام وه، چي د مسلمانيدو په وخت کي د خپل عمر دوهمه (۲) لسيزه کي وه، الله سبحانه وتعالی د دوی ټولو څخه راضي وي، له دې کبله د مسلمان ځوان مسؤليتونه او دندي د خپل دين او اسلامي اُمت په وړاندي ډيري دي، په ځانگړې توگه په اوسني عصر کي، نو ځوانان بايد خپل ځان وپيژني، په دنيا کي خپل رسالت ته اماده او ځيني خبر اوسي.

دغه ځوانان څو څو کلن وه؟ د نموني په توگه د دوی يادونه، د دوی د لنډ ژوند ليک په ترڅ کي مو وليدل چي د دوی د اړوند کارنامو سره د دوی عمرونه څومره کم وه، مگر کارنامي يې خورا ډيري لوی وې، دغه عمرونه بيخي د تنکۍ ځواني عمرونه دي، دې کرښو ته بايد ددې عمر ځوانان ښه متوجه سي، زموږ په ټولنه کي ددې عمرونو ځوانان څه کوي او په څه بوخت وي، متاسفانه د نن ډيرۍ ځوانانو فلمي ستوري او د لوبو اتلان الگو گرځولي دي، د کوم اُمت ځوانان چي په خپل تاريخ کي د داسي کسانو په څير رښتيني اتلان لري، هغوی به هيڅ کله داسي الگو گرځولو سره خپل ځان سپک او ذليل نه کړي.

خوانه خپل دوښمن وپيژنه

کفار تل د اسلامي نړۍ سره د دوستۍ نارې وهي، مگر وبه گورو چې په څنگه دوستانه توگه پرې تيری کوي، نسلونه وژني، هيوادونه تر بنکيلاک لاندې راولي او پانگي يې لوتوي، دا هغه کره حقيقت دی چې د تاريخ پاڼو د صليبي جگړو، اروپايي تيري، کمونيستي بنکيلاک استعمار په بڼه ثبت کړی دی، هغه څه چې واضح دي، زموږ تاريخي دوښمن يوه شيبه هم د اسلام او مسلمانانو د له منځه وړلو د سوچه نه دی بې پروا سوی، د اديانو، سياسي لارو، هيوادونو، نژادونو او داسې نورو... د جلاوالي سره سره بيا هم ټول د اسلام په وړاندې په گډ مورچل کې ولاړ دي، په لاندې کرښو کې د اسلام سره د هغوی د دوښمنۍ لاملونه او لارې چارې د هغوی د مشرانو، سياستمدارانو، او مفکرينو د خولې څخه اورو:

۱:- يوازينی دوښمن: شتون الدوليه مجله لندن د ۱۹۹۰م کال جنوري يوه مقاله خپره کړه، چې متن يې دا دی: لويديځ تل اسلام ته د خپل نوي دوښمن په سترگه گوري، ځکه دا دين زموږ د تکنالوژۍ په پرمختگ سره سره بيا هم د لويديځ په مقابل کې لکه سپر ولاړ دی، نن اسلام د سل (۱۰۰) کاله مخکې څخه ډير پياوړی دی او اسلامي تمدن د لويديځوالو په وړاندې يوازينی گواښ دی. فرانسيس فوکوياما په ۲۰۰۱ م کال کې وويل: زموږ ستونزه يوازي د سياسي اسلام او بنسټپالو ډلو سره نه ده، بلکې اصلي ستونزه دا ده په وروستيو کلونو کې اسلام د ډيموکراسۍ په وړاندې په متعارض قوت اوښتی دی. البرمشادور وايي: څوک پوهيږي؟ کيدای سي يوه ورځ بيا مسلمانان ټوله نړۍ تر واک لاندې راولي، زه فالبين نه يم، مگر بې شميره کره نښې ښيي چې دا کار شونې دی، هغه مهال به بيا اټوم د هغوی مخه نه سي نيولای. اشعيا بومان وايي: لويديځ بايد د اسلام څخه وپيریږي، ځکه د کومې ورځې څخه چې دې دين د مکې څخه سر راپورته کړی دی، تر اوسه يې لارويان کم سوي نه دي، بلکې ورځ تر بلې په ډيريډو دي، او بله دا چې جهاد د اسلام د ارکانو څخه دی. په ۱۹۵۲م کال کې د فرانسې د بهرنيو چارو وزارت يو مقام وويل: هغه حقيقي گواښ چې موږ ته متوجه دی او په سخته مو تهديدوي اسلام دی، له دې امله مسلمانان ځان ته د لويديځ څخه جلا نړۍ لري، ځکه دوی خپل اصل تمدن لري او که چيرې وسايل په لاس ورسي، نو د خپل بډايه تمدن سره به پر نړۍ واکمن سي او د لويديځوال تمدن نښې به له منځه يوسي.

۲:- د لويديځ د غوښتنو پر وړاندې فولادي ديوال: کفار خپلو استعماري موخو ته د رسيدو په لار کې يوازينی خنډ اسلام بولي. لورنس براون وايي: د اروپايي بنکيلاک په وړاندې يوازينی ديوال اسلام دی. د انگلستان لوړ پوړی چارواکی گلادستون وايي: تر هغو چې قرآن کریم د مسلمانانو په لاس کې وي، اروپا به هيڅکله هم پرې بريالۍ نه سي. په الجزاير کې فرانسوي قوماندان ويل: تر هغو چې الجزايريان قرآن کریم لولي او په عربي ژبه خبري کوي، نو موږ هيڅکله نه سو پرې بريالي کيدای، ځکه نو اړينه ده چې قرآن کریم يې د ژوند او عربي ژبه يې د ژبو څخه ليري کړو.

۳:- دیني انگیزه: جنرال غورو د دمشق د نیولو وروسته د صلاح الدین ایوبي قبر په خپلو ناپاکو پښو په لغت ووهی او ویي ویل: ای صلاح الدینه! موږ بیرته راغلو. په ۱۹۷۶ز کال کي اسرائيلي غاصبو پوځونو بیت المقدس ته د ننوتلو پر مهال دا شعار زمزمه کوی: نن د خیبر د ورځي په غچ کي محمد مړ سو، او تر شا یې انجوني پریښوولې. العیاذ بالله. فرانسوی مستشرق کیمون وایي: زه په دې باور یم باید د مسلمانانو پنځمه (۵) برخه له منځه یوسو او پاته یې په درنو کارونو وگمارو، همدارنگه کعبه او د محمد (صلي الله عليه وسلم) قبر باید ړنگ سي او د محمد (صلي الله عليه وسلم) جسد په موزیم کي کښیښودل سي. العیاذ بالله. ایوجین روستو د امریکا یو لوړ پوړی چاروکی وایي: زموږ او عربو تر منځ کرکیچ د دوو اسلامي او مسیحي تمدنونو جگړه ده، او یوه نیمه پیری کیري چي اسلامي تمدن د مسیحیت په وړاندي پر گوندو سوی دی. وایي اسلام له منځه یوسئ، د پورتنیو دلایلو په رڼا کي، لویدیځ د اسلام سره دښمني او د مسلمانانو له منځه وړل د ځان لپاره یوازینی غوره انتخاب گڼي.

۴:- د مسلمانانو نسل وژنه: تاریخ گواه دی لویدیځ تل په بیلا بیلو څهرو لکه: صلیبي لښکري، کمونیزم، صهیونیزم، فرانسوي، ایټالیایي، بریتانوي شکیلاک او داسي نور خونړي استعمار په اسلامي هیوادونو کي په سترو نسل وژنو لاس پوري کړی او میلیونونه مسلمانان یې شهیدان کړي.

۵:- د اسلامي حکومت له منځه وړل: د اسلامي خلافت د سقوط او د ترکیي د اشغال وروسته بریتانیې د دغه هیواد د خپلواکۍ لپاره داسي شرطونه کښیښوول:- ۱: د اسلامي خلافت لغوه اعلانول. ۲: د خلافت د بیا راژوندي کولو په موخه د ټولو خوځښتونو له منځه وړل. ۳: د اسلام سره د ترکیي اړیکي پرې کول. ۴: د اسلامي شریعت پر ځای د وضعي قانون نافذول. کله چي د انگلستان پارلمان د ترکیي څخه د پوځونو پر وتلو نیوکه وکړه، نو یو لوړ رتبه شخص وویل: موږ ترکیه داسي له منځه یو وړه، چي هیڅکله بیا پر پښو ونه سي دریدلای، ځکه موږ د هغې قوت چي په دوو اسلام او خلافت کي وو، موږ له منځه یو وړ. په دې سره د پارلمان ټولو غړو لاسونه وپړکول.

۶:- د ښووني او روزني د نظام بې دینه کول:- The Muslim world مجله لیکي: لویدیځ هڅه کوي چي د اسلامي هیوادونو د زده کړو موسسې د کاره وغورځوي، د اسلام او لویدیځ په نامه سازمان جوړ کړي، تر څو په مهارت سره د اسلامي هیوادونو د زده کړي نصاب په ځانگړې توگه د تاریخ مضمون بدل کړي. دا سازمان وایي: د ښوونیزو کتابونو مؤلفین او ښوونکي باید هیڅکله په څرگنده او یا ضمني توگه د اخلاقي اصولو په هکله څه حکم بیان کړي. دوی غواړي جوماتونه تر خپلي ولکې لاندې راولي، تر څو هلته داسي درسونه ورته کړل سي، چي د غرب او لویدیځ د خلگو کینه راوپاروي. تاكلي وایي: باید په اسلامي هیوادونو کي لویدیځوال غیري دیني ښوونځی رواج کړي، ځکه په دې ښوونځیو کي د زده کړي وروسته د ډیرو مسلمانانو دیني عقاید او التزام کمزوري سوي دي. زویمر وایي: که چیري مسلمانان د عیسوي ښوونځیو څخه کرکه لري، نو لازمه ده چي غیري دیني ښوونځی ورته جوړ کړل سي، ځکه د همدې ښوونځیو په مرسته موږ په زده کوونکو کي اسلامي روحیه کمزوري کولای سو.

۷:- د مسلمانانو يووالی له منځه وړل:- ددې موخي لپاره د نشنلېزم، د اسلامي هيوادونو ویش، د ژبي، قوم، نژاد، سمت او داسې نورو... په نامه د مسلمانانو د خپل منځي جگړو څخه کفار کار اخلي. سيمون وايي: اسلامي يووالی د ټولو مسلمانانو هيلې سره يو ځای کوي او هغوی د اروپايي بنکيلاک د منگولو څخه ژغوري، ځکه نو بايد د هغوی د يووالي څخه په کلکه مخنيوی وسي. لورانس براون وايي: بايد مسلمانان او عرب په اختلاف که وساتل سي، تر څو قوت لاسته رانه وړي. په ۱۹۰۷م کال کې اروپا په يو مياشتني کنفرانس کې د ډيرو بحثونو او مناقشې وروسته مسلمانان د ځان لپاره تر ټولو ستر گواښ وباله او هوډ يې وکړ چې د منځني ختيځ د هيوادونو د يو کيدو څخه به په کلکه مخنيوی کوي، بالاخره يې پريکړه وکړه: د سويس کانال ختيځ ته يو پردی او د مسلمانانو دوښمن قوم راولي، تر څو عرب د تل لپاره تيت پاته سي، هماغه وو چې د عربو په زړه کې يې د صهيونستي (اسرائيل) هيواد ډېره کښيښوول.

۸:- د قرآن کریم له منځه وړل او سپکاوی:- تاکلي تبشيري وايي: موږ بايد قرآن کریم چې د اسلام ستره وسله ده، بيرته د اسلام پر ضد وکاروو، تر څو وکولای شو په پوره ډول دا دين له منځه يو سو.

۹:- د مسلمانانو اخلاق فاسدول: صموئيل زويمر د تبشيري سازمانونو مشر خپلو افرادو ته وايي: په اسلامي هيوادونو کې ستاسې دنده د اسلام څخه د مسلمانانو ليري کول دي، تر څو داسې مخلوق ځيني جوړ سي، چې د الله سبحانه وتعالی او اخلاقو سره يې اړيکي پرې وي.

۱۰:- د اسلام ناوړه څېره معرفي کول: د رسنيو، کتابونو، کنفرانسونو او نورو وسايلو د لاري کفار هڅه کوي چې د اسلام ناسم انځور وړاندي کړي، تر څو له يوې خوا مسلمانان د خپل دين په هکله په شک کې واچوي او د بل لوري د نورو غيري مسلمانانو د مسلمانيدو مخه ونيسي.

۱۱:- په اسلامي نړۍ کې د سياسي ديکتاتوريو رامنځته کول: مستشرق سميت وايي: که چيرې مسلمانانو ته په خپلو هيوادونو کې آزادي ورکړل سي، نو يقيناً چې هلته اسلام بريالی کيږي، ځکه نو يوازي د ديکتاتوريو د لاري کولای شو، مسلمان ملتونه د خپل دين څخه ليري وساتو.

۱۲: مسلمانان د صنعتي قوت څخه ليري ساتل: د فرانسې لوړ پوړي چارواکي وايي: موږ بايد مسلمانانو ته ټول هغه شيان ورکړو چې غواړي يې، تر څو د زړونو څخه يې د توليد هيله ليري کړو، که چيرې مسلمانان د فني او صنعتي کمزورۍ د پنځو څخه خلاص سول، نو بيله شکه چې د لويديځ څخه به د بادارۍ تاج واخلي.

۱۳:- د مسلمانانو د ريښتينو مشرانو د واک ته رسيدو څخه مخنيوی:- مستشرق موننگوري وات وايي: که چيرې مسلمانان وړ لارښود بيا مومي، نو کيدای سي يو ځل بيا په نړۍ کې د ستر سياسي ځواک په توگه وځليږي. جب وايي: اسلامي خوځښتونه په بيرونکي چټکتيا رشد کوي، دوی يوازي د قيادت کمښت لري، همدومره کمي ده چې يو بل صلاح الدين را پيدا سي. د اسرائيلو پخوانی صدراعظم بن گوريون وايي: هغه څه چې زه ډير ځيني بيريزم په عربي نړۍ کې کوم بل محمد را پيدا نه سي.

۱۴: د ښځې بې لاري کول د جنسي انحرافاتو خپرول: یو فریمیسوني مشر وايي: موږ باید ښځې په منگولو کې راوړو، کله چې ښځه زنا ته چمتو سي، نو د دین پیاوړی لښکر له منځه وړي، د شرابو پیاله او ښایسته انجلۍ د مسلمانانو د ماتولو لپاره د زرگونو توپخانو ډیر اغیزمن دي.

۱۵: د نوي اسلام رامنځته کول یعنې منځلاری اسلام: منځلاری اسلام هغه اسلام دی چې د غرب او لویديځ د آرزبنتونو او اصولو سره اړخ ولگوي او د هغوی د واکمنۍ سره جوړ جاري وکړي، دوی دا ډول اسلام د معیار په توګه منلی او هڅه کوي چې په ټولو اسلامي هیوادونو کې یې پلي کړي.

۱۶: د ځوان د فکري خورتیا لپاره دوښمن تل هڅه کوي، د اسلامي اُمت د خواخوږو، دیني عالمانو او پوهانو ډیري لیکني، بحثونه، سپارښتني او په ټوله کې د دوی ټولي هڅې د ځوان نسل د اصلاح، هغوی ته د مستقیمی لاري ورښوولو او د دوښمن د دام څخه د ژغورلو پر محور را څرخي، همدا راز د اسلام او اسلامي اُمت دوښمنانو همدا ځوان نسل ټارګېټ ګرځولی دی، ددې قشر د بې پروا او بې لاري کولو لپاره یې تل هڅه کړې ده، چې د ځوان نسل څخه اسلامي فکر، فرهنگ، تمدن او آرزبنتونه واخلې او په بدل کې یې ځوان نسل ته پردۍ فکر، فرهنگ، تمدن او آرزبنتونه سپیڅلي معرفي کړي، دا ځکه چې ځوان د ټولني لپاره د ملا د تیر حیثیت لري، د ټولني نیکمرغي او بدمرغي، عروج او زوال او په ټوله کې د یو فکر او تګلاري ژوند د ځوان قشر د فکري او عملي مسیر سره مستقیمه اړیکه لري، که دقت وکړو، د دوښمن اصلي موخه د ځوان نسل فکري بې لاري او د خپل اصلي هدف پر لور د ځوان د ورتګ په لار کې خنډ واقع کیدل دي، چې ځوان باید د دیني، عقیدوي او فکري لکچرونو پر ځای داسې پردۍ مفکورې تعقیب کړي، چې تل پردې موضوعات په کښې تر بحث لاندې وي او یا د دیني کتابونو، تفسیر، سیرت النبی، اسلامي تاریخ او د اسلافو د کارنامو پر ځای د پردې فرهنگ کتابونه په کښې لوستل کيږي، څو د لوستي ځوان نسل فکر او خیال او خپل هدف ته د رسیدو څخه بې پروا کړي.

د نړۍ هر کونج ته اسلام د ځوانانو په سربښندونو رسیدلی دی، د اسلام ستر ستر فاتحین لکه: خالد بن ولید، علي ابن ابي طالب، امام حسن، امام حسین، زبیر بن عوام، طارق ابن زیاد، محمد ابن قاسم، قتیبه بن مسلم، یوسف بن تاشفین، موسی بن نصیر او داسې نور... ټول ځوانان وه، د اسلام مقدس دین د نفاذ، دفاع، نشر او خدمت لپاره تر ټولو ځواکمنه او وفاداره طبقه ځوانه طبقه ده، ځکه الله سبحانه و تعالی په هره وخت کې د بنده ګانو د هدایت په موخه خپل خاص بندگان یعنې پیغمبران (علیه السلام) د ځوانۍ په عمر مبعوث کړي دي، په همدې اساس کفار تر بل هر چا د ځوان نسل څخه خپل ځان خطر احساسوي، دوی پوه دي چې یوازي دوی کولای سي، د خپل دین د دفاع په خاطر زموږ ملا را ما ته کړي او د دوی په مټ امکان ددې سته چې د اسلام مبین دین دي زموږ تر پولې په چټکۍ سره را ورسیري، ځکه نو کفارو د ځوانانو بې لاریتوب ته خاصه پاملرنه کړې ده، ددې کار لپاره ملیاردونه مصارف کوي، شپه او ورځ د ممکنو او غیري ممکنو لارو څخه کوښښ کوي، چې په څه ډول ځوان نسل بې

لاري کړي، د مقاومت روحیه ځینې سلب کړي، د عیاشۍ او فحشاء په لومو کې یې ښکېل کړي، په خپل اسلامي تمدن یې بې باوره کړي، د خپل کلتور او تهذیب لارویان یې وگرځوي.

۱۷:- مسیحیت ته د دعوت او د خپل دین څخه د انحراف: جون موت مبشر وایي: موږ ته لازمه ده، چې د تبشیر په ټولو ډگرونو کې د ماشومانو په اړخ کې په کار کولو کې پوره زیار وباسو او هغوی په اسلامي هیوادونو کې د خپل کار او فعالیت ستني وگرځوو، ځکه چې د اسلام فساد خپرونکي اغیزه د هماغه ماشوموالي څخه پیل کېږي، له دې کبله لازمه ده چې کوچني ماشومان د غټوالي څخه مخکې او مخکې ددې څخه چې طبیعت یې اسلامي څیره خپله کړي د مسیحیت لور ته په راغوځولو اداره کړو.

د فحشا، عریانۍ، لوبې او فیشن په کولو سره کفار غواړي د اسلامي هیوادونو د ځوانانو په زړونو کې د اسلام روح مړ کړي، د جنسي غریزو او نورو فسادونو په دریاب کې ډوب سي، په نتیجه کې د اسلام او د اسلام د شان او ددبې د را اوچتولو او اسلامي مبارزې څخه مخونه واړوي، ځکه هغه زړونه چې په جنسي غریزو مشغول او د لهو لعب اور لمبې په کښې وهي، هیڅکله ممکنه نه ده چې د اسلامي دعوت او مبارزې ستړیاوو ته دې تیار سي، دا اور یوازې ځوان طبقه نه سوځوي، بلکې ښځو او انجونو ته یې هم لمبې رسېدلې دي، او په دې برخه کې د ډیر وسایلو څخه کار اخیستل کېږي، چې عمده وسایل یې: راډیو، تلویزون، سینما، ورځپاڼي، مجلې او د کیسو کتابونه دي، د سریالونو ستر هدف په خلکو کې خصوصاً په ځوانانو او انجونو کې شهوت خپورول دي، دوی په شهوت پرستی باندې روزي، د حیاء او غیرت جذبه یې ختموي. د نصرانیت یو مبلغ خپلو ملگرو ته د بیان په یوه برخه کې وویل: موږ د مسلمانانو داسې نسل چمتو کړی دی، چې استعمار د هغه په انتظار کې دی، داسې نسل چې د سختۍ په وړاندې مقابله نه سي کولای، بې پروا، راحت طلبه او تمبل نسل دی، که چیرې کوم لوړ مقام تر لاسه کړي، د عیش او شهوت پرستی له کبله کومه د ځوانمردۍ سخا نه لري.

که چیرې د نننۍ اسلامي نړۍ ځوانانو ته فکر وکړو وبه وینو چې د ډیری ځوانانو په ذهنونو کې مو د غربي نوي دین یعنې ډیموکراسۍ، معاصر او یا د دوی په اصطلاح د معتدل اسلام او یا په کامله توګه د سیکولریزم ناولي او وژونکي پرده خپره سوې ده، ځوانان مو ورځ تر بلې د فرهنګي او عقیدوي زوال سره مخامخ دي، ځوانان مو هیڅ د مسؤلیت احساس نه لري او په داسې یو خطرناک حالت کې قرار لري چې هیڅ اټکل یې نه سي کیدلای، په داسې حال کې چې ټوله اسلامي نړۍ د یو سخت او بحراني حالت سره مخامخ ده، د نړۍ ټول کفار په یو ږغ او ورته متحد دي، هیڅ ډول ظلمونه او وحشتونه یې نه دي ځینې سپمولي، که څوک په مخکې کې د اسلام نعره پورته کوي او د یو واحد الله (جل جلاله) عبادت کوي، نو بیا په مخکې کې د ژوند کولو حق نه لري، د مسلمانانو د خطاء ایستلو لپاره یې د بشري حقونو په نوم شیطاني او غولونکي شعارونه رامنځته کړي دي، تر څو ځانونه بشرپال او خواخوږي باندي معرفي کړي او اسلام خلکو ته نعوذبالله د سخت دریزۍ او د تروریزم دین معرفي کړي، په داسې حال کې چې نن ټول اسلامي امت اسیر دی.

نن مسلمانې او باعفته خویندي بې عفته کيږي، نن مو مساجد وړانږي، نن مو لومړی قبله اقصی د یهودو د وحشت او بربریت د ناولیو قدمونو لاندې د مظلومیت اهوڼه کاري، نن د طارق ابن زیاد د لاس یادگار اندلس په هسپانیه بدل سوی ده، نن مو د حلب ښار د بارودو قربان او په کنډوالو بدل سو، نن د ابو غریب او نورو زندانونو کي مظلومي خویندي د کفارو د داسي وحشت څخه چي ژبه یې د ویلو او قلم یې د لیکلو توان نه لري، د خلاصون لپاره تاسو ته سترگي په لاره او د ورتگ شپې او ورځي شماري، مگر ای ځوانانو تاسو په کوم طرف روان یاست، آیا ستاسو ټول ژوند یوازي همدا سو چي وخوره او وڅښه، تر اوسه ستاسو سره د مسؤلیت احساس نه دی پیدا سوی، نو ای د اسلامي امت ځوانانو موږ او تاسو ته نور د غفلت د دغه اوږده خوبه د راسخي عقیدې او قوي عزم بخښوونکي آذان په ږغ باندي پاڅیدل او وینېدل په کار دي، تر څو د مظلوم اسلامي امت یو ځل بیا راټول او د حاکمیت پورونو ته ورسوو، یو ځل بیا د اسلام سپیڅلی بیرغ د نړۍ په گوټ گوټ کي ورپیږي، خلگو ته د اسلام د سپیڅلي دین عدالت، بشرپالنه، روښانه مسیر، د ښځو او نارینه وو حقوق او د اسلام بشپړ ټولنیز نظام ور وپیژنو، او دا کارونه یوازي د اسلامي امت ځوان نسل چي ددې ملت د ملا د تیر حیثیت لري، ترسره کولای سي.

ځوان تر ټولو او تر هر څه ارزښت درلودونکی دی، ځکه کوچنيان یعني نابالغه د شریعت په احکامو مکلف نه دي او ضعیف العمره په عامه توگه سره د جرأت او اقدام پر ځای مصلحت لټوونکي وي، نو یوازي ځوانان پاته سول، چي د قوم او د ملت رهبران او مقتدایان جوړ سي، هر قوم، تحریک او نظریه ځوانانو ته ځانگړې پاملرنه او ارزښت ورکوي، ځکه دا ټولو ته معلومه ده، چي قومونه او ملتونه پر مخ بیول، پاڅونونه فعال او متحرک ساتل، نظریات د بریا پر لوري او د کامیابی سره پر یو ځای کولو تل ځوانانو ښکاره او مؤثر رول لوبولی دی، ځوانان د لوړ عزم او صمیمي ارادې خاوندان دي، نه مایوسه کیدونکي او په تسلسل سره زیار ایستونکي دي، د ځوانانو په اسلامي بڼه سره روزنه او تربیت کول او همدې لوري ته د دوی رهنمائي کول نه دا چي صرف ددې عصر، بلکي په هر دور کي یو تجدیدي کار پاته سوی دی.

مولانا ابوالحسن علي ندوي (رحمة الله عليه) فرمایي: د وخت تجدیدي کار د امت په ځوانانو او په پوهي سره سنبال طبقه کي د اسلام بنیادونه، ددې نظام حقیقتونه، د محمدي نظام هغه اعتماد او ډاډ بیرته راوستلای سي، د کوم واگي چي ددې طبقې د لاسه وتلي دي.

د ځوانانو په منځ کي د ژوند د مقصد سره ناآشنایي، د تربیت کمزوري، په دوی کي فکري، تعميري او د تخلیقي سوچ او فکر نه رامنځته کول ستره فاجعه ده، چي لاندې عوامل لري:-
 ۱: د اسلام د اساسي تعلیماتو څخه ناخبرتیا. ۲: په کور او فامیل کي د اسلامي ماحول نشتون.
 ۳: د اسلامي اخلاقیاتو، شرم او حیاء څخه بې برخي کیدل. ۴: د مغربي افکارو او کلتور څخه متأثره کیدل، د جدیدیت د اثراټو له کبله شهوت پرستي او د جنسي خواهشاتو عادي کیدل.
 ۵: د نفس اثارة، د ضمیر پلورل او د ماده پرستی غوندي روحاني او باطني ناروغیو عامیدل.

خوانه د نشنلېزم يا ملتپالنې د ناوړه اعمالو څخه په ټينگه ځان وساته

نن ورځ د اُمت نوی نسل په هره ملي جغرافیه کې په داسې ثقافت تربیه سوی دی او تربیه کيږي چې د نور اُمت سره یې اړیکه پرې سوی ده، د اسلامي اُمت واقعیت یوازې د تاریخ په توگه وریادیږي، همدا وضعیت ددې سبب سوی دی، چې نسل پر نسل د اُمت مفهوم، د اُمت د مرگ او ژوند قضیه، د اُمت بنسټیزه او برخلیک ټاکونکې ستونزه اصلاً ونه پیژني، خپلې ټولې چارې باید اسلام ته وسپارو، که خپلې ټولې چارې د اسلامي سرچینو پر بنسټ تنظیم کړو، نو ډیر ژر به پیاوړي، ځواکمن او مفکر اُمت سو، د فاسدو او غلطو مفکورو یعنې نشنلېزم، ملي فکر، ملي بیرغ او د داسې نورو... له امله به نه بې لارې کیږو، په بدل کې به یې یو ایډیولوژیک بدیل او حل لاره ولرو او له دې لارې به وکولای سو حاکم نظریات، مفکورې، باورونه او نظامونه وننگوو، ځکه اسلام ددې لپاره راغلی دی، چې د نړۍ حالت بدل کړي او پر واکمن سې، نه ددې لپاره چې اسلام بدل سې او محکوم سې، د شریعت له مخې ملي بیرغ او ملي هویت حرام دي او د تاریخ له مخې د استعمار نښې دي.

همدا د دولت ملت مفکورې نتیجه ده چې نن ورځ ټول اسلامي ممالک سره متحد کیدلای نه سي، د یغور مسلمان ته ترکی مسلمان، د فلسطین مسلمان ته مصري مسلمان یعنې یو مسلمان بل مسلمان ته لاس نه سي ورکولای، د سلطان عبدالحمید په وخت کې په شرقي روم کې د یوې مسلماني ښځې څخه پورنۍ کشیږي، د همدې قضیې له امله ټول شرقي روم فتح کیږي، مگر نن ورځ د یوه مسلمان او یوې مسلماني خور په هکله مسلمان دولتونه پوښتنه نه سي کولای، دا ځکه چې په همدغو استعماري هویتونو کې چې ملي بیرغ، ملي گټې، ملي جغرافیه او داسې نورو... کې راگیر دي، د ملي هویتونو لاندې هره قرباني، هر زحمت او هر کوبښ کول حرام دی، او گبیره گناه ده. ملتپالنه او قومپالنه د اُمت لپاره خواږه زهر دی، زه ولې تر (زه) یعنې خپل وطن، خپل قوم، خپلې ژبې، خپلې خاورې او داسې نور څه پورې محدود یم؟ زما په څیر بل مسلمان هم همدا احساس لري او تر ځانه محدود دی.

ولي هغو سیمو ته چې باید آزادانه ورسو نه سو ورتلای؟ آن هغې خاورې ته چې د مقدس اسلام وړانگې ځینې راپورته سوي دي، هم بې اجازې نه سو ورتلای، مسلمانان ولي په افغاني، ایراني، عربي، پاکستانی، سوریایي، ترکی او داسې نورو... نومونو جلا سوي دي، حال دا چې د وحدت پریمانه گډ ټکي هم لري؟ د وطن مروج کاذب تعریف د غرب د لوري سوی دی او په اسلامي هیوادونو کې پیچکاری سوی دی، چې په بیلا بیلو ټوټو ویشل سوي دي، مگر اسلام یې د دارالسلام د زاوېې څخه تشریح کوي، چې سرحدات یې یوازې د کفر او اسلام تر منځ ټاکلي دي، مسلمان ته دوست او دوښمن د ده عقیده ټاکي، ټولنه، رسنۍ، غربی ثقافت او احساسات یې نه ټاکي، عقیدې موږ ته مسلمان دوست او کافر دوښمن معرفي کړی دي، مگر دا نور موږ ته کافر دوست او دوست راته دوښمن معرفي کوي، په همدې خاطر نن ورځ په نړیواله کچه عرب، عجم، عجم، عرب، افغانی او پاکستانی، ایرانی او ترکی بیا

مصری د ځان دوښمن بولي، نن چي د اسلامي اُمت یادونه کيږي، په داسي یو حالت کي کيږي چي اصلاً محتوا او واقعیت یې چا ته نه معلومیږي، ځکه د دغه اُمت بچیان په هره ملي جغرافیه کي په یو داسي ثقافت سره تربیه کيږي چي د اسلام سره یو سلو اتیا (۱۸۰) درجې په تکر کي راځي، موډرنیزم، لیبرالیزم او نشنلیزم د پرمختګ معیار نه سي کیدلای، ملتپالنه او قومپالنه د هر انسان لپاره زهر دي، کفر تل هڅه کوي چي مسلمانان پخپل منځ کي وجنگوي، د مسلمانانو په زړونو او فکرونو کي د اسلام له منځه وړل غواړي، په همدې خاطر د هر هیواد لپاره یې یو جلا او رقم په رقم بیرغ پالنه، قوم پالنه او ملت پالنه رامنځته کړې ده، تر څو مسلمانان یو د بل څخه لیري اوسي، یو د بل په حال ناخبره اوسي، اسلام د اولي ورځي څخه یوازي نه د عربو وو او نه دی، اسلام زموږ ټولو مشترک دین دی او موږ یو واحد اُمت یو، نشنلیزم او ملت گرايي د اُمت د جلاوالي اساسي عوامل دي، که خبره د وطن، قوم او کورنۍ وای، نو رسول الله (صلی الله علیه وسلم) به هجرت نه کولای، نه به یې مکه فتحه کولای او نه به د ابولهب څخه جلا سوی وای، دا دین د اوله څخه نړیوال وو، نړیوال دی او دوباره به بیا هم نړیوال کيږي. انشاءالله

حضرت بلال (رضي الله عنه) حبشي یو غلام وو، مگر جنتي دی، ابو جهل په عربو کي سردار وو، مگر جهنم ته ځي، مطلب دا چي نسب اهمیت نه لري، حضرت خالد (رضي الله عنه) عرب وو، محمد الفاتح (رحمة الله عليه) ترک وو، او صلاح الدین ایوبي (رحمة الله عليه) کُردی وو، ذکر سوي اشخاص د اُمت د تیر برم آتلان او قهرمانان دي، مطلب دا چي اسلام د ټولو مشترک دین دی، امام بخاري د بخارا، امام مسلم د نیشاپور، امام ابن حبان د بوسټ، ترمذي د ازبکستان او نسایي د ترکمنستان وو، ذکر سوي اشخاص د حدیثو د علم متخصصین او لوی علماء بلل کيږي، مطلب دا چي مسلمانان سرحد نه لري، نشنلیزم حرام دی، نشنلیزم د پښتون او د تاجک تفرقه نه ده، نشنلیزم د اسلامي اُمت تفرقه ده چي په ملتونو او هیوادونو ویشل سوي ده، نشنلیزم ملتپالنه ده چي مظاهر یې: ملي دولت، ملي پولې، ملي سرود، ملي منافع او ملي بیرغ دي.

خپل عقل ته مو فیصله پریږدئ، آیا موږ مسلمان اُمت باید هغه ۱۳۴۰ هـ ق کلونه هیر کړو چي په هغه کي موږ یو موټی او یو متحد ملت وو او په هغو سلو (۱۰۰) کلونو باور وکړو چي د غرب له خوا په خیالي پولو او سرحدونو ویشل سوي یو؟ هو! دا د شعور او عقیدې جگړه ده. دا زموږ عقیده ده چي مسلمانان ټول سره وروڼه دي، کله چي ورورگلوې سوه، بیا فرضي او جغرافیوي کرښي یا حدود معیار نه سي گرځیدای، شرایط پیچلي دي، نړۍ او اسلامي هیوادونه ټول یوې خوا ته دي او د نړۍ ظالم کفار بلي خوا ته دي، هغوی چي د وطن پالني فکر لري، د مسلمې اُمت د خیر تمه نه سي ځيني کیدای، همدوی د مسلمانانو د یووالي لپاره ستر خنډ دي، لطفاً د اُمت په سطحه فکر وکړئ، نه د ملت که د اسلام سیاسي ترمینالوژي ته سر ورښکاره کړی، هیڅکله به هم د ملتپالني آرزبنتونه په کښي پیدا نه کړی، زموږ هویت اسلام دی، زموږ سرحد یوازي د کفر سره دی، زموږ د وطن پولې او سرحدات د سایکس پیکو پر لاس ترسیم سوي دي، مخکنۍ پولې او سرحدات نه دي، چیري چي د توحید کلیمه ویل کيږي هغه زموږ وطن دی.

زموږ د وطن سرحد زموږ د کلمي طبيبي سرحد دی، مگر دا چې نن موږ په ټولو اسلامي خاورو کې بغير د هغه هيواد د ډيموکراتيکو نظامونو د پاسپورټ څخه نه سو گرځيدلای، دا پر دې دلالت نه کوي چې موږ دي نعوذبالله د (لااله الاالله محمد رسول الله) سرحد مات کړو،

بلکې د همدې مبارکې کلمي غوښتنه دا ده چې هلته د ډيموکراسۍ، کفر او شرک نوري حاکمي فتنې بايد ماتې سي، مگر کم همته او بې همته خلک تل د نورو باطلو عقايدو او افکارو ته تسليميږي، هغوی چې کوم اصول او قواعد ورته وضعه کوي د الله سبحانه وتعالی د لوري ورته د وضعه کړو اصولو او قواعدو خلاف يې پيروي او اطاعت کوي، که وفاداري او دوستي د مخکې او وطن لپاره وای، نو نبي کریم (صلی الله عليه وسلم) به مکه نه وای پرې ايښي، که د قوم لپاره وای، د قریشو سره به يې جهاد نه وای کړی او که د کورنۍ لپاره وای، نو د ابولهب څخه به بيزاره سوی نه وای، خو گورۍ اسلامي عقیده تر ویني او خوري ډیر قيمتي ده. د نیشنلېزم تعريف: خپل قوم پر نورو قومونو غوره بلل او د قيادت حق د خپل ځان لپاره راخپلول.

د نیشنلېزم تاريخ: نیشنلېزم د جاهليت د وخت په عربو کې موجود وو، مگر د معاصر نیشنلېزم بنسټ د المان نازي حکومت په ۱۹۲۹م کال کې چې مشر يې ادولف هټلر کوله کښيښود، چې تر دوو (۲) لکو پوري يهود يې ووژل.

اسلامي نړۍ ته نیشنلېزم په شلمه (۲۰) مه پيړۍ کې د يو نوي دين په حيث را داخل سو، د اسلامي نړۍ يو لوی مدافع عثماني خلافت يې له منځه يو وړ، نیشنلېزم په افغانستان، پاکستان، عربي هيوادونو او نورو ټولو اسلامي مملکتونو کې په سپيڅلتيا قايل سوو.

د نیشنلېزم اصول يا ارکان:- نیشنلېزم پنځه (۵) بنسټونه لري:- ۱: مشترکه ژبه. ۲: وطن يا خاوره. ۳: مشترک تاريخ. ۴: مشترکې گټې. ۵: مشترکه وینه. مفصله تشریح يې په لاندي ډول ده:

۱:- مشترکه ژبه: نیشنلېستان په دې باور دي که هر څوک زما په ژبه غږيږي هغه زما دوست او زما ورور دی او د هغه مصلحتونه ما ته تر هر چا مقدم دي، هغه که مسلمان، يهودي، عيسوي يا که هندو وي او په مقابل کې که هر څوک وي چې زموږ په ژبه نه غږيږي د هغوی سره کوم تړاو نه لرو هغه که مسلمانان هم وي.

۲:- وطن يا خاوره: په دې معنا په کومه مخکې کې چې زه اوسيرم که په دې مخکې کې هر څوک اوسيري هغه که هندو وي، عيسايي يا مجوسي وي، هغه زموږ ورور دی او هغه څوک چې ددې قلمرو څخه بهر وي، هغه که مسلمان ان اهل بيت هم وي هغه زموږ هيڅ نه دی، تر دې پوري چې نیشنلېستان وطن يا خاوري ته د يو معبود او خدای په حيث گوري او وايي: دا وطن مي ليلا ده، سرحدات يې مقدس شميرل کيږي او د سرحد هغې خوا ته مسلمانان پردي حسابوي.

۳:- مشترک تاريخ: نیشنلېستان وايي: هغه څوک چې موږ سره يې تاريخ شريک وي، هغه زموږ وروڼه دي، خير دی که اوس په يو او بل نوم ياديږي او يا په بله خاوره کې اوسيري، دغه مشترک تاريخ که د اسلام له مخه وي يا وروسته دوی ته محترم دی.

۴:- مشترکي گټي: نیشنلیستان وایي: خیر که یو څوک داسي دی چي ژبه، تاریخ او خاوره یي زموږ سره شریکه نه ده، خو موږ یو د بل سره متبادلي او ستراتیژیکي گټي لرو، نو هغه زموږ دوستان دي که څه هم هغه پر نورو مسلمانانو د ظلم اور بل کړی وي، ځکه نو اوس د اسلامي نړۍ حاکمان وایي: دا غربي ځواکونه چي زموږ هیوادو ته راغلي دي، دوی زموږ دوستان دي ځکه چي موږ یو د بل سره ستراتیژیکي سیاسي، اجتماعي او اقتصادي گټي لرو او هغه څوک چي مبارزه ورسره کوي، دوی پردي، ددې خاوري دوښمنان او خاینين دي، که څه هم دین یي زما سره یو وي.

۵:- مشترکه وینه: دوی وایي: که د یو چا سره د دوی وینه په تاریخي لحاظ گډه وي هغه دوستان بولي، هغه که د جرمني، یهودي یا شوروي وي، حال دا چي زموږ خور نبي حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د اسلام په خاطر د خپلو اکا زامنو او خپلوانو سره جنگیدلی دی.

نتیجه: د نیشنلیزم په دغو اصولو کي دین نه ځایيږي، ځکه که چیري په دې کي دین او عقیده داخل سي، نو دا اصول بیا په خپله له منځه ځي ځکه چي په دین کي مساوات او یووالی دی.

رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د حجة الوداع په خطبه کي وفرمایل: هیڅ عرب پر عجم او عجم پر عرب سپین پر تور او تور پر سپین کوم فضیلت او لوړوالی نه لري، مگر په تقوا سره.

نو له همدې امله نیشنلیزم د اسلام سره اړخ نه لگوي دا یوه اسلام ضد مفکوره ده چي دا لوی اُمت یي ټوټه ټوټه کړی دی، که نیشنلیزم مني، نو د الله سبحانه وتعالی پر ډیرو حکمونو او د اسلام د ولاء او براء پر عقیده به پښي ايردي. همدا د استقلال مفهوم وو، چي اُمت یي په سیاسي، جغرافیوي او احساساتي شکل سره وویشه، د دولت ملت هغه مفهوم چي په اروپا کي زیږیدلی وو، هلته یي رشد کړی وو، هماغه یي پر اسلامي خاوره ور وتپی، د اسلامي خاوري هري کوچنۍ ټوټې ته یي ځانگړې جغرافیه، قوانین، افتخارونه، بیرغ او ملي گټي تعریف کړي، د هماغه له امله یي د نور اُمت څخه جلا او آن پر اسلامي خاوره هر ملي دولت یي د بل ملي دولت سره په ستونزو اخته کړ، همدې بنسټلارو کفارو ته ددې زمینه برابره کړه چي د اسلامي خاوري پر هره ټوټه داسي لوبي وکړي، چي زړه یي غواړي.

هره مفکوره او نظم چي د اسلامي اُمت تر منځ د تفرقي سبب کيږي، هغه حرام او مردود دی، چي په اوس وخت کي ملي مفکوره، ملي آرښتونه او نړیوال دولت یا ملت نظم، واحد اسلامي اُمت یي په سیاسي او جغرافیوي لحاظ ویشلی دی، نو اړینه ده چي اسلامي اُمت او د اُمت د ځواک او زور خاوندان ددې خطرناکي مفکورې او نظم په درک سره په اسلامي خاوره کي موجودي سرطاني کرښي او سرحدونه مات کړي، دا مفکوره رد کړي، د یووالي او د نړۍ د قیادت په طرف ولاړ سي، تر څو یي عملاً پر الهي رسی منگولي لگولي وي، پر موږ ټولو لازمه ده تر څو ددې ناوړه چل او پریب څخه ځان وژغورو او د اسلام په پرمختگ کي فعاله ونډه واخلو، همدارنگه اسلام دوه (۲) بیرغه لري چي یو یي تور او بل یي سپین دی، باید ټول مسلمانان له همدې دوو (۲) بیرغونو څخه استفاده وکړي او دا غربي مفکورې د خپل ذهن څخه وباسي.

د ملي بیرغونو تاریخچه: کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په څلویښت (۴۰) کلنۍ کې په پیغمبرۍ مبعوث سو، دیارلس (۱۳) کاله یې په مکه مکرمه کې دعوت وکړ، بالاخره په ۶۱۴ م کال کې د مکې معظمې څخه مدینې منورې ته هجرت وکړ او هلته یې د اسلامي دولت بنیاد کېښود، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) هجرت د مسلمانانو د تاریخ مبداء وټاکل سو، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د یو لوی اُمت بنسټ کېښود، داسې چې لومړۍ پر حجاز باندې مسلط سو، لا یې رحلت نه وو کړی چې سرحدات یې د روم او فارس تر کرښو پورې ورسیدل، مسلمانان د رومیانو او فارسیانو سره مخامخ سول، یوه پیړۍ نه وه پوره سوې چې ددې ستر اسلامي اُمت او ستر هیواد سرحدونه په شرق کې تر هند او د چین ترکستان، په غرب کې تر مراکش، په شمال کې تر هسپانیا او په جنوب کې تر یمن پورې ورسیدل، د روم او فارس دوې (۲) امپراطورۍ یې دوه (۲) کوچني ولایتونه سول، دا لوی هیواد چې درې (۳) لویې وچې یعنې آسیا، اروپا او افریقا یې په بر کې نیولې وې، د اسلام او مسلمانانو تر بیرغ او تسلط لاندې راغلې.

د نړۍ فکري، علمي، نظامي او سیاسي قیادت د مسلمانانو لاسته ورغلی په هیڅ ډگر کې د مسلمانانو په وړاندې سیال، حریف او رقیب پاته نه سو، ددې لوی اسلامي اُمت او ددې ستر او پراخ هیواد په تاریخ کې څوک مثال نه سي وړاندې کولای، اقتصادي وضعیت یې هم دومره ښه وه، چې په مرکزي سیمو کې داسې محتاج کس نه موندل کیدی، چې زکات اخیستلو ته دي چمتو وي، په سلگونو قومونه د زرگونو ژبو سره په داسې ستر او واحد اسلامي اُمت کې مدغم سول، لکه د یوې کورنۍ غړي، چې نه یې یو د بل په نسبت د لوړوالي احساس کوی او نه هم چا د اجنبي توب احساس کوی، دیارلس (۱۳) پیړۍ مو پر څه کم ټوله دنیا حکومت وکړ، تر ټولو ستر هیواد، ستر اُمت او لوړ عالي مدنیت مو درلود، دنیا کې مو نه د سیاسي پلوه سیال درلودی، نه د نظامي پلوه او نه د فکري پلوه، دغه اسلامي هیواد او دولت مستقیماً د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په لاس لس (۱۰) کاله رهبري سو، چې د دفتر بیرغ یې تور رنګ او د مجاهدینو بیرغ یې سپین رنګ درلودی.

بالاخره سل (۱۰۰) کاله مخکې په ۱۹۲۴ م کال کې د یوې ستري ګډې دسیسې په پایله کې دا لوی او عظیم اسلامي خلافت د انگریزانو په لمسون د صلیب تر بیرغ لاندې داخلي او خارجي دوښمنانو دا ستر خلافت نسکور کړ، دوښمن دا ستر اسلامي اُمت په خپل نظامي ځواک نه دی ټوټه کړی، د نفاق داخلي جبهه د هغوی په خدمت کې وه، د مسلمانانو سنگرونه یې ضعیفول، عرب یې د ترکانو په خلاف جنگول، د مصطفی کمال اتاترک له خوا د انگریزانو په لمسون اسلامي دولت رنګ او پر ځای یې اسلامي خاوره د یو واحدې رهبرۍ څخه تقریباً پر اووه پنځوس (۵۷) ملي دولتونو باندې وویشل سوه، نن هغه ستر اسلامي اُمت پر دومره کوچنیو حکومتونو ویشل سوی دی، چې ځینې یې لویو کلیو ته ورته دي، غرب دا ټول هیوادونه په خپلو منځونو کې سره وویشل، هر یو ته یې یو ملي بیرغ او خاص جغرافیوي موقعیت په داسې ډول سره ترسیم کړ، چې هر یو یې د اسلامي هویت پر ځای پر ملي هویت

او د اسلامي بیرغ پر خای په ملي بیرغ فخر کوي او یو بل ووژني، د سایکس پیکو په نوم یو انگریزي سیاستمدار د اسلامي خلافت د سقوط وروسته د اکثریت اسلامي ممالکو لپاره ملي بیرغونه ډیزاین کړل، د مثال په ډول: د سوډان پر ملي بیرغ باندي یې عقاب اضافه کړ، د مصر ملي بیرغ ځیني جوړ سو، الله اکبر یې باندي ولیکي د عراق ملي بیرغ ځیني جوړ سو او بیا یې څو ستورو ته ورته نښانونه پر ولگول د سوريه ملي بیرغ ځیني جوړ سو، په دې کوچني تغیر سره انگریز ډیزاینر په اسلامي اُمت کي ژور او خطرناک تغیر راوست، د سایکس پیکو په لاس ډیزاین سوي ملي بیرغونو پواسطه اسلامي اُمت د یو بل څخه جلا سو، د مسلمانانو تر منځ د همدې ملي بیرغونو د مقدس گڼلو په سبب اختلافات دومره ډیر سول چي هر یو یې حاضر دی چي د همدې بیرغ لپاره ځان ټوټه ټوټه کړي، افغانان په افغانیت ویاړ کوي، تاجیکان په تاجکیت، ترکان په ترکیت، عربان په عربیت او داسي نور... او حاضر دي چي د همدې انگریزانو پواسطه ترسیم سوي جغرافیوي موقعتونو او بیرغونو باندي یو بل ووژني، په داسي حال کي چي اسلام مسلمانانو ته یو واحد اُمت او یو د بل وروڼه وایي، هره وسیله چي د مسلمانانو تر منځ د تفرقي او نفاق سبب گرځي مردود ده.

په همدې ملي سرحداتو کي غلام چارواکي یې پر مسلمانانو باندي مسلط کړل، کوچنی کوچنی مستعمرې یې ځیني جوړي کړې، نن یې بازارونه د دوی مارکیتونه دي، د مخکي لاندې او د مخکي پر سر ذخایر یې هم د دوی د کمپنیو په واک کي دي، داخلي او بهرني سیاستونه هم دوی ورته ټاکي، نن د نړۍ ټول جنگونه په همدې اسلامي هیوادونو کي چي د اُمت پر خای یې ایمان او باور پر ملت دی روان دي، په دې جنگونو کي که د چا کور وړانږي مسلمان دی او که څوک هجرت ته مجبوره کیږي مسلمان دی، فساد خواره قومي، مذهبي او ملي اختلافاتو ته لمن وهي، د ځوان نسل په تباه کولو باندي مصروف دي، چي د خپل دیني او اسلامي هویت څخه یې پردی کړي، په ځوان نسل باندي د مطبوعاتو د لاري فکري بمبار روان دی، دوی غواړي ځوانان د اخلاقي او معنوي پلوه بې هوښه وروزل سي.

ددې لپاره چي د خپل اسلامي اُمت د ځلانده تاریخ څخه بې خبره وي او هم یې د دین سره رابطه د تل لپاره قطع سي، په دې سلو (۱۰۰) کلونو کي هغوی وتوانیدل چي په اسلامي اُمت کي داسي سیکولر ځوانان تربیه کړي، چي په شعوري او غیري شعوري ډول په دې باور وي، چي دین جلا دی او سیاست جلا دی، په ژوند کي یې د ټولو ستر آرمان ملي بیرغ او ملي پولې وي، په داسي حال کي چي دین د حکومت کولو لپاره راغلی دی، سل (۱۰۰) کاله مخکي موږ د نړۍ پر یوې لویې برخي باندي د همدې دین پواسطه حکومت کوی، د نړۍ په تاریخ کي هیڅ غیري سیاسي پیغمبر نه دی مبعوث سوی، موږ د انسانیت په تاریخ کي غیري سیاسي دین نه منو، ددې ټولو اوسنیو بدبختیو څخه د وتلو یوازینی لاره دا ده چي یو ځل بیا موږ اسلام ته رجوع وکړو، فرعي اختلافات لیري وغورځوو، ولایتي، سمتي، قومي او ملي تعصبات شاته وغورځوو، یو بل ته لاس ورکړو او په یو واحد اسلامي اُمت کي مدغم سو.

ځوانه د فکري جگړې خطر دي حس کړی دی؟

د نړۍ د پرمختګ سره جوخت د اسلام دوښمنان د اسلام او مسلمانانو پر ضد د هر وخت او زمان د ایجاباتو سره سم پلانونه جوړوي او په مختلفو لارو چارو سره هڅه کوي تر څو په نړۍ کې د اسلام او مسلمانانو ریښې وباسي، که چیرې ددې اړتیا وويني چې د مسلمانانو مقاومت د وسلې او باروتو په زرو له منځه یو سي، نو د هر ډول پرمختللو وسایلو لکه: توپ، طیارو او ټانکونو څخه کار اخلي او که چیرې د وسلې د کارولو پایلې منفي ورته ښکاره سي، نو بیا په ډیر مهارت سره په فکري ډگر کې د اسلامي ملت د فکر، عقیدې، تقالیدو او هویت له منځه وړلو لپاره پلانونه جوړوي، چې د دغو پلانونو د عملي کولو لپاره یې شمیره لګښتونه، پرسونل، وخت او امکانات په لاره اچوي، تر څو خپلې شومي موخي لاسته راوړي، د حق په وړاندې یې په مختلفو ډګرونو کې جگړې پیل کړي او لاهم روانې دي، چې نن ورځ په عمومي ډول د حق او باطل تر منځ جگړه په دوه ډګرونو کې روانه ده، یو یې جگړه ایزه ډگر یعنې وسله واله جگړه ده او دوهم یې فکري یعنې ډگر یې فکري جگړه ده، چې دا بیا په خپل وار سره هره جگړه جلا جلا ځانګړتیاوې لري، دغه دواړې جگړې یو د بل څخه په اسلوبو، وسایلو، موخو، شعارونو او اغیزو کې توپیر لري.

که د اسلام او مسلمانانو کابو څوارلس سوه (۱۴۰۰) کلن تاریخ ته نظر وکړو، نو دا به راته څرګنده سي، چې د اسلام دوښمنان د اسلام د پیدایښت څخه بیا تر نن ورځې پورې یوه شیبه هم په کراره نه دي پاته سوي، بلکې په هر وخت کې یې د اسلام او مسلمانانو په وړاندې په مختلفو ډګرونو کې وحشیانه او د بربریت څخه ډکې دوښمنۍ او جگړې کړي دي، چې د دغو جگړو په لړ کې یې مسلمانان په مختلفو ډولونو سره کړولي، بې ځایه او شهیدان کړي یې دي، ددې جگړې په لاره اچوونکي څومره توانیدلي دي، چې ددې جگړې د خطرناکو وسایلو په کار اچولو سره خپلې شومي موخي لاسته راوړي، ددې جگړې اغیزې تر یو حده پورې حس کيږي او په خپله مسلمانان ددې جگړې له امله څومره د کړاو او بدبختیو سره مخ سوي دي؟ د لویځوالو دې فکري جگړې مسلمانان د تاریخ په پرتله تر بل هر وخت د ډیرو بدمرغيو او ناخوالو سره مخامخ کړي دي، د هغوی تاریخي ویاړ او حیثیت ته یې کلکه ضربه رسولې ده، د هغوی یووالی او اتحاد یې له منځه وړی دی، آن تر دې پورې چې نن ورځ د دغه عظیم ملت په نړیوالو چارو کې یو غیري مطرح ملت ګڼل کيږي، هغه اغیزې چې نن ورځ د فکري جگړې له امله په اسلامي نړۍ کې رامنځته سوي دي، په دې ډول دي:

۱: د دین او سیاست یعنې جلاوالی سیکولریزم: د سیکولریزم څخه مطلب بې دیني او لامذهبي ده، چې د هغه پر بنسټ دین باید د انسان په ژوندانه کې هیڅ رول ونه لري، سیکولریزم د دین او سیاست د جلاوالي څخه عبارت دی. د سیکولریزم پدیده د اسلامي اُمت په تاریخ کې یوه نوې پدیده ده، د اسلام په دین کې کم اصل او حقیقت نه لري، ځکه د اسلام دین یو کامل دین دی، چې د ژوند ټولو اړخونو او چارو ته لازمي لارښوونې او اصول لري، که هغه د ژوند عادي، سیاسي، اقتصادي، فرهنګي، تعلیمي، سوداګریز او یا نور اړخونه وي.

۲: په اسلامي هیوادونو کې واک ته د بې دینه مشرانو رسیدل: د فکري جگړې یوه بله لویه او ناوړه پایله او اغیزه په اسلامي هیوادونو کې د بې دینه مشرانو واکمن کیدل دي، په دې معنا چې په ډیرو اسلامي هیوادونو کې نن ورځ داسې مشران واکمن دي، چې هغوی پرته ددې څخه چې د خپل دین اسلام لپاره د یو خادم په صفت کار وکړي، هغوی د لویدیځ او ختیځ د استازو په توګه په خپله د اسلام د نړولو لپاره هڅې او کوښښ کوي، چې د نننۍ اسلامي نړۍ په ډیرو هیوادونو کې دغه ډول مشران واکمن دي، په داسې حال کې چې تر اوسه د ډیرو اسلامي هیوادونو یوه اندازه قوانین اسلامي بڼه لري او ملتونه یې هم په کلکه اسلامي روحيې سره سمبال دي، مګر د همدغو بې دینه مشرانو د لاسه دغه اسلامي قوانین د پامه غورځول کېږي نه پلي کېږي، دغه مسلمان ملتونه په ډول ډول بهانو او چلونو سره خوروي، او د پاڅون قوه یې له منځه وړي.

۳: د ارتداد یا د اسلام څخه د ګرځیدو ناورین: د فکري جگړې دریمه غموونکې پایله د ارتداد یا د اسلام څخه د ګرځیدو ناورین دی، په دې معنا چې صلیبیانو او غریبانو وکولای سول ډیر لږ شمیر هغه مسلمانان چې د اسلام څخه ناخبره وه، د غربي کار کوونکو له خوا د دوامداره تبلیغاتو په پایله کې د نصرانیت لور ته ور ولبل سول، د اسلام څخه وګرځیدل او همدارنګه ځینې هغه مسلمانان وه، مګر د ویاړ او خوښۍ خبره دا ده د اسلام مبارک دین د خپل الهي حقانیت له مخې سره ددې چې ټول نړیوال غیږي مسلمان خلګ د دغه دین له منځه وړلو هڅې کوي، مګر بیا هم د اسلام مبارک دین د هرې ورځې په تیریدو سره لکه د لمر د وړانګو په شان د نړۍ په هسکو او ژورو کې د نړۍ په زیات شمیر غیږي اسلامي هیوادونو کې د خپریدو په حال کې دی او هره ورځ په لسګونو غیږي مسلمان خلګ په مختلفو غیږي اسلامي هیوادونو کې د اسلام په مبارک دین باندې مشرفه کېږي، چې د دغو خلګو د ډلې څخه ډیر عیسویان او هندوان د اسلام مبارک دین ته را اوړي.

د مختلفو احصائیو له مخې د هرې ورځې په تیریدو سره د اروپا په لویه وچه کې د اسلام د پیروانو شمیر مخ پر ډیریدو دی، د دقیقو اخیستل سوو احصائیو له مخې: په فرانسه کې په ۲۰۰۴م کال کې په مجموعي توګه پنځوس (۵۰) زره خلګ مسلمان سوي دي، چې د دغو خلګو څخه ډیر شمیر یې مسیحیان وه. په برطانیه کې یوازې د ۲۰۰۴ څخه تر ۲۰۰۵م کال پورې اوو یا (۷۰) زره خلګ مسلمانان سوي دي. په روسیه کې د تر ۲۰۰۵م کال پورې په مجموعي توګه څلووېشت (۴۰) زره خلګ مسلمانان سوي دي. همدارنګه په جرمني کې تر ۲۰۰۵م کال پورې دروېشت (۲۳) زره خلګ مسلمانان سوي دي، چې په همدې ډول په نورو اروپایي او غیږي اروپایي غیږي اسلامي هیوادونو کې هره ورځ ډیر خلګ په اسلام مشرفه کېږي، د دغو نویو مسلمانیدونکو خلګو شمیر تر هغه څو ځلې ډیر دی، کوم چې مسلمان خلګ نورو دینونو ته اوړي یعنې قبلوي یې، ددې کار ستر لاملونه د اسلام د مبارک دین حقانیت، د وینو او بامسؤلیته اسلامي علماؤو دیني تبلیغات او همدارنګه په خپله د اسلام د پیروانو نیک او انساني اخلاق او کردار دی، چې په ډیرو غیږي اسلامي هیوادونو کې غیږي مسلمان خلګ د مسلمانانو د نیکو اخلاقو څخه په ژوره توګه اغیزمن کېږي او وروسته د اسلام په مبارک دین باندې مشرفه کېږي.

۴: د اسلام د مبارک دین د خپراوي څخه مخنیوی: لکه څنګه چې ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د فاني نړۍ څخه سترګې پټې کړې، نو ددې څخه وروسته ټول بشریت او انساني نړۍ ته د دغه حق دین د خپریدو ستر مسؤلیت دروند پېټۍ د هر فرد فرد مسلمان په غاړه واچول سو، د ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د رحلت څخه وروسته د هغه مبارک (صلی الله علیه وسلم) صحابه کرامو (رضوان الله عنهم أجمعین)، تابعینو او د هغو څخه وروسته نورو مسلمانانو تر پیریو پیریو پوري دغه ستر پټۍ تر ډیره حده تر منځله ورسو، د اسلام د مبارک دین نوراني وړانګې یې د نړۍ مختلفو سیمو ته په ډیره میرانه او شهامت سره ورسولې، چې د دغه لړۍ وروستی منبر اسلامي عثماني خلافت وو، د دغه خلافت په وخت کې مسلمانانو وکولای سول، چې د دغه الهي رحمت یعنی د اسلام مبارک دین څخه د نړۍ ډیر خلګ برخمن کړي.

چې په دې لړ کې ان د عیسوي اروپا تر زړه پوري یې د اسلام وړانګې وغځولې، مګر کله چې په نړۍ کې د سترو بدلونونو په رامنځته کیدو سره د مسلمانانو د هیلو وروستۍ تمثیلوونکۍ اسلامي خلافت هم له منځه ولاړی او مسلمانان نور په نړۍ کې د یو موتي ځواک په توګه د رابنکاره کیدو څخه عاجز سول، نو غربي او صلیبي ځواکونو په دې وخت کې خپلې ټولې هڅې د اسلام د مبارک دین د خپریدو د مخنیوي لپاره په کار واچولې، ددې کار لپاره یې په مختلفو فکري او وسله والو ډګرونو کې جګړې او همدارنګه د مختلفو پروګرامونو په ترڅ کې مختلفې پروژې لکه: استشراف، تنصیر، تبشیر او داسې نور... په لاره واچولې، چې په پایله کې د مسلمانانو د بې اتفاقي او غفلت له امله د اسلام دوښمنانو وکولای سول، چې د اسلام د مبارک دین خپریدل د پخوا په پرتله تر یوه حده د خنډونو سره مخامخ کړي او په ځانګړي ډول غربي او اروپایي خلګو ته د اسلام د مبارک دین د خپراوي څخه مخنیوی وکړي.

۵: د اسلامي مقدساتو سپکاوی: د اسلام سپیڅلی دین د الله (جل جلاله) په وړاندي یوازینی منل سوی دین دی، ځکه چې د اسلام د دین ټول اوامرو او نواهي د الله (جل جلاله) د پلوه د خپلو بندګانو د نیکمرغي لپاره نازل کړل سوي دي، په دغه دین او د الله (جل جلاله) په شریعت کې د هیڅ یو بنده لپاره د لاسوهنې حق نسته، بلکې یوازي او یوازي د واحد او واحد الله تعالی نظام دی، نو اسلام د ټولو انبیاءو او رسولانو (علیهم السلام) دین دی، مګر صلیبيان او ټول کفار د دغه حق دین سپکاوی کوي. د مسلمانانو تر منځ خپل مینځي شخړې رامنځته کوي، وروستني اسلامي خلافت یعنی عثماني خلافت په نړۍ کې د مسلمانانو د کلک او پیاوړي یووالي استازیتوب کوی، نو صلیبي دوښمنانو دا وپتیل چې دغه اسلامي خلافت د مسلمانانو یووالي ته غوټې ور اچولې دي او مسلمانانو ته د شمعي حیثیت لري، چې د پتتګانو په څیر پر راڅرخي، نو دوی لازمه وګڼله تر څو لومړی د مسلمانانو د کمزوري کولو لپاره د هغوی یووالی له منځه یو سي او هغوی په داسې کوچنیو کوچنیو دولتونو، مذهبونو، ګوندونو او ډلو باندي وویشي، تر څو په راتلونکي کې د دوی په وړاندي د مقابلي توان ونه لري او په دې کار سره دوی د اسلام دوښمنانو وکولای سول، چې په کراره کراره دغه ویشل سوي مسلمانان کمزوري او بالاخره له منځه یو سي، چې په دغه کار کې تر ډیره حده بریالي هم سول.

د بیلګې په توګه: دوی د دغه کار لپاره لومړی عرب ملتونه د عثماني ترکانو پر وړاندې پاڅون ته وهڅول او هغوی ته یې مختلفې تخریبونکې خبرې کولې، مثلاً: تاسې عربان د اسلام لومړني قوم یاست او همدا تاسې اسلام نورو ته رسولی دی، ستاسې ژبه پاکه ده او داسې نور... نو باید تاسې د خلافت واکمنان سئ، چې بالاخره د همدې ناوړه هڅونو په پایله کې اسلامي خلافت پر ځای ددې چې د عربو لاسته ولوړي داسې ټوټه ټوټه سو، چې نور نو د دغه اسلامي خلافت نوم هم څوک په خوله نه اخلي. په همدې ډول یې په نورو اسلامي هیوادونو کې مسلمانان د ژبو، مذهبونو، نژادونو او داسې نورو... ځانګړنو په اساس یو د بل سره په جګړه اخته کړي دي.

فکري جګړه څه شي ده؟ د ملتونو د دایمي تسخیر او اشغال لپاره فکري جګړه د نظامي جګړې څخه ډیره مؤثره او کاریګره ثابته سوي ده، ځکه پوځي جګړه مقاومت، حساسیتونه او بالمثل غبرګونونه راپاروي، چې بیا د جګړې د اوږدېدو، د جنګي مصارفو او تلفاتو د ډیریدو سبب ګرځي، چې دا هر څه بیا وروسته د یرغلګرو په ماتې سره تماميږي، که څه هم ډیره موده وروسته وي، تاریخ ثابتې کړې ده چې پوځي تسلط هیڅکله دائمی نه سي پاته کیدای، تر هغو پورې چې فکري تسلط د پوځي تسلط ځای نه وي نیولی، که چیرې استعماري قوت په خپله مستعمره سیمه کې یوازي پوځي جګړه وکړي او فکري جګړه ونه کړي او د هغه سیمې خلګ فکرأ خپل تابع نه کړي د پوځي لارې څخه یې هیڅکله هم نه سي تابع کولای، مګر که چیرې هغوی فکرأ خپل تابع کړي او د دوی فکرونه تر تسلط لاندې راولي، بیا به د لښکرو، نظامي وسایلو، ښه قوي اقتصاد او نورو امکاناتو درلودلو سره به بیا هم د هغوی غلامان وي او د دوی د اهدافو لپاره به کار کوي، لکه نن سبا چې اسلامي هیوادونه د ښه ډیرو عسکرو، نظامي وسایلو او نورو مادي امکاناتو په درلودلو سره بیا هم د کفارو د اهدافو لپاره کار کوي، ځکه چې دوی په فکري جګړه کې ماته خوړلې ده.

ډاکټر جمیل مصري د فکري جګړې په اړه وایي: اروپایانو وروسته د هغه چې د مسلمانانو په مقابل کې ماته وخوړه او د اسلام د آتل مجاهد سلطان صلاح الدین او وروسته د هغه د نورو قومندانانو له خوا ځپوونکي گذارونه وخوړل، پوه سول چې د مسلمانانو په فرهنگ او فکر باندې یرغل ډیر ضرور او مؤثره دی، له همدې امله اسلامي فکر د دوی د گذارونو موخه وګرځید، په اسلامي هیوادونو کې یې د فرهنگي او سیاسي موخو د ترسره کولو او پر اسلامي نړۍ باندې د خپلې ولکې د راوستلو لپاره اسلامي فکر او فرهنگ یې د څیړنې لاندې ونيوی، اسلامي لیکنې یې اروپایي ژبو ته وژباړلې، چې همدې طریقې ته فکري جګړه ویلای سو.

د فکري جګړې تعریف: - اُستاذ محمد قطب وایي: د فکري جګړې څخه هدف د غیری نظامي وسایلو په کار اچول دي، چې دوښمنانو وروسته د صلیبي جګړو څخه د مسلمانانو د ژوند څخه د نیکو شیانو د ورکولو، د اسلام د لارښوونو څخه د دوی اړول او هغه چې عقیدې ته ارتباط لري، لکه: فکر، لارښوونې او د کړو وړو مختلف اړخونه، په کار واچوله.

یا په بل عبارت فکري جگړه عبارت ده له هغو غیروي نظامي وسایلو څخه چې غربي امپریالیزم د مسلمانانو د ژوند څخه د اسلامي آرښتونو له منځه وړلو، په اسلام باندې عمل کولو، د خپل دیني هویت او فکر څخه د اسلامي اُمت خالي کولو لپاره په کار اچولې ده. د حق او باطل په جگړه کې هم فکري جگړه ډیر مهم رول لري، او باطل همیشې د حق سره په جگړه کې د پوځي جگړې تر څنګ فکري جگړه هم په پراخه پیمانې روانه کړې ده، بلکې تر پوځي جگړې ډیره پراخه ده، وروسته د صلیبي جنګونو څخه اروپایانو درک کړه تر هغو چې د مسلمانانو عقیدې او فکر ته ماته ورنه کړل سي، په پوځي ډگر کې د هغو ماته ناممکنه ده، او دا د فکري جگړې د لارې ممکنه ده، ځکه فکر په فکر ماتېږي.

خلاصه دا چې فکري جگړه هغه جگړه ده چې کفار یې د مسلمانانو د تسخیرولو او د هغو د شریعت، عقیدې، فکر، عرفونو او عنعناتو، سلوک، اخلاقو او د ژوند د اسلامي بڼې له منځه وړلو لپاره د ناپوځي وسایلو د لارې ددې لپاره پر مخ بیایي، چې مسلمانان د خپل ځانګړي تشخص او پیژندګلوي څخه محروم او په هر څه کې یې د غرب په تقلید اخته کړي، تر څو د خپل دوښمن یعنې کفارو په خلاف د جگړې تصور په ذهن کې ونه لري. په فکري جگړه کې د مسلمانانو فزیکي وجود هدف نه ګرځول کېږي، بلکې د هغوی دین، فکر، ټولنیز عنعنات، شخصي او اجتماعي اخلاق او رواني یعنې روحي کیفیت د هدف په حیث تر ضربې لاندې نیول کېږي، ځکه دا هغه عوامل دي چې د ټولنې افراد د خپل فزیکي او معنوي وجود څخه د دفاع او د یرغلګرو په مقابل کې مقاومت لپاره د جگړې په صف کې دروي، مګر هر کله چې دغه عوامل په تدریج سره په سیستماتیک ډول له منځه یوړل سي، د دوښمن په مقابل کې مقاومت په خپله له منځه ځي، چې په نتیجه کې دوښمن د هر ډول مالي او ځاني تلفاتو څخه خوندي پاته کېږي او هدف پرته د جگړې لاسته ورځي.

د مخکې حاکمیت باید د الله (جل جلاله) د نیکو بنده ګانو سره وي، تر څو د الله (جل جلاله) پر مخکې د الله (جل جلاله) قانون نافذ سي، نو له همدې دندې د ترسره کولو لپاره د الله (جل جلاله) حکمت په دې کې دی چې حق تل د باطل سره په جگړه کې اخته وي، تر څو د مخکې حاکمیت د حق سره وي، او د حق ملګري یوه شیبې هم د حق د دفاع او پالنې څخه غافله نه سي، څنګه چې د باطل ملګري یوه شیبې هم د حق په مقابل کې د مکر او دوکې څخه نه غافله کېږي او نه دریږي، د حق او باطل تر منځ فکري جگړه تر عسکري جگړې هم اوږد تاریخ لري، د هماغه لومړۍ ورځې څخه چې د حضرت آدم (عليه السلام) او ابلیس دوښمني پیل سوې ده، ابلیس چې د باطل ممثل دی د حضرت آدم (عليه السلام) پر خلاف یې د فکري جگړې څخه کار اخیستی، او د حضرت آدم (عليه السلام) د مغلوبولو لپاره یې د فکري وسایلو څخه کار اخیستی دی، ابلیس په دې پوه سو چې حضرت آدم (عليه السلام) یې دوښمن دی، او په هغه باندې په زور غلبه نه سي حاصلولای، نو یې د فکري وسایلو لکه: د نصیحت تظاهر، د حضرت آدم (عليه السلام) سره د خواخوږۍ دعوې او بیا د خپلې دعوې د ریښتیني ښکاره کولو لپاره د قسمونو څخه کار اخیستل پیل کړل او په درواغجنو قسمونو یې حضرت آدم (عليه السلام) ته وسوسه ورواچوله، تر دې پورې چې حضرت آدم (عليه السلام) او د ده ښځه یې وښویول او د

جنت څخه يې را وايستل، شيطان د حضرت آدم (عليه السلام) سره په خپلي دوښمني کي د هري لاري او وسيلې څخه د کار اخيستلو سخت قسم يادوي، مؤمنانو ته په سمه لاره کي د کمين نيولو خبره کوي، بيا وروسته د حضرت آدم (عليه السلام) د خطاء ايستلو لپاره د قسمونو او د نصيحت کولو د تظاهر څخه کار اخلي او خپله دوښمني د حضرت آدم (عليه السلام) سره د پستي ژبي په کارولو پر مخ بيايي، چي دا ټول فکري وسائل دي. د تاريخ په اوږدو کي د باطل پلويانو تل د انبياؤو (عليهم السلام) په خلاف په خپلو مبارزو کي د جنگي وسائلو تر څنگ د فکري وسائلو څخه کار اخيستی دی، کله يې په انبياؤو (عليهم السلام) پسې پوچ او بي ځايه تبليغات کړي دي، کله يې هغوی ته ليوني، کم عقله، کوډگر ويلي، کله يې په بيلا بيلو غولونکو خبرو او وسائلو خلک د انبياؤو (عليهم السلام) په خلاف د جنگ په صف کي درولي دي، کله يې هم د مؤمنانو پر خپل دين او پيغمبر د شکمن کولو هڅي کړي دي، دغه دسيسه نن هم د اسلام په خلاف په بيلا بيلو شکلونو په کار اچول کيږي، نن هم په اسلامي نړۍ کي د دوښمن فکري جگوه د فيلسوفانو، څيړونکو، ليکوالانو، شاعرانو، هنرمندانو او ژورنالستانو په شکل کي وجود لري، چي د بيلا بيلو لارو، ډولونو او د بيلا بيلو فکري وسائلو په کارولو مسلمانان د اسلام په اړه شکمن کول غواړي، خلکو ته اسلام د ارتجاع، تروريزم، وحشت او د تاوتریخوالي د دين په نامه معرفي کوي، پر اسلامي عقائدو او احکامو يې بې باوري ته هڅوي.

د فکري جگړې يوه بله هڅه د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په وخت کي هغه وه چي نږدې وو د هغې د لاري د مدينې منورې د انصارو تر منځ يوه لويه خونړۍ جگړه رامنځته کړي، يوه ورځ د يهودو يو لوی سپين ږيري مشر شاس بن قيس د اوس او خزرج د قبيلو مسلمانان وليدل چي په خپلو کي يې په مينه او محبت مجلس کوی، په داسي حال کي چي تر اسلام دمخه همدغه دوی قبيلې په خپلو کي په لسگونو کاله جنگيدلي وې او ښه ډير يې يو د بل څخه مړه کړي وه، مگر د اسلام په منلو يې پخواني هر څه سره هير کړل، يوه نوې د ورورولۍ او محبت دوره يې پيل کړه، پر شاس بن قيس دغه حالت ښه ونه لگيدی، عزم يې وکړی چي مسلمانان بيرته په خپلو کي سره وجنگوي، ددې کار لپاره يې يوه خطرناکه فکري وسيله انتخاب کړه.

يو ځوان يهودي هلک يې په مکر د اصحابو کرامو په منځ کي کښينوی او هغه ته يې ويلي وه: د مسلمانانو په مجلس کي د بعثت د جگړې چي د اوس او د خزرج تر منځ ډيره پخوا تيره سوې وه، هغه اشعار ووايه چي دوی په جگړو کي يو د بل په خلاف ويلي وه، په دې سره به د هغوی په ذهنونو کي هماغه پخوانی د جنگ خاطري راتازه سي او يو ځل به بيا د يو بل خلاف جگړې ته وهڅيږي، شاس همدا طرحه عملي کړه او نتايج يې هم هماغه ډول را ووتل لکه ده چي اټکل کړي وه، مگر د الله (جل جلاله) رحمت داسي وسو، چي تورو ته تر لاس کولو دمخه رسول الله (صلی الله عليه وسلم) ته خبر ورسيد، رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د خپلو مهاجرو اصحابو (رضي الله عنهم) سره راغلی، په وعظ او نصيحت سره يې د دوی تر منځ د پيښيدونکي جگړې پر اور اوبه توی کړي او د يهودو دسيسه يې شنډه کړه.

همدا ډول په بېلا بېلو وختونو کې کفارو هڅې کړي دي، چې مسلمانان د عسکري جگړې پر ځای په فکري جگړې مغلوب کړي، صليبي غرب د مسلمانانو سره په خپلو عسکري جگړو کې د مسلسلو ماتو وروسته د يوې خطرناکې وسيلې په حيث د عسکري جگړو پر ځای د اسلامي اُمت په خلاف وکارولې، د غرب له خوا د مسلمانانو په خلاف معاصره فکري جگړه د پخوانيو ټولو فکري جگړو څخه هم منظمه ده، هم ورته وسائل او امکانات پېر دي، هم پېره پراخه او عامه ده، چې د ژوند ټول اړخونه يې تر تاثير لاندې راوستولي دي، دا معاصره فکري جگړه لومړی ځل د فرانسې پاچاه چې مذهبي راهب هم وو، نهم لويې هغه وخت طرحه کړه، چې نوموړي په ۱۲۵۰م کال کې په مصر باندې يرغل وکړ او په نتيجه کې د مسلمانانو له خوا بندي سو، ټول لښکر يې تباه سو، دی د مصر په منصوره زندان کې بندي سو، وروسته بيا د پېري لويې فديې په بدل کې ايله سو.

نهم لويې د خپل بند په وخت کې پر دې غور وکړی، چې ولې مسلمانان د مادي او پوځي وسائلو کموالي سره سره بيا هم پر کفارو هر وخت غالبېږي؟ نهم لويې د اوږد تفکیر په پای کې دې نتيجه ته ورسېدی، چې د مسلمانانو د قوت سرچينه ماديات نه دي، بلکې د دوی دين، عقیده، اخلاق او معنويات دي، او تر څو چې يې دغه سرچينه تازه او رڼه وي، مسلمانان به تل د دوښمن په وړاندې بريالي وي، نهم لويې د ايله کيدو وروسته بيرته فرانسې ته ولاړ او هلته يې د فرانسې ولسي، پوځي، سياسي، مذهبي او مخور مشران راټول کړل، د اسلامي اُمت سره يې د جگړې د نوعيت په اړه د خپلې وينا په ترڅ کې داسې ورته وويل: که غواړی چې مسلمانانو ته ماته ورکړی، نو يوازي پوځي جگړه مه ورسره کوئ، ځکه چې تاسې په پوځي جگړه کې د هغوی په وړاندې ماته خوړلې ده، تاسې د هغوی د عقيدې په خلاف وجنگېږئ، ځکه چې د هغوی د قوت سرچينه د هغوی په عقیده کې ده.

تر دې وروسته د غرب سياسي، فکري او پوځي زعامت فيصله وکړه: نور بايد د مسلمانانو پر خلاف د پوځي جگړو تر څنگ فکري جگړه هم روانه کړو او ددې جگړې لپاره يې د غرب په کليساوو، پوهنتونونو، سياسي او ډپلوماټيکو مراکزو کې د اسلامي فکر او اسلامي تمدن د زده کړې او څيړنې مرکزونه جوړ کړل، دغه مرکزونه وروسته د ختيځ پوهانو او ختيځ پوهنې يا استشرق او مسيحي تبليغ يا تبشير يعني تنصير په شکلونو کې راښکاره سول، دغو مراکزو په منظم ډول د اسلامي نړۍ فکري او تمدني وضعيت ته پاملرنه وکړه، او د مسلمانانو په نويو نسلونو کې يې فکري تاثير گذاري پيل کړه. دغه فکري تاثير گذاري پايله يې د داسې يو نسل په شکل کې راووته چې يوازي نومونه يې د مسلمانانو دي، نور يې د ژوند ټول سياسي، فکري، اخلاقي، ټولنيز، پوځي، اقتصادي، ذوقي او ادبي اړخونه يې د غربي تصوراتو او آرزبښتونو پر بنسټ ولاړ دي، ټوله پاملرنه يې دې ته ده چې څنگه اسلامي نړۍ او اسلامي اُمت د غرب د غوښتنو سره سم عيار کړي، که څه هم چې په دې لاره کې د لکونو مسلمانانو د وينو بهولو ته ضرورت پېښ هم سي.

استشراق (ختیخ پیژندنه)

استشراق (ختیخ پوهنه): استشراق عربي کلمه ده چي معنا يې ختیخ پیژندنه يا ختیخ پوهنه ده، او په اصطلاح کي د ختیخي نړۍ د علومو زده کړي ته ویل کيږي، دغه نوم ځکه ورته کښيښول سوی دی، چي د اسلامي اُمت اکثریت په شرق کي دی، او د استشراق څخه مطلب همدغه دی، چي د اسلامي اُمت عقائد، افکار او د مختلفو اسلامي ملتونو ژوندود، د هغوی اخلاق، رسمونه او رواجونه، ژبي او ژبډودونه، کلتور او ثقافت او د هر ملت خصوصیات معلوم او زده کړای سي. يا ختیخ پوهنه هغه حرکت دی چي عربي علماء اسلام په ټوله معنا زده کوي، مگر ایمان نه پر راوړي، قرآن کریم، تفسیر، حدیث، فقه، عقائد، فرهنگ او داسي نور... دا ټول زده کوي، هدف يې د اسلامي علومو د زده کړي څخه دا دی چي د اسلام په اړه شک او شبهي پیدا کړي، تر څو خلک د اسلام په اړه په شک کي واچوي او د اسلام د قبلیدو څخه ډډه وکړي.

د استشراق تعریف: استشراق د شرق څخه اخیستل سوی دی، استشراق په لغت کي ختیخ پیژندنې ته وايي، دلته د ختیخ څخه موخه د اروپایانو په فکر هغه سیمي دي چي د مدیترانې د سمندرگي ختیخ لوري ته پرتې دي، او که په لنډ ډول ووايو: د اروپایانو په نزد هغه اسلامي هیوادونه چي په ختیخه نړۍ کي پراته دي د ختیخ په نوم یاديږي، او په اصطلاح کي استشراق هغه څیړني او تحقیقات دي چي لويديځوال يې د اسلامي ختیخ د تمدن، فرهنگ، ادابو، ژبو، عاداتو او تقالیدو په هکله تر سره کوي.

اُستاز علي جريشه په خپل کتاب (الاتجاهات الفكرية المعاصرة) کي استشراق داسي تعريفوي: استشراق د ختیخي نړۍ د علومو زده کړي ته ویل کيږي او دغه نوم ځکه ورته کښيښول سوی دی، چي د اسلامي اُمت اکثریت په ختیخ کي اوسيري او د استشراق څخه يې مطلب همدغه دی، چي د اسلامي اُمت عقائد، فکرونه او د مختلفو اسلامي ملتونو ژوند دود، د هغوی اخلاق، رسمونه او رواجونه، ژبي او ژبډودونه، کلتور او ثقافت او د هر ملت ځانگړتياوي معلوم او زده کړای سي.

د استشراق تاريخ: په ځانگړي ډول د ختیخ پیژندنې تاريخ او د پیل نيټه يې څرگنده نه ده، دې حقيقت ته په کتو سره چي کله عربي نړۍ په صليبي جگړو کي د ماتي سره مخامخ سوه، په همدې وخت کي د اسلامي نړۍ ډير شمير هیوادونه د نړۍ په ختیخ اړخ کي میشت وه، اسلامي نړۍ د نوري نړۍ په پرتله تر ټولو متمدنه او پرمخ تللې وه، په دې وخت کي عربي نړۍ په دې هڅه کي وه، چي د اسلامي ختیخ تمدن غلا کړي او گټه ځيني پورته کړي، نو د همدې کبله يې ځيني خلک ددې لپاره وگمارل، تر څو د اسلامي ختیخ څخه علوم زده کړي، چي دا کار په اوومه (۷) ميلادي پيړۍ کي هغه وخت پیل سو، کله چي صليبيانو خپل بریدونه د مسلمانانو پر خاوره گړندي کړل په همدې وخت کي فونس دا غوښتنه وکړه: دوی بايد د مسلمانانو علوم زده کړي او د اسلامي تمدن څيړنه بايد وسي.

د شام د اخوان المسلمین پخوانی امیر جنرال ډاکټر مصطفى سباعي په خپل کتاب (الاستشراف والمستشرقون) کې ويلي دي: په دقیقه توګه دا نه ده څرګنده چې لومړنی مستشرق څوک دی، مګر دا خبره په وثوق سره ثابته ده، چې د لويديځ ځیني مسيحي راهبانو د اسلامي اندلس د اسلامي عظمت او لوړ تمدن په وخت کې هلته د ورتلو اراده کړې وه، تللي وه او د اندلس په مدرسو کې يې د اسلامي علماؤو څخه زده کړې وکړې، مختلف علوم يې ځیني زده کړل، د هغو د ډلي څخه يې فلسفه، طب او رياضي د خاصي يادوني وړ دي، او بيا کله چې خپلو هيوادونو ته ستانه سول، نو د قرآن کریم او نورو عربي کتابونو ژباړه يې خپلو ژبو ته وکړه، د دغو راهبانو څخه د مسلمانانو لومړنی شاګرد لومړنی مستشرق فرانسوی راهب جبربرت دوهم شاګرد پطرس او دريم شاګرد جیرارډ دي ګريمون وو، په ۱۱۸۷م کال کې تیر سوي دي.

ډاکټر محمد البهي په خپل کتاب (الفکر الاسلامي الحديث) کې ويلي دي: د لومړي ځل لپاره په ۱۳۱۲م کال کې په اروپا کې د ختيځ پيژندنې بنسټ کېښودل سو او په همدغه تاريخ پاپ حکم وکړ: د مسلمانانو او اسلام ژبه يعني عربي بايد زده کړل سي، تر څو د هغوی عقائد، ديني اخلاق، عبادات، اقتصادي، سياسي او اجتماعي قوانين زده کړل سي او بيا د هغه څخه وروسته د اسلامي امت په خلاف ديني او معنوي غيري مستقيم جنگ په فاتحانه توګه پيل کړل سي، چې ددې څخه وروسته د اروپا په ټولو مدارسو او پوهنتونو کې د عربي ژبې زده کړه لازمي وګرځول سوه.

په تيرو يو نيم سلو (۱۵۰) کالو کې مستشرقينو په اسلام کې زيات و کم دري شپيته زره (۶۳۰۰۰) کتابونه د اسلام پر بيلا بيلو موضوعاتو ليکلي دي، لکه: قرآن کریم، نبوي احاديث، سيرت، اسلامي فقه، اسلامي تمدن او تهذيب، اسلامي ادب او ثقافت، اسلامي ټولني، اسلامي شخصيتونو، غزواتو، اسلامي فتوحاتو، سياست، اقتصاد، فقهي مسلکونو، د اسلامي ژوندود، حقوقو، قضاء، تعليم او تربيه، د اسلامي په ملتونو، عقيدوي، تصوفي او سياسي فرقو او داسي نورو باندې، دا هر څه يې ددې لپاره کړي دي، چې د اسلام په هکله بشري نړۍ په شک او تردود کې واچوي.

د ختيځ پيژندنې اهداف: ختيځ پيژندنه (استشراف) يو لړ مهمي او خطرناکه موخي لري، چې ځيني مهمي او عمده موخي يې په دوه ډوله دي: الف: په ګلي ډول د اسلامي فکر او عقيدې نابودي او له منځه وړل کوم چې د لويديځوالو او د هغوی د لاس وهل سوو، يعني تحريف سوو دينونو په وړاندې ستر خطر ګڼل کيږي. ب: د اسلام څخه د لويديځوالو مخ اړونه او د دغه دين د منلو څخه مخنيوی.

په ګلي ډول د اسلامي فکر او عقيدې له منځه وړل: ۱: د اسلام د مبارک دين په هکله: لويديځوال غواړي چې د اسلام د مبارک دين د حقانيت او الهي توب په هکله د بشري نړۍ او بيا په خاصه توګه د مسلمانانو په زړونو کې شک او ترديد پيدا کړي. د بيلګې په توګه: ختيځ پيژندونکي خلګو ته داسي وايي: اسلام کوم الهي دين نه دی، بلکې حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د عربي ټولني د پرمختګ او تشخص لپاره جوړ کړی دی، د دغه دين احکام د يهوديت او مسيحيت څخه اخيستل سوي دي او فقهي قوانين يې دروم د پخواني قانون څخه اخيستل سوي دي. (العياذ بالله)

۲:- د قرآن کریم په هکله: ختیځ پیژندونکي غواړي مسلمانان د قرآن عظیم الشان په هکله په شک او تردید کې واچوي او وایي: قرآن کریم کوم الهي کتاب نه دی او کله چې دوی ته د قرآن کریم هغه تاریخي حقایق مخته راځي چې د پخوانیو اُمتونو په هکله یې کړي دي، نو دوی د مکې د مشرکینو په شان پوچ دلایل وایي: گویا محمد (صلی الله علیه وسلم) د پخوانیو اُمتونو د احوالو په هکله د چاپیریال د تاریخ پوهانو څخه زده کړه کړې وه. (العیاذ بالله)

۳:- د نبوت او نبوي احادیثو په هکله: د یهودي او مسیحي ختیځ پیژندونکو دریمه موخه د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د نبوت په هکله د شک او تردید اچول دي او په ډاگه سره خلکو ته لکه د مدینې منورې د یهودو په څیر داسې خبرې کوي: محمد (صلی الله علیه وسلم) د الله (جل جلاله) له خوا مبعوث سوی نه دی، یعنې دا هغه نبي نه دی چې الله (جل جلاله) یې په تورات کې یادونه کړې ده. همدارنګه د دوی بله موخه دا ده چې مسلمانان د نبوي احادیثو په هکله شکمن کړي، ځکه دوی پوهیږي چې نبوي احادیث په اسلامي اُمت کې د ټولو قوانینو دوهمه لویه سرچینه ده او کله چې په دې هکله شک او تردید ایجاد کړل سي، نو د احادیثو تشریعي او قانوني حیثیت له منځه ځي، د همدې موخې لپاره ستر یهودي ختیځ پیژندونکي گولډزیهر دی چې د ټول اسلام دوښمنه ختیځ پیژندونکو رهبر ګڼل کیږي، هغه د احادیثو څخه مطلق انکار کړی دی. (العیاذ بالله)

۴: د اسلامي اُمت د ائمه په هکله: د ختیځ پیژندونکو پنځمه موخه د اسلامي اُمت د ائمه د علمي حیثیت او د هغوی د صادقانه دیني خدمتونو په هکله د مسلمانانو شکمن کول دي. د بیلګې په توګه: گولډزیهر ختیځ پیژندونکي د اسلامي عالم امام زهري په هکله ویلي دي:

هغه بني اُمیه ته او په ځانګړي ډول عبدالملک ته د خپل ځان څخه احادیث جوړول او د هغوی د خوشالتیا لپاره به یې موضوعي احادیث جوړول په داسې حال کې چې د اسلامي اُمت په نزد امام زهري د حدیثو د روایت کوونکو د ډلې څخه د ټولو څخه ډیر ثقه شخصیت دی. همدارنګه همدې ختیځ پیژندونکي گولډزیهر د امام اعظم ابوحنیفه (رحمة الله علیه) په هکله ویلي دي: امام ابوحنیفه (رحمة الله علیه) د اسلامي تاریخ څخه دومره ناخبره وو، حتا دا نه وه ورته معلومه چې د بدر غزا لومړۍ تیره سوې وه او که د احد غزا په داسې حال کې چې د امام صاحب (رحمة الله علیه) شاګردانو امام ابو یوسف او امام محمد شیباني (رحمة الله علیهم) د غزواتو په هکله ستر ستر کتابونه لیکلي دي، نو دا به کوم عقل ومني، چې شاګردان دي پر غزواتو کې دومره ستر ستر کتابونه ولیکي او اُستاد دي یې د غزواتو څخه نه وي خبر! (العیاذ بالله)

د ختیځ پیژندني وسائل: ختیځ پیژندنه ډیر زیات وسایل لري، چې د هغو پواسطه ختیځ پیژندونکي خپلې موخې لاسته راوړي، چې دغه وسایل پر دوه برخو ویشلای سو: **الف: مستقیم** وسایل: دغه وسائل په ښکاره ډول د یوې څرګندي پدیدې په توګه په لاندې شیانو کې شتون لري: ۱- کتابونه. ۲- نړیوال دایرة المعارفونه او ستر ستر معاجمونه. ۳- ورځپاڼي، مجلې او خپرونې. ۴- انجمنونه، لیدنه کتنه او کنفرانسونه. ۵: د اسلام د مبارک دین په هکله د شک او شبهي رامنځته کول. ۶: اسلامي فقهي او عربي ژبي ته بد او رد ویل او د اسلامي فقهاوو

ترور. ۷: د اسلام د تاريخ څخه دمخه د زړو تاريخي آثارو بيارغونه. ۸: غيري مستقيم وسايل: دغه وسايل د مستقيمو وسايلو په پرتله ډير ژوندي او خطرناکه گڼل کيږي، دغه وسايل دومره پټ او مرموز دي، چي اغيزې به يې د ډيري مودې د تيريدو څخه وروسته بنسټه سي، دغه وسايل کولای سو په لاندې ټکو کي تر څيړني لاندې ونيسو:

۱: هغه پوهنتونونه چي ختيځ پيژندونکو جوړ کړي دي او يا هغه څانگي چي د همدې موخي لپاره په غربي پوهنتونونو کي جوړي سوي دي. ۲: د دغو پوهنتونونو هغه شاگردان چي مسلمانان دي، د ختيځ پيژندونکو څخه يې زده کړه کړې ده او ددې پوهنتونونو څخه فارغ سوي دي، د ختيځ پيژندنې د افکارو او بنسټونو په خپرولو کي داسي مهم رول لوبولای سي، چي د هغو ختيځ پيژندونکي استاذان هم ځيني عاجزه دي، ځکه دوی په اسلامي جامه کي د اسلام د اولادنو په توگه د اسلام او د اسلامي بنسټونو په وړاندې فعاليتونه تر سره کوي، ديني سپيڅلو بنسټونو ته ضربه رسوي، د الله (جل جلاله)، رسول الله (صلی الله عليه وسلم)، قرآن کریم او حديث، اسلامي فقه او د سترو سترو اسلامي شخصيتونو په هکله شک او ترديدونکي خبري کوي.

د ختيځ پيژندونکو پيژندنه: ختيځ پيژندونکي هغه غربي پوهان دانشمندان دي چي خپلي صليبي جگړې کيښي او تعصب دې ته اړ کړي دي، تر څو د ختيځ اسلامي نړۍ د علومو، عاداتو او فرهنگ په برخه کي څيړنه او تحقيق تر سره کړي، ځکه دوی په دې عقیده دي چي تر څو د دوښمن يعني مسلمانانو علوم، فرهنگ او عاداتو په برخه کي ژوره څيړنه تر سره نه سي، تر هغو پوري موږ نه سو کولای مسلمانان له منځه يو سو، نو ځکه دوی غواړي تر څو د اسلام مبارک دين ته صدمه ورسوي، اسلام له منځه يو سي، د اسلام په هکله حقايق تحريف کړي او پر ځای يې خپل لاس وهل سوي منسوخ دينونه په نړۍ کي حاکم کړي، نو د همدې موخي د لاسته راوړلو لپاره دوی لومړی د اسلام د مبارک دين په هکله څيړنه کوي، اسلامي علوم زده کوي او بيا وروسته د اسلام د مبارک دين او د هغه د مصادر په هکله مختلفي ترديدونکي ليکني کوي، کتابونه ليکي، د څيړنيزو وسايلو څخه په گټه اخيستنې سره تبليغات کوي. ختيځ پيژندونکي د مختلفو ډولو او طبقو څخه جوړ سوي دي، همدارنگه د دوی موخي هم يو د بل په پرتله مختلفي دي.

د بيلگي په توگه: نصارا ختيځ پيژندونکي غواړي چي د نصرانيت دين ته او همدارنگه د دغه دين د خپرونکو موخو ته خدمت وکړي، دوهمه ډله يهودي ختيځ پيژندونکي د يهوديت د موخو او اهدافو د لاسته راوړلو په منظور فعاليت کوي، همدارنگه د ملحدو او کمونستو ختيځ پيژندونکو موخي دا دي چي الحاد خپور او د الله (جل جلاله) سره د خلکو هر ډول اړيکي پرې کړي. د دغو ټولو ډلو يعني ختيځ پيژندونکو تر ټولو لويه موخه که هغه مسيحي، يهودي يا ملحد ختيځ پيژندونکي دي، يوازي او يوازي د اسلام د مبارک دين له منځه وړل او په اسلامي عقیده باندې د مسلمانانو د منگولو د لگولو څخه مخنيوی دی.

تتصیر (تبشیر)

تبشیر یعنی تتصیر: تبشیر یوه عربي کلمه ده، چي د ښه خبر يا زيري معنا ورکوي، او په اوسني نوي اصطلاح کي دغه لفظ د ديني دعوت لپاره استعمال سوی دی، نو مسيحي استعماري مستشرقينو د خلکو د دوکه کولو په خاطر دغه زړه وړونکي کليمه د خپل گمراه کوونکي مسيحي دعوت لپاره غلطه استعمال کړې ده، او بي خبره وگړو ته دا په ذهن کي ورکوي، چي دغه تحریک دوی ددې لپاره پیل کړی دی، چي بشريت ته د بدمرغي څخه نجات ورکړي، حق دين او سعادت ته يې ورسوي، نو د خپلو شومو او اسلام دوښمنه اهدافو د ترلاسه کولو په خاطر يې پر خپل دغه اسلام دوښمنه تحریک د تبشیر نوم ايښی دی، د تبشیر معنا غامضه او د مختلفو معنا لرونکې ده، نو دوی خپل تحریک ته همدغه لفظ او نوم انتخاب کړ، خو په آسانتيا سره په مختلفو تعبيرونو کولو خلک وغولوي، تتصیر نصراني کولو يا عيسوي کولو ته وايي.

د تتصیر تعريف: تتصیر عبارت د هغه دعوت يعني بلني څخه دی چي صليبيانو د ټولو خلکو په ځانگړي ډول د مسلمانانو په منځ کي ددې لپاره په لاره اچولی دی، تر څو هغوی د نصرانيت دين ته واړوي، نو ځکه يې د حقيقت د پټولو او د عامو خلکو د غولولو لپاره پر دغه دعوت د تبشیر نوم ايښی دی، چي د تبشیر کلمه په عربي ژبډود کي د زيري ورکولو په معنا ده.

د تتصیر تاريخ: د تتصیر غورځنگ د صليبي جگړو، ختيځ پيژندنې او ښکيلاک څخه وروسته رامنځته سو، دغه غورځنگ د مسلمانانو د عقيدې او فکر له منځه وړلو لپاره خپله وړه په وړه مرسته د ختيځ پيژندنې د غورځنگ سره چي هغه هم د همدې موخي لپاره کار کوی، اعلان کړه، همدارنگه د تتصیر غورځنگ د ښکيلاک د غورځنگ سره همغږي لري، يعني يو د بل لپاره سريزه گڼل کيږي. د تتصیر مفکوره د ختيځ پيژندنې څخه د مخه زيږيدلې ده، ختيځ پيژندنه د صليبي جگړو څخه د مخه د مسلمانو جنگياليو د څيړني لپاره رامنځته سوې وه، مگر تتصیر او ختيځ پيژندنې يو د بل سره اوږه پر اوږه خوځښت کړی دی، د همدې کبله ويلای سو: تتصیر د صليبي جگړو د ناکامۍ څخه سرچينه اخلي.

په دې هکله يو اسلامي څيړونکي ډاکټر عرفان عبدالمجيد ويلي دي: د تبشیر غورځنگ د ختيځ پيژندنې د غورځنگ څخه وروسته رامنځته سوی دی، ځکه چي ختيځ پيژندنه د صليبي جگړو څخه دمخه رامنځته سوې ده او د صليبي جگړو په اوږده موده کي يې د مسيحي جنگياليانو سره د اندلس په مستعمره کولو کي په زړه پوري مرسته کړې وه، دغه جگړې ختيځ پيژندونکو رهبري کولې، مگر تتصیر د صليبي جگړو د ناکامۍ څخه وروسته رامنځته سوی دی او د اسلامي اُمت په خلاف دغه نوې حربه د لومړي ځل لپاره د ۱۲۶۶م کال سره سم تبارز کړی دی، په داسي حال کي چي ختيځ پيژندنې په منظم ډول د ۱۲۰۲م کال سره سم په فعاليت پيل وکړ او د هغه څخه دمخه کابو دوه سوه (۲۰۰) کاله غيري منظمه روان وه.

د تبشیر بنسټ ایښودونکی او د بنسټ لومړی مرکز یې: د تبشیر د بنسټ کښیښولو لومړی مرکز د الباني هیواد دی، چي په ۱۸۵۴م کال کي دغه طاغوتي غورځنگ په همدې هیواد کي په منظم ډول پیل کړل سو او د تبشیر لومړنی بنسټ ایښودونکی د البانيه مشهور مسیحي فیلسوف راجر بیکن وو، اگر که د تبشیر لومړنی مفکر د مسیحي کاتولیکانو مشهور پاپ قدیس پطرس دی او هغه په ۱۲۱۳م کال کي د جگړې په بدل کي د اسلامي امت د معنوي تباہ کولو لپاره د تبشیر د غورځنگ نظریه او اندود ابراز کړې وه، مگر په هغه موده کي د نوموړي دې نظریې ته چا چندانې ارزښت ور نه کړی او په عمومي توګه د مسلمانانو د تباہۍ لپاره جګړه خورا غوره او فیصله کوونکي لاره وګڼل سوه.

د تنصیر موخي او وسائل:- ۱: د تنصیر موخي څرګندي او معلومي دي، مسلمانان د اسلام څخه مسیحیت دین ته واړوي ګمراه یې کړي، کله چي د تبشیر دغه موخي په خپله د تبشیر یو مشر ادوین بلس په خپل کتاب (الغارة علي العالم الاسلامي) کي په څرګندو الفاظو کي بیان کړي دي، داسي یې ویلي دي: زه هڅه کوم او دا زیار باسم چي مسلمان په عقیدوي توګه د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) څخه حضرت عیسی (علیه السلام) ته واړوم.

د تنصیر موخي کولای سو په داسي لنډ ډول سره ذکر کړو:- ۱: د اسلامي عقیدې او فکر له منځه وړل او د تثلیث د عقیدې خپرول. ۲: د اسلام په وړاندي د مسلمانانو په مینځ کي د بې اعتمادی او تزلزل رامنځته کول. ۳: د قرآن کریم تحریفول او د هغه څخه د مسلمانانو لیري کول. ۴: د حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) د نبوت په هکله د شک خپرول. ۵: د حکومتی نظام څخه د اسلامي شریعت له منځه وړل. ۶: د اسلامي ټولني څخه د اسلامي کړنلارو، اخلاقو او تعالیمو لیري کول. ۷: نصراني ټولنو ته د اسلام د خپریدو څخه مخنیوی. ۸: د نصرانیت د بنسټونو په اساس د هیوادونو د وټه ایزو چارو رهبري کول.

۲: د تنصیر وسائل: هغه وسائل چي مسیحي دعوتګران یې د خپلو موخو د لاسته راوړلو لپاره کار ځيني اخلي هغه په لاندې ډول دي:- ۱: مدرسې: هغه مدرسې او پوهنتونونه چي مسیحیانو د مسلمانانو د غفلت او ناپوهۍ له امله په اسلامي هیوادونو کي د خپلو موخو د لاسته راوړلو په منظور رامنځته کړي دي. ۲: مجلې: لکه د العالم الاسلامي مجله چي د پاریس څخه خپرېږي او په همدې ډول نوري مجلې چي د غربي فکر په خپرولو کي فعاله ونډه لري. ۳: د زده کړو غربي کول: په دې معنا چي دوی غواړي چي هم د نصاب له پلوه او هم د هدف له پلوه په اسلامي هیوادونو کي تعلیم ته غربي بڼه ورکړي. ۴: تعلیمي بورسونه: په دې بورسونو سره نصرانیان کولای سي، چي د نوي او خامي مفکورې لرونکي ځوان مسلمانان په آساني سره د خپلو موخو لپاره وکاروي. ۵: اسلامي هیوادونو ته د طبي ډلو لیږل او هلته د روغتونونو جوړول. ۶: کتابونه، ورځپاڼي، راډیو ګاني او داسي نور... اطلاعاتي وسائل. ۷: د کنفرانسونو او سیمینارونو جوړول. ۸: د سپورتي او فرهنګي انجمنونو جوړول. ۹: داسي نور... پټ او ښکاره وسائل.

د فکري جگړې وسایل، موخي، خطر او اهداف

لکه څنگه چې په پوځي جگړه کې پوځي وسائل:- لکه: پوځيان، توپ، ټانگ، طياره، بم، بارود، گولی، توپک، پوځي ټکنالوژي او پوځي استحکام د ماهرو او روزل سويو پوځي افسرانو له خوا کاريزي، همدا ډول په فکري جگړه کې فکري وسائل لکه: راډيوگاني، تلویزونونه، سینماگاني، تیاترونه، انټرنټ، سټلايټ، د فلم جوړونې کمپنۍ، سیاست، جنس (سیکس) او په هر څه کې د ښځې استعمال او دې ته ورته نور وسائل د ماهرو او روزل سويو خلکو له خوا په پوره مهارت د مسلمانانو په خلاف استعماليزي، د اسلام او مسلمانانو په خلاف د فکري جگړې میدان دومره پراخ دی چې د انساني ژوند ټول اړخونه یې نیولي دي.

د فکري جگړې شعار: ددې جگړې مسئولین د خلکو د دوکه کولو او د عمومي افکارو د تر لاسه کولو لپاره ځینې شعارونه پورته کوي، لکه: پرمختگ، تمدن، اصلاح غوښتنه، آزادي، د فکر آزادي او د پخواني مفکورې مخالفت، نړیوالتوب، د بیان آزادي، عدالت، مساوات، بشري حقوق، د ښځو حقوق، مدني ټولنه، قانونیت، ترقي، ډیموکراسي او دې ته ورته نور خطاء ایستونکي شعارونه چې بې له دوکې او فریب څخه بل څه نه دي.

د فکري جگړې خطر: د غرب فکري جگړه د غرب تر عسکري جگړې ډیره خطرناکه ده، ځکه غربيانو په خپلو عسکري استعماري جگړو کې یوازي زیرمي غلا کولې، کورونه یې وړانول، خلک یې وژل، چې دې هر څه به د مسلمانانو په زړونو کې نوره هم د دوی په اړه کرکه ډیرول، پر خپل اسلام به نور هم ټینګیدل او د مقاومت لپاره به تیاریدل، که څه هم چې جگړه به په پېړیو پېړیو اوږده سوه، مگر د فکري جگړې خطر په دې کې دی چې دغه جگړې مسلمانان د غرب په زهرجن تمدن ولړل، په مسلمانانو کې یې الحادي نظریات، بې دینه فرهنگ او لویډلي اخلاق خپاره کړل، نوی نسل یې د اسلامي مفاهیمو سره داسې ناآشنا کړ، چې د اسلام شریعت، عقاید، تاریخ او تمدن هر څه ورته پردي ښکاري، په هر څه کې د غرب په فلسفه او معیارونو باندې باور لري، او تقلید یې کوي، فکري جگړې یې وجدان او ضمیر ته داسې ماته ورکړې ده، چې اوس د غرب هر څه ورته حق او صحیح ښکاري.

د هغه خپلول ترقي او تمدن گڼي او هر څه چې د غرب خلاف دي هغه ته ارتجاع، حماقت او بیرته پاته والی وايي، غرب د فکري جگړې په نتیجه کې په اسلامي هیوادونو کې داسې یو نسل رامنځته کړ، حکومتونه او د چارو واګي یې وروسپارلې، چې د غرب د استعمار ښه ځای ناستي ثابت سول، د دغه نسل افکار، نظریات، د ژوند اخلاقي، اجتماعي، سیاسي او اقتصادي فلسفه یې د مستعمرینو څخه هیڅ فرق نه لري، د مسلمانانو په خپلو او تعذیبولو کې تر مستعمرینو هم ډیر سخت زړه دي، په فکري جگړه کې د مسلمانو هیوادونو دغه ماته خوړلي نسل اسلام او مسلماني نړۍ ته دومره تاوان ور ورسوی، چې د چنگیز تر غمیزې وروسته هیڅکله هم ورته په دې پیمانه نه ده ورسیدلې، دغه ماته خوړلی نسل د مسلمانانو د ژوند ټول معیارونه پردي کړل.

د فکري جگړې موخي: د فکري جگړې بنسټيزه او تل پاتې موخه د مسلمانانو د ژوندانه څخه د اسلامي عقيدې او فکر له منځه وړل دي، په اسلام باندې د مسلمانانو د کلک باور له منځه وړل او بالاخره د اسلام د سپيڅلي دين څخه د مسلمانانو اړول دي، د هغه اسلام څخه چې هم عقیده ده، هم روش او هم تگلاره ده، چې ددې جگړې د پړاونو په پام کې نيولو سره کولای سو ددې جگړې موخي په لاندې ډول تر څيرني لاندې ونيسو:

۱:- لويديځ ملت ته د اسلام د مبارک دين د خپراوي څخه مخنيوی: د اسلام د مبارک دين يوه د مهمو ځانگړتياوو څخه دا ده چې دغه دين د فطرت دين دی، ځکه نو پاک زړونه او سليم انساني طبيعتونه دغه دين ته په ډيره مينه او خوښه سره غير خلاصوي او په دغه مبارک دين باندې مشرف کيږي، لکه څنگه چې د اسلام مبارک دين د الهي او حقاني خصلت له مخې په دې ورستيو کې په ډيره چټکۍ سره په اروپايي هيوادونو کې مخ په خپريدو سوی دی، چې يو لامل يې هم د صليبي جگړو څخه مخکې کله چې اسلامي لښکري د اروپا زړه ته ورسيدلي وې، نو د اسلامي لښکرو د قوماندانانو او فوځيانو اخلاق، رويه، کارنامو او انساني چلند ډيرو خلکو ته د اسلام د مبارک دين په هکله نیک نظرونه پيدا سوي وه، د اسلام او مسلمانانو حقانيت دې ته اداره کړي وه، تر څو د اسلام په مبارک دين باندې مشرف سي، نو دغه وضعي مسيحي او صليبي دعوتگرانو ته دا بيره پيدا کړه، ويل هسي نه چې د اروپا په لويه وچه کې اسلام د نصرانيت ځای ناستی سي، په دې وخت کې دوی دا وپتيله بايد مخکې تر دې چې اسلام زموږ کورونو ته راوړسيري، موږ بايد مخکې له مخکې هغه د خپل ټاټوبي اسلامي هيوادونو او د مسلمانانو زړونو څخه حذف يعني ليري کړو، د همدې موخي د تر لاسه کولو لپاره يې خپل ټول توان او طاقت، وسائل، مدارک او لاري چاري يې وسنجولي وروسته يې د اسلامي اُمت او اسلام په وړاندې هر اړخيزه ديني، اقتصادي، فرهنگي معنوي او مادي جگړه پيل کړه.

۲:- د اسلام د اصلي څهري په هکله خلک په اشتباه کې اچول: دغه موخه د لومړنۍ موخي لويديځ ملت ته د اسلام د مبارک دين د خپراوي څخه د مخنيوي لپاره وسيله او سريزه گڼل کيږي، چې په حقيقت کې د اسلام د دوښمنانو له خوا د اسلام د حقيقي څهري بدنامل د اسلام يو برخي او يا يو رکن پوري اړه نه پيدا کوي، بلکې دغه اسلام دوښمنه صليبيان هڅه کوي، تر څو د قرآن کریم، سنت، د حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د مبارک شخصيت او اسلامي فقهې څخه نيولې بيا تر ټولو هغو شيانو پوري چې اسلام د ځانه سره راوړي دي، د دغو ټولو په هکله مردود تبليغات تر سره کړي، تر څو ټولو نړيوالو ته دغه دين د يو داسي دين په توگه ور وپيژني، تر څو د يوې خوا نړيوال د دغه دين منلو ته زړه ښه نه کړي او د بلې خوا په خپله مسلمانان د دغه دين سره په کراره کراره اړيکي پرې کړي.

۳:- د اسلامي اُمت په تاريخ، اوسني حالت او راتلونکي کې شک پيدا کول:- **الف:** د اسلامي اُمت په تاريخ کې شک پيدا کول: دوی داسې فکر کوي ددې لپاره چې د مسلمانانو اړيکي د خپل ځلانده تاريخ سره پرې سي، نو بايد د دوی تاريخ ورته شکمن کړي، د فخر ځايونه تر پښو لاندې سي، د سهو او تيروتنو ځايونه په سرو لیکو سره خلکو ته په ډاگه سي، دا ټول کارونه ددې لپاره کوي، تر څو نوي مسلمان نسلونه د خپل ځلانده تاريخ د ښيگڼو څخه ناخبره،

په ظلمونو او ستمونو باخبره وساتي، چي په دې سره بيا نوي ځوان ته خپل تاريخ د ظلمونو او کړاونو څخه ډک بريښي او خپله سابقه توره تياره ورته ښکاري، چي په دې کار سره دغه ځوان ښايي کرار کرار د خپل دين سره اړيکي پرې کړي. پا: د اسلامي امت په اوسني حالت کي شک پيدا کول: هو کي! غربيان يوازي په دې سره بسنه نه کوي، چي د اسلام ځلانده تاريخ د خلگو په وړاندي بد او ناوړه معرفي کړي، بلکي دوی هڅه کوي، تر څو د مسلمانانو اوسنی حالت هم بد او وروسته پاته معرفي کړي، نو داسي خبري کوي چي گويا د اسلام اوسنی اقتصادي نظام وروسته پاته دی او د اوسني ټولني غوښتنو ته جواب نه سي ويلای، نو بايد چي غربي اقتصادي نظام ته مراجعه وسي او داسي نوري بيلگي چي په دې کار سره هم دوی غواړي مسلمانان کرار کرار د خپل دين سره اړيکي پرې کړي او د بې دينۍ په جال کي راگير سي. **جيم:** د اسلامي امت په راتلونکي کي شک پيدا کول: وروسته تر دې چي دوی د اسلامي امت تير او اوس شکمن کړي، نو بيا لازمه بولي تر څو مسلمانانو ته د هغوی په راتلونکي کي هم شکونه پيدا کړي. د بيلگي په توگه: غربيان مسلمانانو ته داسي وسوسي پيدا کوي، چي کله د يوه دين يا يوه نظام تير تاريخ او اوسنی حالت داسي ناوړه او وروسته پاته وي، نو راتلونکی خو به يي بيله شکه د وحشت او وروسته پاته توب سره مخامخ وي، چي په دې کار سره د ډيرو ناپوهه او ناخبره مسلمانانو په زړونو کي اسلام په ريښتيني ډول يو وروسته پاته، تاريخ تيری او نریدلی نظام ښکاري او په کرار کرار په خپله د دغه دين سره خپلي اړيکي پرې کوي.

۴:- د اسلامي امت هويت له منځه وړل: کله چي يو ملت د هغوی د تاريخ، اوسني حالت او راتلونکي په هکله شکمن کړل سي، وروسته د هغه ملت د هويت د ويلي کيدو دوره پيل کيږي، ځکه کله چي اسلامي امت خپل هويت د لاسه ورکړي، د خپل طبيعت څخه ليري په بل لوبښي کي وڅڅيري او عقیده يي خپله اصلي بڼه د لاسه ورکړي، نو په همدې وخت کي ټول کفري ځواکونه ځان ته دا حق ورکوي، چي زموږ ملتونه د يو نامعلوم مسير په لور توجیه کړي، ځکه هغوی خپل کلتور واجب الاحترام او د اقتدار وړ يوازينی لاره گڼي، د همدې لامل په اساس مسلمانان مجبوروي چي خپل شخصيت د هغوی په شخصيت کي ويلي کړي، د کفري فکري جگړې پوهان شپه او ورځ د مسلمانانو د مخکي د لاندنيو او بحرنیو شتمنيو د لوټولو لاري چاري لټوي، بالاخره دوی غواړي چي خپله اصلي موخه لاسته راوړي، چي هغه عبارت د همدې موخي څخه ده.

۵:- د اسلامي خوځښتونو يعني تحريکونو له منځه وړل: لکه څنگه چي زموږ گران پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) فرمايلي دي: زما په امت کي به يوه ډله وي، چي دغه ډله به تل د حق د ملاتړ لپاره د قيامت تر ورځي پوري مبارزه يعني جهاد کوي. نو که نن ورځ اسلامي امت څومره په ناوړه شرايطو کي ژوند کوي، د اسلام د دوښمنانو مکر، حيلې او دسيسې د دوی په وړاندي رواني وي، بيا هم اسلامي امت د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د پورتنۍ وينا د تحقيق لپاره داسي سرتيري او په دين مين ځوانان لري، چي خپل شيرين ځانونه د الله سبحانه وتعالی په لاره کي نذرانه کوي او سر په لاس د حق په ملاتړ کي مبارزه کوي،

په ريښتيني توگه د همدې خلکو مصداق نن ورځ د اسلامي نړۍ فعاله اسلامي خوځښتونه دي، چې د اسلامي اُمت د يووالي، د اسلام حقيقت ته د مسلمانانو د رسولو او د اسلام د دوښمنانو د دسيسو د برېښولو په لاره کې نه ستړي کيدونکي هلي ځلي کوي، نو همدې حقيقت ته په کتو سره د اسلام دوښمنانو درک کړې ده چې گویا تر څو په اسلامي ټولنو کې دغه اسلامي خوځښتونه د دينداره او باخبره مشرانو تر مشرۍ لاندې شتون ولري، تر هغه پورې پر اسلامي اُمت باندې زموږ بری به ناشونی وي، همدا لامل دی چې د اسلام دوښمنان خپلي نهايي هڅې ددې لپاره په کار اچولي دي، تر څو پر دغو اسلامي خوځښتونو باندې داسې داغونه ولگوي او داسې نومونو باندې يې ونوموي، تر څو د دغو خوځښتونو مشران او غړي د مسلمانانو د نفرت سبب وگرځي او د عامو مسلمانانو د محبوبيت څخه يې بې برخي کړي. د بيلگي په توگه: د دغو خوځښتونو مشران او لارويان په ډول ډول نومونو لکه: د پرديو غلامان، تروريستان، ورانونکي، د خپل هيواد د گټو دوښمنان او داسې نورو... نورو نومونو باندې نوموي، تر څو عام مسلمانان د هغوی د ملاتړ څخه منصرف سي، چې په پايله کې يې په خپله دغه خوځښتونه يا خو کمزوري او يا هم له منځه ځي.

٦: د اسلامي علماؤو ترور او وژنه: ددې لپاره چې په اسلامي ټولنه کې د دين د بنسټونو د ژوندي ساتلو په خاطر تر ټولو لويه شتمني اسلامي حقاني علماء او پوهان کنډل کيږي، نو غربي او صليبي بنسټيالوگ د دغو علماؤو ترور او وژنه خپلو موخو ته د رسيدو لپاره يوازینی لاره گڼي چې ددې کار لپاره دوی هر وخت دغه علماء په مختلفو نومونو سره نوموي، تر څو د خلکو د نفرت سبب وگرځي او يا خو يې په خپله په مختلفو لارو چارو سره دغه علماء ترور او له منځه وړي، چې نن ورځ موږ ټول د همدې واقيعت عيني شاهدان يو ځکه نن ورځ زموږ ډيری علماء د تروريست، وحشتگر او ياغي په نوم بنديان او يا په شهادت رسيږي.

٧: نشنليزم (قومپالني) ته بلنه: صليبي او غربي استعمارگران هڅه کوي، تر څو د مسلمانانو د غوتي په څير يووالی او وحدت ډري وړي کړي، هغوی په قومونو، ژبو، مذهبونو او توکمونو سره وويشي، تر څو دوی وکولای سي چې د دغه ويشل سوي ملت د هري ډلې په وړاندې په ځانگړي ډول مقابله وکړي، چې د دغه کار بڼه بيلگه د عثماني خلافت پر مهال د اسلام د دوښمنانو له خوا د عرب قوم لمخول وه، په دې شکل چې دوی به عربانو ته ويل: تاسي د مسلمانانو باعزته قوم ياست او ستاسو ژبه پاکه ده، نو تاسي بايد د خلافت چاري په لاس کې واخلي نه ترکان! چې بالاخره عرب قوم ددې غلطو لمخونو په پايله کې د ترکانو په خلاف راوپاڅيده او په پايله کې د اسلامي اُمت د هيلو وروستنی تمثيلونکی اسلامي خلافت په کوچنيو کوچنيو هيوادونو تقسيم او بالاخره له منځه ولاړی. د عثماني خلافت په ړنگيدو سره بيا هم د غربي استعمارگرانو تنده ماته نه سوه، بلکې په اوسنۍ دور کې هم د اسلامي اُمت په منځ کې د غربيانو له خوا د نشنليزم (قومپالني) لپاره هڅې په ډاگه او ښکاره شکل سره روانې دي، چې ددې کار لپاره يې په اسلامي هيوادونو کې مختلف گوندونه د قوم، ژبي او مذهب د پالنې په نومونو سره رامنځته کړي دي.

د فکري جگړې اهداف: غرب د لاندي اهدافو لپاره په اسلامي نړۍ کې د عسکري جگړې تر څنګ فکري جگړه پيل کړې ده.

لومړی هدف: په مسلمانانو کې د غرب په مقابل کې د مقاومت روحیه له منځه وړل: غربيان په دې پوهیږي چې تر څو د مسلمانانو په ذهنونو کې د خړیت احساس وي، د جهاد، هجرت، شهادت او قربانۍ فرهنگ یې د فکر منځپانګه تشکیلوي، تر هغه پورې به په روحي او معنوي لحاظ ځان د هر یرغلګر مقابلي ته تیار بولي، په دې لاره کې به هر ډول مالي او ځاني قربانیو ته حاضرېږي، مګر که یو ځل یې دغه مفاهیم د فکر څخه د فکري جگړې د وساتلو د لارې وایستل سي، بیا که هر څومره په مادي وساتلو او پوځي امکانات سمبال هم سي، د دوښمن مقابلي ته نه تیارېږي، لکه اوس چې همدغه روحیه د ټولو غرب ځپلو اسلامي ټولنو په ځوانانو او پوځونو کې لیدل کېږي. د اسلام په تاریخ کې وګورو مسلمانان هر وخت د لږو افرادو، او کمزورو پوځي وساتلو په درلودلو د زورورو دوښمنانو مقابلي ته په میړانه تیار سوي دي، او د الله (جل جلاله) په فضل یې جگړې هم ګټلي دي، ځکه چې په هغه وخت کې په مسلمانانو کې په اجتماعي ډول د مقاومت روحیه ژوندۍ، معنویات یې سرشاله او څپانده وه، مګر اوس د اسلامي هیوادونو په میلیونونو پوځونه د لوړو پوځي مهارتونو او پرمختللو جنګي وساتلو سره سره بیا هم د دوښمن په مقابل کې د دریدلو توان نه لري، اصلاً نه غواړي چې د دوښمن په مقابل کې ودرېږي، بلکې دا ورته ښه ښکاري چې د خپلو ملتونو په خلاف د یرغلګر دوښمن په صف کې ودرېږي، دا ځکه چې فکري جگړې د هغوی څخه د مقاومت روحیه سلب کړې ده، هغوی په داسې ډول روزل سوي دي، چې باید د اسلام د دوښمنانو د اهدافو لپاره کار وکړي نه د اسلامي اهدافو لپاره.

دوهم هدف: مسلمانان د اسلام پر دین، تمدن او انساني آرزښتونو باندې شکمن کول: غرب غواړي چې مسلمانان دې په دین، عقیده، اخلاقو، فکري آرزښتونو، ټولنیزو مناسباتو کې د دوی په څیر وي، او په هر څه کې دې د غربيانو تقلید وکړي، په دې کار به د یوې خوا د غربيانو په خلاف د مسلمانانو په زړونو کې کرکه او کینه ورکه سي، او د هغوی د استعماري پلانونو مخالفت به نه کوي، او د بل لوري به ټوله اسلامي نړۍ د غربي مصنوعاتو لپاره په لوی استهلاکي او مصرفي مارکیټ بدله سي، ځکه چې د مسلمانانو د ژوند ضرورتونه به هم په هغه صورت کې د دوی په څیر وي، دا چې مسلمانان به یې خپله نه سي جوړولای، او یا به یې په ښه کیفیت او ارزانه بیه بازار ته نه سي عرضه کولای، نو ټول مارکیټ به د غرب د صنعت پر مخ خلاص وي، مګر په اسلامي نړۍ او اسلامي اُمت کې اسلامي شریعت، اسلامي عقیدې او اسلامي تمدن د غرب د دغو اهدافو د تحقیق مخه نیولې ده، ځکه چې مسلمانان د خپل ژوند هر څه باید د خپل شریعت مطابق او د خپلې عقیدې په رڼا کې د اسلامي ژوند دود، او اسلامي تمدن د غوښتنو سره سم عیار کړي، دا کار بیا د مسلمانانو څخه یو بیل ملت او جلا اُمت جوړوي، چې هر څه یې باید د صلیبي غرب څخه مختلف وي، ځکه چې اسلام خپل پیروان د کفارو سره د مشابهت څخه منع کوي، د خپل دین په اصولو او ادابو یې ټینګ پاته کیدلو ته تشویقوي، ددې لپاره چې غرب د مسلمانانو او کفارو تر منځ دغه جلاوالی

له منځه وړی وي، کوبښن کوي چې د فکري جگړې د لارې د اسلامي اُمت ځوانان په خپل دين، عقیده، اخلاقو، تمدن او لوړو انساني آرزبښتونو شکمن کړي، او په ډول ډول منفي تبليغاتو د اسلام حقانيت او د شريعت افاديت تر پوښتنې لاندې راولي، په دې لار کې يې د فکري جگړې ټول وسائل په کار اچولي دي، تر څو مسلمانان پر خپل دين بدگومانه کړي، د سيکولريزم، ليبراليزم، ماډرنيزم، ډيموکراسۍ او نړيوالتوب د لارې يې په هر څه کې د غرب د خبري منلو ته ور واړوي.

درېم هدف: غربی ټولنو ته د ريښتني او مکمل اسلام د رسيدو مخنيوی: د غرب حکومتونه او مسيحي کليساوي په دې ښه پوهيږي، چې اسلام د خپل فطرت او معقوليت له امله په هره سيمه او ملت کې د منل کيدو وړتيا لري، مگر په دې شرط چې په ريښتني او مکمل ډول ور ورسېږي. د نړۍ د ډيرو هيوادونو لکه: د هندوستان، بنگال، برما، تایلند، ماليزيا، اندونيزيا، فلپين، برونائي او د منځنۍ افريقا د ډيرو هيوادونو خلکو اسلام د دعوت د لارې منلی دی، هلته هيڅ فاتح لښکر نه دی ورغلی، چې د پوځي فتحي په نتيجه کې يې هلته اسلام خپور کړی وي، بلکې خلکو په خپله د اسلام معقوليت، حقانيت او افاديت ليدلی او بيا يې منلی دی. په صليبي غرب کې اوس همدا بېره خپره ده چې که اسلام په ريښتني او مکمل ډول غربي ټولنو ته چې د مسيحيت د نامعقوليت او استبداد څخه ستړي سوي دي ور ورسېږي، ليري نه ده چې د غرب معقول او باسواده خلک به يې چې د حق موندنې په تلاش کې دي ومني، په يومخيز ډول به مسيحيت او ماديت پرېږدي، او اسلام ته به مخ ور واړوي، چې بيا به ددې څپې مخه نيول ورته ناممکنه وي، ځکه چې همدا اوس په غرب کې ډير خلک د اسلام په اړه په مطالعه او څيړنو بوخت دي، او په زرگونو يې په هر کال کې مسلمانېږي، ددې لپاره چې غربيانو اروپا او امريکا ته د ريښتني او مکمل اسلام د رسيدو مخه نيولې وي، دوی دغه لاندې درې کارونه تر سره کوي:

۱: د غرب سياسي، فکري او ديني قيادتونه کوبښن کوي، چې د خپل هر ډول سياسي، اقتصادي، پوځي او نړيوال نفوذ څخه په استفاده د اسلامي نړۍ حکومتونه دې ته مجبوره کړي، چې په خپلو هيوادونو کې داسې تعليمي نصابونه رائج کړي، چې په هغو کې حقيقي اسلام ځای ونه لري، علماء، دعوتگران، ديني مدارس، اسلامي تنظيمونه، چاپخاني او نور جهتونه چې د اسلامي دعوت لپاره کار کوي، تر شديد فشار لاندې وساتي، ويې تړي، ويې وژني او يا يې دومره کمزوري او په خپل ځان مصروف کړي، چې غرب ته د صحيح اسلام د رسولو څخه عاجز پاته سي. ټولي شتمنۍ، مادي او معنوي وسائل په بيلا بيلو نومونو او بهانو ځيني مصادره کړي، او بالاخره يې په خپلو هيوادونو کې د فقر، ذلت او مشکلاتو ژوند ته اړ کړي، تر څو نورو خلکو ته د دعوت توانايي د لاسه ورکړي، همدغه وجه ده چې په اکثره اسلامي هيوادونو کې په اسلامي تنظيمونو ډول ډول بنديزونه لگول کيږي، د فعاليت مخه يې نيول کيږي او ددې په مقابل کې عامو خلکو ته داسې څه د اسلام په نامه معرفي کيږي، چې هغه يا اصلاً اسلام نه وي او يا د اسلام يو مسخ سوی شکل وي، چې سليم فطرت نفرت ځيني کوي.

۲: د غرب حکومتونه او کلیساوي کوبښن کوي، چي غربي ټولنو ته اسلام په مسخ سوي او تحریف سوي شکل کي ورمعرفي کړي، اسلام د تیري زمانې داسي یو دین ورته معرفي کړي، چي د توري، قتل، جنگ، لاس او پښو پریکوني او پر خلکو د مذهبي تسلط پرته بل څه نه پیژني، نه نظام پیژني او نه پرمختګ، نه سوله او سوله یز ژوند پیژني، او نه تمدن، نه انساني عواطف پیژني، او نه هم د بشري ژوند فطري تقاضايي، د ټولنو په ژوند کي تغیر د عقل، علم، فرهنگ او ذهني قناعتونو په وسیله نه بلکي د توري، ټوپک او سوتي په زور راولي، د غرب میډیا، سیاسي او دیني قیادتونه یې په نه ستړي کیدونکي ډول د اسلام پر خلاف په دغه ډول زهرجنو تبلیغاتو اخته دي او په دې لار کي هر کال په ملیاردونو پیسې مصرفوي، تر څو غربي ټولني د اسلام منلو څخه لیري کړي.

۳: غرب که د یوې خوا غربي ټولنو ته د ریښتني او مکمل اسلام مخه نیسي، د بلي خوا هغه ډلو، تنظیمونو او حرکتونو ته په غرب کي د فعالیت اجازه ورکوي، چي یا خو اسلام په اوبښتي او تحریف سوي بڼه خپروي او په خپله هم په اسلامي ټولنو کي د منحرفو او کفري ډلو په حیث پیژندل کیږي، لکه: قادیان، بهایان، بابیان، منحرف صوفیان او داسي نور... او یا هم هغه ډلي چي صحیح اسلام خو په ناقصه او نیمګړې بڼه خلکو ته وړاندې کوي، د اسلام اولویات، فرائض، واجبات، جهاد، ولاء او براء، اسلامي نظام، د اسلام حاکمیت، د فساد مخنیوی، کافي شریعي علم، د جهادي حرکتونو سره همدردی، د جهاد او مجاهدینو سره مالي مرسته، حتی هغوی ته دعا یې هم د خپل دعوت د نصاب او فرهنگ څخه ددې لپاره ایستلې ده، چي کفار ځیني ناراضه نه سي او کفري هیوادونو ته یې د ورتګ د ویزو څخه مرحوم نه کړي. که دغه خلګ د خپل همدغه جد او جهد سره د مجاهدینو تر څنګ ودریږي، او د اسلامي مبارزینو ملا وروټري، یقیناً به مجاهدین په لږو کلونو کي اسلامي دعوت ته دومره څه وکړي، چي دغه ډلي یې په یوه پېړۍ کي هم نه سي کولای. غرب ځکه دغو ډلو ته د فعالیت اجازه ورکوي، چي د دوی د دعوت څخه د غرب نظام، استعماري پلانونو، کفري تمدن او نړیوال استکبار ته هیڅ صدمه ونه رسیږي، او په عین وخت کي د مسلمانانو څخه په اسلامي هیوادونو کي د بالمثل مسیحي دعوت د اجازې غوښتنه هم لري، او دا بیرته هم پر خپل ځای موجوده ده چي مکار غرب به د دغه ډول ساده لوحه ډلو څخه د جهاد او مجاهدینو په خلاف استفاده هم وکړي، په مجموع کي دا هر څه د فکري جګړې د اهدافو د تحقیق لپاره تر سره کیږي.

څلورم هدف: د اسلامي نړۍ لپاره جعلي او پردیو په لاس جوړ سوي قیادتونه رامنځته کول: د فکري جګړې د اهدافو څخه یو هم اسلامي هیوادونه او مسلماني ټولني د صالحو قیادتونو څخه محرومول، پر ځای یې د جعلي، د پردیو په لاس جوړ سوو او پردي پالونکو قیادتونو معرفي کول، نوي نسل ته هغوی د ماډل او نمونې په حیث وړاندې کول دي، غریبان په دې پوهیږي چي تر څو په اسلامي امت کي مخلص، اصیل، د الله (جل جلاله) څخه بیریدونکي او د خپل امت سره وفادار قیادتونه موجود وي، تر هغه پوري به په اسلامي نړۍ کي د غرب آرمانونه نه تر سره کیږي، له همدې امله غرب پرله پسې هڅه کوي، تر څو د مسلمانانو مخلص قیادتونه، یا شهیدان کړي، یا یې بندیان، تبعید او بدنامه کړي، ډول ډول توطیې او

دسیسی ورته جوړوي، تر څو په ټولنه کې یې تاثیر له منځه یو سي. کله توروڼه ورباندې پورې کوي، کله یې اتباع او ملګري انشعابونو او انشقاقونو ته تشویقوي، کله یې د بې لارې کولو هڅې کوي، کله یې هم جوړجاړي او مصالحت ته رابولي، مګر د مخلصو قیادتونو پر ځای بیا په ټولنه کې هغو اشخاصو او جهتونو ته رشد ورکوي او تر شاه یې درېږي چې د غرب پر لاره ځي او غواړي مسلمانې ټولنې هم د غرب پر لاره روانې کړي.

پنځم اجتماعي ډګر: په اجتماعي او د ځوانانو په ډګر کې هم غرب هڅه کوي، چې د ټولنې هغه لابیالې، لنډغر، لویدلي او بې معنویته اشخاص لکه: ډمان، سندرغاړي، نڅاګر او د فلمونو ممثلین ټولنې او ځوانانو ته د نمونې او ماډل په حیث وړاندې کړي، مګر د هغوی حیثیت په ټولنه کې دومره لوړ کړي، چې نور خلک یې تقلید وکړي او پر لاره یې روان سي، دا ټول هر څه ددې لپاره تر سره کېږي، تر څو په ټولنه کې د اصیلو او مخلصو قیادتونو مخه ونیول سي، پر ځای یې جعلې او د پردیو په لاس جوړ سوي شخصیتونه قیادت ته ورسېږي، چې دغه خلک بیا په اسلامي ټولنو کې د غرب د اهدافو لپاره کار وکړي او حاکمیت ته د اسلام د رسیدو مخنیوی وکړي، چې همدا د غرب د لویو اهدافو څخه یو هدف دی.

د فکري جگړې ډولونه او ځانگړتياوي

لویدیځوالو د مسلمانانو په وړاندې خپله فکري جگړه د پیل څخه بیا تر نن ورځې پورې په مختلفو پړاونو کې په مختلفو ډولونو سره په لاره اچولې ده، چې د دغو ډولونو د جملې څخه ددې جگړې اداره کوونکو د خپلو موخو د لاسته راوړلو لپاره د وسله والې جگړې مستقیم یرغل، د خپلو مردودو دینونو خپرولو، د حقیقتونو د تحریف او داسې نورو... لارو چارو څخه استفاده کړې ده، چې دغه پړاونه او ډولونه په دې ډول دي:

۱: صلیبي جگړې د ۱۰۹۷م څخه تر ۱۲۹۸م کال پورې. ۲: بنکیلاک یعنې د اسلامي هیوادونو د مستعمره کولو پړاو. ۳: استشراف یعنې ختیځ پیژندنه. ۴: تنصیر یعنې تبشیر.

صلیبي جگړې او بنکیلاک یعنې د اسلامي ځمکو نیونه: - لمړۍ جز: - صلیبي جگړې: - د صلیبي جگړو تعریف: صلیبي جگړې هغه جگړې دي چې مذهبي نصاراوو او د لویدیځ کشیشانو د ختیځ اسلام په وړاندې په لاره اچولې وې او د صلیبي جگړو په نوم یې ځکه نومولې وې، چې د لویدیځوالو لپاره دې جگړې دیني او مذهبي اړخ درلوده، همدا لامل وو چې صلیبي عسکرو به د جگړې پر مهال د صلیب نښې (+) پر خپلو سینو باندې ځړولې وې.

د صلیبي جگړو تاریخ: د لومړي ځل لپاره د دوهم سلفستېر پاپ له خوا خلک دې جگړې ته راوبلل چې د نیکه مرغه د دغه پاپ دغه شومه هڅونه ناکامه سوه او نوموړي پاپ خپلې موخې ته ونه رسیدې، وروسته په ۱۰۷۵م کال کې یو بل پاپ خوریفورس د دوهم ځل لپاره دغه مفکوره د خلکو په منځ کې را پیدا کړه، دغه شومه هڅونه یې بیا راژوندی کړه او د خپل دغه کار لپاره یې یوه شبیه هم آرام ونه کړ، چې د دغه پاپ دغه جگړې ته هڅونه هم تر شلو (۲۰) کالو پورې عملي نه سوه او وځنډیده، بالاخره په ۱۰۹۷م کال کې د همدې پاپانو او کشیشانو په هڅونه سره پیل سوه، ددې سره سم صلیبي غاصب او لوتماره ځواکونه د مسلمانانو ښارونو ته ننوتل، د وژنو، لوتماریو، فساد، چور او چپاول، درېدو او داسې نوري تراژیدي یې پیل کړې، په دې جگړو کې صلیبي عسکرو د مسلمانانو په وړاندې داسې جنايات تر سره کړل چې په حقیقي ډول یې د مسلمانانو سره خپله پخوانۍ او اوږده دوښمني څرگنده کړه، کله چې صلیبي عسکرو په ۱۰۹۹م د جولای پر (۱۵) مه د روژې د میاشتې په دریم تاریخ د بیت المقدس سپیڅلي ښار ته ننوتل، د ننوتو سره سم یې اويا (۷۰۰۰۰) زره بې گناه مسلمانان په شهادت ورسول، آن تر دې پورې چې د دوی آسونه به تر سینو پورې په وینو کې لمبیدل، کله چې یې د نطاکیه د ښار په لوري حرکت وکړ، د یو (۱) لک څخه ډیر بې گناه مسلمانان یې په شهادت ورسول. په دې هکله یو مسیحي راهب روبرټ په دغه جگړو کې د صلیبیانو د ظلمونو په هکله وایي: زموږ خلک به د مسلمانانو لارو او کوڅو ته ننوتل او د خپلو مرگونو غریزو د پوره کولو لپاره به یې د مسلمانانو پر کورونو بریدونه کول کوچنیان، ځوانان، سپین ږيري او ښځې به یې ذبحه کولې او ټوټه ټوټه به یې کولې، او یو ډیر شمیر خلک به یې د یوې رسی پواسطه په دار ځړول!

د صلیبي جگړو موخي: په عمومي ډول د صلیبي جگړو موخي دا دي: ۱: د نصرانیت خپرول، نصرانیت د اسلام ځای ناستی کول او همدارنګه مسیحیت ته د مسلمانانو اړول. ۲: د مسلمانانو څخه غچ اخیستنه، ځکه چې مسلمانان د دوی سره د دوی په خپلو ښارونو کې جنگیدلي وه او د مسلمانانو د دغو بریاوو په پایله کې مسلمانانو د مدیترانې د سمندرګي نوم د اسلامي سمندرګي په نوم اړولی وو، او بل دا چې مسلمانانو د فرانسي تر سهيلي برخو پوري پرمختګ کړی وو. ۳: د هغو مسلمانانو څخه غچ اخیستل چې نصرانيان يعني عيسويان يې د ختيځو ښارونو څخه شړلي وه. ۴: د اندلس استرداديا بيا نيونه کوم چې مسلمانانو په ۹۲ هجري کال کې هغه سیمه په یوه پیاوړي اسلامي دولت باندې بدله کړې وه. ۵: د مسلمانانو پر ښارونو باندې ولکه د هغو ځایونو د طبیعي سرچینو او ذخیرو څخه ګټه اخیستنه. ۶: د یهودیانو د پخوانیو هیلو لاسته راوړل کوم چې د دواړو دینونو اسلام او نصرانیت له منځه وړلو غوښتنه یې کوله، تر څو د ژوند پر ټولو چارو یهودیان حاکم سي او د ټولې نړۍ مشري یوازي د یوه دین په ساحه کې راسي.

د فکري جگړې ځانګړتیاوې: د فکري جگړې د مهمو او د اهمیت وړ ځانګړنو څخه یوه ځانګړتیا شمولیت او دوهمه یې دوامیت یا دایمي والی ګڼل کیږي، چې هر یو یې په لاندې کرښو کې په لنډ ډول تر څیړنې لاندې نیسو:

الف:- دایمي والی: په دې معنا چې دغه جگړه د خپل خطرناک او پیچلي جوړښت له مخې داسې ده، چې د یوه ټاکلي او معلوم وخت لپاره نه کارول کیږي، بلکې ددې لپاره چې ددې جگړې په لاره اچوونکي خپلو شومو موخو ته په پلانیزه ډول په آسانۍ سره ورسیري، نو ډیر وخت ته اړتیا لیدل کیږي. د بیلګې په توګه: که چیرې ددې جگړې په لاره اچوونکي وغواړي، چې د یوه هیواد اسلامي نظام کمزوری او یا راوپرځوي، نو دوی ددې کار لپاره د مختلفو لارو څخه کار اخلي، چې په دغو لارو چارو کې ځینې یې ډیر وخت ته اړتیا لري، ښايي چې دغه وخت څو پېړۍ په خپله غیږه کې راوغاړي. د بلګې په توګه: د یو ملت دین، مذهب او یا کلتور ته تغیر ورکول یا پر هغوی باندې د خپل دین منل او داسې نوري چاري.

با:- شاملوالی يعني د ژوندانه ټولو برخو ته شمولیت: ددې جگړې د دوهمې ځانګړتیا څخه موخه دا ده چې دغه جگړه یوه ډیره لویه او رابنسکیلونکې جگړه ده، په دې معنا چې د ژوند ټول اړخونه د خپل هدف لاندې راولي او ډیرې دردونکې اغیزې د ځانه سره لري، چې د وسله والې جگړې پواسطه نه سي کیدلای، چې په لاس راسي.

بنګیلاک یا د اسلامي مخکو نیونه

لکه څنگه چې صلیبي لښکري د سختي او شرمونکي ماتي څخه وروسته خپلو مینو ته د مراوي آرمانونو سره ستانه سول، د الله (جل جلاله) په فضل او د مسلمانانو د یو موټیتوب له امله یوه موخه هم تر لاسه نه کړه، مګر اروپایان یعنې صلیبیانو ددې ماتي څخه وروسته آرام پاته نه سول او خپله وسله یې پر مخکې کښې نه ښوول، د خپلو ټپونو د درملنې لپاره یې چورتونه وهل او پر اسلامي نړۍ باندي د نوي یرغل چې د نویو کرنلارو سره مل وې، په فکر کې سول، دا ځل د بنګیلاک په مرحله کې د صلیبیانو موخو ډیر پر وټه ایزو اقتصادي او د اسلامي هیوادونو د طبیعي سرچینو او ذخیرو څخه په ګټه اخیستنې باندي متمرکزي وې، اروپایانو د خپل سیاست او کرنلاري د پلي کولو په وخت کې په ډیرې هوښیاری سره درک کړه، چې اسلامي خلافت د اوسنۍ کمزورۍ سره سره د مسلمانانو د یووالي او وحدت د اصل استازیتوب کوي او مسلمانان د پتنگانو په شان د هغه خلافت پر شاوخوا راڅرخي، نو ځکه یې خپلي ټولي هڅې او کوښښونه د اسلامي خلافت د نړولو لپاره متمرکز کړه، د دغه کار لپاره یې خپل غلام هیواد پلورونکي کمال اتاترک وګماري.

بالاخره دغه مزدور شخصیت د خپلو بادارانو په لارښوونو سره دغه موخه په بریالیتوب سره تر لاسه کړه، چې په پایله کې یې اسلامي خلافت ړنګ او د مسلمانانو د غوټې په څیر یووالی یې ډرې وړي سو، مسلمانان په ډلو، کمزورو او کوچنیو کوچنیو هیوادونو باندي وویشل سول، داسې هیوادونه چې هغوی اصلاً د دفاع او مقاومت توان یې د لاسه ورکړی وو، وسله یې د لاسه ورکړه دلته چې د مسلمانانو په منځ کې فتنې، خپل مینځي جګړې، جهل او ناپوهي رامنځته سوه، په دغه وخت کې لویډیځوالو ولیده چې د مسلمانانو د هیوادونو د غصبولو او د هغه سیمو د طبیعي سرچینو څخه د ګټې اخیستنې ښه وخت او فرصت په لاس راغلی دی، چې د همدې حالت په رامنځته کیدو سره صلیبیانو د اسلامي نړۍ د مستعمره کولو لپاره دوه کاره تر سره کړل، یو یې د اسلامي نړۍ کلابندول او دوهم یې د اسلامي مخکو ویشل وه، د تاریخ په دغه پړاو کې د دوو دولتونو څخه پرته چې یو یې عربي ټاپووزمه نننۍ عربستان او دوهم یې زموږ ګران او سر لوری هیواد افغانستان څخه پرته نور ټول اسلامي هیوادونه د لویډیځ بنګیلاک په منګولو کې راګیر سول.

الف: د اسلامي نړۍ کلابندي یعنې محاصره کول: په دې وخت کې بنګیلاکي ځواکونو د اسلامي نړۍ تر منځ د ټولو سوداګریزو، سیاسي، فرهنګي او تعلیمي اړیکو په پرې کولو باندي کار وکړی، چې همدې کار ته هسپانوي مسیحیانو او پرتګالیانو د پنځلسمې (۱۵) میلادي پیړۍ په اخیر کې ملا وتړله او د خپلي تجارتي لارې یې په هغه لوري وغځولې، اسلامي نړۍ د هغو ګټو څخه چې د همدې تجارت د برکته تر لاسه کولې محرومه کړه، د همدې کار تر څنګ هسپانویانو او پرتګالیانو چې د مسیحیت د بلاک څخه یې استازیتوب کوی، پر جنوب ختیځه آسیا یې یرغل پیل کړ، د همدې برید په پایله کې یې د اسلامي نړۍ یوه یوه ټوټه خاوره اشغالوله. د بیلګې په توګه: فلپین په ۱۵۶۵م کال کې هغوی تر خپل استعمار لاندي راوستی

او د فلپين اوسيدونکي يې په دوه برخو ووېشل مسلمانان مورو او مسيحيان انډيو. دغو استعمارگرانو وکولای سول چې د فلپين مسيحيان د مسلمانانو په وړاندې راپورته کړي او مسلمانان يې د فلپين په جنوب کې د مندونا په ولايت کې کلابند کړل، حتا تر دې پورې چې نن ورځ د فلپين مسيحيان په دې فکر دي چې گویا مسلمانان د فلپين خلک نه دي، کله چې به دوی يو اسلامي هيواد اشغال کړی، نو د هغه اړيکي به يې د نورو اسلامي هيوادونو سره پرې کړي، يعنې که په ځانگړي ډول ووايو: په دې مرحله کې استعمارگرانو د ټولو اسلامي هيوادونو تر منځ ټولي سياسي، تجارتي، اقتصادي، تعليمي او داسې نورې... اړيکي پرې کړي، تر څو مسلمانان ونه کړای سي، چې د يو موټي او پياوړي قوت په څير د دوی په وړاندې رابنکاره سي.

با: د اسلامي هيوادونو وېشل: دغه دورې يو سلو شل (۱۲۰) کاله وخت ونيوی، وروسته تر دې پورې چې غربي اشغالگرو اسلامي نړۍ د ټولو څخه يو څه کلابنده کړه او د هغو سيمو د نيولو لپاره يې بڼه زمينه برابره کړه، وروسته يې د اسلامي هيوادونو په نيولو شروع وکړه، چې په دې لړ کې اشغالگرو لاندې اسلامي هيوادونه ونيول:

فرانسې دغه اسلامي هيوادونه ونيول: ۱: په ۱۸۳۰م کال کې يې الجزاير ونيوی. ۲: په ۱۸۸۱م کال کې يې تونس ونيوی. ۳: په ۱۹۱۲م کال کې يې مراکش يعنې المغرب ونيوی. ۴: په ۱۹۲۱م کال کې يې سوريه يعنې شام ونيوله. ۵: په ۱۸۸۲م کال کې يې سينگال ونيوی.

انگلستان دغه اسلامي هيوادونه ونيول: ۱: په ۱۸۵۷م کال کې يې هند ونيوی. ۲: په ۱۸۸۲م کال کې يې مصر ونيوی. ۳: په ۱۹۱۴م کال کې يې عراق ونيوی. ۴: په ۱۹۲۸م کال کې يې فلسطين او اردن ونيول. ۵: په ۱۸۹۸م کال کې يې سوډان ونيوی. ۶: په ۱۸۵۱م کال کې يې نايجريا ونيوله. ۷: په ۱۸۷۰م کال کې يې زنگبار ونيوی.

ايتاليا دغه اسلامي هيوادونه ونيول: ۱: په ۱۸۸۷م کال کې يې صوماليه او اريتريا ونيول. ۲: په ۱۹۱۱م کال کې يې ليبيا ونيوله.

همدارنگه د غربي استعمار تر څنګ روسي استعمار هم پر اسلامي نړۍ بريد وکړ او د شپاړسمې (۱۶) پيړۍ په نيمايي کې يې د قزاقستان، قوقاز، ترکمنستان، قرم ټاپو، تاشکند، بخارا او د ترکستان خاورې تر ولکې لاندې راوستلې. کله چې دغو اشغالگرو پورتنې اسلامي هيوادونه او سيمي ونيولې، نو بيا يې په آسانۍ سره وکولای سول تر څو خپله فکري جگړه په دغو سيمو کې پر مخ بوځي، ځکه چې ددې څخه وروسته د دغو هيوادونو ټولې دولتي او غيروي دولتي هر اړخيزه منابع، لکه: سياسي، دفاعي، تجارتي، فرهنگي، خپرنيزي او داسې نورې... منابع د اشغالگرو هيوادونو په لاس کې ولويدې، او کولای يې سول چې په هر شکل او په پراخه کچه د دغو منابعو څخه د خپلې مفکورې د خپرولو او د خپلو شومو اهدافو د لاسته راوړلو لپاره کار ځيني واخلې، د دغو شومو موخو د لاسته راوړلو لپاره يې په نيول سويو اسلامي هيوادونو کې مختلف سازمانونه، خپرنيزي رسنۍ، خپريه بنسټونه، تعليمي ادارې او داسې نور... اورگانونه چې په مختلفو خوږو او بڼايسته نومونو سره يې نومولې دي رامنځته کړي دي.

د فکري او عسکري جگړې تر منځ توپيرونه

د فکري او عسکري جگړې تر منځ څو مهم توپيرونه موجود دي، څو مهم توپيرونه يې په دې ډول دي:

۱: عسکري جگړه ښکاره، مگر فکري جگړه پټه روانه ده: پر هر هيواد يا اولس باندي چي بل هيواد يا ولس عسکري يرغل وکړي، تر يرغل لاندي راغلی هيواد او اولس ټول خلگ باندي خبريږي، او په يو نه يو ډول د يرغلگرو مقابلي ته ځان آماده کوي، د عسکري جگړې يرغل په ټول هيواد کي خپريږي، په ځوانانو، زرو، ښځو، نارينه وو، دولتي او ولسي خلگو کي د دفاع او مقاومت حس راويښيږي، يا جنگ کوي او يا د جنگ د سيمي ځان يوې بلي د امن سيمي ته رسوي، مگر فکري جگړه د عسکري جگړې په خلاف دومره مخفي روانه وي، چي د اولس ډير لږ خلگ يې احساسوي او په خطر باندي يې پوهيږي، ځکه چي فکري جگړه د وراني، توپ، ټانگ او بم په شکل کي نه وي روانه، بلکي د نصاب، فرهنگ، ادبياتو، سياسي تشکيلاتو، اقتصادي فعاليتونه، سپورت، موډ او فيشن په شکلونو کي روانه وي، عام خلگ تر هغو پوري ددې جگړې په جريان نه پوهيږي، چي تر څو يې خطرناکو عواقبو او آثارو د هيواد او اولس د خلگو د ژوند مسير وربدل کړی نه وي، همدا وجه ده چي په مسلمانو ولسونو کي ډير لږ خلگ د فکري جگړې احساس کوي، او مقاومت ته يې پورته کيږي، هغوی که هر څومره خلگو ته چيغي ووهي، چي هيواد او اولس د يوه نامرده توپان سره مخ کيدونکی دی، خلگ يې تر هغه وخته په وينا باور نه کوي، تر څو چي توپان ټول په مخ کړي نه وي، د همدې امله غرب هم په اسلامي هيوادونو کي د عسکري جگړې پر ځای فکري جگړې ته ترجيح ورکوي، ځکه چي په دې جگړه کي يې څوک مقاومت ته نه راپورته کيږي.

۲: په عسکري جگړه کي مقابل لوری هم عسکري وي، مگر په فکري جگړه کي مقابل لوری بي دفاع ولسي خلگ وي: عسکري جگړه د داسي دوو طرفو تر منځ پيښيږي، چي دواړه مسلح وي، که يو يې د بريد توان لري، بل يې د دفاع توان لري، که يو طرف ټانگ لري، بل طرف ماین لري، که يو طرف طياره لري، بل طرف راکټ لري، که يو طرف يرغل کوي، بل طرف کمين ورته نيسي، دواړه طرفونه د جنگي مهارتونو څخه برخمن وي، مگر په فکري جگړه کي بيا د عام اولس بي دفاع او بي وسائلو خلگ هدف گرځول کيږي.

د مثال په ډول: په فکري جگړه کي يو طرف راډيو، تلويزيون، اخبار، مجله، سينما، تياتر، فلمي کمپنۍ او د رسنيو ماهرين او متخصصين لري، مگر مقابل طرف چي عام ولس دی، د دغه ډول وسائلو څخه هيڅ نه لري، پرته له دې چي د دوښمن پيغام واورې، او ځيني متاثره سي، د مقابلي لپاره يې هيڅ نه سي کولای، په دغه نابرابره فکري جگړه کي يوې خوا ته ماهر، مکار، ژبور او د خلگو په عمومي نفسياتو پوه يرغلگر دی او بلي خواته بي سواده، غريب، ناتوانه، ماشومان، ښځينه، تنکي ځوانان او پيغلې دي، چي ډير ژر او په آسانه توگه د تبليغاتو څخه متاثره کيږي، ځکه چي هغوی د دوښمن د پروگرامونو، تبليغاتو، نشراتو او پيغام تحليل او ارزونه نه سي کولای.

۳: عسکري جگړه مخکې اشغالوي، مگر فکري جگړه عقل، فکر او فرهنگ اشغالوي: په عسکري جگړه کې د ډوبښمن د يوه هيواد مخکې اشغالوي، چې آزادول يې ځينې په آسانه ممکن دي، د اسلامي نړۍ ډير هيوادونه د غربيانو له خوا اشغال سوي وه، مگر اوس په ظاهري ډول د هغوی د تسلط څخه آزاد دي، مگر په فکري جگړه کې د ډوبښمن هڅه کوي، چې د مسلمانانو فکر، عقل، عقیده او فرهنگ اشغال سي، هغه بيا هيڅکله د خاورې د آزادي فکر نه کوي، هغه بيا د ډوبښمن ته دوست، تخريب ته يې تعمير، غلامۍ ته يې آزادي او ذلت ته عزت او سرلوري وايي. غربي استعمار په تيرو دوو سوو (۲۰۰) کلونو کې وکولای سول چې په اسلامي نړۍ کې د ډيرو خلکو او په خاص ډول د حاکمي طبقې ذهن او عقل اشغال کړي، هغوی يې په غربي فکر، عقيدې او غربي مادي فرهنگ وروزل، په دې يې قانع کړل چې د اسلام تر حاکميت ورته د کفر حاکميت او د کفري قوانينو تنفيذ غوره دي.

له همدې امله په هغو اسلامي هيوادونو کې چې د غرب روزل سوي شاگردان يې اداره کوي، تر آزادي وروسته هم هيڅکله د اسلام نظام نافذ نه سو، دغه خلک نه يوازي دا چې د اسلام نظام نه نافذوي، بلکې د اسلام د نظام د نافذولو مطالبه هم د هغوی په قاموس کې جرم گڼل کيږي، هر څوک چې د اسلام د نظام د نافذولو مطالبه کوي هغه وژل کيږي، تړل کيږي او يا يې په دعوت او فعاليت بنديزونه لگول کيږي، او دا ټول د داسې چا د لاسه کيږي، چې ځانونو ته مسلمانان هم وايي، او نومونه يې هم د مسلمانانو دي، مگر فکرونه يې د ډوبښمن له خوا اشغال سوي دي. د خاورې آزادول آسانه دي، مگر د پرديو له خوا د اشغال سويو فکرونو او عقونو آزادول ډير گران کار دی، له همدې امله غرب هڅه کوي چې د مسلمانانو د خاورې پر ځای د هغوی فکر اشغال کړي، ځکه چې د فکرونو اشغال له يوې خوا بې خطرې دی او د بلې خوا يې نتايج هم سل (۱۰۰) فيصده د ډوبښمن په گټه راوځي، او د ډيري مودې لپاره پر اسلامي نړۍ د غرب د سياسي او فکري تسلط تضمين ورکوي.

۴: عسکري جگړه جنګي وسايل او ودانۍ له منځه وړي، مگر فکري جگړه ايمان، عقیده، عزم او اراده له منځه وړي: په عسکري جگړه کې د ډوبښمن کوښښ کوي، چې د مسلمانانو جنګي وسايل، پوځيان، پوځي او دولتي ودانۍ بمبار کړي، په توپونو يې وويلي، او يا يې وسوځي، تر څو پوځي قوت د دفاع او حرکت څخه وغورځوي، جنګي وسايل که هر څومره تخريب سي او يا له منځه ولاړ سي، خو چې د جگړې او دفاع اراده په زړونو کې موجوده وي، د الله (جل جلاله) په نصرت باندې ايمان او باور موجود وي او د مسلمانو پوځيانو په زړونو کې د بري معنوي وسايل لکه: ايمان، تقوا، د مسؤليت احساس، د امير اطاعت او د وحدت احساس موجود وي، که پوځي وسايل يې هر څومره هم لږ او يا کمزوري وي، بيا هم د ډوبښمن ته نه تسليميږي، د ناتواني په صورت کې ښايي تيښتي ته په تسليميدلو ترجيح ورکړي، تر څو د سبا ورځې لپاره بيا ځان جگړې ته تيار کړي، مگر د ډوبښمن ته وسله پر مخکې نږدي، خو په فکري جگړه کې د مقاومت معنوي عوامل لکه: ايمان، عقیده، عزم او د مقاومت اراده له منځه وړل کيږي، په هغه مسلمانو هيوادونو کې چې خلکو يې په فکري جگړه کې ماته خورلې ده، د کافي جنګي وسايلو او حتی د اتم بم د درلودلو سره سره بيا هم د ډوبښمن په مقابل

کي د دریدلو توان نه لري، او د جگړې تر شروع کیدلو د مخه یې د اسلام دوښمنانو ته د تسلیمیدلو اعلان کړی وي، نه یوازي دا چي د دوښمن په مقابل کي مقاومت نه سي کولای، بلکي په ډیره بي شرمۍ د خپل دین او ملت په خلاف د دوښمن په صف کي دریري او هغه څه کوي چي دوښمن یې ځيني غواړي. په فکري جگړه کي د ماتې په صورت کي ډیري وسلې، جنگي مهارتونه، کافي شمیر پوځونه، ښه ډیر مادي وسائل او قوي اقتصاد، دا هر څه د کافر دوښمن په مقابل کي د ثبات، دفاع او مقاومت عوامل نه سي کیدای، تر څو چي د جنگیالیو په زړونو کي ایمان، د الله (جل جلاله) څخه بیرته، د اسلام پر حقانیت باور، عقیده، د کفر څخه کرکه او نفرت وجود ونه لري، ددې لپاره چي د مسلمانانو پوځونه د نصرت د معنوي عواملو څخه بي برخي وي، غرب په ټولو اسلامي هیوادونو کي هڅه کوي، چي د مسلمانانو پوځونه، دفاعي او امنیتي قواوي او استخبارات په مکمل ډول د دین، عقیدې او اسلامي روحيې څخه محروم وروزي، ددې بي ديني روزني نتیجه دا ده چي نن تقریباً څه کم د ټولي اسلامي نړۍ د هیوادونو پوځونه د صلیب تر بیرغ لاندې د اسلام او خپلو ملتونو پر خلاف په جگړو اخته دي، ځکه چي فکري جگړې یې ایمان، عقیده او اسلامي احساس له منځه وړی دی.

۵: د عسکري جگړې د وراني بیا ودانول لږ وخت غواړي، مگر د فکري جگړې د وراني بیا ودانول پیرۍ پیرۍ وخت غواړي: په عسکري جگړه کي که ښارونه، کلي، پلونه، سړکونه او نور عامه تاسیسات وران سي، کیدای سي هغه د لسو (۱۰) یا پنځه لسو (۱۵) کلونو او یا هم تر دې په لږ وخت کي تر هغه پخواني حال هم ښه جوړ سي، ځکه چي ورځ په ورځ ټکنالوژي ترقي کوي، د ودانۍ نوي نوي وسائل او مواد ایجاديږي، او د انسانانو صنعتي تجربه هم ترقي کوي، وران ښارونه ښائي تر پخوانیو په ښه نقشه او ډیزاین جوړ سي، وران پلونه، سړکونه، مکتبونه، پوهنتونونه، روغتونونه، باغونه، ویالې او نهرونه ښائي د نویو معلوماتو او عصري تعمیراتو تجربو په کارولو سره تر پخوانیو هم په ښه کیفیت جوړ سي، مگر هغه فکرونه، عقیدې او اخلاق چي د فکري جگړې په ترڅ کي وران سوي وي، د هغو جوړول، اصلاح کول، بیرته د حق معیارونو ته راگرځول خورا ډیر وخت، ډیر پروگرامونه، ډیر نشراتو، صابرو او ماهرو دعوتگرانو، استاذانو، مصلحینو، د تعلیم او تربیې هر اړخیز اصلاح سویو نصابونو او د ډیرو پیسو مصرف ته ضرورت لري، دغه کار په زماني لحاظ هم ډیر اوږده وخت او مسلسلو هڅو ته ضرورت لري، ډیر اسلامي هیوادونه د انگریزانو څخه آزاد سول، مگر د انگریزیت څخه لا د لسگونو کلونو په تیریدلو هم نه دي خلاص سوي، ډیر هیوادونه د فرانسې د اشغال څخه خلاص سول، مگر د خلکو افکار، نظریات، نظام او د ژوند ټول اړخونه یې د نیمي پیرۍ تر تیریدو وروسته هم د فرانسویت څخه نه دي خلاص سوي، همدا ډول ډیر اسلامي هیوادونه د روسیې د اشغال څخه خلاص سول، مگر په خلکو او نظام کي یې لا تر اوسه اسلام نه دی راغلی او هر څه په هماغه روسي نظام او د کمونیزم په الحاد وېلي فلسفه باندي چليري، او په نږدې راتلونکي کي دا تصور هم نه سي کیدای، چي دغه هیوادونه دي په ریښتیا د حقیقي اسلام غیږي ته راوگرځي، کیدای سي سلگونه کلونه وغواړي، چي په دغو هیوادونو کي دي اسلام حاکم سي او یا یې د خلکو الحاد وېلي فکرونه بیرته په اسلامي مفاهیمو روښانه سي، دا هر څه پر دې دلالت کوي، چي د فکري جگړې تخریب د عسکري جگړې تر تخریبه ډیر دوامدار او خطرناک وي، د فکري جگړې او عسکري جگړې تر منځ نور ډیر توپیرونه هم سته.

د فکري جگړې تاريخي پس منظر

دا چې په نړۍ کې هره جگړه چې په هر شکل او صورت سره د ډلو، دينونو يا تمدنونو تر منځ رامنځته کېږي، نو موږ کولای شو چې د شرايطو، موخو او پايلو په نظر کې نيولو سره ددې جگړې د پيل نيټه او همدارنگه د هغې جگړې سرچينه په ډاگه کړو، دا چې د الله (جل جلاله) حکمت او کرنلاره ددې غوښتنه کوي، چې تل دې حق په دوامداره او نه ستړي کېدونکي ډول د باطل سره په کشمکش او مقابلې کې قرار ولري، تر څو چې د حق رښتيني ملگري او د الله (جل جلاله) رښتيني بنده گان يوه شيبه هم د حق د دفاع او ملاتړ څخه بې غوره پاته نه سي، لکه څنگه چې د باطلې لارې لارويان يوه شيبه هم د حق په وړاندي د مکر او فريب څخه بې غوره نه پاته کېږي. په تاريخي لحاظ فکري جگړه د حق د دوښمنانو له خوا د انسانيت د پيدايښت سره سم پيل او تر نن ورځې پورې په مختلفو شکلونو او پړاونو کې روانه ده.

لومړۍ بېلگه يې د شيطان عليه لعنه له خوا په جنت کې حضرت آدم (عليه السلام) ته فريب ورکول او د هغه د فکر مغشوشول وه، چې د حضرت آدم (عليه السلام) په دې کار سره الله سبحانه و تعالی هغه د جنت څخه مخکې ته راکښته کړی، او د حضرت آدم (عليه السلام) څخه وروسته کله چې د انسانانو شمير مخ پر ډيريدو شو، نو الله سبحانه و تعالی د هغو د هدايت لپاره په مختلفو وختونو کې د حق لور ته بلونکي پيغمبران (عليهم السلام) رايلري دي، مگر بيا هم تل د حق انساني او شيطاني دوښمنانو خپلې دسيسې، فريبونه او چلونه د حق د ډيوې د مړې کولو لپاره په لاره اچولي دي، چې د دغو ټولو سره سره بيا هم الله سبحانه و تعالی حق پر باطل باندي غالب گرځولی دی، که په ځانگړي ډول د فکري جگړې تاريخ ته کوم چې نن ورځ د اسلام د دوښمنانو د لوري د حق د ډيوې د مړې کولو لپاره په لاره اچول سوي نظر واچوو، نو څرگنده به سي کله چې په (٦) ميلادي پيړۍ کې د وروستني الهي پيغام قرآن عظيم الشان سپيڅلي وړانگې د حجاز د ټاپو څخه راپورته سوي او ټولي نړۍ ته په خپريدو سوي.

د اسلام دوښمنانو، مشرکينو، يهودو او نصاراوو د دغو وړانگو د پرې کولو لپاره په مختلفو محاذونو کې نه تماميدونکې جگړه پيل کړه، د اسلام د ستر پيغمبر او د هغه د ريښتينو ملگرو او همدارنگه د دغه حق دين اسلام پر ضد يې د وسله والې جگړې تر څنگ په مختلفو ډولونو سره فکري جگړه هم پيل کړه او هڅه يې کوله چې د ټولو شونو لارو چارو په کار اچولو سره د اسلام د سپيڅلي دين نور په نطفه او د تبارز په لومړي ټاټوبي کې خنثی او له منځه يو سي، او پرې نږدې چې دغه سپيڅلي وړانگې د نړۍ نورو برخو ته هم خپرې سي، په دغه برخه کې يې د هيڅ ډول شيطاني فريبونو غولونو او چلونو څخه دريغه ونه کړه، چې په لاندې کرښو کې د اسلام د مبارک دين د ظهور په لومړي پړاو کې د دغو شيطاني چلونو او فريبونو يعني فکري جگړې يو څو بېلگې په لنډول ذکر کوو:

۱: رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته لیونی ویل: په دې کار سره د اسلام دوښمنانو غوښتل خلک د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه متنفر کړي، تر څو هیڅوک یې په خبرو باندې باور ونه کړي. (نعوذ بالله)

۲: د گمراهي توروڼه لگول: دوهم تور چې د اسلام دوښمنانو پر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) باندې ولگوى هغه دا وه چې گویا (نعوذ بالله) رسول الله (صلی الله علیه وسلم) گمراه دی. (نعوذ بالله)

۳: شاعر گڼل: د اسلام دوښمنانو ستر پیغمبر رسول الله (صلی الله علیه وسلم) شاعر بللی. (نعوذ بالله)

۴: کاهن، ساحر او مسحور گڼل. (العیاذ بالله)

۵: د قرآن کریم د تلاوت څخه مخنیوی: د قرآن کریم د تلاوت په وخت کې شور ماحور جوړول او داسې نور... په دې کارونو سره د اسلام دوښمنانو غوښتل تر څو د اسلام د خپرولو څخه مخنیوی وکړي.

د یادولو وړ ده! د اسلام د دوښمنانو دغه فکري جگړې د اسلام د ظهور څخه وروسته بیا تر نن ورځې پورې مختلف پړاونه وهلي دي او په دې لاره کې د اسلام دوښمنانو د مختلفو وسایلو او لارو چارو څخه کار اخیستی دی، همدارنګه د وخت او زمان مطابق یې د مسلمانانو په وړاندې دغه جگړه سمبال کړې ده، چې نن ورځ همدې حقیقت ته په کتو سره د اسلام دوښمنان رښتیني او سرتیري مسلمانان په مختلفو نومونو لکه: تروریست، ترهګر، بې فرهنگه، منفي گراه، وروسته پاته او داسې نورو... نومونو سره نوموي، تر څو نور عام مسلمانان د دغو رښتینو او سرتیرو مسلمانانو د ملاتړ څخه راوگرځوي او یا دغه عام مسلمانان د هغوی په مقابل کې ودروي، چې په دې کار سره دوی وکولای شي د اسلام د مبارک دین د خپریدو څخه مخنیوی وکړي او په کراره کراره دغه دین د نړۍ د نقشې څخه ورک کړي.

د فکري جگړې مخنیوی

د پوځي جگړې مخنیوی کله په پوځي غلبې، کله هم په صلحي سره کیږي، مگر فکري جگړه بیا هغه جگړه ده چې په هېڅ صورت صلحه او منځگړتوب نه مني او نه د صلحي لپاره ځای په کېښي سته، فکري جگړه یوازې د فکري غلبې په صورت کې درېږي او بس او تر څو چې یو طرف پر بل طرف په مکمل ډول غالب سوی نه وي، تر هغه به دغه جگړه روانه وي، فکري جگړه کې نه اسلام، نه صلحه او نه منځگړتوب مني، په هغه وخت کې چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په مکه مکرمه کې د شرک او کفر په خلاف به یوازې ځان سره فکري جگړه پیل کړې وه، د مکې کفار په دغه جگړې کې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) څخه ډیر تنگ سول، مشران یې د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) اکا ابو طالب ته راغلل، تر څو د دوی او د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) تر منځ منځگړتوب وکړي، او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د دوی د شرکي افکارو او نظریاتو په خلاف د مبارزې څخه بند کړي، ابو طالب هم په پیري مهرباني د کفارو دغه غوښتنه رسول الله (صلی الله علیه وسلم) ته وړاندې کړه، رسول الله (صلی الله علیه وسلم) چې د دغه فکري جگړې د توقف د خطرناکو عواقبو ښه خبر وو، خپل اکا ته یې داسې وویل: قسم مې دې په الله وي ای اکا! که کافران لمر زما په راسته لاس، او سپوږمۍ زما په چپه لاس کې راکښیږدي، ددې لپاره چې زه دا کار پرېږدم، تر هغو به یې پرې نه ږدم چې یا مې الله سبحانه وتعالی پر کفر غالب کړي او یا زه په دې لار کې ومړم.

که د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) دغه دریځ ته وگورو، نو وینو چې هغه مبارک په داسې وخت کې د خپلې فکري مبارزې د دوام قسم یادوي، چې دی په میدان کې یوازې ولاړ دی او حتی چې اکا یې هم د ده تر څنګ نه درېږي، مگر بیا هم رسول الله (صلی الله علیه وسلم) فرمایي: که کافران ناممکن شرطونه چې د لمر او د سپوږمۍ په لاسونو کې ورته ایښوول دي، هم ورته ممکن کړي، بیا هم د دوی د فکري دوښمنۍ څخه لاس نه اخلي. دا پر دې دلالت کوي، په اسلام کې د کفر په خلاف په فکري جگړې او دوښمنۍ کې سوله او منځگړتوب ځای نه لري، په عسکري جگړه کې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) صلحه کړې ده، مگر په فکري جگړه کې یې هېڅکله نه ده کړې.

همدا ډول کفار هم تر هغو د مسلمانانو د دوښمنۍ څخه لاس نه اخلي، تر څو چې یې هغوی د خپل دین، فکر او ملت څخه چې اسلام دی ایستلي نه وي، کفار به تر هغه وخته د مسلمانانو پر خلاف په جگړه کې وي، تر څو چې یې د مسلمانانو دین، فکر او نظریات نه وي وربدل کړي، یعنې د دوی عسکري جگړې به هم د فکر لپاره وي، اصلي جگړه به فکري وي، مگر کیدای سي چې عسکري جگړه هم ددې فکري جگړې لپاره د وسائلو په حیث استعمال کړي. دا چې فکري جگړه په هېڅ صورت سوله او منځگړتوب نه مني، نو ددې جگړې مقابله او مخنیوی به څنګه او په څه شکل کوو؟ او بیا په خاص ډول موږ مسلمانان به یې د خپل دیني، فکري، سیاسي، علمي او اجتماعي وضعیت په پام کې نیولو سره څنګه کوو؟

۱:- د اسلام په هکله هر اړخیز پوهاوی: د فکري جگړې په وړاندې د مقابلي په لارو چارو کې یو مهم اصل عامو مسلمانانو ته د اسلام په هکله هر اړخیز پوهاوی ورکول دي، چې دا ستره او عظیمه دنده د اسلامي پوهانو په غاړه یو دروند بار دی، ځکه اسلامي پوهان باید ټولې نړۍ او په ځانګړې ډول مسلمانانو ته دا څرګنده او ثابته کړي، چې د اسلام مبارک دین سیاست، اقتصاد، سوداګریز، مدني، ټولنیز بلکې د ژوندانه ټول اړخونه په خپله غیره کې رانغاړي، نو په همدې توګه په کار ده چې لومړی موږ مسلمانان د اسلام روح وپیژنو او د اسلامي روح د غوښتنې سره سم حرکت وکړو، اسلامي روح لوی الله (جل جلاله) ته عبادت کول دي او لوی الله (جل جلاله) ته عبادت کول په هماغو ټاکلو حدودو کې کیدلای سي، چې لوی الله (جل جلاله) ورته ټاکلي دي او رسول الله (صلی الله علیه وسلم) موږ ته رابښولي دي.

ټول مسلمانان تر وږي په ټولو صالحه اعمالو مکلف دي او یوه اسلامي ټولنه حقیقتاً هغه وخت تشکیل موندلای سي، څو چې هر فرد یې د اسلامي روح د تقاضا سره سم هر ډول اسلامي عمل ته چمتو وي او د زړه له کومې مینه ورسره ولري، داسې نه چې دیني پوهان او طالب علمه د کسب او کار سره دومره اړیکې پرې کړي، چې ټول ژوند یې د ګدایانو په څیر د نورو پر اوږو بار وي او بالوسيله یې علمي مسلک دومره د خلکو په نظر کې سپک وي، چې هیڅ څوک یې درناوی هم ونه کړي او څوک یې د سیالانو په لیکه کې هم ونه شمیري.

همدا راز داسې نه چې کاریګره طبقه د ټولنې موجودیت دومره تر خپل عمل پورې اړونده وګڼي چې علم او دین د علماوو خاصه دنده وګڼي، لنډه دا چې ټول مسلمان په اسلام باندې د پوره پوهاوي څخه وروسته په هغه باندې منګولي ولګوي، ځکه پرته له دې څخه چې مسلمانان لومړی په خپل دین باندې پوهه لاسته راځي او همدارنګه په هغه باندې پوره عمل ونه کړي، نو نه سي کولای چې د نړۍ سیادت او قیادت دي په واک کې واخلي.

د اسلام په هکله د هر اړخیز پوهاوي یوه برخه کیدای سي په لاندې عنوانونو کې راوغاړو:

الف:- سالمه روزنه: د هر څه څخه لومړی د نوي نسل سالمه روزنه ده، چې موږ او پلار، د جومات امام، د ښوونځي او مدرسې ښوونکي ته لازمه ده، چې ټولو مسلمانانو ته د اسلامي اصولو سره سمه تربیه ورکړي او د روزنې په هر پړاو کې د اسلامي روزنې ښوونه ورته وکړي، د نوي نسل اخلاق ناسته ولاړه، خبرې اترې، خوب او وینښتیا، لباس او پوښاک د اسلام د لارښوونو سره سم ور زده کړي.

ب:- تعلیمي نصاب: اسلامي اُمت ته په کار دي چې د ژوند په هره کچه کې تعلیمي نصاب پر اسلامي اصولو عیار کړي، تدریسي اصول اسلامي وګرځوي او د تعلیم په هر پړاو کې عقائد، د اسلامي شعائرو عظمت، د قرآن کریم او نبوي احادیثو زده کړه لازمي وګرځوي، د تاریخ مضمون هم اسلامي وګرځوي، لنډه دا چې هغه ټول مضامین چې په اسلامي مدرسو او ښوونځیو کې چې کوم مضامین تدریس سیري، که هغه دیني یا عصري وي، هغه ټول باید پر اسلامي اصولو عیار کړل سي.

جیم:- د ټولني اصلاح: دریم تدبیر د ټولني اصلاح ده او هغه داسي چي په اسلامي ټولنه کي د کفري تهذيب له منځه وړل او اسلامي تهذيب پلي او احیاء کړل سي، د فکري تهذيب زیانونه او د اسلامي تهذيب گټي بیان کړل سي.

د:- اسلامي ثقافت: څلورم تدبیر د اسلامي ثقافت ترویج دی او هغه داسي چي د اسلامي اُمت ټول ثقافتي وسائل لکه: جرائد، ورځپاڼي، مجلې، راډیو او ټلويزيون د اسلام د لارښوونو سره سم عیار او وچلول سي او غیری اسلامي خپروني له منځه یو وړل سي.

ه:- اسلامي اخلاق: پنځم تدبیر یې دا دی چي د ټولني په ټولو خلکو کي اسلامي اخلاق لکه: حیاء، زړه سوی په هر څه کي اعتدال، قناعت، زغم، عفو، ورورولي، د شریعي حلالو او حرامو توپیږ، پر خپل دین باندي ثبات، ننگ، غیرت او کفري نظریاتو څخه کرکه او نفرت کول ترویج کړل سي.

۲:- د مسلمانانو د سیاسي یووالي لپاره هلي ځلي کول: ټول مسلمانان په ځانگړي ډول اسلامي سیاسي چارواکي دا وجیبه لري، تر څو د مسلمانانو تر منځ هر اړخیزه اختلافات له منځه یو سي، همدا راز اسلامي مبلغین هم دنده لري، چي د مسلمانانو تر منځ په نړیواله کچه یو واحد سیاسي فکر رامنځته کړي، د مسلمانانو تر منځ د سیاسي بیلتون څخه مخنیوی وکړي او ټولو مسلمانانو ته داسي پوهاوی ورکړي، چي د مسلمانانو تر منځ هیڅ پولي مطرح نه دي، په دې سره مسلمانان کولای سي د ستر اسلامي خلافت د بیا راژوندي کولو زمینه مساعده کړي داسي خلافت چي په هغه کي د مذهبي، ژبني، قومي او داسي نورو... توپیرونو په اساس خلک ونه پیژندل سي، بلکي ټول د یو واحد اسلامي ملت په توگه وپیژندل سي.

۳:- نړیوالو ته د اسلام د حقیقي څهرې ورپیژندل: د اسلام د مبارک دین د خپرولو ستر مسؤلیت د ټولو مسلمانانو په ځانگړي ډول د اسلامي پوهانو په غاړه وراچول سوی دی، نو اسلامي پوهان باید د اسلام د مبارک دین حقیقي څهره په کوم ډول چي ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) هغه بیان کړي ده، ټولو نړیوالو ته په ډاگه کړي ده، تر څو نه یوازي دا چي د اسلام اوسني دوښمنان د اسلام او مسلمانانو سره د خپلي اوږدې دوښمنۍ څخه لاس په سر سي، بلکي هغوی د اسلام د ستر نعمت څخه برخمن او په دغه مبارک دین باندي مشرفه سي، نو په دې برخه کي اسلامي پوهانو ته لازمه ده چي د اسلام د مبارک دین په خپرولو کي د هغو لارو چارو څخه استفاده وکړي، کومي چي ستر پیغمبر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) اسلامي مبلغینو ته پرې ایښي دي، اسلامي پوهان باید په خپلو وعظونو، کتابونو، مجلو او داسي نورو... شیانو کي د اسلام مبارک دین لومړی ټولو مسلمانانو ته په حقیقي معنا څنگه چي پر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) باندي رانازل سوی دی ور وپیژني، تر څو لومړی په خپله مسلمانان په خپل دین پوه او وروسته دغه حق دین نورو خلکو ته هم ورسوي، ځکه نن ورځ ډیر داسي مسلمانان شتون لري، چي د هغو اعمال کثیف او داسي اعمال دي چي هغه اعمال غیری مسلمان خلک د اسلام د مبارک دین څخه زړه توري کوي.

د بیلګې په توګه: ځینې مسلمانان په خپل دین باندې پوره تمسک نه کوي او داسې اعمال تر سره کوي، چې هغه اصلاً د یوه مسلمان سره نه ښایي. همدارنګه ځینې مسلمانان د مسلمان په نوم د اسلام د نامه څخه غلطه استفاده کوي او غیری مسلمانو ته دغه دین یو تنګ او وروسته پاته دین معرفي کوي، همدارنګه ځینې مسلمانان غیری مسلمان وګړي په زور او جبر سره د اسلام لور ته رابولي او داسې نوري بیلګې هم سته. نو اسلامي پوهان باید غیری مسلمان وګړي په دې وپوهوي چې د دغو یادو سویو کسانو اعمال هیڅکله هم د اسلام څخه نمائندګي نه کوي، بلکې اسلام هغه سپیڅلی دین دی، چې هغه ټولو انسانانو ته دا حق ورکړی دی، چې کولای سي هر دین انتخاب کړی او د اسلام په منلو کې جبر نسته. همدارنګه په اسلام کې یو مسلمان د هر ډول مضره اعمالو څخه منع کیږي، د خلکو تر منځ عدل قائمېږي، د خلکو تر منځ هر ډول توپیرونه لکه: نژادي، ژبني، قومي او داسې نور... له منځه ځي او ټول خلګ د یو واحد اسلامي ملت په توګه پیژندل کیږي.

همدارنګه د اسلام په راتګ سره خلګ د انسانانو د بنده ګي څخه خلاصیږي او د یوه ستر رب بنده ګي کوي، بالاخره دا چې هغو ته داسې په ډاګه کړي، چې د اسلام مبارک دین سیاست، اقتصاد، حکومت، ټولنیز، مدني، ادبي او د ژوند ټول اړخونه په خپله غیږه کې رانغاړي. نن ورځ ډیر غیری مسلمان وګړي د مسلمانانو دفاعي جهاد او مقاومت ته د وحشت، تروریسم او ترهګري په سترګه ګوري او همدا لامل دی چې ډیر کفار غیری مسلمان وګړي د اسلام دین د وژنو، جګړو او ډب دین ګڼي او د دغه حق دین منلو ته زړه نه ښه کوي، نو بڼه په دې برخه کې اسلامي پوهانو ته لازمه ده تر څو د ټولو ممکنه وسائلو په ذریعه ټولو نړیوالو ته د اسلام د مبارک دین او د مسلمانانو د جهاد حقانیت او مشروعیت ثابت کړي او دا ورته څرګنده کړي، چې مسلمانان هم د نوري نړۍ د قومونو په څیر حق لري، تر څو د خپلو حق او حقوقو څخه په هغه صورت کې چې تر تعرض لاندې راځي دفاع وکړي او دا ورته په ډاګه کړي، چې د مسلمانانو جهاد او مقاومت، وحشت او ترهګري نه، بلکې د خپلو حق او حقوقو څخه دفاع او د ظالم په وړاندې مقابله ده.

۴: د اسلام پر ضد د اسلام د دوښمنانو د پلانونو څخه د مسلمانانو خبرول: ددې لپاره چې اسلامي امت او اسلامي هیوادونه په خاصه توګه د اسلام د دوښمنانو د ټولو مهلکو پلانونو څخه خبر او په پوه سي چې د اسلام د دوښمنانو د دغه اسلام دوښمنه پلانونه د لویديځو هیوادونو څخه په ټولو اسلامي هیوادونو کې د خپلو تالي څټو غلامانو پواسطه پلي کړي دي. د همدې امله د اسلامي امت ټول اسلامپاله وګړي، هغه که نارینه وي، که ښځینه مسؤولیت لري تر څو په فردي او ډله ایزه توګه د اسلام د دوښمنانو د دغه پلانونو د شنډولو په تکل پاڅون وکړي او خپل دیني مسؤولیت تر سره کړي، چې د دغو پلانونو څخه یې ځینې په دې ډول دي، لکه: د لبرالیزم خپرول، ډیموکراسي دودول، د ځمار ځایونو پرانیستل، په راډیو او ټلويزون کې د اخلاقي فساد خپروني خپرول، د ښځو د حجاب په خلاف یون، په جهادي تنظیمونو باندې بندیز لګول، په دیني مدرسو باندې بندیز لګول، د ربري پرېښوولو، د لمانځه اداء کولو او نورو اسلامي عباداتو په خلاف تحریک چلول، دین او حکومت یو د بل څخه بېلول او داسې

نور... دین نړونکي پلانونه چي په حقیقت کي د دغو ټولو پلانونو مرکزي او اصلي موخه د نړۍ د نقشي څخه د اسلام د مبارک دین له منځه وړل دي، نو دی ټولو حقایقو ته په پام سره پر ټولو مسلمانانو په ځانگړي ډول پر لوستوونکو او پوهو مسلمانانو لازمه ده، تر څو دغه اسلام دوښمن پلانونه د ټولو مسلمانانو په وړاندي برېښي، د هغو له منځه وړلو لپاره هر اړخیزه هڅي په لاره واچوي او خپل ملتونه د اسلام د دوښمنانو د پنځو څخه وژغوري. د صلیبیانو پر ضد د مسلمانانو ډیر پیاوړي قوماندانانو پیاوړی او زړه ور، د سترگو اغزی، د اسلامي تاریخ تاج، جنگیالی، اتل قوماندان صلاح الدین ایوبي وو، او همدارنگه نور پیاوړي او متدین قوماندانان هم وه، ټولو قوماندانانو اسلامي اُمت د بریا په لوري وخوځاوه، او د ژوند په ټولو ډگرونو کي یې خپل ټینگښت، بنایست او ثبات وښوده، وحشي صلیبیانو ته یې غاښ ماتونکي او نه هیریدونکي ماته ورکړه، صلیبیانو د مسلمانانو په وړاندي د خپلي ماتي څخه ژور درس واخیستی، دوی ته دا څرگنده سوه، چي اسلامي اُمت څومره کمزوری هم وي، بیا هم دوی تل په خپله عقیده باندې کلک ولاړ وي، د اسلامي شریعت پای بنده وي، په خپلو مینځونو کي وحدت لري او همدارنگه تل د خپل الله (جل جلاله) پر کتاب او د الله (جل جلاله) د رسول (صلی الله علیه وسلم) پر سنتو باندې کلکي منگولي لگوي، نو ځکه دوی بريالي هم وي.

ځوانه مسلمانان ولي وروسته پاته سول؟

اسلام د پرمختګ دين دى او د تل لپاره يې خپل پيروان دې ته هڅولي دي، تر څو د خپل ژوند او د ټول انسانيت د هوساينې لپاره هغه اسباب برابر کړي چې ضرورت ورته لري، اسلام هغه دين دى چې په راتګ سره يې بشريت د وحشيانه ژوندانه څخه د يو ټولنيز ژوند پر لور سوق کړى، هغه ټولنې چې د يو ژوندي انسان بنخول يې افتخار گڼي، د اسلام په راتګ سره يې د نوموړي انسان لاسونه بنګل کړل او پر خپلو تپرو کړنو يې د پېښمانتيا اوښکې توى کړې، اسلام هغه دين دى چې انسان يې د غلامۍ د ژونده څخه د بادارۍ تر مقامه رسولى دى، د يو باعزته سياسي، ټولنيز، اقتصادي او اخلاقي نظام تحفه يې ورکړې ده او ټول انسانيت ته يې د ژوند ريښتني معنا وربښولې ده، اسلام چې د انساني فطرت موافق او د تل لپاره د ټولنې د پرمختګ غوښتونکى دى.

ولى هغه اُمت چې خپل دين اسلام گڼي د ذلت او خوارۍ په طرف روان دى؟ د پرمختګ څخه د وروسته پاته کيدو لامل يې څه دى؟ ولي ددې اُمت اسلاف د انسانيت خيرخواه گڼل کيږي او اوسني افراد يې په بيلا بيلو توهين اميزه القابو ستايل کيږي؟ ولي د يو واحد قيادت تر سيوري لاندې نه سي يو ځاى کيدلاى؟ په داسې حال کې چې دې اُمت يو وخت نه يوازې د نړۍ پر انسانانو، بلکې د بحر او وچې پر حيواناتو د حکومت واگي په لاس کې لرلې، د يو واحد قيادت او واحد بيرغ لاندې يې په ټوله نړۍ کې د الهي قانون د حاکميت لپاره خپل صفونه منظم ساتل، خو دغه صفونو هغه وخت د ماتيدو پړاونه وهل شروع کړل، کله چې مسلمانانو د خپل دين اساسي لارښوونو ته شاه کړله، شايد داسې ډير عوامل واوسي چې اسلامي اُمت يې د پرمختګ د نعمت څخه وروسته پاته کړى دى، مګر ځينې مهم عوامل چې د اسلامي اُمت د ذلت سبب گرځيدلي او لا هم اسلامي اُمت ورسره لاس او گريوان دى په دې ډول دي:

۱:- د احساس نه کول: يوه مهمه ستونزه چې اسلامي اُمت يې د پرمختګ د کاروان څخه په وروسته پاته کيدو مجبور کړ، د مسلمانانو تر منځ د مسؤليت د احساس ختميدل وه، هغه وخت چې مسلمانانو په خپل زړه کې د خپل خور پيغمبر حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) دې فرمان ته چې په تاسو کې هر کس راغي دى او د خپل رعيت په اړه به پوښتنه ځيني کيږي، په ريښتني معنا ځاى ورکړى وو او دا فرمان يې د خپل ورځني ژوند لپاره سرمشق ټاکلى وو، يوازې دا نه چې ناکامي يې نه ليدله، بلکې د ناکامۍ تصور يې هم چيري په ذهن کې نه گرځيدى، نو اى ددې پرمختللي عصر وروسته پاته مسلمان، اى هغه مسلمان چې د اسلامي اُمت روانو حالاتو دې د سترگو څخه د آرام خوب اخيستی دى، اى هغه مسلمان چې د تل لپاره په دې فکر کې اوسي چې موږ مسلمانان ولي کمزوري او بې ځواکه سوي يو؟ نو پوه سي چې ددې روانو حالاتو يو اساسي لامل ته په خپله يې، ځکه چې تا تر اوسه کله په دې اړه د ځان سره فکر کړى دى چې ددې اُمت په اصلاح کې ستا مسؤليت څه دى؟ که چيري دې جواب هو وي، نو دا پوښتنه د ځان سره مطرح کړه چې څومره د خپل مسؤليت په سرته

رسولو کي کامياب راغلی یې؟ او که دي جواب دی منفي وي، نو پوه سه چي اوس هم لا وخت تير سوی نه دی، ته که هر څوک يې، ته بايد اول خپل مسوليت وپيژني او بيا يې په سرته رسولو کي يوه ذره غفلت او يې غوري ونه کړې، نو ليري نه ده چي ستا د زحمت او خوارۍ په وجه به اسلامي اُمت يو ځل بيا خپل تير برم ته ورسيري او خپل تللی عزت به بيرته لاسته راوړي، بيا به ستا د معدنونو څخه بل څوک گټه نه اخلي، ستا اولادونه به يې هدفه نه لوييري، بيا به د خپلو مساجدو مخته او په بنارونو کي د خپل مسلمان ملت بې سرنوشته کوندي او يتيمان نورو ته په داسي حالت نه ويني چي بل ته يې د سوال لاس اوږد کړی وي.

د ټولني په اصلاح کي د مسلمان ځوان مسوليت څه دی؟ ځوان نسل د اسلامي اُمت تر ټولو لويه او ستره سرمايه ده، د اسلامي اُمت آرزبنت او پايښت د ځوانانو سره تړاو لري، که چيري دا ځوانان بې هدفه لوی سي، په دې وپوهيږه چي اُمت د يو بيرونکي راتلونکي شاهد دی او که ځوانان مو په صحيح اسلامي مفکوره د نړۍ غوره مخترعين او مکتشفين وروزل سي، نو انتظار وباسه چي اسلامي اُمت نور دا د خوارۍ ذلت او رسوايي شپې او ورځي نه سي زغملای او د ترقی په لور قدمونه اخلي، نو ای مسلماننه ځوانه اسلامي اُمت تاسو ته سترگي په لار دی، ستاسي هڅي او کوبښبونه کولای سي د اسلامي اُمت روان غمونه په خوشحاليو بدل کړي، که خپل تاريخ وگوري، نو داسي ډير مثالونه به مو تر نظره تير سي، چي د ځوان قشر په وجه څومره مثبت حرکتونه منځته راغلي دي، د اسلامي دعوت اکثريت دعوت کوونکي ملاتړ کوونکي او ساتونکي ځوانان وه.

مگر د تاريخ په اوږدو کي د ځوان قشر لږ انحرافاتو هم اسلامي اُمت ته دومره ستونزي راولاړي کړي دي، چي تر نن ورځي پوري يې له وجهي اسلامي اُمت کږيري، لکه د اندلس په شان د اسلام د اته سوه (۸۰۰) کلن تاريخ د نسکوریدو يو اساسي لامل هم د ځوانانو بې غوري او په بې هدفه کارونو کي وخت تيرول وه، اندلس يو وخت داسي ځوانان درلودل کله چي به په خپلو کي سره راټول سول، نو يو بل ته به يې ويل: ما تر ډير صحيح البخاري زده کړی دی. بل به ويل: زه داسي توره چلولای سم. دا هغه وخت وو چي اندلس ته مسيحيانو خپل مبلغين او جاسوسان د اسلام د ځوان نسل د فکر معلومولو لپاره ليرلي وه او په دې هڅه کي وه، چي وپوهيږي د کوم عواملو پواسطه کولای سي د مسلمانانو څخه د اندلس مخکې واخلي.

هو! د ځوانانو اهمیت د اُمت په پرمختگ کي له دې ځای څخه په واضح توگه معلوميري، کله چي جاسوسان د اندلس د ځوانانو دا خبري اوري نو بيرته واپس ځي او خپلو مشرانو ته وايي: اندلس لا تر اوسه داسي ځوانان لري چي په يو ډگر کي هم ماته او شکست نه مني، نو غوره به دا وي چي اوس د اندلس د نيولو خيالات هير کړئ، دا ځکه چي لا تر اوسه د اندلس د نيولو موقع نه ده راغلی. مگر د وخت په تيریدو سره يوه ورځ بيا ځيني جاسوسان د اندلس په يوه لاره تيريري، چي يو ځوان ناست دی او ژاړي، نو دغه جاسوس د دغه ځوان څخه د ژړا د علت پوښتنه وکړه؟ ځوان وويل: دلته يوه انجلۍ وه، ما ډيره مينه ورسره درلوده، خو هغې نن زه پريښوولم. جاسوس چي کله د ځوان خبري واوريدې، نو په تلوار سره خپلو مشرانو ته ورغلی او ورته ويې ويل: د اندلس د نيولو وخت راغلی دی. د اندلس هغه ځوانان

چي يو وخت يې د علومو او فنونو په ډگر کي هيڅ شکست نه منی او د ماتې په صورت کي يې اوبنکي تويولي، نن په دې خبره اوبنکي تويوي چي زه هغې انجلۍ پريښوولم، چي ما ډير مينه ورسره درلوده. نو هماغه وو چي مسيحيانو اندلس ته خپل مبلغين داخل کړل او هغه اندلس چي يو وخت د اسلام کلا يادیده، نن په يو داسي هسپانيه او پرتغال بدل سوي دي، چي د اسلام نوم اخيستل په کبني هم جرم دی، نو ای د اسلامي اُمت خُوان نسله کوم اُمت چي ستا د خُينو خطاوو په وجه د ذلت دې حالت ته رسيدلی دی، اوس يې د پرمختگ په لور روانول هم ستا مسؤليت دی، ته بايد د معاصري اسلامي نړۍ د سر لورۍ په لار کي خپل خان مسؤل وگڼي، ته بايد خپل وخت په بي هوده کارونو کي مصرف نه کړي، د خپل وخت قدر او ارزښت وپيژنه، خپل ورځنی ژوند د يو تقسيم اوقات پواسطه تنظيم کړه، دا کار به دي په ژوند کي د وقار او عزت نښه وي، د خپلي ژبي د نعمت قدر وپيژنه او د داسي استعمال څخه يې پاکه وساته، چي کومه فايده نه پرې مرتبيري، ستا لپاره تر ټولو غوره اسلام او مسلماني د فضول خبرو او بي فايدي کارونو پريښوول دي، د خپل مسلمان ورور سره په نيکۍ کولو کي داسي اوسه گوندي ته د هغه احسان ادا کوي.

همدارنگه د خپل مسلمان ورور په غياب کي د هغه صفت کوه، دا کار به دي په ټولنه کي د محبت او الفت د پيدا کيدلو لپاره لاره هواره کړي، خپل دين او شريعت ته د دعوت په لاره کي ډير توند او مفرط مه جوړيږه، په ټولنه کي يو غوره رهبر جوړ سه، داسي رهبر چي د ټولني افراد به دي پريکړو ته به دي احترام لري او له مخي به يې ته په آسانی سره وکولای سي د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره يوه باکفايته ټولنه وروزي، ته بايد په ټولنه کي د يو داسي مسلمان په صفت ژوند وکړي، چي خلکو ته دا ثابته کړي چي اسلام يو آسان دين دی، د ټولني د اصلاح او پرمختگ لپاره د هري روا پريکړي تاييد کوي، د هري هغه ډلي چي بي خايه سختي کوونکي متشديدین او د حد څخه تيري کوونکي دي هيڅ ملاتړ نه کوي، د علم د زده کړي لپاره د هري ممکني لاري څخه بايد ايستفاده وکړي، ځکه علم دی چي د جهالت توري تيارې په روښانه سباوون بدلوي.

هغه اُمت چي ته يې د ترقي غوښتونکی يې بايد د علومو په زده کړه بوخت سي، داسي علوم ياد کړي چي په مادي او معنوي دواړو ډگرونو کي ټولني ته ابتکارات وړاندي کړي، د ژوندانه ټولو هغه ادابو ته چي اسلام ټاکلي دي، پابند واوسه، د ملگري په انتخاب کي د ډير اختياط څخه کار واخله، تل د خان لپاره داسي ملگري انتخاب کړه چي نيک او صالحه وي، ځکه څومره چي انسان د ملگري څخه متاثره وي، د بل چا څخه نه متاثره کيږي، هغه همفکره، مخلص او صالح ملگري چي تا ته يې په زړه کي خای درکړی او د الله (جل جلاله) د رضا لپاره محبت درسره کوي، خپلو ملگرو ته پر خپل خان ترجيح ورکوه، ځکه دا کار دي د دعوت په لاره کي د ملگرو همکاري لا ډيرولاي سي، د اسلامي نسل د بقاء لپاره د دينداري او صالحې کورنۍ بنسټگر جوړ سه، بنځه يوازي د بنايست لپاره مه خوبنوه، ځکه کيدای سي دا بنايست يې د هلاکت سبب درته وگرځي، د يوې بنځي شتمني بايد تا دومره متاثره نه کړي چي دينداري دي د ياده ووځي، اکثره وخت د سرکبنۍ اساسي لامل مال کيدلاي سي، خان د

الله سبحانه وتعالى طرف ته په دعوت کولو وروژه او نورو ته هم ددې کار ترغیب ورکوه، ځکه دعوت د یو مسلمان ځوان لپاره تر ټولو اساسي مسؤلیت دی، شیطان خپل اصلي دوښمن وگڼه د هر قسم چل او فریب مخنیوی یې په لوړ همت سره وکړه، ځکه د شیطان مکر او فریب ډیر کمزوری دی، خپل رب (جل جلاله) ته د خپلي کمزورۍ بیان کوه او د خپلو خطاوو بڅښنه ځیني غواړه، ټول هغه څه د یاده وباسه چې د خپل رب (جل جلاله) مخالفت ته دي تیاروي، قرآن کریم د خپل ژوند د لاري مثال وگرځوه او هره ورځ یې پر ځان څه حصه تلاوت لازم کړه، لږ تر لږه په اونۍ کې یو ځانگړی وخت د نبوي سیرت او د اسلامي تاریخ د مطالعې لپاره وټاکه، چې د ماضي په دې هنداره کې به دي د حال تصویر وگوري، د خپل ژوندانه د ټول نظام د برابرولو لپاره الله سبحانه وتعالى په هر ځای کې حاضر او ناظر وگڼه.

۲:- د واحد قیادت نه شتون: اسلامي اُمت نن د واحد قیادت او سالم رهبریت د نه لرلو له وجهې د داسې یو کاروان او قافلي مثال لري چې د سفر لاره یې ورکه کړې وي، منزل ته د رسیدو لپاره په ډیرو سختو لارو سفرونه کوي او تکلیفونه گالي، مگر دا یو داسې سفر دی چې اصلي منزل ته د رسیدو لپاره سالمه رهبري نه لري، نن اسلامي نړۍ د پرمختګ ډیر اسباب او امکانات په لاس کې لري، مگر د افسوس ځای دی چې په اسلامي اُمت کې د اتحاد او یووالي نه شتون ددې لامل سوی دی، چې د مسلمانانو خپل امکانات د مسلمانانو پر ضد استعمال سي، د راشده خلافت څخه وروسته اسلامي خلافتونو ډیري ستونزي درلودې، مگر بیا هم د نړۍ بې دینه قوتونو ته یې د اسلامي اُمت په قلمرو د تجاوز کولو د جرئت اجازه نه ورکوله، د اسلامي نړۍ ډیرمي او معدنونه د کفر په خدمت کې نه مصرف کیدل، کفري تربیتي مراکزو په ښکاره ډول د اسلام د شعایرو سپکاوی نه سواۍ کولای، دا هر څه صرف په دې وجه وه چې د شرق څخه تر غربه او د شمال څخه تر جنوبه پوري په ټوله اسلامي نړۍ کې د ظلم او استبداد پر وړاندې د مسلمان آواز یو آواز او پاڅون یې یو پاڅون گڼل کیدی.

داسې نه چې کفري قوتونو هغه وخت نه غوښتل اسلامي نړۍ تر خپلي والکې لاندې راولي، بلکې هغوی په دې نه توانیدل چې د اسلام پر ضد داسې ښکاره توطیې جوړي کړي، او اسلامي نړۍ د وینو په داسې سیلاب کې لاهو کړي، چې د کوچنیانو څخه نیولې، تر سپین ږیرو پوري ټول ددې سور سیلاب د څپو ښکار سي، په واحد قیادت کې د مسلمانانو د پرمختګ اساسي عنصر باید درک کړل سي، که په اسلامي هیوادونو کې د واحد قیادت تر بیرغ لاندې جمع کیدل مسلمانانو ته کومه اهمه موضوع نه ښکاري، نو د اسلامي اُمت اوسني حالات دي په غور مطالعه کړل سي، د اسلامي نړۍ د علماء کرامو او پوهانو په اړه دي څیړني وسي، د اسلامي هیوادونو د پوځونو شمیره دي معلوم کړل سي، د معدنونو او ذخیرو کلنۍ عواید دي حساب کړل سي او بیا دي د اسلامي اُمت پر اوسني مظلومیت فکر وکړل سي، نو دا حقیقت به ورته روښانه سي، چې واحد قیادت د اسلامي نړۍ د پرمختګ لپاره یو ضرورت او اساسی عنصر دی، او ددې پرته مسلمانان نه سي کولای د پرمختګ په طرف روان سي، د دین دوښمنانو په اسلامي هیوادونو کې د مسلمانانو ذهنیتونه تر دې حده پوري تخریب کړي دي، چې په سلو (۱۰۰) کې شپيته (۶۰) فیصده مسلمانان دا فکر هم نه لري چې ټوله اسلامي

نړۍ دي يو قيادت ولري، پاته نور مسلمانان که څه هم په دې طمعه يې شپې او ورځې تيرولې چې گوندي په خپل ژوند کې يو ځل بيا مسلمانان يو واحد قايد او رهبر ولري، نن تر ډيره په دې اړه ناهيلي سوي دي، مگر دا هم حقيقت دی چې دومره پراخه اسلامي قلمرو چې د افرادو ذهنيتونه يې هم په خپلو کې تر ډيره توپير لري او يو قشر افراد يې هم په خپلو کې متحد نه دي، په لنډ وخت کې تر يو چتر لاندې راجمع کول ستونزمن کار دی، مگر بيا هم په دې يقين ساتل په کار دي چې راتلونکي د اسلام دی. همدارنگه په دې خبره نااميدي نه ده په کار چې گوندي اوس مهال اسلامي نړۍ په ډيرو هيوادونو ویشل سوې ده او ددې هيوادونو تر منځ همغري او اتحاد منځته راوړل به امکان ونه لري، هو دا هر څه امکان لري که چيري يې موږ وغواړو، ځوانه که ته غواړې چې ټول مسلمانان دي بيرته د يو بدن حيثيت پيدا کړي، چې د يو غړي په درمند کيدو ټول وجود درمند وي، نو اصلاح د خپل ځان څخه شروع کيږي، ته بايد په هغه اسلامي هيواد کې چې ته ژوند په کښې تيروي، د وحدت لپاره هلي ځلي وکړه.

د هغه دعوتي او تربيتي مراکزو ملاتړ وکړه چې ستا په هيواد کې د يو واحد سالم رهبريت د منځته راوړلو لپاره کار کوي، ته بايد په خپله خاوره کې د هر قسم تبعيض د له منځه وړلو لپاره مبارزه وکړې، د خپل وس مطابق په خپلو همزولو کې د وحدت او ورورولۍ ذهنيت را ژوندۍ کړه، اوس نو چې تا د يو درمند مسلمان په حيث د خپل ځان، کورنۍ او ټولني د اصلاح لپاره هڅې پيل کړې او په خپله دي د خپل حالت د بدلولو لپاره مټي راوغاړلې، نو الله سبحانه وتعالی به ستا د هڅو او کوښښونو په وجه ستا او ستا د ټولني حالت تغير کړي، ته به په خپل هيواد کې د يو واحد او سالم قيادت څخه برخمن سي، کله چې ته په دې بريالي سوي، چې خپل هيواد دي د بدبختۍ څخه وژغورۍ، نو يقيني سه چې ته به د ټولي اسلامي نړۍ لپاره د امن يو زيری سي، ځکه تا په ټوله اسلامي نړۍ کې د امن او سالم نظام د راوستو لپاره قرباني ورکړه او دا قانون دی تر څو چې ځان اصلاح نه کړې، ټولنه نه سي اصلاح کولای.

۳:- خپل منځي اختلافات: اختلاف هغه ناسور دی چې مسلمانان يې په يو بل باندې د درمند کيدو څخه بې پروا کړي، اوسني اختلافات د انگرېزانو د هغه شعار د تطبيق عملي مثال دی، کوم چې د اسلامي هيوادونو د مستعمره کولو لپاره يې درلودی، تفرقه واچوه او حکومت وکړه. چې له مخې يې نن کفار په خپل دغه کار کې په سلو (۱۰۰) کې اتيا (۸۰) فيصده کامياب سوي دي او لا هم بريالي روان دي، نن په اسلامي امت کې داسې يو ډله نه تر سترگو کيږي، چې په خپل منځ کې په څه مسايلو اختلاف ونه لري، د اسلامي امت د علماؤ څخه نيولې، تر نظامي او سياسي ډگره پوري ټول مسلمانان د خپل هم مسلکه مسلمان په وړاندې د مقابلي او مناظرې ميدان ته راوتلي دي، نن که يوې خوا ته دوښمن د اسلام د ختمولو لپاره او د خپلو تحريف سويو دينونو او فاسدو افکارو د خپرولو لپاره د دعوت ډگر فعال ساتلی دی، بل طرفته يې د مسلمانانو توري او قلمونه د مسلمانانو په خپل منځ کې د يو او بل پر خلاف مصروف ساتلي دي، په تاسف سره د مسلمانانو د روانو دردونکو حالاتو اساسي عاملين هغه مسؤل کسان دي چې د اساسي مسايلو پر ځای يې په امت کې د فروعې مسايلو پر سر موجود اختلاف ته دومره زور ورکړی دی، چې دوښمن يې پر دی جرءتمند کړی دی، تر څو د اسلام د

ختمولو لپاره د نظامي يرغل پرته په يو آسانه لاره چي فكري يرغل ورته ويل كيږي، د مسلمانانو د ذليله كولو، پر خپل دين او عقیده يي د شكمن كولو لپاره د مقابلي ميدان ته را ووځي، مگر د حيرانتيا خبره دا ده كله چي د مسلمانانو په منځ كي د روان بحران د ختمولو په باره كي پوښتنه كيږي، د اكثريت رايه همدا ده: په اسلامي امت كي روان اختلافاتو ته دي د پای ټكۍ كښيښوول سي، مگر ددې سره سره چي مسلمانانو نن دا درك كړې هم ده چي روان فروعې اختلافات د اسلامي امت د بربادي يو اساسي لامل دي، بيا هم ورځ تر بلي دغه اختلافات د پرمختگ په حال كي دي، دا ځكه چي مسلمانان په عمومي ډول سره د هغه څه په باره كي معلومات نه لري چي د دغه اختلافاتو د پيدا كيدو لامل سوي دي او كوم چي په دې اړه څه معلومات لري، هغوی تر اوسه پوري ډير په كم فيصد كي عملي اقدام كړی دی، د اختلافاتو د پيدا كيدو اساسي لاملونه:-

الف:- ځان غوښتنه: نن د مسلمانانو ذهنونه او فکرونه په دې مصروف دي چي څنگه د ځان د مشهورتيا، په ټولنه كي د نفوذ پيدا كولو او پر نورو باندي د خپلي رايي د منلو په باره كي غوره پلان طرحه كړي، په داسي حال كي چي د ځان غوښتنې دې بدمرغه پديدې د اسلامي ټولني په افرادو كي د اختلاف اور ته داسي لمنه ووهله چي ددې اور مړ كول به وخت ته ضرورت ولري، كه پر يو اسلامي هيواد باندي د كوم طرف څخه يرغل كيږي، نور اسلامي هيوادونه يي د دفاع په اړه ځان په هيڅ ډول مسؤل نه گڼي، هر اسلامي هيواد خپل ځان يوه مستقلة خاوره گڼي او د لوی اسلامي ورورولی جوړيدو ذهنيت په اسلامي ټولنه كي د ختميدو په حال كي دی، دا د دوښمن يوه مکاره توطيه ده چي مسلمانان يي په دې مفکورې سره د اسلامي ورورولی په باره كي بې غوره كړي دي، تر ډيره پوري كه د صحابه كرامو او يا د صحابه كرامو څخه وروسته د امت د نورو اسلافو تاريخ وكتل سي، دا په څرگند ډول ځيني معلوميري چي د كاميابۍ يو اساسي راز يي په همدې خبره كي نغښتی وو، د تل لپاره يي بل مسلمان ته پر خپل ځان ترجيح ورکړې وه.

مگر متاسفانه په اسلامي نړۍ كي عوام څه چي هغه خاص چي ځانونه د اسلام ريښتيني داعيان گڼي او تل يي شعار دا دی: د اسلام د حاکميت لپاره مبارزه او هلي ځلي کوو. پر يوه ټغر نه سره راټوليږي، هر يو ځان د بل امير څخه غوره گڼي، او د مشرۍ لپاره ځان وړ شخص بولي، د ځان غوښتنې دې ناسور د اسلامي امت پوځونه يو د بل په خلاف د مقابلي سنگرونو ته ايستل او د دوی تر منځ يي خپل منځي اختلافات دومره تقويه کړل چي د مسلمان فتوا نن د مسلمان په خلاف، د مسلمان توره نن د مسلمان د توري په خلاف او د يو مسلمان فکر د بل مسلمان د ذليله كولو لپاره استعماليږي، د ځان غوښتنې پديدې مو د پرمختگ په لار كي اساسي خنډ دی، نو بايد د ځان سره يو قوي عزم ولرو، كه امير يي، كه رعيت يي، كه عالم يي او كه امي يي، بلکي هر څوک چي يي بل مسلمان ته بايد پر خپل ځان ترجيح ورکړه.

ب:- د د نیا محبت: تاریخ ددې شاهدي ورکوي، کله چې هم مسلمانانو د لږو دنیاوي گټو لپاره اخروي نعمتونه هیر کړي دي، د لویو مشکلاتو او ناکامیو سره مخامخ سوي دي، په همدې اساس د نننۍ اسلامي نړۍ د وروسته پاته والي یو اساسي لامل بیا هم د دنیا په مینه کې اُخرت هیږول دي، دا ځکه چې نن مسلمانانو د دنیا د حاصلولو لپاره د خپل اسلامي مقدس شریعت ډیر احکام تر پښو لاندې کړي دي، زکات یې د مال د کموالي سبب گڼلې، نن په اسلامي نړۍ کې د فقر د ډیریدو یو اساسي لامل شتمنو مسلمانانو د خپل مال سره د ډیر محبت له وجهې د فقیرو او ضرورت مندو مسلمانانو خیال نه ساتي، په داسې حال کې که د نړۍ شتمن مسلمانان د خپلو مالونو زکات په صحیح توګه وباسي او مستحقینو مسلمانانو ته یې ورسوي، نو د یوه کال په داخل کې به په ټوله اسلامي نړۍ کې یو فقیر او مسکین مسلمان پاته نه سي، خو دا په هغه صورت کې ممکن ده چې هر مسلمان بل مسلمان ته پر خپل ځان ترجیح ورکړي، د اسلام په تاریخ کې د تبوک غذا یو د هغه سرنوشت ټاکوونکو غذاوو د جملې څخه وه، چې مسلمانان د کفر د یو لوی لښکر سره مخامخ سوي وه، او دا یو د هغه غذاوو د جملې څخه وه، چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په هر ځای کې موجودو مسلمانانو ته په جهاد کې د شرکت اعلان کړی وو، د الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) د رسول (صلی الله علیه وسلم) سره د مینې په خاطر خپل ټول مالونه، څه چې ځانونه هم قربان کړل، کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د تبوک غذا ته لښکر برابرې، دا داسې موسم وو چې هوا ډیره گرمه وه، میوې پخې سوي وې.

کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د غذا لپاره د وسایلو د برابرولو په خاطر د صحابو کرامو څخه د مال د راجع کولو غوښتنه وکړه، نو ټولو په پراخه سینه د غذا لپاره مالي مرسته وکړه، هر یوه د خپل وس مطابق مالونه جمع کړل، د دوی د جملې څخه یو هم حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) هغه ریښتني ملګری وو، چې خپل ټول مال یې څلور زره (۴۰۰۰) درهمه کیدل راوړ، کله چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) د کورنۍ په باره کې پوښتنه ځینې کوي: څه دي ورته پریښوول؟ نو حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) په جواب کې ورته وایي: ای د الله رسول! هغوی ته مې الله (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) رسول (صلی الله علیه وسلم) پریښوول. خلاصه دا چې د صحابه کرامو قربانیو ته د چا قرباني نه رسیږي او د اسلامي اُمت د پرمختګ په لار کې د هغو اخلاص او صداقت ته د چا صداقت او اخلاص نه رسیږي، مګر د صحابه کرامو پر قدم روانیدل د اُمت د پرمختګ او د روانو ناخوالو څخه د خلاصون یوازینی لاره ده، د اسلامي اُمت پرمختګ د ځاني قربانیو تر څنګ مالي قرباني او د دنیا محبت د زړه څخه ایستل غواړي.

ج:- د مشرۍ محبت: اسلام خپلو پیروانو ته ددې خبرې ډیر تاکید کړی دی، چې د اسلامي اُمت د مشرانو او اولوالامر اطاعت وکړي، مګر د ځان لپاره د مشرۍ د تر لاسه کولو په اړه د هیچا سره موافقت مه بنایاست، اسلام د مشر د ټاکلو لپاره اصول او قواعد لري او په اسلامي ټولنه کې هر څوک حق نه لري چې ځان مشر وګڼي، اسلام دا نه غواړي چې خپلو پیروانو ته د داسې یو ټولني بنیاد پریږدي چې د شخړو او اختلافاتو څخه ډکه ټولنه وي، ځکه نو اسلام مسلمانانو ته دا درس ورکوي چې د مشرۍ محبت دي تاسو د خپل اصلي هدف ته د رسیدو

څخه غافله نه کړي او کله چي د مسلمانانو د چارو واگي په لاس کي درکول سوي، نو د خپل مشرۍ سره محبت دي تاسو د حق څخه گرځيدو ته مجبور نه کړي، مگر کله چي د مسلمانانو زړونو ته د مشرۍ محبت په داسي ډول کښته سو، چي د تر لاسه کولو لپاره يې هره لاره اختيارولو ته آماده سي، نو همدې محبت يې د اسلامي اُمت لپاره د اختلافاتو ميدان گرم وساتي، دا کار خپله اُمت ته د تفرق او اختلاف راوستولو اساس جوړيږي او له امله يې اسلامي اُمت پر داسي ډلو ووېشل سي چي بيا يې د يو امير تر آمر لاندې جمع کول ډير ستونزمن سي، د اسلامي اُمت د لومړني دور اصلاح چي په څه راغلي ده، د وروسته اُمت اصلاح به هم په هغه څه راځي، نو په دې اساس هغه څه چي ددې اُمت اسلافو د اختلافاتو د ختمولو لپاره معيار او د اُمت د پرمختگ اساس گانه، د اُمت د اوسني دور لپاره به هم د پرمختگ او وحدت معيار وي.

د:- جهل او کم علمي: د اسلام اساس او بنسټ پر علم او پوهه ولاړ دی، او هغه ټولنه چي د اسلام دين د ځان لپاره د يو قانون په حيث مني اسلام علميت او ذکاوت ځيني غواړي، اسلام د مسلمان څخه په پټو سترگو د يو چا پيروي کول نه مني او د پرمختگ لپاره علم يو معيار ورته گڼي، اسلام هغه ټولني ته چي د اسلامي اُمت خطاب ورته کيږي د خپل منځي اختلافاتو د ختمولو لپاره علم اساس ټاکلی دی، دا ځکه چي اسلامي اُمت د هغه وخت څخه د خپل منځي اختلافاتو په جال کي راگير سو، چي د علم صحيح معنا يې بدله کړه، داسي اشخاصو ته يې د علماؤ نسبت وکړ چي د علماؤ د نوم د اهميت کوم لحاظ يې هم نه کوی، د اسلامي اُمت څخه يې خپل اساسي مسايل هير کړل او اُمت يې په داسي مسايلو کي مصروف وساتل، چي اُمت ته کومه فايده نه پرې مرتب کيده او دا سلسله لا تر اوسه روانه ده، که چيري هغه اشخاص چي د فروعې مسايلو پر سر يې په اُمت کي د اختلاف اور بل کړی دی، په دې پوهيږي چي په اسلام کي د مسلمانانو صفونه متحد ساتل ډير ضروري اصل دی او که په فروعې مسايلو کي خپل مسلک ته دعوت کول، يا خو يې د صحابه کرامو ژوند لږ مطالعه کړی وای چي د حضرت محمد مصطفی (صلی الله عليه وسلم) پسي يې په يوه صف کي ولاړه وه، يا خو يې د څلور (۴) مذاهبو د امامانو ژوند ته لږ نظر کړی وای چي ددې مسايلو سره سره د يو بل سره يې اجتهادي اختلاف وو، مگر يو بل ته څومره په احترام قايل وه، د اسلامي نړۍ قدرمنو علماء کرامو تاسو ته د ستر لارښود حضرت محمد مصطفی (صلی الله عليه وسلم) د وارثانو خطاب سوی دی، اُمت ستاسو هري پريکړي ته لبيک وايي، د اسلام دوښمنان غواړي چي اسلام د مخکي د مخ څخه د تل لپاره ختم سي او دې هدف ته د رسيدو په لار کي د خپلو فعاليتونو په مخ کي اساسي خنډ د مسلمانانو وحدت او په خاص ډول د اسلامي نړۍ د عالمانو متحد کيدل گڼي، دوی نن دا خبره درک کړې ده، چي د علماء کرامو تر منځ د اختلاف پيدا کولو د لاري کولای سي د اسلامي اُمت وحدت مات کړي او په آسانی سره وتوانيږي مسلمانان تر خپل تسلط لاندې راولي، يعني د علماء کرامو وحدت د ټولي اسلامي نړۍ وحدت دی او په فروعې اختلافاتو کي مصروفيدل يې اسلامي نړۍ په ډلو د تقسيمولو معنا لري.

ح:- د ډلو او گوندونو جوړول: يو بل مشکل چي اسلامي نړۍ يې د اختلاف په لومو کي مېنلوي او د اسلامي اُمت د پرمختگ په مخ کي اساسي خنډ دی، هغه د مسلمانانو په منځ کي

د قومي، ژبني او نژادي تعصباتو پر بناء ولاړ گوندونه او تنظيمونه جوړول دي، اسلام هيڅکله خپل پيروان پر ډلو ډلو ویشلو ته نه رابولي، بلکې هر وخت د وحدت او يووالي پيغام د ځان سره ورته لري، د اسلام مبارک دين هغه ټولني ته چې خپل دين اسلام گڼي د تل لپاره دا درس ورکړی دی، ستاسو پرمختګ په دې کې دی چې پر ډلو ډلو د ویشل کيدلو څخه ځان وساتئ، او د يو امير تر مشرۍ لاندې خپلي ورځينۍ چارې مخ ته يوسئ او کله چې ستاسو چارې د مختلفو اميرانو له خوا اداره کيدل شروع سي، بيا نو هيڅکله د آمن، سولي او پرمختګ خوبونه مه وينئ، اسلامي امت چې کله پر گوندونو او ډلو ویشل کيږي، دوښمن ته دا زمینه برابريږي چې د دوی تر منځ د تفرق يا اختلاف اچولو لپاره خپلي هڅې گرندۍ کړي، هره نظريه چې د اسلامي شريعت د احکامو خلاف وي په اسلامي نړۍ کې د وحدت د پيدا کولو لار نه ده، بلکې اسلامي نړۍ د اختلاف په اور کې سوځولو ته برابروي.

۴:- د سالم مدیریت او موفق پلان نه شتون: نن اسلامي هيوادونه په دې حيثيت موجوديت نه لري چې د يو اداري واحد په توګه پلان او طرحه ولري، په داسې حال کې چې د معاصري پرمختللي نړۍ د پرمختګ اساسي نقطه د يو موفق پلان درلودل دي، په اسلامي نړۍ کې بايد داسې يو پلان او يا يوه اداره موجوده سي چې په ريښتني معنا د يو ملت د پرمختګ ترجماني وکولای سي، د وخت آرزښت وپيژني او تنظيم ته يې پابنده واوسي، يو موفق پلان يوازي د مادي اړخه د اسلامي امت ضرورت نه دی، بلکې په معنوي لحاظ اسلامي نړۍ د پلان لرلو ته ډير ضرورت لري، نن که څومره اسلامي هيوادونه مستعمره ګرځيدلي دي، اساسي لامل يې د يو داسې پلان نه درلودل دي، چې د دوښمن د توطيو مخنيوی پرې وکړي او نه داسې يو باکفايټه اداره شتون لري، چې د اسلامي نړۍ د مستعمره کيدو د مخنيوي لپاره يو باآرزښته پلان طرحه کړي، په داسې حال کې چې کفري قوتونه شپه او ورځ پر دې کار کوي چې څنګه اسلامي هيوادونه تر خپل تسلط لاندې راولي، د طبيعي منابعو څخه يې يوازي دا نه چې د خپل ژوند د سوکالۍ او آرامۍ لپاره کار واخلي، بلکې څنګه د مسلمانانو شتمني د مسلمانانو د ختمولو لپاره استعمال کړي.

پلان درلودل د حریت او آزادۍ اساسي شرط دی؟ د افسوس او ژړا حالت دی چې لويه اسلامي نړۍ په داسې حال کې قرار لري چې آزادي يې سلب سوي او ددې سقوط لامل دا وو چې موږ مسلمانانو د هغه اوږد مهاله پلانونو او طرحو په مقابل کې چې د اسلامي ذهنيتونو د بدلولو لپاره ډيزاين کيدل د داسې يو پلان پر جوړولو کار نه کولو چې لږ تر لږه مو خپل اسلامي قلمرو د بهرنيو يرغلونو په مقابل کې خوندي ساتلی وای، موږ د نړيوالو څخه په اداري تنظيماتو او پلان جوړونه کې دومره وروسته پاته يو، موږ د دوښمن په مقابل کې د خپلو حدودو د خوندي ساتلو او په خپلو داخلي چارو کې د پرديو د مداخلې څخه د خلاصون لپاره کلونه کلونه د پرديو په لاس جوړويډونکو طرحو ته انتظار وباسو، يعنې نن موږ د ضعف هغه حالت ته رسيدلي يو، چې د دوښمن سره د مقابلې په ډګر کې د کاميابۍ لپاره د دوښمن څخه پلان غواړو، دا زموږ لپاره يو لوی شکست او ناکامي ده، دغه ماتې موږ يوازي په هغه سيمو او هيوادونو کې نه ده خوړلې چې موږ مسلمانان يې اقليت شميرل کيږو، بلکې

هغه هیوادونه چې اکثریت وګړي یې مسلمانان شمیرل کیږي هم په دې مشکل کې اخته دي، آیا مسلمانان د نړۍ اقلیت دي؟ نن په ټوله نړۍ کې د مستقلو هیوادونو په توګه مسلمانان په دریو (۳) لویو وچو آسیا، افریقا او اروپا کې ځای لري، له دې جملې څخه شل (۲۰) مستقل هیوادونه په آسیا کې قرار لري او د ۲۰۱۴م کال د احصایې له مخې یې نفوس یو (۱) ملیارد او یوسلو پنځوس (۱۵۰) میلیونه اټکل سوی دی، دا د ټولې اسلامي نړۍ د نفوس دوه سلنه جوړوي. د افریقا لویه وچه د اوویشتم (۲۷) مستقلو هیوادونو درلودلو په اساس د ۲۰۱۴م کال د احصایې له مخې پنځه سوه یو اتیا (۵۸۱) میلیونه نفوس لري او د ټولې اسلامي نړۍ د نفوس څلورمه (۴) برخه جوړوي، اروپا د دوولسو (۱۲) آزادو او نیمه آزادو هیوادونو درلودلو په اساس څلور څلوېښت (۴۴) میلیونه مسلمانان لري، همدارنګه د نړۍ پاته نور هیوادونه هم مسلمانان د اقلیت په ډول د ځان سره لري، یعنې دا ددې ښکاره ثبوت کیدای سي چې نن مسلمانان د افرادو د کمښت سره نه دي مخامخ، بلکې د خپلو افرادو څخه په مناسب ځای کې د استفادې لپاره د سالمې طرحې د نه شتون سره لاس او ګریوان دي، همدارنګه اسلامي نړۍ نن هم د داسې شخصیتونو لرونکې ده چې علمیت، ذکاوت او پوهې ته یې نړیوال ګوته په غاښ دي، مګر ولې هر کله دغه اشخاص د اسلامي اُمت د پرمختګ لپاره خپلې مټې نه رانغاړي، عاقبتې ترور، دایمي حبس، د ملک څخه تبعید او یا د داسې بنديزونو لاندې راوستل وي چې هیڅکله هم ونه توانیږي چې د خپلې پوهې په برکت خپلې ټولنې ته خدمت وکړي.

۵:- د پردیو د فرهنگ تقلید: هر اُمت چې خپل فرهنگ او د ژوند آدابو ته په احترام قایل وي، نوم یې د تل لپاره ژوندی وي او هېڅ کله د نورو قوي اُمتونو تر تسلط لاندې نه راځي، مګر کله چې یوه ټولنه د خپل فرهنگ پریښوولو ته مخ کوي، په قرار قرار خپل ارزښت هم د لاسه ورکوي، په همدې اساس کله چې اسلامي اُمت خپل کلتور هیږول شروع کړل، ځان یې په تاریخ کې د وروسته پاته ملتونو په قطار کې دریدلو ته برابر کړ، هغه اُمت چې اسلام یې د ژوند اساسي لار ګڼله اسلام هم ورته د ژوندانه د تیرولو لپاره د داسې یو قانون او نظام ډالی د ځان سره درلوده، چې د ژوند هر لوری یې روښانه، د عزت او سرلوری نمونه وه، اسلام خپلو پیروانو ته د عزت داسې درس ورکړی وو، چې د نړۍ متکبر او جابر قوتونه یې د یو عادي سپاهي په مخ کې د خبرو جرئت نه درلودی.

مګر کله چې مسلمانان د خپل اسلامي فرهنگ په رواجولو شرمیږي، د غم او خوشحالی مراسم یې د پردیو د فرهنگ مطابق سرته رسیږي، یعنې د یو چا د فرهنگ منل د هغه د ژوندانه طرز منل دي، نو څومره چې موږ مسلمانان د پردیو په فرهنگ پسې روان یو، دا به ددې معنا ولري چې موږ د یوې اسلامي ټولنې په لرلو نه یو راضي او د تل لپاره دا غواړو چې نورو ته مو د احتیاج لاس اوږد وي، همدارنګه په دې حقیقت ځان خبرول په کار دي، فرهنگي استعمار د نظامي استعمار څخه ډیر خطرناک دی، دا ځکه چې که یو ملت په نظامي ډګر کې مستعمره وي، ددې امکان یې سته چې افراد یې یو ورځ پر ملت تحمیل سوی نظامي استعمار ته د پای ټکی کیږدي، مګر که یو ملت د فرهنگي استعمار د طریقې مستعمره وګرځیدی، نو نسل تر نسل به د غلامۍ ژوند ته ولویږي، د تل لپاره به یې د پرمختګ کاروان

د ځان څخه شاته پرېږدي او دا صرف له دې امله چې دوی به د دوښمن د غلط فرهنگ تر تاثیر لاندې راتلو له وجهې خپل صحيح فرهنگ تر پېښو لاندې کړی وي، ددې تيروتنې په وجه به يې ملت د وروسته پاته والي او حقارت په لومو کې د واه معتصما نارې وهي، خو بيا به معتصم نه گوري، که هر مسلمان د ځان سره په دې اړه فکر وکړي چې تر څومره پوري زه د پرديو لادينه فرهنگونو په رواجولو او خپلولو کې اخته يم او آيا زه ددې فرهنگونو پرېښوولو ته تيار يم، که يا؟ نو که چيرې په دې راضي اوسو چې دغو پرديو فرهنگونو ته په خپله اسلامي ټولنه کې د پای ټکي ږدو، هر څوک هغه فرهنگ چې دی يې تر تاثیر لاندې راغلی دی پرېږدي او د ختمولو لپاره يې اقدام وکړي، نو دا به د اسلامي نړۍ د پرمختگ په برخه کې د يو بادرده مسلمان په صفت د پرمختگ غوښتنې يو عملي مثال وي، د اسلامي کلتور او فرهنگ د پلي کولو يو آسانه او هدف ته رسيدونکي لاره وي.

۶:- د عصري او ديني علومو تر منځ واټن: کله چې علومو پرمختگ وکړ او د اسلامي نړۍ سترو سترو علماء کرامو د قرآن کریم او حديث څخه د عصري ټکنالوژۍ په ډگر کې په کشفیاتو او ابتکاراتو لاس پوري کړ، د عصري علومو د پرمختگ لپاره يې د مراکزو په جوړولو شروع وکړه، دا هغه وخت وو چې مسلمانانو علمي پرمختگ درلودی، کفري نړۍ خصوصاً اروپا د تاريخ په تور دور کې ژوند کوی او د علم په نوم يې څه نه پېژندل، نو کفري نړۍ نوره هم د مسلمانانو څخه په بېره کې سوه، بالاخره پر داسې يو پلان يې کار شروع کړ، چې څنگه د اسلامي اُمت علمي قشر په خپل منځ کې پر يو بل بې باوره کړي، هماغه وو چې د خپلو مبلغينو په ذريعه يې په اسلامي نړۍ کې دې مفکورې ته کار شروع کړ، چې ساينس د قرآن کریم سره هيڅ تعلق نه لري او يا دا چې په ساينسي ډگر کې اکتشافات کول د قرآن کریم د احکامو څخه يو خلاف عمل دی، بل خوا ته يې د عصري علومو د زده کوونکو او ښوونکو ذهنيتونه داسې وروزل چې د دوی په سينو کې يې د خپلو مذهبي مبلغينو لپاره موجوده مينه او الفت وواژه، تر دې پوري چې دواړو لوريو يو بل ته د احترام لرلو څخه لاس واخيست، له امله يې اسلامي اُمت داسې يو زيان وليدې، چې نن يې هم پر حالاتو مخکې او آسمان ژاړي، دې بدمرغه مفکورې يوازې د اسلامي اُمت اقتصاد او صنعت ونه ځپي، بلکې د اسلامي نړۍ پوهنتونونه او مدارس يې هم ښار کړل، مگر د ژړا حالت دا دی لا هم دا ذهنيت په مسلمانانو کې ژوندی دی او که چيرې يې د اصلاح لپاره هڅه او کوښښ ونه سي ډير نور بد عواقب به د ځان سره ولري.

عصري ساينس او ټکنالوژي د قرآن کریم محصول دی: دلته به هغه غلط فهمی د ليري کولو لپاره څو ټکي وړاندې سي، کوم چې ساينس او قرآن کریم په خپلو کې هيڅ اړيکه نه لري او يا دا چې قرآن کریم د عصري ساينس او ټکنالوژۍ په باره کې هيڅ کوم خبر نه دی ورکړی، نو که چيرې ساينس د قرآن کریم سره په ټکر کې وگڼو، نو دا کار به د قرآن کریم د حقانيت په موضوع يو نيوکه کول وي، هغه په دې اساس کله چې دا وايو: قرآن کریم يو نړيوال کتاب دی او تر قيامته پوري د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) يوه داسې معجزه ده چې د دوښمن هر قسم اعتراضاتو ته په زغرده جوابويلاي سي. نو کله چې قرآن کریم د ادبياتو، شعر او شاعرۍ

په دور کي دا ثابته کړه چې قرآن کریم د ادبیاتو تر ټولو لوی کتاب دی، باید د ساینس د پرمختګ په عصر کي هم دا ثابته کړي چې د اوسنیو ساینسي اکتشافاتو په اړه د قرآن کریم دریځ روښانه او واضحه دی او الحمدلله قرآن کریم دا ثابته کړې ده هر هغه څه چې نن یې ساینس په اړه معلومات ورکوي، څوارلس سوه (۱۴۰۰) کاله پخوا قرآن عظیم الشان په وضاحت سره بیان کړي دي، نو دا بیا څنگه کیدلای سي هغه څه چې ساینس یې نن وایي، قرآن کریم مخکي لا تشریح کړي دي. آیا عصري علوم د آخرت سره تعلق نه لري؟ یوه بله غلطه مفکوره ځیني خلګ وایي: د عصري علومو زده کړه کول د مسلمان لپاره د وخت ضایع کولو په معنا دي او د دنیاوي لږي ګټي پرته د آخرت سره هیڅ تعلق نه لري، مګر په حقیقت کي داسي نه ده، بلکي دا هغه کمزوری ذهنیت دی چې په مسلمانانو کي د خپرولو لړۍ په تیزی سره روانه ده، له امله یې اسلامي اُمت په داسي ذلت او رسوايي د اخته کیدو په طرف روان دی چې د ساینس او ټکنالوژۍ په ډګر کي ورځ تر بلې شکست او ماته خوري، علم پر دوه (۲) ډوله دی یو علم مقصود او بل علم محصول چې عصري زده کړي علم محصول دی، تر څو په دنیا کي څه پیسې او مال لاسته په راوړو.

دیني علوم د نورو علومو اصلي منبع ګڼل کیږي او عصري علوم د دیني علومو یو محصول ګڼل کیږي، د اسلامي نړۍ د پرمختګ لپاره د علومو په ډګر کي لومړی قرآن کریم، احادیث، سیرت، فقه او داسي نور... دیني علومو زده کړه بنیاد ګڼل کیږي، په دوهم قدم کي ددې علومو څخه منځته راغلي علوم، یعنې ریاضیات، فزیک، کیمیا، بیولوژي، طب او داسي نور... علوم زده کول ضروري کار دی. قرآن کریم هغه ریښتنی آسماني کتاب دی چې په راتلو سره یې مخکني کتابونه منسوخ سول او دغه آسماني کتاب پر حضرت محمد (صلی الله علیه وسلم) نازل سوی دی، ایمان پرې راوړل فرض دي، د مسلمان لپاره اساسي ژوند د آخرت ژوند او نعمتونه دي، کله چې زموږ ځوان نسل د عصري زده کړو ته شاه کړل، میدان یې ټول خپل دوښمن ته پرېښوی، لامل یې دا سو هغوی زموږ د ختمولو لپاره خپله ټکنالوژي قوي کوي او موږ د مخکي د مخ څخه ختمول غواړي، مګر په مقابل کي یې موږ آرام ناست یو، پر ټولو معدنونو او طبیعي ذخیرو مو دوښمن قبضه کړې ده.

موږ د ذلت او غربت شپې او ورځې تیروو، د عصري علومو مسلمانو زده کوونکو ستاسو هغه ابتکارات او اکتشافات چې د ساینس او ټکنالوژۍ په دور کي مو اسلامي نړۍ پرې نازولي ده د ستایلو وړ دي، ستاسو د هڅو او کوښښونو ثمره د اسلامي نړۍ سرلوري ده او هر هغه څوک چې د اسلامي اُمت سرلوري غواړي الله سبحانه وتعالی به هیڅ کله ستاسي کوښښونه بې ځایه نه کړي، تاسو خپلو هڅو ته دوام ورکړی، د ساینس او ټکنالوژۍ په دې عصر کي خپل دوښمن داسي حیران کړی چې ستاسو د اکتشافاتو هیڅ مخنیوی او مقابله ونه کړای سي، تاسو د ساینس څخه دا ثابته کړئ چې زموږ دین یو ریښتنی دین دی، د ټول انسانیت لپاره د آمن، سوکالۍ او پرمختګ پیغام لري، تر څو ستاسو د هڅو او کوښښونو په وجه ډلي ډلي خلګ د اسلام مبارک دین ته داخل سي او ټول په شریکه د محمدی شریعت د انفاذ لپاره لاسونه سره یو کړو، تر څو په خپل ژوند کي د یو داسي اسلامي ټولني خاوندان سو چې د ژوند په هر ډګر کي پرمختللي، مترقی او متمدنه وي.

۷:- د تربيتي مراکزو نه شتون: يوه بله ستونزه چې له امله يې اسلامي نړۍ د وروسته پاته والي په طرف روانه ده هغه د خپلو نسلونو د روزني لپاره داسي تربيتي مراکز نه لري چې له مخي يې خپل اسلامي اخلاق او آداب په داسي انداز ټولني ته وړاندي کړي چې د يو سالم نظام د راوستو او د اُمت د پرمختگ لپاره په اسلامي اخلاقو ولاړه ټولنه تربيه کړي، د اسلام تاريخ ددې شاهد دی کله چې رسول الله (صلی الله عليه وسلم) په مدينه منوره کي د يو اسلامي نظام بنسټ ايښووی، په لومړي سر کي يې د خپلو صحابه کرامو داسي سالم تربيت وکړ چې پر اساس يې د داسي يوې ټولني بنسټ کښيښود، چې له مخي يې اسلامي دعوت د پرمختگ په لور مخ په وړاندي روان وو، د شکست هېڅ بيره نه ورسره پيدا کيده، مگر ولي د هغه وخت راهيسي چې مسلمانانو د خپلو اولادونو د تربيت لپاره د تربيتي مراکزو، ديني مراکزو، ديني مدارسو او پر کيفيت ولاړ پوهنتونونه جوړول کوم مهم کار ونه گڼی، کفري نړۍ په اسلامي نړۍ کي دا خاليگاه ښه درک کړه، په اسلامي اُمت کي يې داسي اشخاص وروزل، پر اساس يې اسلامي نړۍ ته داسي مفکورې داخلي کړې، چې په آسانۍ سره يې وکولای سول خپلو اهدافو ته د رسيدو مزل لند کړي.

د اسلامي نړۍ هغه نابغه فکرونه چې د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره ډير کار ځيني اخيستل کيدای سواي، مگر دوښمن دوی په داسي يو دنيا پرسته فکر تربيه کړل چې د اسلام د پرمختگ لپاره د وخت مصرف لا څه، په اسلامي هيوادونو کي اوسيدل او هستوگنه کول د خپل وخت ضايع کول او بي هدفه تيروول ورته ښکاري، نو د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره يو معيار د تربيتي مراکزو شتون دی، ځکه د اسلامي هيوادونو د اوسنيو مشکلاتو يوازینی لامل موږ د پرديو مفکورو د مخنيوي لپاره په خپله اسلامي ټولنه کي داسي مراکز نه درلودل چې په اسلامي هيوادونو کي يې د اسلام صحيح فهم خلکو ته رسولی وای، اخر يې لامل دا سو چې په اسلامي نړۍ کي د اسلام په نوم د اسلام د ختمولو لپاره کارونه وسول، خلک پر خپل دين او عقیده شکمن سول او اسلام يې د وروسته پاته والي اساس وگڼی.

۸:- امر بالمعروف او نهی عن المنکر پريښوول: ددې اُمت اساسي دنده او وظيفه خلک د بديو څخه منع کول او په نيکيو امر ورته کول دي، مگر کله چې دې اُمت د خپلي دندې په سرته رسولو کي سستي او تنبلي شروع کړه، د باطل پر ضد يې د اقدام کولو څخه ډډه وکړه، هغه ته يې اجازه ورکړه تر څو پر ژوند يې مسلط سي، نو دا اُمت د ناکامۍ پر طرف روان سو، په داسي حال کي کله چې دې اُمت په خپله دنده کي غفلت نه وای کړی، يو غښتلی او د غلبې څښتن به وای، د ټولو هغه ځواکونو سره به په مقابله کي کامياب وای، چې په محکه کي يې فساد خپرولای، او ورځ تر بلې به د پرمختگ په طرف روان وای، اوس بيا هم که وغواړو چې اسلامي اُمت مو خپل تير برم تر لاسه کړي، بايد د پرمختگ لپاره داسي اساسي اصل ته چې امر بالمعروف او نهی عن المنکر دی توجه وکړو، تر څو ټولنه مو د هر ډول بد اخلاقيو څخه پاکه سي، د الله (جل جلاله) په مرسته او نصرت د يو بادبانته او مترقي ټولني خاوندان سوو.

۹:- د اسلامي تاريخ هيرول: اسلامي تاريخ د ماضي هغه روښانه هنداره ده چي په اسلامي نړۍ كې د حال ټول تصويرونه بغير له كوم تكليفه ليدلای سي، مسلمانانو ته يوازي او يوازي اسلامي تاريخ هم د كړاونو څخه د خلاصون ذريعه كيدای سي، مگر مسلمانان تر دې حده د اسلامي تاريخ څخه ناخبره پاته دي، چي د خپل پيغمبر د ژوند په اړه د يو اُمتي په حيث پوره اندازه معلومات نه لري، د كريستف كولمب تاريخ په شوق او ذوق سره يادوي، مگر د خلفاء راشدينو او نورو صحابه كرامو د فتوحاتو او كارنامو په اړه بې جوابه دي، د اروپا، امريكا او نوري غربي نړۍ ښارونه ښه په رسميت پيژني، مگر د اسلامي خلافتونو د مراكزو صرف د نومونو يادونه هم نه سي كولای، مسلمانان د اسلام د تاريخ پر ځای د اروپا تاريخ يادوي او د پرمختگ لپاره يې يو معيار گڼي، مگر ددې څخه ناخبره دي چي لومړۍ ساعت جوړونكي مسلمانان دي، د پوهنتون د جوړيدو مفكوره د مسلمانانو ابتكار دی، د بريښنا د كاشف د مرگ څخه وروسته د هغه په الماريو كې د سورت نور آياتونه موندل كيږي او داسي ډيري تاريخي پيښي موندل كيږي چي د مسلمانانو له طرفه نړيوالو ته د عبرت يو درس دی، مگر د مسلمانانو د بې غورۍ او د تاريخ سره د نابلدتيا له امله دا ابتكارات خلك د خپل ځان لپاره د افتخار نښه گڼي، او دا هر څه په تاريخ كې په خپل نوم يادوي.

موږ مسلمانانو د خپل تاريخ په هيرولو سره هر هغه څه هير كړل چي زموږ د پرمختگ لپاره يو اساس گڼل كيدلای سواي، يعني د خپلو مشرانو تجربې چي د نړۍ گوټ، گوټ ته يې د اسلام مبارك دين په رسولي وو، د ياده وايستلي، په داسي كارونو مشغول سوو چي خپل اصلي هدف مو شاته وغورځوي، اخيري ثمره يې دا سوه چي په خپلو منځونو كې داسي سره ښكيل سوو چي اسلامي قلمرو او سرحدات مو د لاسه ووتل، اقتصاد مو د صفر سره ضرب سو، امنيت مو د تل لپاره د لاسه وركړ، په سياسي چارو كې مو د پرديو لاسوهنو او مداخلو زور واخيست، مگر ددې هر څه سره سره بيا هم موږ مسلمانانو په خپلو دغه تيروتنو كومه پښيمنتيا ونه ښوول او لا هم د خپل تاريخ څخه په غفلت كې پاته يو، موږ مسلمانانو عوامو او خواصو ټولو كه د اسلامي نړۍ د پرمختگ لپاره صرف دومره كار هم كړی وای، چي د خپل تاريخ د لوستلو وروسته مو هغه تيروتنې بيا نه وای تکرار كړي، كومي چي د تاريخ په اوږدو كې يې موږ له امله څه شكست ليدلی وو، هيڅكله به مو اسلامي هيوادونه نن د دوښمن د بنديزونو لاندې نه راتللای.

۱۰:- په مباحاتو كې ډير مشغوليدل: څوك چي د خپل ژوند هدف ونه پيژني، هغه په ژوند كې كاميابي هم نه سي ليدلای، د يو چا څخه چي په ژوند كې خپل اساسي كارونه د ځينو داسي كارونو لپاره پاته وي، چي هغه كومه فايده لاسته نه په راځي، د اسلامي نړۍ كاروان ځكه د پرمختگ قدم نه اخلي، ځكه چي مسلمانانو د خپل ژوند اساسي مسير او تگلاره د ياده ايستلي ده، مسلمانان په ځينو داسي كارونو كې وخت تيروي چي هيڅكله هدف ته د رسيدو په لار كې موثره نه سي تماميدلای، مگر بل طرف ته كه د نوري نړۍ حالاتو ته ځير سوو خپل ځوان نسل په داسي فكر روزي چي په راتلونكي كې خپلي خوري ته فايده پرې رسولای سي، مگر بلي خوا ته يې اسلامي نړۍ ته د ځينو بې فايدي كارونو انځور په داسي يو شكل

وړاندي کړی، چې گوندي ستاسو بریا او قهرماني همدا ده چې په دې لاره کې نورو ته شکست ورکړی او ځانونه آتلان حساب کړی، په تاسف سره په اسلامي نړۍ کې به ډیر کم داسي افراد وي چې نن خپل هدف پیژني او هدف ته د رسیدو لپاره یې عبث وخت تیرونه پرې ایښي ده او ډیر تمرکز یې پر دې وي چې څنگه اسلامي نړۍ ته وښيي موږ هدف ته د رسیدو لار د وخت اهمیت پیژندلی دی، نه په مباحاتو کې د وخت مصرف. نو د یو لوی اُمت د پرمختګ لپاره د گوتو په شمار خلګ کفایت نه کوي، تر څو چې دا ذهنیت او فکر ټولو مسلمانانو ته ونه رسول سي د هغه کارونو څخه اجتناب په کار دی چې زموږ وخت یې بې ارزښته کړ او ددې کړنې لپاره باید هر مسلمان چې خومره یې د وسه څخه پوره وي، باید هلي ځلي وکړي، هغه که د تالیفاتو له مخې وي، یا له کومي بلې لارې څخه وي، هغه کارونه چې موږ ته فایده نه په مرتبېرې اُمت ته روښانه کړو، تر څو په ټولنه کې د داسي کارونو مخنیوی په وکړو کومو چې د پرمختګ د نعمت څخه وروسته پاته کړو.

۱۱:- جهاد بد گڼل: جهاد د مسلمانانو د کامیابۍ لار ده، هغه دین چې د ټول انسانیت لپاره د سوکاله ژوند د راوستولو پیغام لري، بیا د خپل انفاذ لپاره ځینې وخت مالي او ځاني قرباني هم غواړي، چې دې ته جهاد ویل کیږي، دا هغه فریضه ده چې الله سبحانه وتعالی د خبیث او طیب د جلاوالي معیار گڼلی، د کفارو د ذلیلې کولو اساسي لار یې گڼلې ده. د مخکې د مخ څخه د کفر او شرک د ختمولو او د توحید د مراکزو د حفاظت لار ده، د حق د ثابت قدمۍ او د باطل د ختمیدو وسیله ده، د صبر او ثبات لپاره د مومنانو د تربیت وسیله ده، د مومنانو د درجو د لوړیدو سبب دی، د ایمان نښه ده، د الله (جل جلاله) د نصرت سبب دی او د ارتداد څخه د ایمان د حفاظت وسیله ده، همدارنګه په دې لاره کې مرګ د شهادت هغه لوړه مرتبه ده چې رسول الله (صلی الله علیه وسلم) یې هم د الله (جل جلاله) څخه غوښتنه کړې ده. او د الله (جل جلاله) له طرفه جنت ته د داخلیدو زیږی دی. مګر نن مسلمانان ځکه د پرمختګ څخه وروسته پاته دي، چې د اسلام د دعوت د پرمختګ لپاره ددې عظیمې فریضې ادا کولو ته تیار نه دي، په داسي حال کې چې اسلامي دعوت د جهاد پرته او جهاد د اسلامي دعوت پرته ممکن نه دی.

په سیاسي لحاظ د اسلامي هیوادونو د ضعف عوامل: په مدینه منوره کې د اسلامي دولت تر تأسیس وروسته بیا د لومړۍ نړۍ والي جګړې تر ختم پورې، که څه هم ټوله اسلامي نړۍ تر یوه بیرغ لاندې نه وه، مګر بیا هم په سیاسي لحاظ تر ډیره د قوي موقفه څخه برخمنه وه، د عثماني خلافت تر انحلال وروسته اسلامي نړۍ نور هم په کوچنیو هیوادونو سره وویشل سوه، د نویو کوچنیو اسلامي هیوادونو تر منځ اتحاد او یووالی له منځه ولاړی، په سیاسي لحاظ کمزوري او حتی مستعمره هم سول، مګر تر نسبي استقلال وروسته بیا هم د غربي نړۍ تر هر اړخیز نفوذ لاندې پاته سول او ونه توانیدل، چې د غربي هیوادونو له دې هر اړخیز نفوذه ځانونه خلاص کړي:-

۱:- استعمار او سرحدی اختلافات: د عثماني خلافت تر انحلال وروسته د استعماري سياستونو په پايله كې اسلامي خاوره پر څو هيوادونو باندي ووېشل سوه او تر منځ يې په تحميلي ډول داسې پولې رامنځته سوي، چې حداقل د سيمې فرهنگي، قومي او ژبني ارزښتونو ته هم پام په كېنې ونه سو، په اوږدو كې همدا نوي زيږيدلي اسلامي هيوادونه د قيموميت تر عنوان لاندي د استعماري قدرتونو تر استعمار لاندي پاته سول، مگر كله چې همدا هيوادونه د غربي هيوادونو د استعمار څخه خلاص سول، د اسلامي امت د يووالي پر ځاى يې په خپلو منځنو كې په سرحدي اختلافاتو لاس پورې كړ، په دې ډول سره سرحدي اختلافاتو و سياسي اختلافاتو ته لاره هواره كړه او سياسي اختلافاتو بيا دوى يو د بل پر ضد د غربي او پخوانيو استعماري قدرتونو سره د هر راز روا او ناروا تړونونو لاسليكولو ته پورې وهل، په دې توگه تر اوسه په مستقيم او يا غيري مستقيم شكل د غربي هيوادونو تر نفوذ لاندي پاته سوي دي.

۲:- نشنلېزم: نشنلېزم يا ملت پالنه د مسلمان امت تر منځ د بېگانه گۍ احساس پياوړى كوي او نه پريردي، چې اسلامي امت د يووالي په لور گامونه واخلي، پخوا نشنلېزم يوازي ددې سبب سوي وو، چې واحده اسلامي خاوره پر بيلا بيلو ټوټو ووېشل سې، د مسلمانانو سياسي اتحاد او قوت له منځه ولاړ سې، مگر نن نه يوازي دا چې اسلامي امت و سياسي يووالي او قوت ته نه پريردي، بلكې اسلامي هيوادونه په خپل منځ كې و هر اړخيزي ناروا سيالۍ ته رابولي، تر څو اسلامي هيوادونه د راتلونكو څو پېړيو لپاره په خپلمنځي كشمكشونو اخته سې او په دې توگه يې سياسي قوت ورځ تر بلې له منځه ولاړ سې.

۳:- كمزوره اقتصادي وضعيت: يو هيواد په سياسي برخه كې هغه وخت پياوړى كېداى سې، چې پياوړى اقتصاد ولري، د هيوادونو په اقتصادي پياوړتيا كې د زراعتي محصولاتو، طبيعي زېرمو او نورو په پرتله صنعت لومړى مقام لري، چې بدبختانه اكثره اسلامي هيوادونه او خاصاً عربي نړۍ كه څه هم د بلقوه جغرافيايي موقعيتونو څخه برخمن دي، مگر بيا هم د صنعت په برخه كې تر نورو ډير وروسته پاته دي، نننيو اسلامي هيوادونو ته په كار ده، چې د سياسي قوت په موخه دي، خپل اقتصادي سيستمونه ورغوي او توليدي اقتصاد ته دي وده وركړي، تر څو ددې كمزوري سياسي حالت ته ځانونه وباسي.

۴:- بهرنۍ لاسوهنې: بهرنۍ لاسوهنې د اسلامي هيوادونو د هر اړخيزي كمزورۍ د څرگندو عواملو څخه شميرل كېږي او دا څرگندتيا يې ددې ايجاب نه كوي، چې ډير بحث باندي وسي، د اسلامي هيوادونو نفتي منابع، ستراتيژيک او جيوپوليتيک موقعيتونه او مصرفي بازار ددې لاسوهنو اصلي عوامل گڼل كېږي، په عين حال كې دا هم سمه نه ده، چې د اسلامي هيوادونو د بدبختۍ يوازينى عامل استعمار وگڼل سې، بهرنۍ لاسوهنې ددې سبب سوي دي، چې اسلامي هيوادونه نهايتاً د سياسي ضعف سره مخامخ سې، بهرنۍ لاسوهنې نور يوازي تر بهرنيو دولتونو پورې نه سې منحصره كېدلای، ځكه گوگل، فيسبوک او تويتر چې اصلاً خصوصي شركتونه دي، په خپل ذات كې بهرنۍ لاسوهنې دي. ممكن په آينده كې پر اسلامي هيوادونو د گوگل او يا نورو نفوذ د امريكا د اولسمشر تر نفوذ ډير سې او په دې ډول په اسلامي هيوادونو كې د ځان او يا خپل متبوع هيواد په گټه لاسوهنې وكړي.

۵:- د اسلام انقلابي او اصلاحي پیغام هیروول: د الله سبحانه وتعالی په لار کې جهاد یعنې وسلواله او غیری وسلواله مبارزه د اسلام هغه انقلابي او اصلاحي پیغام دی، چې نننیو مسلمانانو بیخي د پامه غورځولی دی، همدا جهاد دی چې د یوې خوا د اسلامي ټولنې د اتباعو په اصلاح کې ستر رول لوبوي او د بلې خوا مسلمانانو ته د ظالم او متجاوز په وړاندې د دریدلو، ږغ پورته کولو او حق اخیستلو روزنه ورکوي، له کومه وخته چې مسلمانانو جهاد ته شا اړولې ده، د بدبختیو، بدمرغيو، د متجاوزینو د تجاوز او سیاسي ضعف سره مخ سوي دي او تر هغو به مخ وي، چې بیرته همدې اصل ته رجوع کوي. دا اصل د اسلام د سیاسي اړخ تر ټولو مهم عنصر دی، چې له دې پرته د اسلام سیاسي دستگاه په حرکت نه سي راتلای، نو د اوسنیو اسلامي هیوادونو د اتحاد او په سیاسي برخه کې خپل تیر عظمت ته د رسیدو یوه ډیره اغیزمنه لاره هم د جهاد اصل ته رجوع کول دي.

۶:- حزبي او مذهبي اختلافات: حزبي او مذهبي اختلافات بیا په ټولو اسلامي هیوادونو او یا یوه هیواد کې د مسلمانانو د مختلفو ډلو تر منځ ورځ تر بلې کرکه ډیروي، د مسلمانانو تر منځ دا اختلافات په مجموع کې ددې سبب کیږي، چې د یوه هیواد داخلي ثبات متزلزله سي او د داخلي ثبات ترزلل بیا سیاسي بې ثباتۍ ته لاره هواروي او نه پریږدي، چې یو هیواد په سیاسي لحاظ ثبات او قوت ته ورسیري.

۷:- د شریعي احکامو عدم تطبیق: په اسلامي هیوادونو کې د شریعي احکامو نه تطبیق یو له هغه لویو عواملو څخه شمیرل کیږي، چې د یوې خوا یې په اسلامي ټولنو کې د جرایمو، فقر او بې عدالتۍ کچه لوړه کړې او د بلې خوا یې د خلکو او حکومتونو تر منځ فاصله ډیره کړې ده، د خلکو او حکومتونو تر منځ همدا نه همکاري او لیریوالی ددې سبب سوی، چې حکومتونه خپل مشروعت د لاسه ورکړي، هیوادونه په داخلي لحاظ بې ثباته سي او داخلي بې ثباتي یې بیا د سیاسي ضعف سبب کیږي. د اوسنیو اسلامي هیوادونو د سیاسي ضعف یو علت هم د شریعي احکامو نه تطبیق دی. دا او دې ته ورته نورو عواملو په ګډه اسلامي هیوادونه د بدبختۍ وګندي ته اچولي دي او ددې سبب سوي دي، چې اسلامي هیوادونه ورځ تر بلې په سیاسي لحاظ کمزوري سي او پرې نږدې چې اسلامي امت د سیاسي یووالي او قوت په لور ګامونه واخلي، تر څو چې همدا عوامل له منځه نه وي تللي، په نړۍ واله سطحه د اسلامي هیوادونو اتحاد او سیاسي قوت به یو خیال وي او بس.

۸:- د اسلامي خلافت نشتون: اسلامي خلافت د الله سبحانه وتعالی لوی نعمت دی، د حضرت آدم (علیه السلام) پیدائښت هم د خلافت لپاره سوی وو، حضرت داؤد (علیه السلام) او ټول پیغمبران (علیهم السلام) خلیفگان ګرځول سوي وه، ددې هر څه څخه دا معلومیږي چې خلافت خورا لوی نعمت دی، ځوانه د اسلام دین څخه صحیح او کامله ګټه هغه وخت لاسته راوړلای سو، چې قوي اسلامي حکومت ولرو، اسلامي حکمونه او قوانین جاري کولو لپاره د اسلامي خلافت سرپرستي ولرو، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) په زمانه کې کله چې مدینه منوره د اسلامي خلافت مرکز وګرځید او دارالاسلام وجود ته راغلی، نو د دغه ځایه د اسلام برکتونه راڅرګند

سوه، خلگو ته د اسلامي خلافت گټې ورمعلومي سوي، ډلي ډلي خلگ مسلمانان سول او اسلامي خلافت ډيره ساحه په بر کي ونيول، کله چي اسلامي خلافت قايم سي، نو د مسلمان عزت، آبرو او مال محفوظ گرځي، زړه ته يې سکون او اطمینان حاصليري، همدا راز کله چي اسلامي قوانين نافذ سي، حدود او تعزيرات وسي، نو د آمن، سکون او خوښۍ ماحول جوړيري، اسلام يو نړيوال دين دی، د نورو عقايدو او ايډيولوژيو څخه د يو جلا نړۍ ليد، د انسان ژوند او د کائناتو د دقيقې پيژندنې پر بنسټ ولاړ دی، د انسانانو د ژوند په اړه يو واقعي او ژغورونکی ليدلوری وړاندي کوي، د حضرت آدم (عليه السلام) څخه تر خاتم النبیین حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) پوري بشريت ته د هدايت د پيغام رسولو مسؤليت د پيغمبرانو (عليهم السلام) پر غاړه وو، تر څو انسانان د ژوند د ريښتني موخي په اساس د لار ورکۍ او د ناسمو باورونو د ژوند څخه د يوه سعادت مند ژوند پر لور هدايت کړي، حضرت محمد (صلی الله عليه وسلم) د وروستي پيغمبر په توگه د اسلام پيغام د قيامت تر ورځې پوري د ژوند په ټولو برخو کي د يوې هر اړخيزي حللاري په توگه د انسانانو لپاره پريښود او خپل رسالت يې بشپړ کړ.

د الهي وحیي په بشپړيدو او د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د رحلت څخه درې (۳) ورځې وروسته حضرت ابوبکر صدیق (رضي الله عنه) د مسلمانانو د بيعت پواسطه د رسول الله (صلی الله عليه وسلم) د ځايناستي او د دولت د مشر په توگه د خلافت منصب ته وگومارل سو، تر څو اسلام پلۍ کړي او نورو ته يې وليږدوي، د هغې ورځې راهيسي د اسلام رسالت د اُمت پر اوږو پاته سو او خلفاوو يو پر بل پسې اسلام د نړۍ گوټ گوټ ته د دعوت او جهاد د لاري ورسوی، دې لړۍ په پيړيو پيړيو دوام وکړ، بالاخره په ۱۹۲۴م کال کي خلافت د غربي استعمارگرو له خوا سقوط وکړ، مسلمانان ديارلس (۱۳) نيمې پيړۍ د خلافت تر چتر لاندي سره متحد وه، خلافت د خير او عزت سرچينه گڼل کيدی، کفارو هم د اسلام د روښنايۍ تر چتر لاندي په پوره آرامتيا کي ژوند کوی، نن چي د خلافت نشتون څخه څه کم يوه پيړۍ تيريږي، مسلمانان منحط سوي او اسلام يې د ژوند څخه ليري کړی دی.

اسلامي اُمت چي په کلونو کلونو د هدايت د پيغام په مرسته د نړۍ د روښنايۍ او د تيارو د له منځه وړلو مسؤل وو، نن ورځ يې دغه مسؤليت ته شا کړې ده، دا هغه رسالت دی چي الله سبحانه وتعالی پر مسلمانانو فرض کړی دی، نن ورځ اسلامي اُمت د اسلام او اسلامي حللارو څخه ليري سوی دی، کفري نظامونو او حللارو خپل سيوری پرې غوړولی دی، اسلامي اُمت چي د پيړيو په لړ کي يې د خلافت تر چتر لاندي نورو ملتونو ته اسلام ليږدوی، د ژوند ټوله انديښنه يې دا وه چي نړۍ ته څه ډول اسلام ورسوي او څه ډول د اسلام واکمني پراخه کړي، دا اُمت اوس مهال په تفرقه کي ډوب دی، د نشنليزم، دولت يا ملت او ډيموکراسۍ په څير را وراد سويو آرزبنتونو ته يې مخه کړې ده، اُمت له دې ټولو ستونزو سره هغه مهال مخ سو چي اسلامي خلافت سقوط وکړ، مسلمانان اوس مهال بايد خلافت د يوې برخليک ټاکونکي قضیې په توگه وبولي او د بيا راوستولو لپاره يې نه ستري کيدونکي هڅي او کوښښ وکړي، د بل اړخه د خلافت د نشتون له امله نه يوازي مسلمانانو، بلکي ټول بشر زيان کړی دی او د

اوسنیو نظامونو د ادرسه زیانمن سوی دی، نن ټوله نړۍ د پانگوال نظام د شره په امن کې نه ده، اوسنۍ نړۍ د بیلا بیلو ناورینونو څخه سر ټکوي، پانگوالی انسان د بدبختۍ په لوري کش کړی دی، د سیاسي ناورینونو او جگړو څخه نیولې، بیا تر اقتصادي او چاپیریالي ستونزو او ان د بشري نسل تر له منځه تللو پوري، له همدې امله اسلامي اُمت نه یوازي د ځان په اړه، بلکې د ټول بشریت، طبیعت او حتی د څارویو په اړه هم مکلف دی، تر څو ټول د پانگوال نظام د شره څخه وژغوري، ځکه اسلامي اُمت تر ټولو غوره اُمت دی، چې د ژوند په اړه د یوه واقعي لید لوری، بشپړو پیغامونو او حللارو سره مل دی، د نبوت وروسته بیا اُمت مکلف دی، چې اسلام پلی کړي او نورو ته یې ولیردوي، لکه څنگه چې څوارلس (۱۴۰۰) سوه کاله پخوا اسلام د خلفاوو په وسیله پلی کیدی، اسلامي اُمت باید ټولو قضیو ته د اسلامي لید لوري وگوري، د استعماري پولو او ناسمو افکارو یعنې دولت یا ملت او ملي آرزبنتونو څخه باید خپل ځان آزاد کړي او د یوه متحد دولت په توګه یو ځل بیا خلافت رامنځته کړي، دا مسؤلیت پر هر اُمت فرض سوی دی، نه یوازي دا چې مسلمانان د استعمار د تیري او ذلت څخه آزاد کړي، بلکې ټول بشریت او طبیعت باید د پانگوالۍ د ظلم څخه د خیر او فلاح پر لوري هدایت کړي.

علامه ابن خلدون ته الله سبحانه و تعالی عجیب استعداد ورکړی وو، علامه ابن خلدون په خپله مقدمه کې لیکي: حکومت درې (۳) ډوله دی: ۱: طبعي واکمني. ۲: سیاسي واکمني. ۳: خلافت. ابن خلدون طبعي واکمني داسې تعریفوي: ۱: طبعي واکمني: د خپلي موخي او خواهشاتو د غوښتنو سره سم پر نورو واکمني کول چې د مطلق العنان پاچایانو همدا تګلاره وه. ۲: سیاسي واکمني: ټول خلګ د خپلو عقلي فکرونو سره سم د دنیوي مصلحتونو د تر لاسه کولو او زیانونو څخه پر ځان ساتلو باندې مجبوره کول. په دې کې سیکولر یعنې بې دینه ډیموکراسي هم داخله ده، ځکه چې د دوی سره کوم تل پاته آرزبنت نسته کوم کار چې عقل غوره وګڼي هغه اختیاروي. ۳: خلافت: خلګ د شریعت د غوښتنو سره سم برابرول چې په دې سره د دوی د دنیا او آخرت دواړه مصلحتونه پوره سي او هغه دنیوي مصلحتونه هم پوره سي چې د هغو وروستی پایله هم د آخرت ګټه وي.

د اسلامي اُمت په درد دردمند او مخلص ځوانه! تا ته د خپل ځان سره د اسلامي اُمت د پرمختګ روحیه ژوندۍ کول په کار دي، د اسلامي نړۍ روان حالات د زغم وړ نه دي، ورځ تر بلې د اقتصادي بحران په طرف روان یو، صنعت مو په ټپه دریدونکۍ دی، سیاست مو د گواښ سره مخامخ دی، علمي کدرونه مو په یو نوم او بل نوم سره وژل کيږي، ددې ټولو مشکلاتو او ستونزو څخه لوی مشکل چې ورسره مخ کیدونکي یو، هغه د اسلام د ختمولو ذهنیت او مفکوره ده، چې په اسلامي هیوادونو کې کار ورته روان دی، تر څو د اسلام نوم داسې معرفي کړل سي، چې ګوندي د بیروي او وحشت دین دی، د پرمختګ لپاره هیڅ کوم معیار نه لري او داسې نور... څه چې پر اساس یې د اسلام ختمولو لپاره کار کيږي، مګر موږ باید مخکې له دې چې دا مفکوره ودرېږي او بیا پر خپل حال د پیښمانتیا اوښکې تویه وو، دوښمن زموږ د پرمختګ معیار اسلامي نظام، قرآن کریم، زموږ یووالی، وحدت او د خپل خالق سره د اړیکو ټینګول ګڼي، کله چې موږ اسلامي نظام د لاسه ورکړو، قرآن کریم

مو د لاسونو څخه واخيستل سي، وحدت مو مات سي، د شهواتو په دام کي دومره مصروف سوو، چي د خپل خالق قهر او غضب مو هير سو، نو هغه ورځ به د نړۍ د مخ څخه زموږ نوم هم ورک سي، نو بايد ددي هر څه د مخه پر خپل حال رحم وکړو او نور د اسلامي نړۍ د پرمختگ په لار کي خپل ځان مسؤل وگڼو، هيره دي نه وي د نورو د علمي نوښتونو څخه استفاده د اسلام له نظره جايز ده، بلکي ضروري ده، صرف د اسلامي فرهنگ په مقابل کي د پرديو فرهنگ قبولول صحيح کار نه دی، د نورو تاريخ لوستل او د نورو د تجاربو څخه استفاده کول عيب نه دی، البته د خپل تاريخ هيرول يوه ستره جفا ده، نو د نورو د تاريخ څخه مخکي د خپل تاريخ په اړه پوره معلومات درلودل ضروري دي.

ځوانه! ځواني د ټول عمر يو نه راگرځيدونکی پسرلی دی، د داسي پسرليو قدر کول د هر ځوان يوه ديني او اخلاقي لويه او مهمه فريضه ده، د ځوانۍ په پسرلي کي د هر چا د ژوند د اميدونو غوټۍ پر غوړيدو سي، د هر چا سره يو نوی احساس او يوه نه ما تيدونکي جذبه پيدا سي، نیکبخته هغه څوک وي چي خپل غلط او شيطاني احساسات قابو کړي، د چا حياء او عفت پريوتو ته يې مجبور نه کړي او د چا د ناموس لوټلو ته يې ونه هڅوي، هغه شيطان چي ته يې پر مخه کړی يې، د ژوند د هسکو او ټيټو څخه يې ناخبره ساتلی يې، ډير مکار، هوښيار او ځيرک دی، پام کوه که يو وار ورسره ملگری سوي، نو بيا به يې د دوستۍ څخه تر عمره پوري خلاص نه سي، تا به داسي شيانو ته هڅوي چي هغه يوازي نورو ته نه، بلکي تا ته پخپله هم يوه لويه صدمه او ضربه درکولای سي، بس تا قيمتي ځوانۍ په اور لمبه کړي، ټول ژوند په دي په غم او وير اخته کړي، د بلاوو څخه ځان ساتل د هر هوښيار او ايماندار بنده خورا لويه هوښياري او ايمانداري ده.

خوانه ستا د بریا راز په څه کي وو

تاریخ شاهد دی، چي کفارو خپل ډیر امکانات او عمرونه په دې کي مصرف کړي دي، چي څنگه تا د محکي له مخ څخه نیست او نابود کړي، قرآن شاهد دی چي همدا کفارو سخته دوښمني درسه کړې ده او کوي یې، مگر ته لاهم لاس تر زنه ناست یې او په دې فکر کي ډوب تللی یې چي ستا اصلي دوښمن به څوک وي؟ همدغه کفار وه، چي رسول الله (صلی الله علیه وسلم) او صحابه کرام یې د خپل وطن پرینوولو ته مجبور کړه او د له منځه وړلو لپاره یې هر قسم پلانونه په کار واچول، د مسلمانانو د مقابلي لپاره یې لښکر کشی وکړې، حضرت حمزه (رضي الله عنه) یې په شهادت ورسوی، د احد په یوه ورځ یې اوویا (۷۰) کسه صحابه کرام یې شهیدان کړه، د مسلمانانو په مقابل کي یې دې دوښمنۍ ته ادامه ورکړ، په هره پیرۍ کي یې په لکونو او میلیونونو مسلمانان یې شهیدان کړه، او دې دوښمنۍ ته یې تر نن پوره ادامه ورکړې ده، اوس هم اخته دي مسلمانان وژني، همدغه کفار دي چي د فلسطین مسلمانان یې بې اوره کباب کړه، مگر د برما مسلمانان یې په اور کباب کړه، اولنی قبله مسجد اقصی یې قضبه کړه، د ټولي نړۍ پر مسلمانانو یې یرغل او تجاوز وکړ.

د مسلمانانو عزت او ناموس یې لوټ کړ، د رسول الله (صلی الله علیه وسلم) کارتون یې جوړ کړ، قرآن کریم ته یې اور واچوی، همدې سپیڅلي الهي کلام ته یې په غرور او تکبر د خپل کلاشنکوف شپیلۍ سیخ کړه او په مردک یې سوری سوری کړ، د اسلامي شعائرو سپکاوی یې وکړ، مدرسي او مسجدونه یې پر مؤمنانو را نسکور کړه او د خاورو سره یې خاوري کړه، آیا په اسلامي امت کي ځوانان نسته؟ آیا دا هر څه ته په خپلو سترگو نه ویني؟ آیا ددې وحشتونو مخه نیول ستا مسؤلیت نه دي؟ افسوس ځوانه کله وښیړي؟ آیا اوس هم اصلي دوښمن نه پیژني؟ آیا دا ستا ځواني او نور نعمتونه الله سبحانه وتعالی ددې لپاره درکړي دي چي یوازي خوب او خوراک وکړي؟ د ټول اسلامي امت طمع تاته ده، مگر ته په عبثو کارونو باندي اخته یې، صحابه کرام ددې امت رښتیني ځوانان وه، هغه ځوانان چي رسول الله (صلی الله علیه وسلم) راوینس کړي وه.

هغه ځوانان چي ځیني امپراطورۍ یې را نسکوري کړې او د ځینو څخه یې د سوونو کلونو لپاره جزیه واخیستله، هغه ځوانان چي اسلامي امت ته یې ژوند ورکړ، هغه ځوانان چي د اسلام بیرغ یې پر شرق او غرب وړپوی، تر ما او تا پوري یې په پوره امانت اسلام را ورسوی، مسلمان ځوانه ستا سره نن هم هغه اسلام موجود دی چي صحابه کرامو عمل په کوی، فقط وینس سه! احساس او ضمیر دي را بیدار کړه، د دین په لارښوونه او د الله سبحانه وتعالی په توکل خپل مسؤلیت درک کړه او د اداء کولو لپاره یې لستوني راپورته کړه، اسلامي امت او راتلونکو نسلونو ته همدا ته نجات ورکولای سي، تر کومه وخته چي مسلمانانو په دین منگولي لگولي وي، پر نړۍ به د دوی اختیار وو، ساینس او ټیکنالوژي ته یوازي د دوی لاسرسی وو، په سیاسي او نظامي ډول د دوی لمن ورځ تر بلي په پراخیدو وه.

اوسنی عالم اسلام خو پریردی ان د اروپایي براعظم جنوب مغرب په څنډه پرته جزیره انبیریا چي پرتگال او هسپانیا ته شامله ده ورسره د فرانسي جنوبي څنډي اربونه، پرپینان او تولوشه ښارونو باندې مسلمانانو اته سوه (۸۰۰) کاله حکومت وکړ چي اسلامي تاریخ کي دې سلطنت ته اندلس ویل کیږي، مگر کله چي یې دین ته شا کړه، د دنیا محبت او واقعات یې زړونو کي ځای ونيوی، له کبله یې د واکمنانو تر منځه داخلي اختلافات راپورته سول، له دې سره د نوي نسل تعلیم او تربیه کي پاملرنه کمه سوه، وخت سره ناپوهه او کم عقل خلک مشران سول، اخلاص له منځه ولاړی، د دنیا جا و جلال، شان او شهرت یې زړونو کي ځای ونيوی، د الله (جل جلاله) پر ذات تکیه او یقین پر ځای یې په ظاهري قوت باور او یقین وکړ، نو د الله (جل جلاله) د غضب سره مخ سول، هغه پرمخ تلوونکي لښکر سمدواړه پر شا راوگرځیدی، خپل اته سوه (۸۰۰) کاله رپانده بیرغونه یې یو یو ټول کړل، سیاسي ځواک او لمن یې په تولیدو سوه او بلاخره نړۍ دا حالت هم ولیدی، چي ستر اسلامي سلطنت د کفري نړۍ په سمندر کي لاهو سو.

د زوال اصلي لامل یې څه وو؟ د اسلامي سلطنت زوال ستر سبب او لامل د نسلونو د تربیت په اړه بې غوري وه، ډیوه چي بلیري رڼا ورکوي، تر شا حرکت لري، زوال د یو څو کلو خبره نه وه، بلکي سلگونه کاله د مسلمانانو په داخل کي استعمار کار وکړ، داخلي ایجنټان یې په کار بوخت کړي وه، ان په اخيري وختونو کي نظامي ځواک که څه هم د مسلمانانو په واک کي وو، مگر علمي ډگر او پوهه د دوی د لاسه وتلې وه، استعمار خپله زړه تگلاره په کار واچوله او د اخيري نسل د گمراهي اسباب یې برابر کړل، ځکه دا کار د یو هیواد په پرخولو کي بنسټیز گام دی، سربیره پر دې د ځوانانو د اخلاقو کچه غورځول د کفر د ټولو ستره لاسته راوړنه وه، ټول دیني او سیاسي خوځښتونه په دې موافق دي چي د حکومتونو عروج او زوال د ځوانانو تربیت پوري تړلی دی.

پروتوکولات صیهوني د ځوان نسل د بې لارۍ په اړه داسي لیکي: هر ځای کي د اخلاقو کچه غورځول غواړي، په همدې شکل به پر مسلمانانو زموږ تسلط قایمیدل آسانه سي، جنسي اړیکي به د لمر د رڼا په څیر وړاندې کیږي، تر دې پوري چي د ځوانانو په زړونو کي یو شی هم مقدس پاته نه سي او د هغوی پوره فکر همدا وي چي څنگه جنسي غریزه خوند اخیستل سوړ کړي.

کمونیستي گوند الحادي برخه خپلو پټو کړنلارو کي لیکي: دیني روابط او دین ماتول په جوماتونو غورځولو نه کیږي، ځکه چي دین وجدان کي پټ وي، بلکي اشتراکي قوانین او احکام مسلط کیدو څخه وروسته دین خپله له منځه ځي، ددې لپاره اړینه ده چي موږ په نوي نسل کي ډول ډول کیسې، ډرامې، محاضرات مجلې، او کتابونو لیکلو سره الحاد عام کړو، ددې په لوري به دعوت ورکوو، تر څو همدغه شیان دوی مسلط کیدونکي خدای وگرځوي.

د حل لار څه ده چې موږ بیرته خپل ماضي راتازه کړو؟ علامه اقبال د حل لار داسې ښوولې ده: دا وخت د غفلت نه دی، نه هم د مستیو او د لوبو، بلکې دا وخت د هنر، کارسازي، اختراعاتو او پرمختګ وخت دی، ځوان د مشرانو په پرتله قوت جسماني او مشقت سره مقابلي کولو توان ډیر لري، دی کولای سي چې هر ناممکن کار ممکن کړي، نو باید تم نه سي.

موږ مسلمانان باید د الله سبحانه و تعالی پر دین متحد سو، زه افغان، ترکی، عربي نه، بلکې د هر څه څخه مخکې مسلمان یم، په همدې بنسټ د خپل نوي نسل بهترینه اسلامي تربیه وکړو، چې هغوی په اصلي معنا مسلمانان لوی سي، ځکه د همدوی په لاسونو کې زموږ راتلونکي دی، اسلام د قرآن کریم او حدیث د سوري لاندې سپیڅلي کړنلار لري، چې زموږ د عروج لامل ګرځیدای سي، همدا مزل او موخه وګرځوو، لیري نه ده چې د نړۍ پر سر بیرته خپل حاکمیت او واک تر لاسه کړو. لږ د خپلو اسلافو تاریخ وګوره، هغوی د ژوند د ښه کولو او اخرت د خپلو لپاره څه کول؟ خپل اسلاف وپیژنه چې څوک دي؟ او په نړۍ کې یې څنګه وخت تیر کړی دی؟ په نړیوالو کفري نظامونو یې څنګه راج او باج چلوی، څنګه یې پر ټولي نړۍ خپل ځان منلی وو؟ مسلمانان ځوانه د پردیو بېوګرافي او کلتور پریږده، لږ د خپلو تیرو اتلانو تاریخ وګوره چې په نړۍ یې څنګه رعب او دډبه پرته وه، ولي یې نړۍ د نومونو څخه بیریدله؟ د خپلو اسلافو تاریخ زده کړه، ولي یې نومونه زرینو پاڼو ثبت کړي دي؟ ولي یې د اتلولیو ساری په نړۍ کې نسته؟ ځان په پوه کړه، هغوی خپل ژوند څنګه تیروي؟ خپل ژوند د هغوی ژوند سره آریزایي کړه، چې هغوی ولي پر ټوله نړۍ اسلامي نظام چلوی؟ او ته ولي د غیري اسلام نظام دومره تابع ګرځیدلی یې، چې خپل کلتور، دود، دستور او اسلامي عنعنات دي ورته پریښوول او د کفري ټولني بد عادات دي خپل کړل، که په خپل ګریوان کې سوچ او فکر وکړې دا پخپله د ژوند د مسیر تغیر دی چې تا په خپل لاس ورکړی دی، ستا ژوند د اسلافو د ژونده په مکمله معنا بدل کړی دی.

اسلافو مو خپلي ویني تویولي، مګر د نورو مسلمانانو ژوند به یې روښانوی، مګر ته د خپلي ټولني د اوږو بار سوې، خپل مسیر دي د غرب په تقلید روان کړی دی، غرب په ګوره کې زهر درته ډالۍ کوي، مګر ته بیا هم پر ځای ددې چې په وړاندې یې مبارزه وکړې، ملاتړ یې هم کوي او په ډیر فخر او ویاړ یې خپلوي. مسلمانان ځوانه په دې پوه سه کامیابي او بریا د پردیو په تقلید کې نه ده، بلکې د خپل حق دین په پیروي کې ده، د کامیابی راز دا نه دی چې د هالیووډ او بالیووډ د ستورو بایوګرافي په خپله حافظه کې ټایپ کړې، بلکې کامیابي په دې کې ده چې د خپلو ریښتنو اتلانو ژوند لیک او تاریخي کارنامې په غور او دقت وګوري او تقلید یې وکړي، یاد دي نه دي چې یوې مسلمانې خور ناهید په خپلو وینو پر یوه دسمال د سند د زندانونو څخه خپل مسلمان قوم ته ولیرې، قوم ورته خپل اوولس (۱۷) کلن زوی محمد بن قاسم راولیږي، او خپله سپیڅلي خور یې د سند د ډاکوګانو د زندانونو څخه خلاصه کړه، بلکې په سند کې یې حق دین خپور کړ. مسلمانان ځوانه څه فکر کوي؟ د محمد بن قاسم مسیر درته غلط ښکاري؟ معاذ الله نه بلکې ته د غرب ژوند تقلید کوي، ته د غرب د ډیموکراسۍ څخه متأثره ښکاري، ځکه خو دي د خپل ژوند مسیر تغیر کړی دی، تا د خپلو اسلافو تاریخ او کارنامې هیږي کړي دي، ته د خپل ژوند قیمتي وخت د فلمي ستورو او غربي تمدن د مخکښانو په بایوګرافي زده کولو کې لټوي، تا د خپل ژوند آرزښت او قدر هیږ کړی دی.

خوانه د ځان سره محاسبه وکړه او د ژوند اصلي مسیر درک کړه!

خوانه د خپل ځان سره محاسبه وکړه، پر انسان باندې لازمه ده چې د خپل ځان سره د قیامت د ورځې تر حساب مخکې حساب وکړي، که دا کار وکړي نو په دې کې به یوه ډیره لویه فائده تر لاسه کړي، ځکه چې په دغه حساب کې یې نتیجه ورته غلطه معلومه سي، نو بیا به سبا هغه کار نه کوي، د مثال په ډول: ماښام د ځان سره داسې حساب شروع کړي، په نن ورځ کې دې څومره لمونځونه کړي دي؟ د گناهونو په هکله داسې د ځان سره حساب کول چې څومره نافرمانی را څخه سوي ده او څومره د دین مطابق مي ځان عیار کړی دی؟ څومره غیبت مي کړی دی؟ څومره مسلمانانو ته مي تکلیف او څومره مسلمانانو ته مي فائده ور رسولې ده؟ که داسې حساب د ځان سره انسان جاري ساتي، نو انشاء الله ځوان به کنترول سي او اعمال به یې د شریعت مطابق وگرځي، د انسانانو سره به هر ورو حساب کيږي، خاصاً د ځوانانو سره، دوی له دې څخه هیڅ چاره هم نه لري، د حساب څخه انسان ځان نه سي خلاصولای، داسې یوه ورځ به راځي چې په هغه ورځ به د انسان ټول کړه وړه تلل کيږي.

د هغو مطابق به بیا بدله ورکول کيږي، که یې عمل سم وو، نو بدله به یې هم سمه وي، ثوابونه به یې په برخه وي او د ده د سمو کړو په بدل کې به تلپاته نیکمرغي او خوشحالي ورپه برخه سي، مگر که د چا عمل خراب وو، نو بیا به هم د ده د عمل مطابق بدله ورکول کيږي، د مجرمانو لپاره الله (جل جلاله) داسې عذابونه تیار کړي دي چې بیا به په هغو کې غمجن او پریشانه وي، خو هیڅ چاره به هم نه لري، داسې لوری به هم نه وي چې پر هغه لوري ولاړ سي او د عذابه خلاص سي، نه به بیداري کار کوي، نه به واسطه کار کوي، نه به پیسې فائده کوي، نه به رشوت ځیني اخیستل کيږي او نه به قوم کار کوي، ځیني خلکو سره به سخت او دقیق حساب کيږي، دا به هم د دوی لپاره بربادي وي، ځیني خلکو سره به په آسانی حساب کيږي، دا به په حقیقت کې هغه څوک وي چې په دنیا کې یې د ځانه سره محاسبه کړې وي.

خوانه غواړي څنگه د حرامو ځان وساتي، دا کار ډیر آسانه دی، د خپل نفس سره یوه شبیه په ریښتیني توګه محاسبه وکړه، خپل نفس ته ووايه: تر کومه به دا گناهونه وي، تر کومه ای زما غافل نفس په داسې حال کې چې ته هره ورځ آوري فلانې مړ سو، ای نفسه یوه ورځ به داسې راسي ته به هم مړ سي. ای نفسه! جنت د الله (جل جلاله) سره ریښتینولۍ او صداقت ته اړتیا لري. د خپل ځان سره محاسبه وکړه مخکې تر دې چې محاسبه در سره وسي او خپل اعمال په خپله وتله مخکې تر دې چې وتلل سي. د ځان سره محاسبه د ځان د اصلاح په معنا ده، اصلاً خو د انسان اصلي موخه معلومه ده، چې په دنیا کې د آخرت لپاره ځان چمتو کړي، دنیاوي چاري د آخرت د سمون لپاره عیاري کړي، انسان حتماً اشتباه کوي، اشتباه یې د انسانیت د طبیعت صفت دی، مگر د اشتباه کولو وروسته د ځانه سره محاسبه تر ټولو بهترین کار دی. په مادي نړۍ کې د غرقو انسانانو زړونه تنګ وي، د ژوند هدف ځیني ورک وي، د ځان څخه همیشه دا پوښتي: زه ولي خفه یم؟ ولي مي زړه تنګ دی؟ که څوک غواړي چې پاک او سپیڅلی ژوند ولري باید د الله سبحانه و تعالی احکام عملي کړي او د ځان سره محاسبه وکړي.

ځوانه موسيقي د روح غذا نه، بلکي زهر ده

د موسيقي ستر زيانونه: په ټولنه کې موسيقي اوس يو کسب، د وياړ او توجه سمبول گرځيدلی دی، العياذ بالله، مخکي وختو کې به موسيقي يوازي په غيږي مسلمو ټولنو کې دود وه، خو افسوس اوس دا موسيقي په اسلامي ټولنو کې يو ځانگړی ځای لري او ځوان نسل نه دی خبر چې دا موسيقي و ټولني ته زهر او دا لاندي غمده تاوانونه لري:

۱: هغه اشعار چې د سروز سره ويل کيږي د ځوانانو په ذهنو او دماغو کې ځای پيدا کوي او په هغه عمل کوي، کله په دې شعرو کې د نشيې توکو ستاينه وي، کله د انجونو او په مجموع کې د بنځو د بنکلا انځور په کبني وي، په مجموع کې ځوان نسل و لعنتي او د جنسي خواهشاتو و کندي ته غورځوي، خلاصه دا چې موسيقي د ځوان نسل د تباهي او گمراهۍ سبب گرځي او بس.

۲: هر ډول موسيقي چې هر څوک يې اوري، دا موسيقي يې و خپل ځان او روغتيا ته پوره گواښ دی او د يو لړ روحي ستونزو سره يې مخامخ کوي، چې بالاخره د انسان و روغتيا ته داسي گواښ دی، د انسان دماغ تر دې اندازې پوري تر اغيزو لاندي راولي او په سيلابي تورو څپو کې يې راوغاري چې هغه به خپل ځان پخپله ووژني، دنيا او اخرت يې دواړه برباد سي.

۳: موسيقي چې په هر نامه يا تر هر سرليک لاندي وي، په هرو مراسمو کې چې وي او په هره بڼه سره چې وي زموږ خالق او مالک (جل جلاله) او د الله (جل جلاله) خوږ استازي حضرت محمد (صلى الله عليه وسلم) حرامه او منع کړې ده، نو د الله (جل جلاله) نافرماني يوه مسلمان ته هلاکت او ضلالت دی، چې دا و هر انسان ته د ناکامۍ او بدمرغۍ زيری دی او پاته دي نه وي، د الله (جل جلاله) په حکمونو کې هيڅ شک نسته، هيڅ څوک تصرف نه سي په کبني کولای او نه هم څوک دا اختيار لري چې د قرآن کریم آياتونه د خپلي خوښي مطابق تعبير او تفسير کړي. د يوه مسلمان خاصيت بايد داسي وي چې اسلام چې څه ويلې دي او امر يې کړی دی هغه به مني او بيا به يې عملي کوي پر خپل ځان باندي او وروسته به يې په ټولنه کې د عملي کولو هلي ځلي او پوره کوښښ کوي، داسي کسان نو يقيناً ريښتني مؤمنان دي او دا هغه کسان دي چې الله (جل جلاله) د جنت زيری ورکوي.

ځيني کمزوري او ساده مسلمانان وايي: ته به موسيقي نه اوري، بلکي د موسيقي اوريدل ټول خلک خوښوي. ځيني بيا داسي وايي: يو څو ورځي ژوند دی، له دې څخه به څه خوند واخلو او په دې نه دي خبر چې د الله (جل جلاله) نيوونه بيا ډيره سخته او دردونکې ده. ځيني بيا داسي وايي: ما پرېږده او کار مي پرېږده، څوک خو به زما په قبر کې نه راننوخې. ددې څخه مطلب يې دا دی: دا سړی ډير مغروره دی او يا يې دا گمان لا هم نه کيږي چې زه دي په قبر کې مجازات سم، يا هم داسي گمان کوي چې الله (جل جلاله) به و ما ته پر دې باندي سزا رانه کړي، او يا دا د الله (جل جلاله) سزا ته دومري آرزښت نه ورکوي او انگيري چې دا يو خيال دی، العياذ بالله.

څومري احمقانه، پوچ، بيهوده، د عقل څخه ليري او د منطق څخه ليري فكر او تصور دی، د الله (جل جلاله) د عذاب تصور او فكر كول د انسان د عقل او دماغ څخه ډير لوړ دی، هغه اور، شکنجه، عذاب، نيونه او هر څه ددي دنيا په شان نه دي، په قرآن کریم او مبارکو احاديثو کي چي د دورخ کوم بيان راغلی دی و هر چا ته دا جوتيري چي هغه څومره سخت اودردناکه دی، الله (جل جلاله) و ټول انسانيت ته وايي: تاسي د هغو خلگو انجام وگورئ چي د مخکي د گري پر سر باندي يې نافرمانيانې وکړي او سزاء يې څه سوه، د عاد، ثمود، قوم لوط، فرعون، هامان او داسي نور.. وگورئ، چي د هغو دنگ دنگ په غرو کي جوړ سوي عمارتونه وگورئ، هغه کورونه او محلونه يې سته او دوی نسته، د فرعون، هامان، شداد، نمرود او داسي نورو... غټو کفارو انجام وگورئ د دوی تعميرونه تر اوسه سته، د بنکلا توکي، سامانونه، زيورات يعني هر څه يې سته، مگر دوی نسته او د دوی انجام اخير څه سو؟

علامه ابن جرير طبري (رحمة الله عليه) په خپل تفسير جامع البيان کي ليکي: د مفسرينو په اند د (لهاو لحدیث) اصطلاح ددي درو (۳) شيانو لپاره استعماليزي: ۱: غزل ويل او اوريدل. ۲: د بنځينه او نارينه غزل ويونکو يعني غزل چيانو چوپړ او کاروبار کول. ۳: د موسيقي د آلاتو استعمال، رانيول او کاروبار کول. (تفسير طبري)

د موسيقي تاوانونه د لويديځ پوهانو له نظره: ۱: د امريکا د شکاگو د پوهنتون يو مفکر او ساينس پوه ايلن بلوم (Allan Bloom) پخپل يو کتاب (The Closing of the American Mind) کي وايي: نن سبا موسيقي يوازي او يوازي انسان و جنسي خواهشاتو او جذباتو ته کشوي، دا مينه نه ده، بلکي ترتيب سوی فحش، بربندتوب د جنسي اړيکو خواهش او يوازينی شيطاني آرزو ده.

۲: په ۱۹۹۲م کال کي په يوه ژورنال کي Social Forces دوو نړيوالو څيړونکو سينون ستاک او جيم يوه څيړنه خپره کړې وه، چي په کښي ليکلي يې وه: موږ د امريکا په نه څلويښتو (۴۹) ايالاتو کي پر ځان وژنو باندي څيړنه وکړه او دې پايلو ته ورسيدو: څومري سپين پوستي امريکايان چي موسيقي اوري په هغو کي د ځان وژنو گراف لوړ وو، دا ځکه خپله موسيقي دوی دې ته هڅوي چي ځان وژنه وکړي، غولونکي مينه، خيالي ودونه او نشه ددي سبب سي چي يو انسان پخپله خوبه سره ځان وژنه وکړي، موسيقي صرف د مايوسۍ، منافقت او شيطاني خيال پلو تربيه ورکوي، چي دا خپله هلاکت دی.

۳: د روانشناسۍ د علم نړيوالو پوه ډاکتر مارتينو دا ثابته کړې ده: د موسيقي له کبله د ټولني ځوانان داسي حالت ته رارسيدلي دي چي هره بنځه د جنسي اړيکو يوه آله ورته ښکاري او ځيني په داسي حالاتو کي دي چي د بنځي په ليدو سره حمله پرې کوي او خپل د عقل د کنترول توان يې د لاسه ورکړی دی، دا حالت نه زغمونکی او ډيري بد عواقب لري.

۴: د لويديځ وتلی ساينس پوه پارډون (Pardun) وايي: د بربندتوب او فحاشۍ ټول مواد او اسباب په موسيقي کي نغښتي دي.

۵: پروفیسر ډاکټر (RL) بیکسټر د موسیقۍ په اړه وایي: په موسیقۍ کې (۶۰) سلنه د جنسي اړیکو جذبات، احساسات او تمایلات دي، چې په ډیره اندازه سره په موسیقۍ کې فحش غزلي، فحش جامي او حرکتونه د یادوني وړ دي.

۶: د یونان مشهوره فیلسوف افلاطون وایي: د موسیقۍ آواز، سروژ او رقص دا ټوله په اصل کې د انسان روح وحشي او درنده طبع جوړوي، چې بیا د هیڅ شي پروا نه لري. افلاطون په خپل کتاب جمهوریت (Republic) کې وایي: عوام خلک باید په جدي ډول سره د موسیقۍ څخه وژغورل سي دا ځکه چې دوی گمراه کوي، د دوی اخلاق بربادوي او فاسدوي، وناوړه کارونو او کړنو ته یې هڅوي.

۷: الزبت براون او ډاکټر ولیم هینډي په دې یقین دي او وایي: نوي ځوانان چې کله موسیقي اوري نو دوی د خپل ژوند ټول الهام د موسیقۍ څخه اخلي، د ژوند په هره برخه کې یې عملي کوي او دا اغیزې تر ډیره مهاله پورې پاته کیږي.

۸: د امریکا په مشهوره طبي جریده (Postgraduate Medicine) کې راغلي دي: د دلائلو او شواهدو څخه دا په لاس راځي چې موسیقۍ اوریدونکي کسان د جنسي بې لارۍ، تشدد او لوړو رجحاناتو ښکار دي.

۹: ډاکټر ادم کنسټي وایي: موسیقي ډیره قوي نشه ده، موسیقي ستا په بدن کې زهر پاشي، ستا جذبه لوړوي او کله دي ناروغه کوي هم، مگر تا ته یې سبب هم نه معلومیږي. س

۱۰: د امریکا د لاس انجلس د غوړونو د څیړنو د یوه مرکز د روغتون ساینس پوهه ډاکټره ریکل کروډ وایي: په ۱۹۶۰م کال کې د پاپ موزیک د اوریدلو له کبله د ډیرو عامو امریکایانو د اوریدلو توان ډیر کمزوری سو، اوس زموږ مشاهده او تجربه دا ده: هغه انجینران او د موسیقۍ کار کوونکي چې د موسیقۍ سره یې اړیکې او کار دی، دوی د اوریدلو توان د کمزورۍ سره لاس او گریوان دي، د مشکلاتو سره مخامخ دي، او دا هغه تکلیفونه دي چې درملنه یې ناشونې ده، دا ځکه چې د سامعې حس یو مخ د فعالیتونه وځي.

۱۱: پروفیسر جانسن ډیو په یوه نړیوال کانفرانس کې وویل: افرین د مسلمانانو ټولني تاسي خپل حياء ساتلي ده، تاسي خپل مذهبي تهذيب ساتلی دی، ستاسو دین و تاسو ته داسي قوانین وضع کړي دي، چې په هیڅ ټولنه کې نسته، مسلمانې ښځې زه وینم په امریکا او اروپا کې حجاب کوي، ټولي سر تر پایه په حجاب کې پټي وي، کله چې د شرابو او موسیقۍ مست ورته وگوري نو شوق یې نه ورته کیږي او مخ ځیني اړوي، دا په اصل کې د مسلمانانو کمال نه دی، بلکې د دوی د الهي کتاب قرآن کریم کمال دی، چې ټولي مسلمانې ښځې یې د هر ډول لعنت او فحشاء او جراثیمو څخه ساتلي دي، دا ځکه په اسلام کې موسیقي، شراب، زنا، همجنسبازی، ځمار او نور ناوړه کارونه ټول منع دي، چې زه و مسلمانانو ته افرین وایم، یو وخت زموږ په کلیساوو کې هم حجاب وو، په ښارونو او کورونو کې هم حجاب وو،

مگر زموږ د ناقصو ډيموکراتيکو قوانينو موږ ته فحشاء، شراب، موسيقي او بربنډتوب په سوغات کي راکړل، پايله يې دا سوه چې موږ په اصل کي د اخلاقي نزول، بشري فساد او ستر تاريخي ناورين سره مخ يو، زه فکر نه کوم چې موږ دي تر اسلامي ټولنو لوړ اخلاقي معيار ولرو.

۱۲: د امريکا د باسټن د پوهنتون (Boston University) د اوريدلو پوهني يو تجربه کاره پروفيسر کلارک کاکس وايي: په دې کي شک نسته چې موسيقي په لوړ آواز اوريدل د انسان د اوريدلو حس له منځه وړي. د لوړ آواز د اوريدلو په وجه نه يوازي د اوريدلو توان له منځه ځي، بلکي د زړه حرکت او ضربان هم زياتوي، د وينې فشار لوړوي، بې خوابي راولي، تنفسي نظام د طبعي او عادي حالت څخه باسي، وينه په شريانو کي خرابوي او نوري داسي بدي اغيزې پر اعصابو او ټول بدن باندې لري چې بيا يې درملنه ناشوني ده.

۱۳: ډاکټر ولف آدلر د کلمبيا د پوهنتون پروفيسور وايي: علاوه پر دې چې موسيقي ته په غيري طبيعي توگه ډيره توجه کول زموږ اعصاب ډير ستري کوي، بلکي د موسيقي د ږغ څخه د ارتعاشاتو د پورته کيدلو له وجهي د انسان په پوست کي غيري معمول عکس العمل را پورته کيږي چې ډير تاوان او زيان لري.

۱۴: ډاکټر آلکسيس کارل لوی فرانسوي فيزيولوژست وايي: موسيقي د انسان په بدن کي ډير کهالت او سستي راولي او زموږ د اولادونو روحيه فلج کوي.

۱۵: ډاکټر ارنولد فريدماني په نيويورک کي دروغتون ډاکټر او د سردردی د کلينیک رئيس د الکترونيکي دستگاوه په مټ چې مغزي امواج ورباندې معلوميزي ډډيری ناروغانو د کتلو او د هغوی څخه د تستونو د اخيستلو وروسته په تجربه ورته ثابته سوې ده، چې د روحي او فکري ستريا او عصبي سردردونو د لويو لاملونو څخه يو هم موسيقي ته غوږ نيول دي، په خاصه توگه هغه خلکو ته چې په ډير دقت او غوږ ورته غوږ نيسي.

۱۶: ډاکټر رابرت چې په انگليستان کي د ماشومانو د اروا پوهني متخصص دی وايي: ماشومان د مور په رحم کي د موسيقي تر منفي تاثير لاندې راځي، حامله ميرمن چې موسيقي ته غوږ نيسي په رحم کي يې د ماشوم د زړه تکان ډيريري البته (۶) مياشتي د حمل وروسته.

۱۷: ډاکټر اوريژن اسوت مارون وايي: هغه نشه او حالت چې انسان ته د موسيقي د اوريدلو له کبله پيدا کيږي تر ټولو لوی لامل او عامل د قلبي سکتې کيدلای سي.

۱۸: ځيني کارپوهان په دې نظر دي چې موسيقي، په خاصه توگه هغه موسيقي چې ډيره تنده وي په سمپاتيک او پاراسمپاتيک سيستم کي تحريکات را پورته کوي چې په نتيجه کي اعصاب خپل تعادل د لاسه ورکوي، هم مهاله د اعصابو ضعف، د حواسو گډوډ کيدل، خوابدي پيدا کيدل، ليونتوب، په اوريدلو او ليدلو کي ستونزه پيدا کيدل او نور مشکلات زيږوي.

د موسيقي دننوي تاوانونه: ۱: موسيقي د اخلاقي فساد مهم عامل دی. ۲: د پښتو يا ملائیکو د را نازلیدو څخه مخنیوی کوي. ۳: په زړه کي نفاق زرغونوي. ۴: د زنا طرف ته د تشويق وسیله ده. ۵: د الله (جل جلاله) د رحمت څخه د لیریوالي باعث گرځي. ۶: د کور څخه د خیر او برکت د تلو او مسکنی باعث گرځي. ۷: د زړه د سختي باعث گرځي.

ځيني خلک په دې عقیده دي چي موسيقي د روح غذا ده، مگر که حقیقت ته وگورو نو د دوی دا دعوه بې ځايه ده ځکه که چيري موسيقي د روح غذا وای، نو ولي په غرب او اروپا کي د موسيقي د پيري خپريدو سره سره اخلاقي فساد او عصبي ناروغی ورځ په ورځ پيريږي؟ همدارنگه اوس په نړۍ کي موسيقي د مخدره موادو په حيث پیژندل سوې ده، ځکه هغه کسان چي د موسيقي سره عادت سوي دي د هغوی ټول فکر د موسیقۍ په هکله وي، د دوی په اعصابو باندي یو ډول سستي حاکمه وي او بیا دا خلک غيري د شهوت، عشق بازی، بنکلا پرستۍ څخه نور څه نه پیژني او د دوی عقل د موسيقي پواسطه داسي محاصره سوي وي چي بیا دوی د عفت او حیاء، عدالت او انصاف، ورورولۍ او غیرت څخه خلاصیږي.

د موسيقي تاوانونه د طب له نظره: ۱: ډاکترانو دا ثابتۀ کړې ده چي موسيقي د اعصابو د ضعیفوالي باعث گرځي او د ډاکترانو څو اتحادیو د حکومت څخه غوښتي چي په عامه ځایونو کي د موسيقي او کنسرت څخه مخنیوی وکړي، تر څو په نړۍ کي د عصبي ناروغیو مخه ونیول سي. ۲: د انسان په بدن کي د سیمپاتیک او پاراسیمپاتیک په نامه دوه ډوله اتومات يعني خودکاره اعصاب موجود دي، دواړه د برابری په حالت کي دي او د دوی برابري د بدن د نظم باعث گرځي، هر کله چي د خارجي عواملو په نتیجه کي ددې عصبي سیستم نظم له منځه ولاړ سي، نو انسان د پيرو جسمي او عصبي ضررونو سره مخامخ کوي، یو د دغو عواملو څخه چي د دغه عصبي سیستم نظم له منځه وړي موسيقي ده. ۳: موسيقي د زړه د حملې او زړه دریدو باعث گرځي. طب وایي: د زړه د دریدو یو مهم عامل هیجانات يعني ډیره خوشحالي یا ډیر خفگان دی او دا چي د موسيقي د اوریدو په اثر په انسان کي یو ډول هیجاني حالت را منځته کیږي ځکه نو د زړه د حملې باعث گرځي او ډیر ځله لیدل سوي چي سندر غاړي د زړه د حملې له امله مړه سوي دي. ۴: موسيقي د ویني د فشار د لوړیدو او ټیټیدو باعث گرځي. په دې هکله یو اروپایي پروفیسور خپله تجربې کړي او نتیجه یې داسي کړې ده: نوموړي ډاکتر د یو ناروغ د فشار د کتلو پر وخت هغه ته آرامه موسيقي واوروله نو په تعجب سره یې ولیدل چي د ناروغ د ویني فشار د نارمل حالت څخه ډیر کښته سو، او کله چي یې سخته یا غلیظه موسيقي ورته واوروله ویني لیدل چي د ناروغ فشار د عادي حالت څخه ډیر لوړ سو. یو بل آلماني ډاکتر دا ثابته کړې ده: موسيقي د سر دردي، روجي او فکري خستگي باعث هم گرځي. ۵: لیونتوب او جنون. ۶: موسيقي د ځان وژني عامل ده. ۷: د لیدو او اوریدو د حس ضعیفوالی. ۸: د ظلم او جنايت سبب ده. ۹: د الله (جل جلاله) د ذکر او یاد څخه د مخنیوي وسیله ده ځکه په هغه زړه کي چي د شیطان فاسد آواز ځای ونیسي هلته بیا د الله (جل جلاله) ذکر قرار نه نیسي او آرام نه مومي.

خوانه د گناهونو څخه د توبې کښلو نیت نه لري؟

موږ ټول پوهیږو چې انسان یو ضعیف موجود دی، له دې امله د سهوي او خطاء څخه خالي نه دی او د هر چا څخه په یو ډول نه یو ډول گناه ترسره کیږي، ان زموږ لومړنی پلار ابو البشر حضرت آدم (عليه السلام) او حضرت حوا انا (عليه السلام) د بشري ضعفونو له مخي شیطان خطاء ایستل او له امله یې د جنت د نعمتونو څخه د مخکي ستونزو او مصیبتونو ته ولیرل سول، د یوې خوا جني او انسي شیطانان تل تر تله لاس په کار دي، د انسانانو په خطاء ایستلو او بنویولو پسې دي، د بله پلوه د انسان نفس اماره بالسوء یعنی په بدو کارونو آمر کوونکی دی، همدا راز دا دنیا هم یوه ډیره مکاره ده، چې انسان غرور، خوندونو او شهوتونو ته وربولي، له بله پلوه انسان د ژوند په لومړیو پړاوونو کې کم سنه وي، خام او بې تجربې وي، بې علمه وي، خوان وي، احساساتي وي، چې له دې امله ژر غولیري او د ټولني شیطان صفته ساکبنان یې د حسن نیت او ښو احساساتو څخه بده گټه اخلي.

د توبې فضایل، دیني او دنیوي گټې: هر هغه عبادت چې الله (جل جلاله) خپلو بنده گانو ته د ترسره کولو امر یې کړی دی، هر وروڼو فضیلتونه، بیلا بیلې گټې، اسرار او ښیگنې لري او په دې کې شک نسته چې توبه افضل د عباداتو ده، بلکې د حنبلي مذهب یو ستر امام ابن رجب (رحمة الله علیه) وایي: توبه د ټول عمر وظیفه ده.

۱: د توبې د سترو فضایلو څخه د توبه ایستونکي سره د الله (جل جلاله) مینه او محبت دی، په دې توگه د توبې عبودیت الله (جل جلاله) ته تر ټولو غوره او خوښ عبودیت دی. ابن قیم (رحمة الله علیه) فرمایي: که الله (جل جلاله) ته توبه تر ډیرو شیانو غوره او خوښه نه وای، نو به یې خپل بنده گان په گناهونو نه اخته کولای، دا د توبې او توبه کوونکي سره د الله (جل جلاله) ځانگړې مینه ده چې هغه په گناه اخته کوي، بیا یې د توبې کښلو ته هڅوي او بیا فرمایي: زه توبه کښونکي او خواپاکي خلک خوښوم. ۲: همدا راز د توبې د فضایلو څخه په هغې باندي د الله (جل جلاله) خوشالي ده، البته هر مسلمان هیله لري او غواړي چې د الله (جل جلاله) محبت ورسره ولري او په توبه یې خوشاله سي. دغه خوښي د توبه کوونکي پر حال احوالو او زړه باندي ستر اغیز بڼدي، په دې ډول گناه کار بنده په توبه سره د الله (جل جلاله) د محبوب درجې ته رسیږي، د الله (جل جلاله) حبیب او دوست بلل کیدای سي. ۳: توبه د دواړو جهانونو کې سعادت او نیکمرغي ده. د توبې فضیلت د خیر ښیگنې، برکتونو، ظاهري او باطني عافیت او زړونو د ډاډ، د نیکمرغۍ، هوسایۍ، سوکالۍ او ښې روغتیا رامنځته کیده، د پر وخت، ښو او گټورو اوربستونو اوریده، د آفتونو او ډول ډول توپانونو لږیده، پر دوښمنانو باندي بری، قوت او آمن دی. ۴: توبه د بنده گناهونه په نیکو او حسانتو بدلوي، خلاصه دا چې په قرآن کریم او نبوي احادیثو کې په ډیرو څرگندو الفاظو د توبې او استغفار ډیري زیاتي دنیوي او اخروي گټې بیان سوي دي، ځکه نو پر ټوله اسلامي امت باندي لازمه ده چې گناهونه پریږدي، توبه وکاري او د الله (جل جلاله) په توبه، استغفار او عفو غوښتلو سره ځانونه د عزت، شوکت،

ددې دنیا او هغې دنیا د گټو څخه برخمن کړي. ۵: توبه کوونکي کس ته ملائیکي د مغفرت دعاوي کوي، وگورئ پر الله (جل جلاله) باندي مومن په تیره بیا توبه کښونکی مسلمان څومره گران دی، هغه په حای کي پروت وي خوب کوي او ملائیکي د بخښني دعاوي ورته کوي.

د توبې لغوي معنا: توبه په لغت کي د معصیت يعني گناه او نافرمانۍ څخه د طاعت پر لور رجوع ته وايي. الله (جل جلاله) توبه قبلوونکی دی، کله چي بنده د خپلي گناه څخه توبه وکاري، د هغه توبه په خپل فضل سره قبلوي.

د توبې شرعي تعريف: توبه په شریعت کي پر تیرو ناوړو کارونو او گناهونو يعني کړنو او ویناوو باندي د هغو په بدوالي باندي په پوهیدو سره پېښماني، د تل لپاره د هغو د پرېښوولو په هکله ټینگ عزم او هوډ دی، البته که يې د چا څخه څه په ظلم او ناحقه تر لاسه کړي وي، هغه به بیرته ورکوي او یا به بخښنه ځيني غواړي. دا توبه به الله (جل جلاله) ته او د الله (جل جلاله) په حضور کي او د الله (جل جلاله) لپاره وي، نه د دنيوي گټي او کوم ضرر د مخنيوي لپاره.

حضرت حسن بصري (رحمة الله عليه) فرمایلي دي: څوک چي د گناه څخه په زړه کي پېښمانه سي، په ژبه د الله (جل جلاله) څخه بخښنه وغواړي، د بدن په غړو د گناه ترسره کول پریردي، توبه په زړه کي پټه وساتي او بیا ور ونه گرځي، دې ته توبه ویل کیږي.

امام غزالي (رحمة الله عليه) فرمایلي دي: څوک چي گناهونه سمدستي پریردي، په راتلونکي کي يې د پرېښوولو هوډ او عزم وکړي، کوم تقصیرات چي پخوا ځيني ترسره سوي دي، په ښو اعمالو يې تدارک او جبران کړي دې توبه ویل کیږي.

امام ابن القيم (رحمة الله عليه) فرمایلي دي: توبه د هغو څخه چي الله (جل جلاله) يې نه خوښوي، هغو ته چي الله (جل جلاله) يې خوښوي رجوع او گرځیده دي، هغه که په پټه وي که په ښکاره وي، چي اسلام، ایمان، احسان او نور ټول مسایل په کښي راځي.

دا توبه به الله (جل جلاله) ته په اخلاص، د الله (جل جلاله) څخه د ثواب په هیله او د الله (جل جلاله) د عقاب څخه په بیرته کي وي، تر زکندن او د لويديځ څخه د لمر تر راختو د مخه به وي. یادونه: که د حقوقو د څښتنانو او د هغو د ورته وو معلومات نه پیدا کیدل، نو بیا په زور او ظلم اخیستل سوی مال د هغه د خاوندانو له خوا خیرات کړئ او پخپله يې د ثواب هیله مه کوئ.

د ژبي توبه: البته که په پورته ډول توبه ونه کښل سي، یوازي په ژبه توبه توبه لري، د زړه څخه يې د گناه خوند او لذت نه وي وتلی، نو دې ته علماء فاسده توبه وايي، دا نه ده صحیح، بلکي له دې څخه هم باید توبه وکښل سي. رښتیا هم دا توبه نه ده، بلکي د توبې الفاظ دي. نامتو عالم ډاکټر يوسف قرضاوي وايي: د عوامو د فکرونو په خلاف یوازي په ژبه توبه کښل، توبه نه شمیرل کیږي. يعني توبه کښل داسي ساده خبره هم نه ده، بلکي توبه تر دې سخته او یوه ستره چاره ده.

البته په توبه تلفظ کول مطلوب دی، مگر تر قطعي تصميم او د الله (جل جلاله) په وړاندې پر گناه باندې تر اقرار او اعتراف وروسته به وي. اما يوازي په ژبه استغفار او د توبې اعلان، د زړه بيله هود او تصميمه د ذوالنون مصري په وينا دا د درواغجنو توبه ده.

درواغنه توبه:- منصور بن عمار وايي: ما يو آشنای درلودی چې د گناهونو په ترسره کولو سره يې پر ځان ظلم کوی، يو وخت يې توبه وکېنل، ما به هغه ډير ليدی چې په ښو کارونو، عبادت، لمانځه روژو نيولو، تهجد لمانځه او داسې نورو... به بوخت وو، بيا هغه وو چې څو ورځې مې ونه ليدې. بيا چا را ته وويل: هغه ناروغه دی. نو زه يې د پوښتني لپاره کور ته ورغلم. کله چې مې دروازه وروټکول لور يې را ووتل او را ته وېي ويل: څوک دي په کار دی؟ ما ورته وويل: پلار ته دي ووايه پلانی راغلی دی. نو هغه وو چې ما ته يې کور ته د ننوتلو اجازه راکړه. کله چې کور ته ورننوتل مې ليدل چې د کور د غولي په منځ کې يې پر کټ باندې اړخ وهلی دی، او مخ يې خورا ډير تور سوی وو، سترگي يې بې نوره سوي وې، شونډان يې وچ سوي او ترڅې ترڅې چاودلي وې، ما په داسې حال کې چې د قواري څخه يې وبيريد، ورته وويل: (لا اله الا الله) ډير ډير وایه. هغه سترگي په ډير تکليف خلاصې کړې، راته وېي کتل او بيرته بې سده سو، بيا مې ورته وويل: وروره د (لا اله الا الله) کلمه ډيره ووايه او بيا مې هم کلمه ورته تکرار کړه. دغه مهال يې سترگي خلاصې کړې او را ته وېي ويل: ای منصوره وروره! دا داسې کلمه ده چې زما او د هغې تر منځ واټن راغلی دی.

ما وويل: (لا حول ولا قوة الا بالله العلی العظيم). بيا مې ورته وويل: وروره ستا هغه لمونځونه، روژې، تهجد لمونځونه، عبادتونه او ښه کارونه څه سول؟ را ته وېي ويل: دا د الله (جل جلاله) لپاره نه وه، ما په درواغو توبه کېنلې وه، دا کارونه ما ددې لپاره کول چې خلک ښه را باندې ووايي، دا ټول په رياء سره وه، کله چې به زه په کور کې يوازي سولم ډول ډول نارواوي به مې کولې، نه لمونځ وو، نه بل څه، شراب به مې څښل، ډول ډول سازونه او سندري به وې، زه به وم او په دې ډول مې د الله (جل جلاله) پر ضد هر ناوړه عمل تر سره کوی، تر دې پورې چې ناروغه سوم او د مرگ تر پولې ورسيدم. نو مې دې لور ته وويل: قرآن کریم را ته راوړه. کله چې مې قرآن کریم په لاس کې ونيوی، ومې ويل: الهي ستا د دغه قرآن کریم په برکت ما ته شفاء راکړه، زه ژمنه درسره کوم چې بيا به هيڅکله بد کارونه نه کوم. نو هغه وو چې الله (جل جلاله) رحم راباندې وکړ او روغ سوم. کله چې جوړ سوم شيطان زما او د الله (جل جلاله) تر منځ هغه کړې ژمنه راڅخه هيره کړه، بيرته مې هغو خپلو ناوړو کارونو، خوندونو، ساز او سرود ته لاس ور واچوی، څه موده همداسې راباندې تيره سوه، چې بيا ناروغه سوم، دا ځل بيا د مرگ تر پولې ورسيدم، نو مې د خپل پخواني عادت سره سم ميرمني ته امر وکړ: د کور غولي ته مې وباسئ. بيا مې قرآن مجيد را واخيست، څو آيتې مې تلاوت کړ او بيا مې الله (جل جلاله) ته زاری وکړې: ستا د دغه کلام په حق او برکت مې دا وار لا هم جوړ کړه، بيا داسې نه کوم. الله (جل جلاله) مې بيا پر حال رحم وکړ او بيا يې جوړ کړم، مگر ما بيا هغه ناوړه کارونه پيل کړل، دا دی بيا داسې ناروغ سوم، بيا مې قرآن کریم را

واخيست چي تلاوت يې کړم، خو دا خُل هيڅ حرف نه راته معلوميري، نو پوه سوم چي الله (جل جلاله) را ته په قهر سوی دی. نو مي سر آسمان ته پورته کړ او ومي ويل: ای لويه خدايه! دا رنځ را څخه واخلې! يو ږغ مي تر غوړو سو، چي را ته وايي: کله چي ناروغ سي توبه کاري او کله چي روغ سي، بيا ته يې او هغه ستا ناوړه کارونه! منصور بن عمار وايي: زما تر سترگو اوبنکي راغلي او ځيني را ووتلم، مگر تر کوره لا نه وم رسيدلی، خبر سوم چي سا يې ورکړه.

هو گرانه ځوانه! توبه، په ژبه توبې کنبلو ته نه وايي، بلکي توبه په پټه او بنکاره په زړه کي پر گناهونو پيښماني، تير تريخ او ناوړه حالت ته نه ورگرځيدلو ته توبه ويل کيږي. توبه د کوچنيو او لويو يعني صغيره او کبيره گناهونو څخه ايستل کيږي، هر انسان، په تيره بيا توبه کوونکی بايد هغه ناوړي کړني چي توبه ځيني کاري پوه سي او ويې پيژني، که څه هم په اجمالي توگه وي، خو ډډه ځيني وکړي او که چيري په اخته سوی وي، توبه دي ځيني وکاري، الله (جل جلاله) په خپل فضل او کرم سره د توبې دروازه خلاصه کړې ده، الله (جل جلاله) په خپل سپيڅلي کتاب قرآن کریم کي د توبې کنبلو په هکله ډير ځايونه امر کړی دی، خپل بنده گان يې ورته هڅولي دي، الله (جل جلاله) د هر چا توبه قبلوي، که کافر وي، که مشرک، که منافق وي، که فاسق، که مرتد وي که کوم بل طاغي او باغي، که ملحد وي او که زندیق وي، که ظالم يا په نورو ناوړو چارو او گناهونو اخته وي.

د توبې وجوب: په دين کي توبه کنبل ډيره ستره چاره بلل کيږي، په اسلام کي ډير ستر ځای او منزلت لري، له دې امله د ظاهري او باطني، فقهې او اخلاقي علومو ټولو علماء کرامو د قرآن کریم او نبوي سنتو د نصوصو پر بنسټ فرمايلي دي: د گناهونو څخه توبه سمدستي واجب ده. امام نووي (رحمة الله عليه) فرمايي: د توبې سمدستي وجوب په قرآن کریم، نبوي سنتو او د اُمت په اجماع ثابت دی. يو بل عالم فرمايي: د توبې سره يو ځای د هغې درې (۳) اجزاوي، يعني په گناه باندي علم، پر هغې پيښماني او پريښوول يې هم واجب دي. دې کي هيڅ شک او شبهه نسته چي توبه تر گناهونو ترسره کولو وروسته فوري او سمدستي واجب ده، دا ځکه چي گناهونه او معاصي هلاکوونکي او خطرناک بلل په نفس ايمان کي داخل دي، او دا واجب هغه څوک ادا کولای سي چي د هغه د وجوبه خبر وي. بيله پيغمبرانو (عليهم السلام) چي د گناهونو څخه پاک او معصوم دي، بل هيڅوک د گناه څخه خالي نه دی، که څوک د گناهونو څخه وژغورل سي، نو د شيطان د وسوسو څخه نه سي ژغورل کيدلای، ځکه چي شيطان تل د انسان په خطاء ايستلو پسې دی او د الله سبحانه وتعالی د ياده يې غافله کوي.

د توبې شرطونه: علماء کرامو د قرآن کریم د آيتونو او نبوي سنتو پر بنسټ فرمايلي دي: گناه چي هر څه وي او هر څومره کوچنی هم وي د هغې څخه توبه واجب ده. بيا گناه پر دوه (۲) ډوله ده. يوه هغه گناه ده چي په الله سبحانه وتعالی پوري اړه لري، يعني په حقوق الله کي څه کمي سوي وي، ددې گناه د توبې څو شرطونه دي، چي بايد تر سره سي، خو د الله (جل جلاله) له خوا دا توبه ومنل سي، دغه شرايط دا دي: ۱: گناه بايد سمدستي پريښوول سي او بيا گناه کوونکی د هغې گناه څخه ځان ليري وساتي. ۲: بايد پر گناه باندي پيښماني څرگنده سي، البته

که څوک پر گناه باندي پېښماني څرگند نه کړي توبه يې نه صحيح کيږي، او دا شرط په ټولو شرطونو کې مهم دی. ۳: بايد توبه کښل د الله (جل جلاله) سره د اخلاص په رڼا کې وي، دا په ټولو عبادتونو کې شرط دی. ۴: بايد توبه پر خپل وخت باندي وي، د توبې کښل دوه (۲) وخته لري، يو عام وخت دی چې د ټولو خلکو لپاره او تر قيامته دی، کله چې قيامت را ورسېږي بيا توبه نه قبلېږي، دوهم د هر چا لپاره ځانگړی وخت دی، هغه تر زکندن دمخه مهال دی او کله چې د بنده د ژوند وروستۍ سلگۍ سي د توبې دروازه پرې وتړل سي. ۵: ټينگ هوډ او اراده به کوي چې په راتلونکي کې به گناه نه کوم. ۶: که يې د بنده گانو حقوق خوړلي وي، د هغو حقوق به بيرته ورکوي او يا به بخښنه ځيني غواړي، مگر که يې د چا غيبت يا چغلي کړي وي، يا يې ظالم حکومت يا کفارو ته د کوم مسلمان په هکله جاسوسي کړي وي، يا يې پر چا ناحقه تور تړلی وي، يا يې داسې نور کړي وي، نو پر ده واجب ده چې حق خبره رامنځته او روښانه کړي، ځکه چې ده په داسې ناورو چارو ظلم کړی دی، په دې صورت کې دي هغه چا ته چې داسې ظلم يې ورسره کړی وي د الله (جل جلاله) څخه بخښنه وغواړي او په ښو دي يادونه وکړي. والله اعلم

البته که د دغو شرطونو څخه يو هم ترسره نه سي، نو توبه سمه او صحيح نه ده. ځينو عالمانو د توبې د شرطونو په جمله کې ځيني نور تفصيلات هم ليکلي دي، چې د هغو څخه ځيني دا دي: ۱: توبه به په ځانگړې توگه د الله (جل جلاله) لپاره وي، نه د کوم بل شي په موخه او مقصد. ۲: چې د گناه کولو قدرت يې ختم سي نو توبه وکاري، يا بيا خطاء او گناه نه سي کولای، يا د خلکو د بېرې توبه وکاري، يا يې گناه واک او چوکۍ ته ضرر رسوي، نو توبه وکاري، يا يې گناه روغتيا ته تاوان رسوي، نو توبه وکاري، يا گناه کوي، خو لار ورته پيدا نه کړای سي، نو ووايي: زما توبه ده دا کار نه کوم، يا د شرابو رانيولو پيسې ونه لري او ووايي: زما د شرابو خوړولو څخه توبه ده، يا د توبې څخه يې موخه د خلکو ستايني او تعريفونه وي، او داسې نور...

د توبې مقامات: عالمانو د توبې درې (۳) مقامه ښوولي دي: ۱: توبه. ۲: انابت. ۳: اوابت. ۱: توبه د الله (جل جلاله) د عذاب د بېرې ده. ۲: انابت د ثواب د تر لاسه کيدو لپاره دی. ۳: اوابت د الله (جل جلاله) د فرمان وړلو او منلو لپاره دی. پر دې بنسټ توبه د عامو مسلمانانو مقام بلل کيدای سي. انابت د اولياوو کرامو، د الله (جل جلاله) د مقربينو مقام دی او اوابت د انبياوو کرامو او مرسلينو مقام گڼل سوی دی. ځکه نو د اطاعت سره يو ځای د کبايرو څخه د رجوع نوم توبه دی، د الله (جل جلاله) په مينه او محبت کې د کوچنيو گناهونو څخه د رجوع نوم انابت دی او د خپله ځانه د الله (جل جلاله) لور ته د رجوع نوم اوابت دی.

په اسلام کې د توبې آرزښت: توبه د اسلام په سپېڅلي دين کې ستر ځای او منزلت لري. ابن قيم (رحمة الله عليه) فرمايي: د توبې په نومونو کې اسلام، ايمان، احسان او نور ټول مقامات داخليږي. ځکه نو عالمانو ويلي دي: د گناه څخه توبه سمدستي واجب ده. د توبې دروازه خلاصه ده: دا هم د الله سبحانه و تعالی لوی رحمت او فضل دی چې پر خپلو بنده گانو يې د توبې دروازه خلاصه کړې ده.

د توبې قبلیدولو علامې: تر توبې کښلو وروسته د توبه کوونکي په ذهن کې دا سوال ورگرځي، آیا د هغه توبه د رب العزت په دربار کې قبوله شوې ده، که څنگه؟ ددې جواب الله (جل جلاله) توبه کوونکي ته د خوب یا مراقبې په حال کې ورکوي، او وروسته د انسان په زړه کې د نیکیو ترسره کولو ته هڅوونکي جذبې او خیالات پیدا سي. چې ځینې معلومیږي، د هغه توبه قبوله شوې ده. په دې اړه ځینو علماء کرامو بیا د توبې د قبلیدو لس (۱۰) علامې لیکلي دي:

۱: چا چې رښتینې توبه کښلې وي، خپله ژبه د ټولو گناهونو څخه ساتي، لکه: درواغو، غیبت، چغلی، چټي خبرو، ښکښلو او داسې نورو... څخه ډډه کوي، له دې ټولو څخه یې بد راسي او پر ځای یې د قرآن کریم په تلاوت، ذکر او داسې نورو... سي. ۲: همداسې د نس د گناهونو څخه هم ډډه کوي، یعنې حلال څه خوري، د حرامو څخه پرهیز کوي. ۳: خپلې سترګې د الله (جل جلاله) د نافرمانۍ څخه ژغوري، او د حرامو د لیدو کتو څخه ډډه کوي، دنیا ته د رغبت په سترگو نه، بلکې د عبرت په سترګه گوري. ۴: غوږونه د سندرو، درواغو، چغلی او چټي خبرو د اوریدو څخه لیري ساتي. ۵: خپل لاسونه حرامو شیانو ته نه غځوي، او نه چا ته تکلیف ورکوي، همدا راز نامحرم ته لاس نه ورکوي او روغبر نه ورسره کوي، بلکې خپل لاسونه د الله (جل جلاله) د رضا لپاره پورته کوي. ۶: خپلې پښې د گناه د ځایه لیري ساتي، په هغو د گناه او معصیت پر ځای، هغو ځایونو ته ځي چې د الله (جل جلاله) رضا وي، یعنې جوماتونو، د خیر ښیګڼو ځایونو ته ځي. ۷: زړه د هر ډول ککړتیا څخه پاکوي، په دنیا کې عداوت، بغض او حسد د دنیا لپاره نه کوي، بلکې یوازي د الله (جل جلاله) لپاره بغض کوي او مینه محبت هم د الله (جل جلاله) لپاره کوي. ۸: هر څه چې کوي د الله (جل جلاله) د رضا لپاره یې کوي. ۹: سر تر نوکه د الله (جل جلاله) او پیغمبر (صلی الله علیه وسلم) سره مینه او محبت ګرځیدلی وي، د الله (جل جلاله) پر بنده گانو باندي مهربان، خیرخواه او نصیحت کوونکی وي. ۱۰: په ښو کارونو کې هېڅ ډول ځان ښکاره کول او ریاء نه کوي.

نصوح توبه: نصوح توبه هغه توبې ته ویل کیږي چې رښتینې، خالصه، حقیقي او قطعي وي، هېڅ شېبه او علت په کښې نه وي، بیا هېڅ ماته نه سي او د ټولو گناهونو څخه وي. په التوبة وظيفة العمر کتاب کې وایي: نصوح توبه هغه توبه ده چې یوازي د الله (جل جلاله) د بېرې وي، د جاه، جلال او چوکۍ د خوندیتوب مطلب په کښې نه وي، نه د مال او خپل واک د ساتنې لپاره وي، همدا راز ددې لپاره هم نه وي چې خلک یې ښه ووايي او د هغو د بد ویلو څخه د ټښتیدو لپاره وي، البته که داسې نصوح توبه څوک وکاري الله (جل جلاله) به یې ټول گناهونه وبخښي، چې پر دغه توبه ټینگ ودریږي بدۍ په یې په نیکیو واوړي.

د توبه النصوح په باره کې د علماء کرامو نور بیلا بیل قولونه هم سته، چې د هغو څخه یې ځینې دا دي: ۱: نصوح هغه توبه ده چې وروسته یې د گناه خوا ته ګرځیده داسې ناممکن سي، لکه مړ انسان بیرته ژوندۍ کیدل. ۲: نصوح هغه توبه ده چې ورپسې یې د بنده په زړه کې تل دا بیرته وي چې زما توبه به قبوله سي که یا؟ او ددې تر څنګ پر کړو گناهونو باندي سخت پېښمانه هم وي. ۳: نصوح توبه هغه ده چې تر هغې وروسته انسان بیا بیا توبې کولو ته

۴: نصوح توبه هغه ده چي په زړه کي پېښماني، په ژبه استغفار وي، گناه پریردي، په راتلونکي کي د گناه نه کولو ټینگ هوډ او عزم وکړي. ۵: نصوح توبه دا ده چي د گناه بدې تل د بنده په ذهن کي ورگرځي، گواکي تل هغه ويني. ۶: نصوح توبه دا ده چي د گناه د دروندوالي له امله يې دا پراخه مخکې تنگه په نظر ورځي او تل د گناه د وریادیدو له امله نفس تنگه وي. ۷: نصوح توبه دا ده چي د خلکو سره ټولي شخړي او لانجې ختمې کړي، د خلکو حقوق ورکړي، ځان د هر څه څخه فارغ کړي او په نیکو اعمالو اخته سي. ۸: په پلاوو پلاوو د گناه له امله خپل ځان ملامت کړي او ټول عمر پېښماني پرې څرگنده کړي، خو د نورو گناهونو د آفته فارغ سي. ۹: گناه تر سره کول يې د ذهن څخه داسي ووځي چي هيڅ يې په یاد کي نه ورگرځي، ددې لپاره چي توبه بنه قبوله سي د الله (جل جلاله) سره ډیر محبت کوونکی سي او د بل چا مینه د زړه څخه وباسي. ۱۰: نصوح توبه قبولي سوي توبې ته وايي، او په هغې کي د درو (۳) شرطونو موجودیت اړین دی. ۱: د توبې د نه قبلیدو بیر. ۲: د قبلیدو هیله. ۳- په ښو کارونو مشغولیدل. ځيني بیا وايي: دغه څلور (۴) شرطونه ورته ضروري دي. ۱: په ژبه استغفار. ۲: د بدن غړي د گناه څخه لیري کول. ۳: په زړه کي د گناه نه کولو پوخ عزم کول. ۴: د بدو مجلسونو څخه ډډه کول.

د توبې ځنډول: د توبې کښلو په هکله ډیر خلک ځيني تیروتنې کوي، چي دا د توبې د مفهوم په اړه د ناخبرۍ، د توبې چاري ته د لږ پام اړولو او بې پرواهۍ څخه پېښیږي، د دغو خطاوو څخه یوه هم د توبې ځنډول دي، د توبې سمدستي نه کښل او ځنډول يې ډیر تاوانی کار دی، دا د انسانانو ډیره لویه خطاء ده، ډیرو خلکو ته د توبې کښل یو ډیر کوچنی او عادي کار معلومیږي، ډیر خلک پوهیږي چي گناه مي کړې ده او یا يې اوس هم تر سره کوم، مگر توبه نن او سبا ته ځنډوي، ځيني يې تر واده پوري ځنډوي، ځيني يې تر حج او د عمر د پوختیا پوري ځنډوي او په دې سر نه خلاصوي چي د گناه د ترسره کولو څخه په پیل کي د زړه سختي رامنځته کیږي، بیا کرار کرار انسان کفر او گمراهۍ ته رسوي، له دې امله په توبه کښلو کي تلوار، هوښیاري او کوښښ په کار دی، که تاسي هر څه ژر توبه وکارئ نو هیله کیدای سي چي هر څه ژر پر گناهونو باندي د مداومت ناروغي ستاسي د زړه څخه ووځي او د گناهونو د شومتیا بار ستاسي د زړه څخه لیري سي. ابن قیم (رحمة الله علیه) فرمایي: که څوک گناه تر سره کړي پر هغه باندي سمدستي توبه واجب ده او که يې وځنډوي د ځنډیدو له امله گناه کاره کیږي، که بیا وروسته له دې گناه څخه توبه وکارې، نو بله توبه به يې پر غاړه پاته وي چي هماغه د توبې د ځنډیدو توبه ده، په دې حساب باید داسي څوک دوي توبې وکارې.

د گناه د بیا کولو د بېري توبه نه کښل: ځيني گناه کار انسانان غواړي چي توبه وکارې، مگر دا کار له دې بېري نه کوي چي بیا به گناه ځيني تر سره سي، دا یوه تیروتنه ده، گناه کار باید هر څه ژر توبه وکارې، ځکه ده ته څه معلومه ده که خدای مکره نابیره مرگ ورته راغلی، بیا خو نو افسوس او آرمان هيڅ گټه نه کوي، که څوک توبه وکارې او بیا خدای مکره گناه ځيني وسي بیا دي پر هغې گناه هم توبه وکارې، الله (جل جلاله) نه دا چي پر داسي بیا بیا توبه کښلو په غوسه کیږي، بلکي خوشاله کیږي.

د خلگو خبرو د بيري توبه نه كېنل: د ځينو كسانو توبه كېنل زړه غواړي، د توبې گټې او طريقه هم ور معلومه وي، مگر د ځينو خلگو د خبرو او عيب لگولو څخه بيريږي، په وهم كې وي چې ما ته په متشدد، وسواسي او داسې نور... ونه وايي. ريښتيا هم زموږ په ټولنه كې داسې خلگ سته چې پر يوه خوا سړى نه پريږدي، كه گناه كوي وايي: دا گناهكار دى. او كه توبه كارې وايي: دا بيا له كومه دونه ښه سړى او زاهد سو. خو سمه خبره دا ده كه كوم گناه كار توبه كارې د خلگو په خبرو پسې دي سر نه گرځوي، ځكه د خلگو د خبرو د بيري توبه نه كېنل سم كار نه دى، دى بايد د الله (جل جلاله) څخه وبيريږي، نه د خلگو د خبرو څخه، بيا د توبه كوونكي له خوا د خلگو ناسمي خبرې اورېدل د الله (جل جلاله) له خوا يو ډول امتحان دى، په دې توگه الله (جل جلاله) دى امتحانوي چې آيا دى په خپله توبه كې ريښتيني دى او كه درواغجن. كه په لومړيو وختونو كې د خلگو پر خبرو د صبر او حوصلې څخه كار واخلي، نه دا چې توبه به يې د الله (جل جلاله) په نزد ريښتيني او قبوله سي او له دې امله به نيكمرغه سي، بلكې هغه خبرې كوونكي به هم ده ته وگوري او هغه به هم توبه وكاري.

د گناه د ډيروالي څخه زړه تور سي او زنگ يې ووهي: څنگه چې په گناهونو كې پرله پسې ډيروالي راځي، همداسې پرله پسې او كرار كرار په زړه كې هغه تور ټكي لوييږي، تر څو چې ټول زړه تك تور او زنگ خوړلى كړي، د زړه رڼا او نور له منځه يو سي، بالاخره يې اغيزه او نتيجه داسې چې د مسلمان زړه د نوره بې برخې سي، نه گټور علوم ارزښت ورته لري او نه يې نيك اعمال تر سترگو ښه ايسي، نه د عقل او حكمت خبرې تاثير پرې كوي، په دې توگه هغه د شفقت او رحمت د ډير غوره صفت څخه خالي سي، چې نه پر خپل ځان رحم كوي، نه د بل چا سره د رحم او شفقت كړنه كوي، په نهايت كې يې په زړه كې د ظلم، جهل، شر او فتنو تياري ځاى ونيسي، پاى يې پر گناه جرأت دومره ډير سي چې د معصيت او گناه ژوند غوره كړي، الله (جل جلاله) مو دې په خپل فضل او مرحمت سره د دغه حاله وساتي، آمين.

يوازي د گناه پريښوول هم بسنه نه كوي: كه يو څوك د خپلو ځينو غوښتنو يعنې خواهشاتو پيروي وكړي او بيا الله (جل جلاله) د توبې توفيق ورکړي، نو يوازي د دغو غوښتنو د پيروي پريښوول توبه نه بلل كيږي، بلكې تر دغو گناهونو دمخه چې يې هر څومره گناوي كړي دي، د هغو تلافي هم ضروري ده، دا ځكه كوم انسان چې كله كومه گناه كوي، نو يې پر زړه باندي يو ډول تياره پريوځي، لكه څوك چې پر هينداره باندي ساه وكاري، هينداره پيکه سي، بيا څه نه په كښي معلوميږي، كه د گناهونو دغه تياره پور پر پور خپره سي، نو زنگ ځيني جوړ سي، اوس نو كه دغه زنگ نور هم ډير سي، د انسان په طبيعت اوږي او تر دې وروسته الله (جل جلاله) د بنده پر زړه مهر لگوي، ځكه په داسې زړه كې د لارښووني اثر او وړتيا ختمه سي، لكه پر هينداره چې خوږ ولويږي او تر ډيره وخته پاكه نه سي، نو په زنگو اوږي او بالاخره يې شفافيت له منځه ولاړ سي، داسې حالت ته ورسيزي چې پاكول يې ناشونى كار سي، او څنگه چې كار نه ځيني اخيستل كيږي، نو يې ايسته وغورځوي، همداسې توبه دې ته نه وايي چې ووايي په راتلونكي كې زه گناه نه كوم، بلكې پر زړه چې د گناهونو كومه تياره

پريوتي ده، د هغې له منځه وړل هم اړين بلل کيږي، لکه د هينداري لپاره دا کافي نه ده چې بيا به ساه نه پر کارم، بلکې مخکنۍ خبرې به هم ځينې پاکيږي، همداسې د گناهونو څخه پر زړه تياره خپريږي، د نيکيو د ترسره کولو څخه زړه روښانه سي، د گناوو تياره ځينې ليري سي او د هينداري غوندي پاک سي، ځکه نو انسان ته په هر حال کې د گناهونو د تيارو د ليري کولو لپاره په بنو اعمالو بوختيا په کار ده.

د کومو کسانو توبه نه قبليري؟ د هر چا توبه قبليري، مگر بنسټيز شرط يې دا دی چې توبه کوونکې به د ايمان خاوند وي، هغه کسان چې د اسلامه پرته د کوم بل مذهب، لکه: يهوديت، عيسويت، الحاد، دهریت، کمونيزم، سيکولريزم او داسې نورو... څخه د يوه پيرو وي، که د خپل باطل مذهب څخه توبه ونه کاري، اسلام رانه وړي او ومري، نو پر کفر مړ دی. البته که کوم مسلمان چې د اسلامه اوښتی او د کمونيستي يا سيکولريستي الحادي عقيدې يا کومي بلي باطلې عقيدې په خپلولو سره مرتد سوی وي، که تر مړينې دمخه توبه ځينې وکاري، بيرته اسلام راوړي دا نيکمرغي الله (جل جلاله) ور په برخه کړي، دغه توبه يې قبليري. پر دې سربيره اسلام دا رعايت هم ورسره کړی دی چې د بيرته مسلمان سوي مرتد هغه گناهونه چې د ارتداد په حال کې يې کړي دي او هغه عبادتونه چې د ارتداد په وخت کې يې پرې ايښي دي، د هغو قضاء او جبیره نه باندې لازمي وي. کافر چې مسلمان سي، د بدني او مالي عباداتو او د ده د هغو گناهونو چې پر نفس او مال باندې د جنايتونو له امله ځينې صادر سوي وي، قضاء نه پر لازميږي. د اسلام راوړلو په صورت کې ده ته عفو ده او د اسلام راوړلو په ساعت کې داسې گرځي، لکه د مور څخه چې تازه زيږيدلی وي.

د حضرت آدم (عليه السلام) توبه: الله (جل جلاله) زمور لومړني پلار ابوالبشر حضرت آدم (عليه السلام) او حوا انا (عليه السلام) ته وفرمايل: تاسي په جنت کې واوسئ او د هغه د ميوو څخه د يوې ونې پرته د نورو ټولو ميوو خورئ. خو د هغو د بشري ضعفونو له مخې، دوبنمن يعني جني شيطان دوی خطاء ايستل او ورته ويې ويل: تاسي الله (جل جلاله) ددې ونې د ميوو د خوړلو څخه نه ياست منع کړي، که زما خبره ومنئ او ددې ونې ميوه وخورئ تاسي به ملائیکې سئ او يا به تل د جنت د نعمتونو څخه برخمن سئ. نو هغه وو چې د هغه په وسوسه او اغوا يې د هغې ونې څخه چې د الله (جل جلاله) له خوا منع سوي وه ميوه وخوړل. له دې امله الله (جل جلاله) هغوی د جنت د نعمتونو څخه د مخکې ستونزو او مصيبتونو ته وليږل، په دې ډول الله (جل جلاله) هغو او د هغو راتلونکي توکم ته وښوول چې د انسان بدمرغي د الله (جل جلاله) په نافرمانۍ کې ده، سعادت او نيکمرغي يې د الله (جل جلاله) په اطاعت او حکم منلو کې نغښتي ده. همدا راز الله (جل جلاله) د حضرت آدم (عليه السلام) اولادې ته په دې ډول څرگنده کړه: ستاسي دوبنمنان يعني جني او انسي شيطانان تاسي د الله (جل جلاله) د طاعت او فرمان وړلو څخه را گرځوي، د الله (جل جلاله) د دنيوي او اخروي نعمتونو څخه مو بي برخي کوي. هغو ته يې وښوول او ورته ممکنه يې کړه چې تاسي بايد د شياطينو مکرونو او غولونو ته متوجه اوسئ، د قيامت تر ورځې د شياطينو سره وجنگيږئ، د هغو د خطاء ايستلو او غولونو

په وړاندي مقاومت وکړئ، خو هغوی ونه کړای سي چې د حضرت آدم (عليه السلام) صالح اولادونه خپل غوندي بې لاري او دورخيان کړي. کله چې ددې گناه له امله حضرت آدم (عليه السلام) او بي بي حوا (عليه السلام) محکي ته راکښته سول، نو پر خپلو کړو پښیمانه سول، توبه يې وکښل، د الله (جل جلاله) په حضور کي يې د مغفرت او بخښني غوښتنه وکړه. نو هغه وو چې الله (جل جلاله) د دوی توبه قبوله کړه.

خوانه د مرگ دمخه هر څه ژر توبه وکاره: د حسرت د ورځي څخه د ژغورني لپاره همدا اوس سمدستي بې گټي، کړي او وړي لاري پرېږده، همدا نن دستي د فلاح، ژغورني او برياليتوب لار خپله کړه، ځکه چې الله (جل جلاله) هم سمدستي د توبې کښلو امر کړی دی، نه گوري چې مرگ مازي زموږ تر سترگو نهام دی، کله چې راسي هيڅ مهلت نه راکوي، نابېره راځي، لوی او کوچنی، زور او ځوان، مور او مسکين نه پيژني.

مالک ابن دینار (رحمة الله عليه) فرمايي: يو وخت زما د گاونډي کور ته د عيادت لپاره ورغلم، کله چې مي وليدی د نفس غرغړ يې وو، په ډير سخت حالت کي وو، کله به پر سد سو، کله به بې سده سو، دمخه به دی تل د دنيا په ټولولو اخته وو، د الله (جل جلاله) عبادت به ځيني پاته وو، دغه مهال ما ورته وويل: الله (جل جلاله) ته توبه وکاره او تر دغه گمراهي دي تير سه، گوندي الله (جل جلاله) شفاء درکړي، په خپل فضل او احسان به تر گناهونو در تير سي. ويې ويل: افسوس هغه چې راتلی، دا دی راغلی دی او زه همدا اوس مرم، نو افسوس دی پر هغه عمر چې په باطلو کي مي تير کړ.

همدا اوس دستي توبه وکاره، خدای مکره بيله توبې تر دنيا تير نه سو، دا ښه نه ده چې بيله توبې د الله (جل جلاله) د مغفرت هيله ولرو، دا صحي ده چې الله (جل جلاله) غفور او رحيم ذات دی، مگر که موږ د ناوړو چارو څخه توبه ونه کارو، نو بيا قهار ذات هم دی. همدا اوس د توبې کښلو وخت سته. بيا داسي نه سي چې دا وخت دي د لاسه ورکړی وي، کله چې نابېره مرگ راسي بيا خبره خرابيږي، دغه مهال هر اُمید او هيله قطع کيږي، يوازي به آرمان، درد او حسرتونه پاته وي، گرانه خوانه تر مړيني دمخه همدا اوس توبه وکاره، د الله (جل جلاله) خوښي، ددې او هغې دنيا سعادت او نيکمرغي په لاس راوړه.

پای

غفلت، هیره او تلوار، د نفس او هوا، هوس او خوندونو، شهوتونو او واک غوښتنې، استکبار او ځان غوښتنې، د مادياتو د تر لاسه کولو، وینو تویولو، فسادونو او داسې نورو... ظلمونو او جنايتونو غرايز او صفات د انسانان په خټه او طبيعت کې اخېل سوي دي، ځکه نو انسان ډیر کله د آخرت څخه غافله وي، دنيوي خوندونو او د خپلو همنوعو پر حقونو تیري ته ليوال وي او د هغو نعمتونو پر ځای چې په هغه دنیا کې ورکول کېږي، ددې دنیا نعمتونو ته ترجیح ورکوي، دا شيان ښکلي او ښه ورته معلومېږي، دا چې غفلت، تیروتنې او ښویدنې د انسان په خټه او طبيعت کې اخېلي دي، مگر د الله (جل جلاله) قانون دا دی چې په خپل لطف او کرم یې د توبې کښلو چاره بېخي ډیره آسانه کړې ده او هغه څوک چې د توبې کښلو اراده وکړي.

که کافر وي، که مشرک، که مرتد وي، که منافق، که ظالم وي او که بل هر څوک، مطلب هر گناه کار چې وي د توبې دروازه یې ورته خلاصه ده، د الله (جل جلاله) د لوی او عظیم الشان دربار دروازه هم تل خلاصه ده، پر خپلو بنده گانو یې رحم او شفقت زښت ډیر زیات دی، الله (جل جلاله) هر چا ته د خپلې بڅښنې او مهربانۍ په پراخه لمن کې ځای ورکوي، خو چې هغه ریښتیني توبه وکارې او رجوع ورته وکړي، توبه د بنده د ټول عمر دنده ده او دا د بنده پیل او پای او د عبودیت د لومړیو، منځنیو او وروستیو منازلو څخه بلل کېږي، بنده بېله توبې بله چاره نه لري، نو موږ ټول باید په دې پوه سو، نیکمرغه هغه کس دی چې د عمر اخیر او انجام یې سم سي.

الهي زموږ ټینگه او نصوحه توبه په نصب کړه، موږ تاته رجوع کړې ده، موږ هر څه ستا څخه غواړو، موږ ستا څخه د کړو گناهونو بڅښنه هم غواړو، بېله تا پر بل هیچا تکیه نه کوو، یوازي ستا په هیله او امید یو، تاته غاړه ایږدو، پر تا ځانونه سپارو، پر تا توکل کوو، ستا رضا مو هدف دی، لکه هر څه چې دي راکړي دي، همداسې هر څه ستا څخه غواړو، تاته شکرونه کارو، یوازي ستا عبادت کوو، ستا څخه مرسته غواړو او تاته پناه درورو، نو الهي ته مو مل او ملگری سه! الهي موږ وبڅښه، زموږ توبه قبوله کړه، د گناهونو د قیده مو وژغوره، د نفس او شیطان، هوا او هوس د شره مو په آمان کې کړه، علم او عمل مو ستا لپاره کړه، د ریاء او شهرت څخه مو وساته، الهي ستا دیدار مو په نصیب کړه، ستا د دوستانو په ډله کې مو داخل کړه، الهي ستا په قضا مو راضي کړه، پر کړاوونو صبر را کړه، ستا چې پر موږ څه پیرزو وي، په هغو مو قانع کړه، حلاله روزي راکړه، د حرامو مو وساته، پر گناه او سرکښۍ باندي وس مه راکوه، الهي د همت د خاوندانو، ستا د لاري د لارویانو، نیکانو ژوند، د حق د خاوندانو برخلیک او د شهیدانو مړینه را په برخه کړه. آمین

ماخذونه

- ۱: په اسلام کي د ځوان او ځوانۍ اهميت، ليکوال: دکتور رحمت الله زاهد.
- ۲: مسلمان ځوان څه مسووليت لري؟ د واجب الشباب المسلم اليوم د کتاب څخه، مؤلف: دوکتور يوسف القرضاوي، ژباړن: سيد محبوب شاه ساجد.
- ۳: مسلمان ځوانه! د ژوند اصلي مسير درک کړه! ليکوال: خاکسار.
- ۴: يو مسلمان څه ډول بايد ژوند وکړي؟ ليکوال: مولانا محمد عاشق الهي، ژباړن: بسم الله علميار.
- ۵: مسلمانان ولي وروسته پاتي شول؟ ليکوال: کريم الله (صمد يار).
- ۶: د ځوان نسل فکري روزنه، ليکوال: امام سيد ابوالحسن علي ندوي، ژباړن: ابو معاذ.
- ۷: تفسير ديوبندي، مرتب: الحاج مولوي عبدالحنان صاحب.
- ۸: اسلام او سياسي اندونه، مؤلف: علامه مفتي محمد تقی عثمانی.
- ۹: په سياسي لحاظ د اسلامي هيوادونو د ضعف عوامل، ليکوال: ممتاز الدين ممتاز.
- ۱۰: د دعوت اصول او آداب، ليکوال: مولانا نصيب الرحمن علوي، ژباړونکي: ديوه (همت لور).
- ۱۱: د برياليتوب لار، ليکوال: محمد مقتي، ژباړن: شفيق الله آمين.
- ۱۲: د وخت آرزښت، ليکوال: مفتي رفيع الله نعماني.
- ۱۳: بي خونده گناهونه، مرتب مفتي اعظم حضرت مولانا محمد شفيع صاحب.
- ۱۴: غربي تمدن، ليکوال: دوکتور مصباح الله عبدالباقي.
- ۱۵: فکري پوهنه، ليکوال: مولوي عبدالهادي (مجاهد).
- ۱۶: ځوانان د سيرت نبوي په رڼا کښي، ليکوال: مفتي حسين احمد مدني.
- ۱۷: په اروپا کي د مسلمانانو د برياوو تاريخ، ليکوال: علامه شکيب ارسلان، ژباړن: محب الله.
- ۱۸: فکري جگړه، ليکوال: يحيى محمد الياس، ژباړن: مولوي عبدالهادي (حماد).
- ۱۹: ځوانه د وخت آرزښت ته تم سه، ليکوال: خالد عثمان زوی.
- ۲۰: موسيقي په اسلام او ساينس کي، ليکنه او څيړنه: عبدالغفار جبير.
- ۲۱: له ځانه سره حساب، ليکوال: مولوي عصمت الله عزام.
- ۲۲: فکري جگړې لاري، ليکوالان: دوکتور محمد جريشه او محمد شريف الزبيق.
- ۲۳: راضي توبه وکارو، ليکوال: عبدالمالک (همت).
- ۲۴: د مسلمان ځوان ځانگړتياوي، سرچينه: موقع دعوة الإسلام، ژباړه: خليل الرحمن حنيف.
- ۲۵: تعليم الاسلام ويب پاڼه او تعليم الاسلام مجله: ۲۶، ۱۱ او ۲۲ گڼه.

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library